

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
2022-YL-030

MÂCERÂ-YI MÂH (GİRİŞ - METİN - DİZİN)

HAZIRLAYAN
Gülsün ŞAHİNTÜRK

TEZ DANIŞMANI
Dr. Öğr. Üyesi Ali İhsan YAPICI

AYDIN-2022

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Bu tezde sunulan tüm bilgi ve sonuçların, bilimsel yöntemlerle yürütülen gerçek deney ve gözlemler çerçevesinde tarafımdan elde edildiğini, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kuralların gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

...../...../2022

Gülsün ŞAHİNTÜRK

ÖZET

MÂCERÂ-YI MÂH (GİRİŞ-METİN-DİZİN)

Gülsün ŞAHİNTÜRK

Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ali İhsan YAPICI

2022, XVIII + 287 sayfa

Elimizdeki tez çalışması Üdî adlı müziksever bir şair tarafından kaleme alınan Mâcerâ-yı Mâh adlı mesnevinin dizininin yapılması amacıyla yönelik gerçekleştirilmiştir. Çalışmamızı yürüttüğümüz eserin bilinen tek nüshası Milli Kütüphane Yazma Eserler Bölümünde bulunmaktadır. YZ A2770 numaraya kayıtlı olan nüsha esas alınarak hazırlanmıştır.

Metin incelemeleri çalışmalarında en çok kullanılan kısım dizin ve sözlük bölümleridir. Dizin çalışmaları bir kelimenin hangi anlamda, nerede ve ne sıklıkla geçtiğini göstermek amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Eser incelemesi yapılırken araştırmacılara emek ve zaman tasarrufu sağlaması açısından bu çalışmalar önem taşır. Bu amaç doğrultusunda dizin çalışması sürdürülmüştür.

Çalışmamız dört bölümden oluşmaktadır. Çalışmamızın birinci bölümünde Mihr ü Mâh adlı mesneviler hakkında genel bilgiler, Türk edebiyatında yazılan Mihr ü Mâh mesnevileri, şair ve eser hakkında bilgiler, ikinci bölümünde dönemin siyasi ve edebi hayatı hakkında bilgiler verilmektedir. Üçüncü bölümde Mâcerâ-yı Mâh adlı mesnevinin Fatma Sabiha Kutlar Oğuz tarafından yapılan çeviriyazılı metni bulunmaktadır. Son bölümde ise hazırlanan dizin ve sonuç bölümü yer almaktadır.

ANAHTAR KELİMELEER: Mesnevi, Mihr ü Mâh, Mâcerâ-yı Mâh

ABSTRACT

MÂCERÂ-YI MÂH (INTRODUCTION-TEXT-INDEX)

Gölsün ŒAHİNTÖRK

Master's Thesis, Epartment of Turkish Language and Literature

Thesis Advisor: Dr. Teach Member of the Board

Ali İhsan YAPICI

2022, XVIII + 287 pages

The thesis work we have is carried out for the purpose of making an index of the mesnevi called Macera-yı Mah, which was written by a musical poet named Ūdī. The only copy of the work we are carrying out is in the department of writing works of the National Library. It is prepared on the basis of the copy registered in the YZ A2770 number.

The most commonly used part in the study of text reviews is the index and dictionary sections. Index studies are a method used to show in which sense, where and how often a word passes. These studies are important in order to save labor and time for researchers when conducting a work review. In accordance with this purpose the index study was continued.

Our study consists of four parts. In the introduction section of our study, general information about the mesnevis named Mihr ü Mah, in the first section, information about the Mihr ü Mah mesnevis, poets and works written in Turkish literature, in the second part, information about the political and literary life of the period is given. In the third part, there is a translated text of the mesnevi called Macera-yi Mah made by Fatma Sabiha Kutlar Oguz. In the last section, the prepared index and the results section are included.

KEYWORDS: Mesnevi, Mihr ü Mah, Macera-yı Mah

ÖN SÖZ

Eski Türk edebiyatı dönemsel özellikleri ve önemli şairleri ile edebiyatımızın en verimli ve derinlikli örneklerini ihtiva etmesi açısından oldukça kıymetli bir dönemdir. Divan edebiyatı geleneğinin zirvesi XVI. yüzyıldır. Bu dönem Türk edebiyatının İran etkisinden uzaklaşarak kendine has duyuş ve düşünüş tarzına eriştiği dönemdir. Divan edebiyatı geleneğinin en önemli şairleri bu dönemde yetişmiştir. Nazım ve nesir başta olmak üzere her alanda pek çok başarılı eser kaleme alınmıştır. Sürekli aynı konuları işleyen divan şairleri mesnevilerde yenilik arayışına koyulmuştur. Astronomi bilgilerine de sahip olan şairler gök cisimlerinin kişileştirilmesi veya gök cisimlerinin insanlara isim olarak verilmesi üzerine kurulu mesneviler meydana getirmişlerdir. Başta mihr ve mâh mazmunları olmak üzere gök cisimlerinin sembolleştirilmesiyle genellikle âşk konusunu işleyen birçok mesnevi yazılmıştır. Üzerinde çalıştığımız Âdî'nin Mâcerâ-yı Mâh adlı eseri bunlardan biridir.

Hem lisans hem de yüksek lisans dönemim boyunca tecrübelerinden yararlandığım Dr. Cihan DOĞAN'a değerli fikirlerinden her zaman istifade ettiğim Prof. Dr. Ahmet NAHMEDOV'a ve tez çalışmamızın konu seçimi aşamasından itibaren ilmî ve insani yardımlarını asla esirgemeyen, sabır ve hoşgörüsüyle ilgilenen saygıdeğer danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Ali İhsan YAPICI'ya minnet ve şükranlarımı sunarım.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI	iii
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİM SAYFASI	v
ÖZET	vii
ABSTRACT	ix
ÖN SÖZ	xi
ÇEVİRİYAZI İŞARETLERİ.....	xv
KISALTMALAR DİZİNİ	xvii
1. BÖLÜM	1
1. MİHR Ü MÂH MESNEVİLERİ HAKKINDA GENEL BİLGİ.....	1
2. TÜRK EDEBİYATINDAKİ MİHR Ü MÂH MESNEVİLERİ.....	2
2.1. Necati Bey’in Mihr ü Mâh Mesnevisi	2
2.2. Gelibolulu Alî’nin Mihr ü Mâh Mesnevisi	3
2.3. Kıyâsî’nin Mihr ü Mâh Mesnevisi	3
2.4. Cebrî’nin Mihr ü Mâh Mesnevisi	4
2.5. Zarîfî’nin Mihr ü Mâh Mesnevisi	5
2.6. Âdî’nin Mâcerâ-yı Mâh Mesnevisi	5
2.6.1. Hayatı	7
2.6.2. Edebî Şahsiyeti.....	10
2.6.3 Nüsha Hakkında.....	11
2. BÖLÜM	13
1. DÖNEMİN SİYASİ VE EDEBÎ DURUMU	13
1.1. Siyasi Durum	13
1.2. Kültürel ve Edebi Durum.....	14
3. BÖLÜM	16
Çeviriyazılı Metin	16
4. BÖLÜM	115

Dizin	115
5. TARTIŞMA VE SONUÇ	283
6. KAYNAKLAR	285
ÖZGEÇMİŞ	287

ÇEVİRİYAZI İŞARETLERİ

a, ā	ا
a, e, ı, i, u, ü	ا (إ)
é, i	ى ا
ı	ء
b, p	ب
p	پ
t	ت
s	ث
c, ç	ج
ç	چ
h	ح
h	خ
d	د
z, d	ذ
r	ر
z	ز
j	ژ
s	س
ş	ش
ş	ص
ž, đ	ض
ţ	ط
ţ	ظ
‘	ع
ġ	غ
f	ف
ķ	ق
k, g, ŋ	گ ک
l	ل
m	م
n	ن
v, u, ü, ū, o, ö	و
h, a, e	ه
lā, le	لا
y, ı, i, ī	ى ي

KISALTMALAR DİZİNİ

Ar.	: Arapça
Ar.+ Far.	: Arapça ve Farsça
Ar.+T.	: Arapça ve Türkçe
bağ.	: Bağlaç
Dr.	: Doktor
e.	: Edat
Far.	: Farsça
Far.+Ar.	: Farsça ve Arapça
Far.+T.	: Farsça ve Türkçe
Öğt.	: Öğretim Üyesi
Prof.	: Profesör
s.	: Sayfa
sf.	: Sıfat
T.	: Türkçe
TDK	: Türk Dil Kurumu
Yun.	: Yunanca
yy.	: Yüzyıl
zf.	: Zarf
zm.	: Zamir

1. BÖLÜM

1. MİHR Ü MÂH MESNEVİLERİ HAKKINDA GENEL BİLGİ

İnsanoğlu yaşamı boyunca çevresindeki olayların sebeplerini merak edip araştırmaya koyulmuştur. Araştırdığı konular arasında gök cisimleri de vardır. Bu araştırmalar insanoğlunu yıldızların hâl ve hareketlerinden hüküm çıkarma ilmî olarak bilinen ilm-i nücûma yöneltmiştir. Nebatiler döneminde ortaya çıkan bu ilim önceleri savaş barış gibi önemli olayları haber vermek için kullanılırken sonraları gündelik olaylar için de bilgi vermeye başlamıştır. Bu ilim ve astroloji divan şairlerinin en önemli edebiyat malzemesi hâline gelmiştir.

Gök cisimlerinden en çok kullanılan başta Mihr ile Mâh olmak üzere dokuz feleğin çevrelediği yedi gezegen [sırasıyla Ay, Utarid, Zühre, Şems, Mirrih (Merih), Müşteri, Zühâl], sekizinci felek sabit yıldızlar, burçlar dokuzuncu felek ise bütün felekleri saran atlas feleği divan edebiyatı şairlerinin vazgeçilmez mazmunları arasındadır (Pala, 2018:149). Şairler Mihr ve Mâh adlı gök cisimleri teşbih sanatı vastasıyla aşığı ve sevgiliyi çağrıştıracak şekilde kullanmışlardır. Eserlerde mihr âşığı, mâh ise sevgili olarak tasvir edilmiştir. Felekler de insanın talihsizliğini anlatmak için şiirlerde yer almıştır.

“Bu yedi seyyar yıldızdan her birinin dünyaya ve dünya üzerindeki canlı cansız her şeye hâkim ve müessir olduğu farz olunmuş her yıldız az çok uğurlu, uğursuz sayılmış ve her birinin hususi tabiatları, hâkim olduğu iklimleri, hâkimiyet saatler olduğu sanılmış, işte bu sebeple dünyada olup biten her şey feleğe isnad edilmiştir” (Aydın, 2020: 29).

Mihr ü Mâh mesnevileri konu olarak iki kahramanlı basit bir aşkı işleyen hikâyelerdir. Mihr, Mâh ve Müşteri adlı gök cisimleri mesnevilerin başkahramanlarının ismi olurken Utarid, Zühre, Keyvan, Zühal, Süreyya, Nahid, Behram, Pervin, Bedir gibi gezegenler de ikinci dereceden kahramanlara ad olmuştur (Ambarcıoğlu, 1983: 1151).

Mihr ü Mâh adlı mesnevilerin ilk örneğine XIV. yüzyılda İranlı şair Assâr-ı Tebrîzî'nin (Ö.H:784/M.1382/), H. 778/M.1377'de yazdığı Mihr ü Müşterî adlı eserinde rastlanılmaktadır. Fakat bu eserin birçok yerinde ismi Mihr ü Meh şeklinde geçmektedir. Tebrîzî'den sonra bu türde Mihr ü Mâh (H. 905/ M. 1499'da) adıyla eser veren Hintli şair Cemâlî-i Dehlevî'dir (Ambarcıoğlu, 1983: 1152).

İran edebiyatında Mihr ü Mâh mesnevilerinde eser veren şairler arasında Hacı Muhammed Hüseyin-i Şirâzî, Hamza bin Feyzullah Cemâlî, Hüseyin-i Kazvinî, Zâhir-i Kirmânî, Mir Askerî Râzî, Muhammed Şerif Bedâî-i Nesefî ve Zîrekî yer almaktadır (İçli, 2015: 1056).

Anadolu sahasında bu türün ilk örneği Necâtî Bey tarafından yazılmıştır ancak bu eser günümüze ulaşmamıştır. Mihr ü Mâh türünde yazılan bir diğer eser XVI. yüzyıl şairi Gelibolulu Âlî'ye aittir. Bu eseri İranlı Zîrekî/Zeyrekî Farsçaya çevirmiştir (Kutlar, 2017: 4). Meşâîrî's-Şuara'da yer alan bilgilere göre XVI. yüzyıl şairlerinden Cebri de Mihr ü Mâh tarzında bir mesnevi yazmıştır. Çorlulu Zarîfî, Kastamonulu Kıyâsî, Hâmidî ve XVII. yüzyıl şairi Azmî-zâde Haletî'nin de bu konuda eser verdiği bilinmektedir (İçli, 2015: 1055).

Yukarıda bahsedilen eserlerin yanında “*bir mensur Mihr-i Mâh anlatısı da (Batı) Oğuz Türkçesiyle kaleme alınmıştır. Eserin dil özelliklerine bakıldığında sözlü olarak anlatılan hikâyenin/metnin anlatım esnasında kaleme alındığı üslubu görülür. Kitâb-ı Mihri Mâh başlıklı Azerbaycan Türkçesi dil özelliklerini gösteren metin anlatım tekniği açısından da halk anlatısı olarak değerlendirilebilir. Birbirine bağlanmış birçok aşk macerasını içeren hikâye merkezde Mihr ve Mâh'ın aşklarını konu edinir*” (İçli, 2016: 16).

Günümüze kadar ulaşan Türkçe Mihr ü Mâh mesnevileri Gelibolulu Âlî, Kıyâsî, Cebri ve Zarîfî'ye aittir. Elimize ilk ulaşan Mihr ü Mâh hikâyesi Kıyâsî tarafından yazılmıştır (Kutlar, 2017: 4).

Üdî'nin Mâcerâ-yı Mâh adlı Türkçe mesnevîsi XVI. yüzyılda yazılan ve elimize ulaşan beşinci eserdir.

2. TÜRK EDEBİYATINDAKİ MİHR Ü MÂH MESNEVİLERİ

2.1. Necati Bey'in Mihr ü Mâh Mesnevisi

Edebiyatımızda bu konuda yazılan mesnevilerin ilk örneğini Necati Bey kaleme almıştır fakat bu eser günümüze ulaşmamıştır. Eserin yazıldığına dair bilgiler mevcuttur.

“*Bursalı Mehmet Tahir'in Osmanlı Müellifleri adlı eserinde 16. yy. şairlerinden Edirneli Necâtî Bey'in (Ö.H. 914/M.1508) yazdığı Mihr ü Mâh adlı eserden bahsedilir. (Tahir 1333: C.II, 435). Latîfî'nin Tezkiretü's-Şu'arâ'sında da Edirneli Necâtî'nin “Risâle-i Mihr ü Mâh” ibaresiyle (Canım 2000: 518) Mihr ü Mâh'ından bahsedilmektedir*” (İçli, 2009: 49).

2.2. Gelibolulu Alî'nin Mihr ü Mâh Mesnevisi

XVI. yüzyılda yaşamış olan Gelibolulu Alî bu konuda kaleme aldığı mesnevisini II. Selim'e sunmuştur. Aruzun fe'ilâtün-mefâ'ilün-fe'ilün kalıbı ile yazılmıştır. 1174 beyitten oluşmaktadır. Eserin iki nüshası olduğu bilinmektedir (Kıraç, 2006: 7-8).

Mesnevinin özeti şu şekildedir: Mihr isimli adaletli, iyi bir şah vardır. Bir gün Allah'a yalvararak ondan kendisine âşık olacak onu çok sevecek birini ister. Allah da ona Mâh'ı nasip eder fakat Mihr; Mâh'a yüz çevirir. Mihr, Mâh'da âşıkta olması gereken vasıfların olmadığını söyleyerek onun şehri terk etmesini ister. Subh-ı Sâdık'ın Mâh'ın divane hâlini Mihr'e anlatması üzerine merhamete gelir ve Mâh'ı çağırır. Koşa koşa gelen Mâh; Mihr'in bu konudan hiç kimsenin haberi olmamasını ve sadece geceleri buluşabileceklerini söylemesini bile sineye çeker. Diyar diyar gezen, Hak âşığı olan Zerre; Mihr'i görünce ona tutulur. Zerre'nin duygularından etkilenen Mihr ona karşılık verir. Bu durumda Mâh perişan olur. Zerre; Mihr'i kaybetme korkusuyla Mihr'in Mâh ile olan gizli aşkına herkese ifşa eder ve bunu Mâh'ın yaptığını söyler. İftiraya uğrayan Mâh şehirden kovulur. Bütün bu dertlerinden kurtulabilmek için Mâh Allah'a yalvarır. Allah da ona eskisi gibi Mihr'in vuslatını nasip eder (Kıraç, 2006: 7-8).

2.3. Kıyâsî'nin Mihr ü Mâh Mesnevisi

XVI. yüzyılda yaşamış olan Kıyâsî Kastamonuludur. Asıl adı İbrahim'dir. Kanunî Sultan Süleyman döneminde yaşamıştır. Ambarcıoğlu'nun yaptığı çalışmada hakkında ansiklopedik bilgiler yer almaktadır(1986: 88). Mesnevinin bir tane yazması bulunmaktadır. Bu yazma da Süleymaniye Kütüphanesinin Esat Efendi Bölümünde 2923 numarada kayıtlıdır. Ayrıca bu eserin Süleymaniye Kütüphanesinde 2032 numaralı mikrofilmi de mevcuttur. Eser 57 varak olup 1199 beyitten ibarettir. Her sayfada 11 satır bulunmaktadır. Eserin aruz vezni: fâ'ilâtün-fâ'ilâtün-fâ'ilün'dür. Kıyâsî eserini üç ayda kaleme alıp II. Selim'e ithaf etmiştir (Aksoylu, 2007: 15).

“Sebeb-i telif-i kitab”da padişahın övgüsünde bulunurken, Sultan Süleyman, Kıyâsî'nin rüyasında ona: “Görelüm nen vardur nâ-yâbda” diye sorar. Kıyasi dostlarından bu rüyanın tabirini ister. Onlar da muradın söz olduğunu söylerler. O da padişaha armağan için “Bahr-i ma'nîden çıkardum bir güher” diyerek eserinde aşk ve marifetten söz edeceğini açıklar” (Ambarcıoğlu, 1986: 88).

Mesnevinin özeti şu şekildedir: Cânib-i Maşrık'ta Sultan-ı Muîn isimli çocuğu olmayan bir padişah varmış. Gördüğü bir rüya üzerine güzeller güzeli bir kız ile evlenir ve bu evlilikten Mâh adlı bir oğul dünyaya gelir. Oğlan on dört yaşına gelince babası vefat eder. Taht ise Mâh'a kalır. Ülkenin dertlerine derman olmak yerine o gününü gün eder. Eğlence meclislerine, av törenlerine katılır. Bir av dönüşü kanadında güzel bir kızın resmi ve bilmece olan bir güvercin görür. Bilmeceyi çözünce bunun Çin prensesi Mihr olduğunu anlar. Mâh kızı bulabilmek için Çin'e sefer düzenler. Numan adlı bir köle vasıtasıyla Mihr ve Mâh arasında bir âşk başlar. Mihr de babasından istemesi için Mâh'a haber gönderir. Mâh'ın Çin'e ordusuyla gelmesini hoş karşılamayan padişah kızını vermek istemez. Bunun üzerine Mâh saldırıya geçer. Galip gelen Mâh; Mihr'i de alıp ülkesi Ruy-ı Zemin'e götürür. Bir düğün töreniyle muratlarına ererler (Aksoylu, 2007: 24-27).

2.4. Cebrî'nin Mihr ü Mâh Mesnevisi

XVI. yüzyılda yaşamış olan Cebrî hakkında kaynaklarda yeterli bilgi bulunmamaktadır. Şair hakkında ulaşabildiğimiz bilgiler Âşık Çelebî'nin Meşâirü's- Şu'arâ isimli tezkiresinde yer almaktadır. Cebrî'nin Mihr ü Mâh adlı mesnevisinin elimize geçen tek nüshası bulunmaktadır. Mesnevi 1954 beyitten oluşmaktadır. Bu nüsha İstanbul Üniversitesi Nadir Eserleri Kütüphanesi'nde yer almaktadır. Eserin aruz vezni: fe'ilâtün-mefâ'ilün-fe'ilün'dür (İçli, 2014: 607-610).

Mesnevinin özeti şu şekildedir: Aynı zaman diliminde doğan Mihr ile Mâh'ın yolları ayrılır. Mâh Şeb diyarının şahı olur. Mihr de Rûz iline gider. İkisi de farklı zamanlarda rüya görür. Mâh rüyasında gördüğü kişinin onu bulmasını beklerken Mihr ise arayışa koyulur. Bunun için meclisler düzenler, mektuplar yazdırır. Meclisteki kişiler Mâh'a elçi olarak Hâle'yi gönderir. Hâle ise Mihr'in duygularını Mâh'a ifşa eder fakat olumsuz cevapla döner. Mihr vazgeçmeyerek bir elçi daha gönderir. Elçi Mihr'in âşk acısını dile getirmesiyle Mâh da Mihr'e olan duygularını açıklar. Kavuşan âşıklar zevk ve eğlence içerisindeyken tabiatı ihmal ederler. Ortaya çıkan sorunların çözülmesi için birbirlerinden uzaklaşmaları istenir. Ayrı düşen âşıklar kendi mekanlarında birbirine bakışarak âşklarını yaşamaya devam eder (İçli, 2014: 613-615).

2.5. Zarîfî'nin Mihr ü Mâh Mesnevisi

XVI. yüzyılın ikinci yarısında ve XVII. yüzyılın başında yaşamış olan Çorlulu Zarîfî'nin de bu konuda yazılmış mesnevisi bulunmaktadır. Mihr ü Mâh adlı mesneviyi hamse sahibi olmak amacıyla kaleme almıştır (Turhan, 1995: 7). Bu eserin üç adet nüshası bulunmaktadır. Nüshaları: Leiden kataloğu (c.II, s.128,no:710)'nda, Atatürk Üniversitesi, Seyfeddin Özege Kütüphanesi, Agah Sırrı Levent Yazmaları no:147 ve İstanbul Üniversitesi Yazmaları no:673'te kayıtlıdır (Turhan, 1995: 68).

Eserini III. Murad'a sunmuştur. Mefâ'îlün-mefâ'îlün-fe'ûlün" kalıbıyla kaleme alınmıştır. Bu eserin üç nüshası bulunmaktadır (Turhan, 1995: 51).

Mesnevinin özeti şu şekildedir: Çin'e yaptığı fetihlerle adını duyuran Hilâl Şah isimli, çok güçlü bir Müslüman şah vardır. Bu şahın Mâh isimli güzel bir oğlu olur. Babası Hoten Hanı'na yardıma gittiğinde devletin başına Mâh'ı bırakır. Halkına adil davranan Mâh'a Adil Şâh derler. Mâh gördüğü bir rüyada kendisine Mihr adlı bir güzelin sevgili olacağını öğrenir. Bir av esnasında gayrimüslim hükümdar olan Pervin'in Mâh'ı esir alır. Onun Hilâl Şah'ın oğlu olduğunu öğrenen Pervin türlü oyunlarla dinini değiştirmesini, babasına karşı gelmesini ister. Hatta bunun uğrunda kızı Mihr'i süsleyip Mâh'ın karşısına çıkarsa bile başarılı olamaz. Oğlunun tutsak olduğunu öğrenen Hilâl Şah evladını kurtarır. Pervin'in canını ise Mihr'i onlara vermesi karşılığında bağışlar. Ülkesine dönünce düğün dernek kurarlar. Hilâl Şah'ın ölümüyle Mâh ülkenin başına geçer ve ülkesini adaletli bir şekilde yönetir. Aniden hastalanıp ölen Mâh'ın ardından Mihr Allah'a canını alması için yalvarır. Bir süre sonra duası kabul olur ve ölür (Turhan, 1995: 13-27).

2.6. Âdî'nin Mâcerâ-yı Mâh Mesnevisi

Üzerinde çalıştığımız Mâcerâ-yı Mâh mesnevisi XVI. yüzyılda yazılmıştır. Yazarın hayatı hakkında bilgi günümüze ulaşmamıştır. Elimize geçen tek eseri bu mesneviden ibarettir.

Genel itibarıyla her mesnevinin bir yazılma sebebi vardır. Bu da sebep-i telif bölümünde yer almaktadır. *Kitabın ilk yaprağının (a) yüzünde eser adı ve yazar adı ile şu açıklama vardır: “ Sultan Murad Han'ın hâcesi Âdî merhumun Selim Han ile Sultan Murad'a “ Mâcerâ-i Mâh ” namında yaptığı destandır ve'sselâm ”* (Cunbur, 1985: 187).

Edebiyat dünyamıza eseri tanıtan Müjgan Cunbur'un verdiği bu bilgidен de yola

çıkarak aslında eserin hem II. Selim'i hem de III. Murad'ı övmek için yazılmış olduğu anlaşılmaktadır. Mesnevinin 1262 - 1269. beyitleri arasında bize bu eseri niçin yazdığını beyan etmektedir ” (Cunbur, 1985: 196).

dédüm bir gün dilā bu iki şāhı

gerekdür vaşf êdesin mihr ü māhı (1262)

şığınup evvelā luţf-ı ilaha

dêyesin bir risāle nām-ı şāha (1263)

o şeh mihr ola vü şeh-zādesi māh

vère anlara ‘ömr-i bâkī Allāh (1264)

Mesnevinin özeti kısaca şu şekildedir: Üzüntü içinde olan bir âşık derdine derman olacak bir sevgilisi olmasını ister. Bir gece rüyasında güzeller güzeli bir Mâh görür ve ona müptela olur. Allah’tan böyle bir mâhın sevgilisi olmasını ister. Allah da nasip eder. Mâh’ın tek şartı vardır. O da bu birlikteliğin hiç kimse tarafından öğrenilmemesidir. Sırrı açık edilmediği takdirde her gece aşığın olacaktır. Âşık da Mâh’a bu konuda söz verir. Âşık gündüzleri mâhı görememenin acısıyla yanıp kavrulur, geceleri mutluluktan havalara uçar.

Böyle günler günleri kovalarken âşığın eski bir dostu gelir ve derdi olduğunu dertleşmek istediğini söyler. Bir bahçeye giderler. Meclis kurulur sohbete başlarlar. Saatler saatleri kovalar âşığın Mâh ile buluşma vakti gelince âşık gitmek ister. Fakat dostu onun gitmemesini ve daha anlatacak çok şeyi olduğunu söyler. Dostu ona bir gazel okur. Âşık da dostunun âşk derdine düştüğünü anlar. Dostuna öğüt verir vermesine de dostu da onun âşk derdiyle yandığını bu öğütlerden anlar. Dostu da haliyle âşığın derdini sorar. Âşık sırrı ifşa olmasın diye anlatmak istemez. İçki sarhoşluğuyla sevgiliye verdiği sözü tutamaz, sırrını açık eder. Sırrını açık edince öfkesinden dostuyla kavga eder ve evine gider. Üç gün boyunca Mâh gelmez. Âşık dertlerden dertlere savrulur. Âşık, Şehzade Selim’in meclisinde ud çalan bir müzisyendir. Zira mahlası da bu yüzden Ūdî’dir. Şehzade Selim âşığın aklının başka yerlerinde olmasından ötürü ondan yüz çevirir ve onu himaye etmekten vazgeçer. Âşık Şehzade Selim’den de yüz bulamayınca bir arkadaşıyla birlikte Mısır’a gider. Kahire’de dolanırken bir Mâh’a âşık olur. Bu sevgilinin adı Ramazan’dır. Onunla günlerce içki

meclislerine ve hamam sefalarına gider. Günler böyle sürüp giderken bir gün şehre Şehzade Selim'den bir haber gelir. Şehzade Selim bütün bendelerini yanına toplamak ister. Çünkü kardeşim Şehzade Bayezid ile arası açılmıştır ve iktidar kavgası başlamıştır. Âşık istemeyerek sevgiliden ayrılır. Yollara düşen âşık önce Şam'a oradan Haleb'e oradan da Manisa'ya varır. Şehrin güzelliğini, Manisa sarayını över. Şehzade Selim âşığın geldiğini duyunca huzuruna çağırır fakat âşık çekinir. Önce Mir Celâl ile görüşür. Mısır'daki Mâh'ın güzelliğini bir şarap redifli kasideyle anlatıp bunu sultana söylemesini ister. Bu fikre Mir Celâl sıcak bakmasa da Şehzadeye söyler. Tam da bu sıralarda savaş vuku bulur. Şehzade Selim'in ordusu Karaman'a doğru yola çıkar. Şehzade Bayezid'in ordusu ise Akşehir'e gelir. Savaş kanlı ve canlı tasvirler içerir. Adeta bir satranç oyununa benzetilir. Savaşta Şehzade Selim galip gelir. Baharın gelişyle birlikte meclisler kurulur, kutlamalar yapılır. Âşık, Şehzade Selim'e sevgiliden bahseder. Mısır'dan getirtilmesini ister. Mâh, Manisa'ya vardığında ramazan ayıdır. Sonunda bayram gelir ve sultan ile dilber için meclis kurulur. Âşık da onların bu mutluluğunu görüp daha da mutlu olur. Âşık, Şehzade Murad'a kul olmak ister ve isteği kabul edilir. Ayrıca ona mehterbaşılık da verilir (Kıraç, 2006: 19-20).

2.6.1. Hayatı

Şair hakkında dönemin tezkirelerinde ve döneme ait kaynaklarda kayda değer bir bilgi bulunmamaktadır. Hayatı hakkında ulaşabildiğimiz bilgiler sadece mesnevide yer alan bilgilerle kısıtlıdır.

Kitabın "1a" yüzündeki şu açıklamada: "Sultân Murâd Hânın hâcesi Âşık merhumun Selim Han ile Sultan Murada 'Mâcerâ-yı Mâh' namında yaptığı destandır ve'sselam." yazar. Fakat tarihi kaynaklara bakıldığında Sultân Murâd Hanın hocasıdır ifadesini doğrulayacak bir bilgiye ulaşılamamıştır (Kıraç, 2006: 12).

benüm ismüm hem olmışdur Ramazân (436/a) bu beyit aracılığıyla isminin Ramazan olduğu düşünülebilir.

Edebiyat dünyamıza Âşık'ı ve Mâcerâ-yı Mâh mesnevisini tanıtan Müjgan Cunbur'dur. (1985:187) Kaynak yetersizliğinden ötürü eserin ne kadarının yaşanmış bir olaydan alındığı ne kadarının da kurgu olduğu bilinmemektedir. Fakat eserde yer alan Şehzade Selim'le (II. Selim) Şehzade Bâyezit arasında yaşanan Konya Savaşı'nın tarihî bilgilerle örtüşmesi olayların bir kısmının yaşanmış olduğu düşüncesine bizi sevk etmektedir. Beyitlerde II. Selim Han için yazıldığını ve II. Selim'in bendesi olduğunu dile getirmektedir.

Şehzade Selim'in meclisinde görev alıp ud ile çeng çaldığını ve bundan dolayı da mahlasının 'Ūdī olduğunu beyan etmektedir (Kutlar, 2017: 6).

o şāhuṅ meclis-i ḥāşında dāyim

olurdum ḥidmet-i sāz ile kāyim (336)

èderdüm geh nevā vü gāh 'uşşāk

göñülse ārzū eylerdi ı' rāk (337)

çalardum meclis-i şāhīde 'ūdī

anuṅçün mahlaş oldı baṅa 'Ūdī (338)

kaçan āheng olaydı 'ūd ile çeng

tutardı tā hevādan Zühre āheng (339)

Şair, efendisinin onu korumadığını düşünerek bir arkadaşı ile Mısır'a gider. Kahire'de gezerken bir güzele âşık olur. Orada onunla uzun süre içki meclislerinde, hamamlarda bulunur. Şehzade Selim ile Bayezid'in arası açılınca Anadolu'ya geri dönmek zorunda kalır. Dönüş yolu Kahire'den Şam'a oradan da Halep'e geçip Manisa'da sona erer. Manisa'da şehzade onu kabul eder, derdini dinlemek ister. Şair ise Şehzade'nin lalası Mir Celal'e Kahire'deki Mâh'ı anlatıp savaştan sonra gidip getirmek istediğini söylemesini ister. Daha sonra ordunun Şehzade Bayezid'a karşı Karaman'a doğru hareket ettiğini, orada Mevlana'ya dua ettiğini söylemektedir. Mesnevide geçen olaylar tarihi kaynaklarla örtüşmektedir. 29 Mayıs 1559'da iki şehzadenin orduları Konya yakınlarında bir muharebeye girerler. Şair; Bayezid askerlerinden 'adū' (düşman) olarak bahsederek Şehzade Selim'e ne kadar bağlı olduğunu bir fermanı ile sevgiliden ayrılıp yollara düştüğünü de beyitler aracılığıyla görmekteyiz (Kutlar, 2017: 8).

müzeyyen oldı çünkim cünd-i şāhī

'adūnuṅ gör n'olur rüz-ı siyahı (845)

meger bir gün beşāret érdi nā-gāh

ki geldi Bāyezīd Akşehir eý şāh (846)

ķamu ‘ askerleri müheyyā olmış

eder her şehir kim uğrasa yağmā (847)

cihānı zulm ile tıtdı şadāsı

meger geldi gibi anuķ ķazāsı (848)

Savaş iki gün sürer. Şehzade Selim galip çıkar. ‘Ūdī’yi çağırır ve Kahire’den Māh’ın getirilmesini ister. Māh getirilir. Daha sonra ise Şehzade; şairin ne istediğini sorar, o da Şehzade Murat’a kul olmak istediğini söyler ve onu mehterbaşı yapar (Kutlar, 2017: 12).

beni ķul eyleyüp irgür murāda

ki ya ‘ nī hāzret-i sulţān Murāda (1245)

...

murādum çünkü şāha eyledüm ‘ arz

hemān-dem lıţfin etti bendeye farz (1255)

buyurdu pes o dem şeh-zādesine

ķul etti bendeyi āzādesine (1256)

hemān-dem emr-i şeh oldu hevā-dār

‘ alem mihterlerine kıldı ser-dār (1257)

Devamındaki beyitlerde eseri neden yazdığını ve adını açıklar. Mesneviyi yazmaya başladığı tarih hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Sadece eserin son beytinde hangi tarihte bitirildiği söylenmektedir. Ūdī, Mācerā-yı Māh’ı H.975/ M.1566–1567 tarihinde bitirmiştir. Bu dönem Kanuni Sultan Süleyman ve II. Selim dönemine denk gelmektedir (Kutlar, 2017: 13).

2.6.2. Edebî Şahsiyeti

Divan şairlerinin hayatı ve edebî şahsiyetleri hakkında yararlanılan en yegâne kaynak şüphesiz tezkirelerdir. Bu tezkireler aracılığıyla şairin dilini, aruz veznini ve söz sanatlarını kullanmadaki ustalığı gözler önüne serilmektedir. Yukarıda da beyan ettiğimiz gibi şair hakkındaki tek kaynak bizlere edebî bir miras olarak bıraktığı mesnevisinden ibarettir. Bu eser dışında başka bir eserinin olup olmadığı konusunda da bilgimiz bulunmamaktadır.

Şairin dili edebî sanatlardan uzaktır. Şehzade Selim ve Şehzade Bayezid arasında yaşanan savaşın tasvirinin yapıldığı bölümde dili oldukça canlı, adeta resmedermiş gibi kullanmıştır (835-996. beyitler arasında). Mesnevide müzik (nevā, tabl, sâz, çeng, kanun, mutrib) ve satranç (lu'b, at sürmek, mat etmek, şah vb.) terimlerine oldukça yer vermiştir.

Mâcerâ-yı Mâh'ın içinde yer alan beşer beyitlik dört gazel ve 33 beyitlik bir kasidede samimi ve coşkulu bir dil kullanan şair, asıl metinde ve bu nazım şekillerinde yer yer kelime tekrarlarına da düşmüştür (Kıraç, 2006: 14).

Eser geneli itibariyle doğal bir anlatıma sahip olduğundan ötürü yer yer atasözü ve deyimlere başvurmuştur. “Şair, eserinde 88 tane deyim, 16 tane de atasözü kullanmıştır” (Kıraç, 2006: 14).

bu vech ile édersen cānumı şād

ırağ olmaz meşeldür baña Bağdād (554)

ķamu bī-hūdeden bu çekdüğün ğam

iki ķarbız şıĝar mı ķoltuĝa hem (554)

yüregüm nār-ı ğamla taĝlar idüm (94/b) dizesinde geçen yüreğini daĝlamak deyimini yarayı tedavi etmek anlamına gelmektedir.

o māh ile bir étdük çün zebānı (133/a) dizesinde geçen zebānı bir etmek deyimini ağız birliĝi etmek anlamına gelmektedir.

Günümüzde kullanımı azalmış kelimelerden (assı, ergür-, kakı- vb.) yararlanmıştır.

Arapça söz yapılarına, Arapça ve Farsça tamlamalara oldukça yer verilmesine rağmen

mesnevinin dili anlaşıldır.

gerekdür lahmûke lahmî olavuz (157/a) bu dizede yer alan “lahmûke lahmî” *“Etin etimdir”* anlamına gelen Arapça bir söz mevcuttur.

gerekdür demmûke demmî olavuz (157/b) bu dizede yer alan “demmûke demmî” *“Kanın kanımdır”* anlamına gelen Arapça bir söz mevcuttur.

Eserin dilinden de anlaşıldığı gibi şair sanat yapmaktan çok derdini anlatma yoluna gitmiştir. Dili bu kadar süssüz kullanması bizlere mahalli üslubun etkisinin var olduğunu göstermektedir. Dönemin büyük şairleri arasında yer almasa bile bize bıraktığı edebî miras değerlidir.

2.6.3 Nüsha Hakkında

Eserin bilinen tek nüshası bulunmaktadır. Bu nüsha da Millî Kütüphane Yazma Eserler Bölümü Yz A2770 numarada kayıtlıdır. 1970 yılında İbrahim OLGUN tarafından eser satın alınmıştır (Cunbur,1985: 187).

Yazma, 20 0 x 130 mm. ölçüsünde kahverengi meşin sırt ve kenarlı, miklepli sarımtrak, soluk fıstıkî renkli kâğıt kaplı eski bir cilt içindedir. Kitabın ilk yaprağının (a) yüzünde eser adı ve yazar adı ile şu açıklama vardır: “ Sultan Murad Han’ın hâcesi Âdî merhumun Selim Han ile Sultan Murad’a “ Mâcerâ-i Mâh” namında yaptığı destandır ve’sselâm” (Cunbur,1985: 187).

“Metnin başında yer alan lâciverdi müzehhep ve ortasında “ Billah” yazılı mihrabiyeli serlevha, sonradan yapıştırılmıştır. Metin yazı alanı her sayfada 13 5 x 7 2 mm. dir” (Cunbur, 1985: 188).

Mesnevi 39 varaktır. Her sayfada ortalama 17 beyit yer almaktadır. Eserde 1270 beyit bulunmaktadır. İlk iki sayfası yaldızlı cedvellidir. Diğer sayfalarda ise bu özellik bulunmamaktadır. Kâğıdın yapısı ise lâmba ve birleşik harf filigranlı krem rengi, ince ve aharlıdır (Cunbur, 1985: 188).

Metnin sonunda (S. 39b) Bâkî’nin güzel bir talik yazıyla yazılmış:

“ Şebnem gibi saçılun kon eşk-i firâvânum

Güller gibi açılsun tek gonce-i handânum”

beytiyle başlayan gazeli ve Şeyhülislâm Yahya Efendi'nin bu gazele nazire olarak yazdığı ve “

Bu ahumla yaşum bu nâle vü efgânum

Cânâne beyân eyler ahvâl-i perişanım”

beytiyle başlayan gazeli vardır.

Son yaprakta ise Receb Ağa bin Salih Kethüda'nın 1076 (M.. 1665) tarihli temellük kaydı ile arapça bir beyit ve karalamalar bulunmaktadır (Cunbur, 1985: 188).

Eser “mefâ'îlün-mefâ'îlün-fe'ûlün” kalıbıyla ve mesnevi nazım şekliyle kaleme alınmıştır (Kıraç, 2006: 22).

2. BÖLÜM

1. DÖNEMİN SİYASİ VE EDEBÎ DURUMU

Anadolu sahasında yazılan Mihr ü Mâh mesnevileri genellikle XV- XVII. yüzyıllar arasında kaleme alınmıştır. Âdî'nin eserini XVI. yüzyılda kaleme alması münasebetiyle dönemin siyasi ve edebî yapısına bakmakta fayda olduğu düşünülmektedir.

1.1. Siyasi Durum

Devletinin en parlak dönemidir. Devlet bu dönemde imparatorluk düzeyine erişmiştir. Neredeyse yarım yüzyıl tahtta kalan Kanunî Sultan Süleyman babasının Doğu seferlerine çıkmasının aksine yönünü Batı'ya çevirmiştir. Belgrat ve Rodos'u fethetmiş bununla da kalmayarak Viyana kapılarına kadar dayanmıştır. *“16. yüzyılda Osmanlı imparatorluğu, doğuda İran'a batıda Macaristan'a kuzeyde Kırım'dan güneyde Arap Yarımadası'na ve Kuzey Afrika'ya kadar sınırlarını genişletmiştir”* (Mengi, 2015: 164).

Âdî'nin eserini yazdığı dönem tarih olarak Kanunî Sultan Süleyman'ın padişahlığının son dönemleri ile II. Selim'in ilk yıllarına rastlamaktadır. Bu dönem Osmanlı devletinin zirvesi olmasıyla birlikte aslında düşüşünde başlangıç noktasıdır. Bu fikri kanıtlar nitelikte ise birçok olay meydana gelmiştir. Özellikle sarayda ve payitahtta iç karışıklıkların ve bazı karmaşık olayların yaşandığı görülmektedir. Bu olaylardan en önemlisi ise şehzade Mustafa'nın Kanunî Sultan Süleyman'ın emriyle ve Şeyhülislam Ebussuud Efendi'nin fetvasıyla M. 1553/ H.960 yılının Şevval ayında Konya'nın Ereğli ilçesinde hazin bir sonla boğdurulup öldürülmesi olayıdır. Çünkü o dönem sarayda çeşitli entrikalar yaşanmaktadır. Sadrazam Rüstem Paşa'da çevrilen bu entrikaların içindedir. Bir müddet sonra halk iyice huzursuz olur ve çeşitli isyanlar başlar. Artık bir kaos ortamı yaşanmaktadır. Sadrazam Rüstem Paşa askerlerin de müdahalesi ile görevinden uzaklaştırılır. Daha sonra ise yerine Lala Mustafa Paşa getirilir. Fakat o da ortamın düzelmesine katkı sağlayamayarak tam tersine Şehzade Selim ile Şehzade Bâyezit'in arasını bozar. Bu karışık dönem Âdî'nin eserinde de anlatılmaktadır. Kanunî ortamı yatıştırmak için şehzadeleri farklı illere gönderir ve nasihat etmeleri için de başlarına bazı paşaları nasihatçi olarak tayin eder. Bu şekilde saray içindeki kaosu önlemeye çalışır. Kanunî'nin vefatından 23 gün sonra ise Şehzade Selim, 30 Eylül 1566 yılında İstanbul'a gelerek Osmanlı devletinin başına geçer (Kıraç, 2006: 1).

1.2. Kültürel ve Edebi Durum

XVI. yüzyıl Osmanlı devletinin siyasi gelişmelere paralel olarak kültürel ve edebi hayatın da zirveye ulaştığı dönemdir. Sanatın devlet prestijini artırması sebebiyle sanatçılar fetihlerin en önemli ganimeti konumuna gelmiştir. Bundan ötürüdür ki galip gelen sultan o yöredeki sanatçı, ilim, irfan sahibi kişileri kendi ülkesine getirmektedir. Bunun en bilindik örneğini verecek olursak eğer Yavuz Sultan Selim'in Çaldıran seferi sonrasındaki bin kadar ilim ve sanat erbabını İstanbul'a getirip başkenti adeta ilim ve irfan yuvasına çevirmesidir. Yavuz Sultan Selim sefere giderken şairleri de yanında götürerek seferin şiirlerini yazdırmıştır. Bunun sonucu olarak da adına hayli fazla Selimnâme yazılmıştır. Sultanımız da Selimî mahlasıyla Farsça ve Türkçe eserler kaleme almıştır (Kartal ve Şentürk, 2017: 189).

Kanunî Sultan Süleyman döneminde gerek hazinenin dolu olması gerek taht kavgaları gibi merkezi otoriteyi sarsacak problemlerin yaşanmaması sultanın elini güçlendirmiştir. Fatih'in kelam, hadis, fıkıh ve edebiyat öğretimi için kurduğu Sahn-ı Semaniye medreselerinin yanına matematik ve pozitif bilimlerde eğitim verilen Sahn-ı Süleymaniye medresesini kurarak eğitimde ilerlemeyi hedeflemiştir. Kemal Paşazade, Ebussuud Efendi, Kınalızade Ali Çelebi, Perviz bin Abdullah bu dönemin meşhur âlimlerindendir (Kartal ve Şentürk, 2017: 192).

Sultanın edebiyata olan düşkünlüğünü dillere destandır. Kanunî Sultan Süleyman'ın sanatını kısaca özetlemek gerekirse: Muhibbî mahlasıyla çok sayıda şiir yazan bir şairdir. Divanındaki 2802 gazel, 23 muhammes ve tahmis, 30 murabba ile edebiyatımızda Edirneli Nazmî ve Zâtî'den sonra en çok gazel yazan şair, Muhibbî'dir. Özellikle gazel türünde oldukça çok şiir yazmıştır (Kıraç, 2006: 4).

Saltanat dedikleri ancak cihân gavgâsıdır

Olmaya baht u sa'âdet dünyede vahdet gibi (Coşkun vd.,2016: 148)

Muhibbî

Tîr-bârân ettiler her bir yanadan gamzeler

Dil gibi sinemde bir muhkem hisârım aldılar (Ceylan, 2019: 162)

Muhibbî

Edebiyat ve sanata ilgiyle yaklaşması dönemin şairlerini himaye etmesi sebebiyle edebiyat hızlı bir şekilde gelişme göstermiştir. Padişahın dışında devlet erkânından olan üst düzey yetkililer de dönemin şair, sanatçı ve âlimlerini korumuşlar, sanatın ve edebî ortamın gelişmesinde katkı sağlamışlardır. Bu sayede de kültür-sanat ortamı her zaman canlı kalabilmiştir. Eli kalem tutan herkes ülkenin dört bir tarafından gelip sultanın ve devlet erkânının iltifatını kazanmak için yarışmışlardır. Böylelikle başkent tam bir sanat ve kültür yuvasına dönüşmüştür (Kartal ve Şentürk, 2017: 193).

Bu dönemde edebiyatımız İran edebiyatı ile boy ölçüşecek duruma gelmiştir. Dönemin şairleri kendi düşünce dünyasını, yaşayışlarını, gelenek göreneklerini, atasözlerini, deyimlerini harmanlayarak İran şiirinden farklı, kendine has bir edebiyat yaratmışlardır. Özellikle gazel, mesnevi ve kaside gibi türlerde altın çağ yaşanmıştır. Ayrıca yine bu dönem divan şiiri ahenk, söz sanatları, içerik bakımından oldukça derinlikli ve zengin örneklerle doludur. Kaynağı İslam dini olan bu edebiyatın dili oldukça ağırdır. Arapça ve Farsça kelimelerle donatılmıştır. Şairlere göre ise bu kelimeleri kullanmak bir nevi hüner sayılmıştır. Bu kullanımlara karşı olarak Türk-i Basit hareketi ortaya çıksa da pek başarılı olamamıştır. Zira dönemin padişahları, sadrazamları, din âlimleri bile dili ağır kullanmaktaydı. Başta Zâî, Fuzûlî, Hayalî, Bâkî, Nev'î ve Lami'î Çelebi olmak üzere pek çok usta şair yetişmiş ve sonraki dönem sanatçılarına örnek teşkil etmişlerdir. Ülke sınırlarından payitahta gelen şairler de Türk şiirini doruğa çıkartmasında önemli bir rol oynamışlardır. Sadece edebiyat alanın da değil minyatür, hat, tezhip, musikî, tarih ve diğer alanlarda da gelişme kaydetmiştir (Mengi, 2015: 164-65).

Şehzadelik yıllarında Konya, Manisa, Kütahya sancaklarında eğlence ve sanat meclislerine katılan II. Selim şairleri etrafında toplamıştır. Şiirleri edebî çevrelerde oldukça beğeni toplayan, Üdî'yi himaye edip mesnevide övgüsüne mazhar olan tam adıyla Mîr Celal Hüseyin Çelebi Manisa'dayken II. Selim'e intisap etmiştir. Sultan olduğunda ise bu şairleri alıp payitahta gelmiştir. Sanat ve sanatçıyla bu denli iç içe olan sultan Selimî mahlasıyla şiirler kaleme almıştır. Böylelikle döneminde de bu edebî ve kültürel ortam devam etmiştir (Kıraç, 2006: 3).

Şehzadeliği döneminde çok iyi yetiştirilen Sultan Murad Farsça ve Arapçayı çok iyi bilmektedir. Kanunî'den sonra en fazla şiir söylemiş Osmanlı sultanıdır. “*Divanında 1567 gazel, 1 muhammes, 49 mesnevî, 38 kıt'a, 47 müfred bulunmaktadır. Şiirlerinde Murâdî mahlasını kullanmıştır*” (Kartal ve Şentürk, 2017: 195).

3. BÖLÜM

ÇEVİRİYAZILI METİN

[MĀCERĀ-YI MĀH]

bi'llāh

[Mefā'ilün- Mefā'ilün -Fe'ülün]

- [1b] 1 bi-ḥamdi'llāh şükr-i bî-ḥadd ü gāyet
ki yokdur luṭf-ı ḥaḳḳa hîç nihāyet
- 2 ḥabîr olmak dilerseñ ḳudretinden
vücūd-ı vācibün māhiyetinden
- 3 bilinmez 'aḳl ile māhiyyet-i ḥaḳ
dü 'ālemdür şuhūd-ı ḳudret-i ḥaḳ
- 4 iki 'ālem çün oldu aña şāhid
olupdur şāni'ün şun'ı müşāhid
- 5 dilerseñ on sekiz biñ 'āleme yol
bilen esrār-ı insānı bilür ol
- 6 gerekdür bilmege 'ālem ne imiş
ḥaḳīḳatde benī ādem ne imiş
- 7 vücūduñ aşlını bilmek gerekdür
göñül āyīnesin silmek gerekdür
- 8 olıgör 'ilm ile 'ālemde 'āmil
gerekdür olasın insān-ı kāmīl
- 9 velī kim ḥalḳ olupdur ins ile cān
müşerrefdür ḳamudan ḳavm-i insān
- 10 biligör cānuñuñ cānānı kimdür
vücūduñ mülkinüñ sulṭānı kimdür

- 11 uyarup dīde-i ‘ibret-nümānı
açup āyīne-i kudret-nümānı
- [2a] 12 naẓar kıl kendüñe kendünjı görme
hemān kendünjı gör kendünjı görme
- 13 haḳīkat mülkine mālīk olıgör
maḥabbet silkine sālīk olıgör
- 14 huzūr-ı ḥazretünjı oldur ṭarīḳı
Muḥammed ḳavlinünjı oldur refīḳı
- 15 biligör dahı sırr-ı çār-yāri
olasın ḳāl ü ḳılden tā ki āri
- 16 eger esrāruñı bilmek dilerseñ
tenünjıde cānuñı bilmek dilerseñ
- 17 gerekdür saña bir āyīne-i cān
èdesin her naẓarda seyr-i cānān
- 18 maḳāle tūṭi ansız hīç gelür mi
cihān āyīnesiz pür-nūr olur mı
- 19 ḳamu eşyā özin mādā görürler
şafālar kesb édüp andan yürürler
- 20 naẓar kıl sen dahı mir’āt-i cāna
özüñjı şalma andan hīç yabana
- 21 murāduñ andadur yabana gitme
reh-i ‘ışḳ içre gel yollarda yitme
- 22 seni bilmek gerekdür yine senden
haḳīkat fehmin èt hüsn-i ḥasenden
- 23 eger bu vech ile ‘āşīḳ olursañ
reh-i ‘ışḳ içre hem şādīḳ olursañ

- 24 érersin mīve-i eşcār-ı vaşla
yetersin şāḥsār-ı bāğ-ı aşla
- 25 murāduñ gülşenini seyr édersin
ne yaña dilerseñ aña gidersin
- 26 o bāguñ ger dilerseñ bülbüli ol
veyā āşüfte-i serv ü güli ol
- 27 dilerseñ dërmege sünbüllerinden
veyāḥud deste deste güllerinden
- 28 gerekdür ṭālib-i cānān olasın
dem-ā-dem ‘āşık-ı nālān olasın
- 29 eger bu vech ile ṭālib olursañ
bu ḳavle derd ile rāğıb olursañ
- [2a] 30 işid bu şi‘ri gūş-ı cānuñ ile
ne dërse ‘āmil ol sen anuñ ile
- [Fe‘ilātün- Fe‘ilātün - Fe‘ilātün – Fe‘ilün]**
- 31 ḥüsn-i dil-ber gibi bir āyine peydā eyle
‘ālemüñ cüz’ ü külin anda temāşā eyle
- 32 ḥikmet-i sırr-ı femin fehm édüp ol cānānuñ
ḥālet-i ‘alleme’l-esmāyı hüveydā eyle
- 33 jeng-i ğamdan göñül āyīnesini şāfī hemān
ḳazıyup şayḳal-ı ‘ışık ile mücellā eyle
- 34 ola kim mazḥar-ı dīdār édesin dīdelerüñ
kuhl-i ḥāk-i reh-i yār ile muşaffā eyle
- 35 bir yüzi gün ruḥı āyīneye ‘Ūdī ḥaḳdan
ḥaşre dek bendesi olmağı temennā eyle

[Mefā'îlün - Mefā'îlün - Fe'ülün]

- 36 niyāz eyle gel éy dil bî-niyāza
nidā kıl derd ile ol çāre-sāza
- 37 tutup rūy-ı siyāhuñ 'özrgāha
dil ü cāndan tazarru' eyle şāha
- 38 édegör 'āşī nefsün den şikāyet
belā-yı derd-i 'ışkuñdan hikāyet
- 39 umaram 'afv éde cümle günāhı
kabül éde du'ā-yı 'özüñ-ñāhı
- 40 ilāhī bir risāle étdüm āgāz
umaram luṭfuñ ile ola perdāz
- 41 müyesser eyle yā Rab feyz-i cūduñ
kabül eyle du'āsın bî-vücūduñ
- 42 ola fihrist-i nāme ḥamdü li'llāh
umaram érgüre itmāma Allāh
- 43 'ademden çün vücūda geldi insān
olupdur feyz-i cūduñ aña iḥsān
- 44 yaratduñ arz ile 'arşı'stevāyı
ḥavāle eyledüñ arza hevāyı
- [3a] 45 velī kim kudretün den oldı maḥlūk
zihī kudret aña ḥayrān maḥlūk
- 46 mekānın eyledüñ kimisinüñ arz
kimine āsumānı eyledüñ 'arz
- 47 kimine ṭur dēdün ṭurdu muḥarrer
kimine dön dēdün döndi müdevver

- 48 kimisi luṭfuṇ ile oldı şādān
kimisi ḳahruṇ ile oldı giryān
- 49 ilāhī luṭfuṇuṇ dīvānesiyüz
cemālūṇ şem‘inūṇ pervānesiyüz
- 50 ilāhī dergehūṇde bende olduḳ
ümīd-i luṭfuṇa efgende olduḳ
- 51 umaruz āsitānuṇdan ḥimāyet
olavuz maẓhar-ı ‘ayn-ı ‘ināyet
- 52 çün oldı Muştafā maḥbūb-ı Raḥmān
‘aceb mi enbiyāya olsa sultān
- 53 anuṇçün ḥalk olupdur cümle ‘ālem
anuṇ yüzi şuyına geldi ādem
- 54 müyesser oldı çünki aṇa Mī‘rāc
olupdur enbiyā ol ḥāle muḥtāc
- 55 vüçüdi ṭāyir-i ḳudsīlere dal
ola mı murğ-ı lāhūt aṇa hem-bāl
- 56 ‘anāşırdan daḥı olmadın ādem
nübüvvet ‘arşına başmışdı maḳdem
- 57 cemāli āfitāb-ı maşrıḳü’ d-dīn
cebīni māh-ı tāb-ı kişver-i Çīn
- 58 kerāmet āsumānınuṇ o māhı
velāyet kişverinūṇ pādişāhı
- 59 şerī‘at şehrinūṇ oldur bināsı
anuṇçün ḥūbdur āb ü hevāsı
- 60 zihī luṭf ü sa‘ādet ol bināya
maḳām ola müdām ehl-i şafāya

- [3b] 61 ilāhī ol maḳāmı eyleyen yād
maḳām ehli gibi dāyım ola şād
- 62 Hūdānuḡ çünki Aḥmed hūbı oldu
cihān maḥbūbınuḡ maḥbūbı oldu
- 63 ilāhī ‘aşıḳam maḥbūbuḡ için
raḳīb olsam ‘aceb mi hūbuḡ için
- 64 zihī luṭf ü sa‘adet ben ḳatunḡda
raḳīb-i yārün olam ḳurbetünḡde
- 65 aḡalum çār-yār-ı bā-şafāyı
ulū’l-ebşār-ı dīn-i Muşṭafāyı
- 66 bulardur sāye-i perverdigārī
ḳamusı zıll-ı luṭf-ı kirdigārī
- 67 olupdur āb-ı rūy-ı dīn-i taḥḳīḳ
ḫalīfe evvelā Bū-Bekr-i Şiddīḳ
- 68 ‘Ömer çün sāniyen oldu ḫalīfe
dédiler cümle Fārūḳ ol laṭīfe
- 69 ḫalīfe āḫir-i ‘ömr-i ‘Ömerde
dédiler ḫazret-i ‘Oşmān o merde
- 70 ḫilāfet ba‘de ‘Oşmān ol velīye
vèrildi Murtaẓā ya‘nī ‘Alīye
- 71 görindi ‘ayn-ı cennet çün ‘Alīde
Hüseyn ile Ḥasandur nūr-ı dīde
- 72 düzeldi bunlar ile şehir-i imān
nitekim ‘unşur-ı çār ile insān
- 73 resūl oldu binā-yı dīn varı
sütūn-ı çār olupdur çār-yārı

- 74 serāy-ı sırra oldı zātı server
olupdur ol serāya bāb Hayder
- 75 ilāhī ol serāyuñ ‘āşıkıyam
tarīķ-ı dīn-i haķķuñ şādıkıyam
- 76 ilāhī çār-yārüñ hürmetiyçün
resûle yār olanlar ‘izzetiyçün
- [4a] 77 şaşırma özümü toğrı yolundan
dirīğ étme recāsın bu kuluñdan
- 78 kişiye haķdan özge olmaya hūb
niçe hūb belki andan daħı maħbūb
- 79 kamu ‘āşıķlaruñ maħbūbıdur haķ
kamu şādıkıların merğūbıdur haķ
- 80 nümüne ‘ışķ-ı haķķa vech-i aħsen
olur mı bundan özge vech-i aħsen
- 81 bu veche çün nümüne oldı cānān
k’ola bu vech ile ‘uşşāķa dermān
- 82 gerekdür tālīb-i haķķ ola kişi
dem-ā-dem aħsen-i vech ola işi
- 83 Hudānuñ gerçi ki ‘ışķı haşendür
velī kim şūretā hüsn-i haşendür
- 84 meger bir gün aŗa ben tālīb oldum
cemāl-i pür-kemāle rāğıb oldum
- 85 dem-ā-dem derdüme dermān arardum
bu vech ile tīb-i cān arardum
- 86 géceler uyħu girmezdi gözüme
degüldi kimse vāķıf gündüzüme

- 87 za‘afdan oldu cismüm kıl gibi hem
 dāyimā bu vech ile ğam çekerdüm
- 88 murādum fehmi olınmazdı sözümden
 bilürdi hālümü gören yüzümden
- 89 kamu el çekmiş idüm bu cihāndan
 vü hem uşanmış idüm cism ü cāndan
- 90 çeküp künc-i ferāgat içre başum
 ğam ile ğuşşa idi dāyim işüm
- 91 dilerdüm ‘āşık olam bir nigāra
 ola ‘ışkum cihānda āşikāre
- 92 eşügi secdegāhum ola dāyim
 olam bu vech ile hıdmetde kāyim
- [4b] 93 murādum cān koçın yolında her ān
 ēdeydüm Ka‘be-i kūyında kurbān
- 94 bu vech ile dem-ā-dem aĝlar idüm
 yüregüm nār-ı ğamla taĝlar idüm
- 95 yaturdum bir gece seyrümde nā-gāh
 hemān gördüm cihāna toĝdı bir māh
- 96 naazar kıldum o dem ol māh-ı ğarrā
 cihān içre dahı toĝmamış aşlā
- 97 görüp bu dīde-i ‘ibretle anı
 temāşā eyledüm diĝkatle anı
- 98 dedüm yā Rab ki aña tālīb oldum
 cemāl-i pür-kemāle rāĝıb oldum
- 99 müyesser ola baña böyle bir māh
 temāşā eylesem ben anı her gāh

- 100 cemāli nūrınun hayrānı olsam
dem-ā-dem ‘aşıq-ı giryānı olsam
- 101 anuḡla pādiṣāh-ı dehr olurdum
murādum ayını yērde bulurdum
- 102 Hūdāya şükr édüp kıldum tazarru‘
aḡa bu vech ile étdüm tavażzu‘
- 103 hemān-dem kudret-i ḡaḡ oldı peydā
maḡāle başladı ol māh-ı ḡarrā
- 104 dēdi ēy ez‘af-ı erbāb-ı ‘uṣṣāḡ
vü ēy bī-ḡāre-i eṣḡāb-ı ‘uṣṣāḡ
- 105 nedür bu derd ile bu āh ü efḡān
nedür bu giryelerle zār ü nālān
- 106 nedür derdüḡ baḡa bir bir beyān ét
nedür ḡālūḡ baḡa cümle ‘ayān ét
- 107 ḡaḡīḡat ‘ilmine ger ṡālib iseḡ
cemāl-i pür-kemāle rāḡıb iseḡ
- 108 benüm gibi cihānda māh olur mı
bu vech ile seyir her ḡāh olur mı
- 109 ṡeb-i vuṡlat dēdüḡüḡ bu ḡecedür
dem-ā-dem istedüḡüḡ bu ḡecedür
- [5a] 110 günüḡ ‘īd oldı vü ḡadr oldı ṡāmuḡ
ki oldı bu ḡeḡe ḡāṡıl merāmūḡ
- 111 olayın her ḡeḡe ben saḡa hem-dem
bu vech ile olasın ṡād ü ḡurrem
- 112 benem ḡaḡdan dem-ā-dem istedüḡüḡ
meded baḡa bir āyīne dēdüḡüḡ

- 113 benem ol mäh-ı tãb-ı evc-i a'lä
benem ol pâdişâh-ı hüsñ [ü] zîbâ
- 114 benem ol pertev-i nûr-ı ilâhî
benem ol burc-ı hüsñüñ mihr ü mähı
- 115 dèdi ey 'âşık-ı nâ-şâd ü şeydâ
ki sensin zerre vü ben mäh-ı ğarrâ
- 116 dilerseñ yâr olam ben saña her bâr
bu sırruñ 'âleme fâş étme zînhâr
- 117 eger esrâruñı ifşâ ederseñ
beni 'âlemlere rüsvâ ederseñ
- 118 bu vech ile şafâ sürmez olursın
beni düşde dahı görmez olursın
- 119 meşeldür şoñ peşîmân aşşı étmez
şu gibi siğmeyenüñ işi bitmez
- 120 saña bu söz naşîhat olsun ey yâr
şakın esrâruñı tuymasın aġyâr
- 121 tamâm etdi sözini çünki ol mäh
hemân cân ü göñüldeñ eyledüm âh
- 122 dèdüm ey pertev-i nûr-ı ilâhî
ki sensin burc-ı hüsñüñ mihr ü mähı
- 123 bi-ĥamdi'llâh müyesser oldı baña
ki oldum âşinâ ey mäh saña
- 124 seni gökde arardum yêrde buldum
saña cân ü göñüldeñ 'âşık oldum
- 125 murâdum bu idi ĥaĥdan ki her ġâh
baña yâr-ı vefâ-dâr ola bir mäh

- [5b] 126 cemālündür baḡa āyīne-i ‘ışk
odur āyīne-i āyīne-i ‘ışk
- 127 baḡa çünküm sen étdüğ bu vefāy
umaram görmeyem cev̄ ü cefāy
- 128 sa‘admış yılduzum ben anı bildüm
göğül tahtındaki sulṭānı bildüm
- 129 yaḡan ‘ışk āteşine sīnesini
bulur bī-şübhe ol kes Terḡrisini
- 130 bi-ḡamdi’llāh érişdüm ben murāda
ki oldum dāyimā zevḡ ü şafāda
- 131 umaram ḡazret-i ḡaḡdan ki dāyim
olasın ‘ahdüḡe ey māh ḡāyim
- 132 seḡer kim ḡūşına taḡındı mengūş
şubuh-dem zevḡ-ı māhı eyledi düş
- 133 o māh ile bir étdük çün zebānı
tamām étdük ḡamu ‘ahd ü emānı
- 134 gözüüm yumsam o dem ḡāzır olurdı
ḡamu aḡvālūme nāzır olurdı
- 135 ḡecedden şubḡa dek şādān olurdum
şubuhdan şāma dek giryān olurdum
- 136 ḡaçan olur ‘aceb aḡşam dēyü hem
çekerdüm dāyimā bu vech ile ḡam
- 137 ḡecem gündüz olurdı gündüzüm şām
çekerdüm şām érince niçe ālām
- 138 ḡeçe érişse ol māh-ı şeb-ārā
tutardı baḡa bir mir’āt-i zībā

- 139 cemāli nūrını seyrān éderdüm
ne yaña dilesem aña giderdüm
- 140 degüldi zerrece ‘ālem gözüme
deşem kimse inanmazdı sözüme
- 141 cihānuñ geçmiş idüm güllerinden
niçe gül belki hep sünbüllerinden
- [6a] 142 ğarīķ-ı nūr olurdum gēce érse
anı gündüz bilürdüm gēce érse
- 143 gēce rüşen olurdı baña ‘ālem
diğerdi giryelerle āh ü nālem
- 144 benümle her gēce bir ay olurdı
şubuhdan şāma dek bir ay olurdı
- 145 bu vech ile geçindüm niçe eyyām
gēcemüz kıadr olurdı gündüz ālām
- 146 tūlunsa her kaçan kim şām-ı vuşlat
tūlū‘ eyler hemān-dem rüz-ı fūrķat
- 147 érince kişiyeyyām-ı hicrān
éder mi aña aşşı şon peşimān
- 148 meger ben muntazírdum şāma bir gün
umardum érişem aķşama bir gün
- 149 benüm var idi bir yār-ı kadīmüm
ezelden olmuş idi hem nedīmüm
- 150 baña bir gün dēdi ol yār-ı ğārum
benüm sensin kadīmī ğam-güsārum
- 151 benüm hālüm dīger-gün oldu şimdi
ķara baķtum gibi dün oldu şimdi

- 152 saḡa aḥvālūmi bir bir dēyeyin
anuḡla derdüme dermān ēdeyin
- 153 bugün luṭf eyleyüp ol baḡa hem-dem
ola kim ḡall ola müşkillerüm hem
- 154 senünle geşt-i gülşen eyleyelüm
daḡı lazım olanı söyleyelüm
- 155 gerekdür hem bize cām-ı muşaffā
anuḡla ḡalbümüz ola mücellā
- 156 ḡicābı ref^c ēde ol aramızdan
şikāyet eyleyevüz yaramuzdan
- 157 gerekdür laḡmüke laḡmī olavuz
gerekdür demmüke demmī olavuz
- [6b] 158 umaruz ḡazret-i ḡaḡdan ‘ināyet
bulavuz vādī-i ‘ışḡa nihāyet
- 159 dēdi bu vech ile çün ḡālını ol
hemān tutduḡ anuḡla gülşene yol
- 160 temāşā eyledük bir mergzārı
hezārān bülbul eyler anda zārī
- 161 bezenmiş ḡonçelerle şaḡn-ı gülşen
dil-i tārīk olurdı anda rüşen
- 162 temāşā eyledüm hep güllerini
müzeyyen eylemiş sünbüllerini
- 163 şanasın cennet-i ma‘mūra dönmiş
anuḡ her ḡonçesi bir ḡūra dönmiş
- 164 müheyyā olmuş idi ālet-i bezm
k’ēdevüz cünd-i ḡamla anda biz rezm

- 165 şurāh̄in̄ün̄ pür olmış idi varı
çekerdi ayağ ile intizārī
- 166 oturduk ʿarīfāne bezme ol dem
hemān bir ben idüm bir daḥı hem-dem
- 167 tamām étdük anuḡ keyfiyyetini
müṣāhed eyledük germiyyetini
- 168 anuḡla hem-dem olduḡ şām érince
o māhuḡ vaşlına eyyām érince
- 169 dēdüm kim vaḡt-i şām érişdi éy yār
yine bākī durur şoḡbet yūri var
- 170 dēdi ol yār-ı ḡārum baḡa ḡayfā
ki geçdi bunca evḡātüm dirīḡā
- 171 murādum mācerā söyleşmek idi
senünle ḡālūmi dilleşmek idi
- 172 bu şeb luṡf eyleyüp hem-dem olalum
senünle şubḡ-dem ḡurrem olalum
- 173 şikāyet eyleyeyin çekdügümi
ḡikāyet eyleyeyin n'étdügümi
- 174 ola kim derdüme dermān édesin
veyāḡud cānumı ḡurbān édesin
- [7a] 175 éderdi derd ile baḡa tazarruʿ
bu vech ile ḡılurdi hem tavażzuʿ
- 176 yaḡardı nār-ı āhı āsumānı
yıkardı raʿd-ı efḡānı cihanı
- 177 teraḡḡum eyleyüp ol demde aḡa
dēdüm aḡvālün̄i ʿarz eyle baḡa

178 naẓar kıldum o dem ol yār-ı cāna
hemān bir ʿşīr oꣾudı ʿāşıkāne

[Mefāʿilün - Mefāʿilün - Mefāʿilün - Mefāʿilün]

179 dem-i hecr ẽrmeyince vuşlat-ı cānānı bilmezdüm
vişāli cennetinde dūzaḥ-ı hicrānı bilmezdüm

180 bilürdüm var iken bu ḳāleb-i fersüdede cānum
velī evreng-i dilde ḥükm eden sultānı bilmezdüm

181 meded ben bir oꣾılmaz derde şimdi mübtelā oldum
ṭabībüm var iken bu derdüme dermānı bilmezdüm

182 beni şām-ı firāk içre ḳoyan baḥt-ı siyāhumdur
şeb-i fürḳatde berḳ uran meh-i tābānı bilmezdüm

183 görünmezdi göze ḥāk-i rehi vuşlatda cānānuḡ
dirīḡā tūtiyā-yı dīde-i giryānı bilmezdüm

[Mefāʿilün - Mefāʿilün - Feʿülün]

184 bu ʿşīr-i ḥasb-i ḥālī oꣾudı çün
hemān gördüm anuḡ da ḥālī maḡbūn

185 dedüm kim nʼeylemişsin ḥālün ğy yār
neden olduḡ bu derde sen giriftār

186 nedür bu giryelerle āḥ ü zāruḡ
niçe oldu senün ol yār-ı ḡāruḡ

187 neden düşdüḡ diyār-ı iftirāḳa
neden uğraduḡ ğy yār iştiyāḳa

188 baḡa aḥvālünḡi bir bir beyān èt
ḳamu esrāruḡı cümle ʿayān èt

189 ola aḥvālümüz belki muvāfīḳ
olavuz ikimüz de belki ʿāşık

- [7b] 190 dēdi ol ʿāşık-ı rüsvāy [ü] bed-nām
işit imdi ēdeyin ḥālüm iʿlām
- 191 meger kim var idi bir yār-ı ġārum
ḳadīmī hem-demüm hem ġam-ġüsārum
- 192 bu mürde cismüme cānum ol idi
cihānda dīnüm īmānum ol idi
- 193 ol idi sīnede rūḥ-ı revānum
ol idi dünyede şāh-ı cihānum
- 194 eşigi kıble-i maʿbūd idi hem
cemāli Kaʿbe-i maḳşūd idi hem
- 195 dem olmaz idi münfekk ola benden
ayırmaz idi herġiz cānı tenden
- 196 meger var idi anuḡ bir nedīmi
raḳībümdi benüm ol ḥar ḳadīmī
- 197 içi buġz ü ḥasedle ṭolmuş idi
ezelden baġa düşmen olmuş idi
- 198 nifāk idi dem-ā-dem pīşesi hem
dün ü ġün fikri vü endīşesi hem
- 199 meger ḥālī bulup ol yār-ı cānı
benümçün söylemiş ḥaylī yalanı
- 200 beni ġamz eyleyüp dil-dāra ol ḥar
düşürmiş āl ile āḥir anı ter
- 201 naḡar kılmaz olup eġgendesine
ḥimāyet étmez oldu bendesine
- 202 vefā vü meylini eyler raḳībe
ēder cevır ü cefāyı ben ġarībe

- 203 diger-gün oldı hālüm şimdi ey yār
naẓar kılmaz olupdur baña dil-dār
- 204 kimesne yok edem hālüm hikāyet
hemān derdüm saña etdüm şikāyet
- 205 meded luṭf eyleyüp kıl baña dermān
veyāḥud cānumı gel eyle kurbān
- 206 dēdi bu vech ile çekdügi derdi
derūndan derd ile hem āh ederdi
- [8a] 207 pür-āteş olmuş idi içi taşı
akardı seyl gibi hem gözi yaşı
- 208 gēceden kıldı aḥvālını takrīr
dem-i şubḥ erişince etdi ta‘bīr
- 209 yakındı tağını çün şubḥ-ı şādık
teni pür-āteş olmuş mişl-i ‘āşık
- 210 işitdüm çünki anuñ iftirākın
be-ğāyet ḥasret ile iştiyākın
- 211 dēdüm ey yār-ı ġārum n’eylemişsin
vişālün hecre tebdīl eylemişsin
- 212 saña ger bu cefā her ān olursa
aña ḥaḳdan olur dermān olursa
- 213 şabırdur çāresi birkaç gün anuñ
ola şāyed gele yérine cānuñ
- 214 vişālün āḥiri fūrḳat görünür
firākun āḥiri vuşlat görünür
- 215 velī ‘āşık içündür zevḳ-i vuşlat
kamu ‘āşık içündür derd ü miḥnet

- 216 sürerseñ dāyimā zevk ü şafāsın
ya kim çeksün anuñ derd ü belāsın
- 217 melāmetdür kimine ‘ālem-i ‘ışk
sa‘ādetdür kimine ‘ālem-i ‘ışk
- 218 şeh-i ‘ışkuñ vezīri guşşa vü ğam
nedīmidür anuñ zevk ü şafā hem
- 219 kaçan kim ‘asker-i ğam éde tuġyān
livā-yı nāleñi sen eyle penhān
- 220 ne dem kim olmasa bir rezme ser-dār
döner ol bezme kim olmaya dil-dār
- 221 eger olmasa şehriñ şehriyāri
döner ol ‘āşıka ki olmaya yāri
- 222 ğalať dedüm bu şüret saña benzer
veyāhud korkaram kim baña benzer
- [8b] 223 naşīhat oldı gerçi saña kālüm
du‘ā kıl olmaya bu hasb-i hālüm
- 224 umaram kim kıla haķ yārī saña
mülākāt eyleye ol yāri saña
- 225 olasın ‘ālem-i vuşlatda şādān
cihānda gözlerüñ olmaya giryān
- 226 ola kim naķl éde hālüñ raķībe
‘ināyet eyleye haķ sen ğarībe
- 227 umaram hāzret-i haķdan ki éy yār
ola yārüñ saña yār-ı vefā-dār
- 228 ne müşkildür kişie étdügi pend
ola āhir yine ol pendine bend

- 229 şıgarlar gerçi yılanı tüyince
meşeldür kuyuyu kazan boyınca
- 230 bu vech ile kaçan pend étdüm aña
bakardı ol dağı diğkatle baña
- 231 ta‘accüb eyler idi gāh ol yār
görürdi hālūmi hayretde her bār
- 232 dēdi ēy yār-ı ġārūm bu ‘acāyib
ki gördüm sende aḥvāl-i ġarāyib
- 233 saña hālūm hikāyet étdüğüm dem
ben idüm söyleyenle işiden hem
- 234 temāşā eyledüm hālūñ her ānda
yumarsın gözüñi ‘aqluñ yabanda
- 235 velī olduğ senūñle ḥaylī hem-dem
benüm gibi dem-ā-dem sen de pür-ğam
- 236 benüm gibi eger var ise derdūñ
hemān cümle beni mi söyledürdūñ
- 237 nedür aḥvālūñi bir bir ‘ayān ét
benüm gibi baña derdūñ beyān ét
- 238 kamu aḥvālūmi ben saña açdum
göñüldeñ geñheri yabana saçdum
- [9a] 239 saña ben kendümi hem-dem bilürdüm
kamu esrārūña maḥrem bilürdüm
- 240 hemān oldur murādum şimdi senden
dirīğ étme kamu sırruñı benden
- 241 bu vech ile baña çok kıldı iğdām
tażarru‘ eyleyüp hem étđi ibrām

- 242 o demde bādeyi şöyle içürmiş
ki kendümden beni āhır geçürmiş
- 243 gidicek kişinün ‘aqlı elinden
kamu esrārını söyler dilinden
- 244 kamu aldurmayıgör ‘aqlı bir ān
kişiye aşşı kılmaz şon peşimān
- 245 o dem kim meclis-i ‘işretde ol yār
alup ‘aqlumı étmiş çār-nā-çār
- 246 su’āl étmiş kamu aḥvālī baḡa
demişem mācerā-yı māhı aḡa
- 247 uyanup kışşadan çün oldum āgāh
hemāndan cān u dilden eyledüm āh
- 248 gözüm açup o demde baḡdum aḡa
ta‘accüb eyleyüp ḡalmışdı ḡaḡa
- 249 dēdüm n’ēddün baḡa kim böyle oldum
niçe siḡr okudun kim şöyle ḡaldum
- 250 beni bī-hūş édüp ‘aqlum giderdün
kamu esrārımı alup n’ēderdün
- 251 ḡaḡīḡat böyle mi olur ki ēy yār
ēdesin ‘aqlum alup çār-nā-çār
- 252 niçe ādemlik olur bu cihānda
kişi esrārını bulmaz yabanda
- 253 çü gördi ol ḡarāret geldi baḡa
bu vech ile itāle étdüm aḡa
- 254 o daḡı ḡaḡıyup dēdi ki ēy yār
‘aceb mi arada fāş olsa esrār

- [9b] 255 d d m esr r m  ben c mle sa a
n'ola ber-d   d d n se sen de ba a
- 256 ki in n  b  n   fs ned r hep
sen n  sır d d g n  yabaned r hep
- 257 ben m z h rded r sa a d d g m
m       r  amu hep s yled g m
- 258 cih nda ba  a uk bir '    am ben
bu yolda     bil r kim     am ben
- 259 eger esr r-ı '    olsaydı sende
ben m gibi olurdu  d di sen de
- 260 anu la ba ladu    nkim cid le
get rd m ben da ı   b um ma  le
- 261 d d m esr r n  '    a ar m 
serin bu yolda v rmekden    ar m 
- 262 ben m r       r '    m ki an 
dimem t  v rmeyince a a c n 
- 263 sen n  n fs     r '    n  ki her g  h
 amu ' lem olur   l  nden     h
- 264 ki ide '    r       gerekd r
  r olan ki i n fs     gerekd r
- 265 gerekd r '    r       ki ide
ne kimse bile an  ne i ide
- 266 ma abbetden      atse mur du 
gerekmez a  la '    ile adu 
- 267 i itdi   nki benden bu cev b 
hem n-dem ba ına   d      b 

- 268 kaçıyup ol bürüdet düşdi bezme
 hemân-dem bezmümüz şan döndi rezme
- 269 anuḡla ḡaylî ceng oldı arada
 ki telḡ oldı o demde bezm-i bâde
- 270 acıyup meclise ol dem şurâḡî
 dèdi bu aradan anı sür aḡî
- [10a] 271 o dem çünkim götürdi ayaḡı ol
 hemân ben daḡı tutdum ḡâneme yol
- 272 èrişüp ol dem içre āba vardum
 hemân künc-i ḡam içre ḡāba vardum
- 273 ḡayālât olmadı herḡiz cihānda
 ki görmeyem döne döne ol ānda
- 274 yatup üç gün gècesi ol arada
 müyesser olmadı èrmek murada
- 275 uyanup ol dem içre eyledüm āḡ
 dèdüm her şeb ḡanı yārüm olan māḡ
- 276 ‘aceb düşüm midi yā Rab benüm ol
 veyā ṡavşum mıdı yā Rab benüm ol
- 277 ḡanı her şeb benüm yār-ı nigārum
 ḡanı ol hem-demüm hem ḡam-güsārum
- 278 ḡanı ol pertev-i nūr-ı ilāḡî
 ḡanı ol burc-ı ḡüsnüḡ mihr ü māḡı
- 279 ol idi baḡtumuḡ ayı benüm hem
 ol idi devletüm nūrı benüm hem
- 280 ol idi sînede rūḡ-ı revānum
 ten-i fersüdede ol idi cānum

281 gèceden şubha dek hem-dem olurdı
dil-i mecrūhuma merhem olurdı

282 dèdüm derman èdünj derdüme yārān
ki tākāt kalmadı hīç şabra bir ān

283 baḡa te‘şir èdüpdür ḡasret-i māh
bu şī‘ri okuyup hem eyledüm āh

[Mef‘ülü - Mefā‘ilü - Mefā‘ilü - Fe‘ülün]

284 her demde işüm āh ile zār eyledi fūrkat
gül den ayırup hem-dem-i ḡār eyledi fūrkat

285 küllī teni kül ètdi kılup kāleb[i] fersūd
āteş gibi bu cismüme kār eyledi fūrkat

[10a] 286 gūlzār-ı firāk içre işüm zār olup èy düst
derdüm bir iken şimdi hezār eyledi fūrkat

287 bir yaḡa helāk ètdi beni āteş-i ḡasret
bir yaḡa yaḡup yèrümi nār eyledi fūrkat

288 sāz-ı ḡama tār eyle reg-i cismünji ‘ūdī
mū gibi tenünj çünki nizār eyledi fūrkat

[Mef‘ülün - Mefā‘ilün - Fe‘ülün]

289 tamām ètdüm bu şī‘ri çünki ol ān
işiden kişi kaldı aḡa ḡayrān

290 yaḡardı āteş-i āhum cihānı
yıkardı ra‘d-ı efḡān āsumānı

291 derün[um] derdile gözyaşı gūyā
akup bir dem içinde oldu deryā

292 işidüp ra‘d-ı efḡānumla nālem
aḡa kalmış idi ḡayretde ādem

- 293 gören bārān-ı eşkümi çeküp ğam
dédi tūfān-ı Nūḥ oldu gibi hem
- 294 ‘aķılsa gitmiş idi cümle benden
şanasın çıķmış idi cān bedenden
- 295 gezerdüm dāyimā rüsvāy ü bed-nām
dün ü gün eyler idüm āh ü efġān
- 296 kimisi dēr idi Mecnūn ancak
veyāḥud ‘ışķ ile maġbūn ancak
- 297 kaçan kim şorsalar derdümi baņa
cevābum āh ile zār idi aņa
- 298 ta‘accüb eyler idi görse a‘vām
acırdı ḥālūme A‘rāb ü A‘cām
- 299 temāşā eyledüm ḥālüm dīger-gūn
ķara baḥtum gibi olmuşdı maġbūn
- 300 meger ol āfitāb-ı burc-ı ‘izzet
o māh-ı āsumān-ı evc-i rif‘at
- [11a] 301 Ğazanfer-heybet ü Cemşīd-şūret
Ferīdūn-ḥaşmet ü Dārā-mehābet
- 302 şeh-i Efrāsiyāb ü қahramān-fer
Süleymān-şatvet ü şāh-ı Sikender
- 303 vücūdı sāye-i perverdigārī
hümā-yı zıll-ı luṭf-ı kirdigārī
- 304 şeci‘ ü server ü sālār ḥāķān
peleng ü Erdeşīr ü şīr-i yezdān
- 305 şecā‘atle o şāh-ı mülk-i ‘Oşmān
ki ya‘nī ḥazret-i sultān Selīm ḥan

- 306 cihānuḡ ol durur şāh-ı kerīmi
ferīd-i ‘ālem ü ‘aql-ı selimi
- 307 musahḡhardur aḡa hem ins ile cān
yed-i luṡfindadur mühr-i Süleymān
- 308 cihānı ġarḡ édüpdür baḡr-i cūdı
ḡamu ‘ālem anuḡ luṡfı şuhūdı
- 309 zamānuḡ ‘adl ile Nūşirevānı
odur meydān-ı ‘adlün ḡahramānı
- 310 atılsa tiġ-ı ḡahrı nüh sipihre
erişe ol vehimden ra‘şe mihre
- 311 eger maġribde çalsa tiġ-ı bürrān
görinür cānib-i maşrıḡ ḡara ḡan
- 312 ḡaçan kim ‘azm-i rezm étse o çālāk
elinden ḡanlar aġlar idi Daḡḡāk
- 313 gören ḡapusı üzre ol livāyı
şanur ḡavs-ı ḡuzaḡdur āsumānı
- 314 serāyı reşk-i ḡūr-ı bāġ-ı Rıdvān
olupdur servler şan anda ġilmān
- 315 zer ü zīverle zeyn olmiş ḡuşūrı
görürse bulmaya cennet ḡuşūrı
- 316 şanasın maḡfil olmiş serv-i bustān
oḡur her bülbul anda medḡ-i sultān
- 317 olupdur cennetāsā ġülsitānı
dili şādān éder şāz-ı revānı
- [11b] 318 olalı ol serāy-ı şāh bünyād
mişālın görmedi ‘ālemde Şeddād

- 319 meh-i nev resm-i na'li-esb-i gülgün
rikābı reşk-i mihr-i çerh-i gerdün
- 320 yéter gerd-i semendi nüh sipihre
ziyā vērür şu'ā-yı na'li mihre
- 321 cevāhirle muraşşa' taht-ı Kāvūs
gelüpdür şanasın cevlāna tāvūs
- 322 erişür āsumāna her sūtünü
özine hem-ser étmiş Bīsütünü
- 323 gevāhir anda şan seyyārelerdür
veyāhud ābda āvārelerdür
- 324 görünür naqş-ı kudret her yerinde
kamu arz ü semā yerlü yerinde
- 325 kaçan kim meclis-i hāş étse ol şāh
felekde reşk ederler mihr ile māh
- 326 müzeyyen bezm-i şeh meh-pārelerle
nitekim āsumān seyyārelerle
- 327 ne dem kim devr éde bezmi piyāle
şarābı ta'n éder āb-ı zülāle
- 328 şurāh̄inüñ o şeh bezminde her ān
döker ayağına şu niçe ğilmān
- 329 simātı keh-keşān olmuş idi şan
ki olmuş mihr ü māh aña iki nān
- 330 sa'ādet āsumānında o server
olupdur şevket ile mihr-i enver
- 331 veyāhud māh-ı enverdür o sulţān
nücümü hāle-i bezminde hūbān

- 332 olupdur niçe Rüstem zîr-desti
niçe şehir şarāb-ı kahrı mesti
- 333 şecā‘at kişverinüñ tāk-dārı
‘adālet gülşeninüñ şāhsārı
- 334 o şāhuñ ben kādīmī bendesiydüm
hem anuñ bendesinüñ bendesiydüm
- [12a] 335 eşügi kıblegāhum olmuş idi
dem-ā-dem secdegāhum olmuş idi
- 336 o şāhuñ meclis-i hāşında dāyim
olurdum hıdmet-i sāk ile kāyim
- 337 ederdüm geh nevā vü gāh ‘uşşāk
göñülse ārzū eylerdi ‘ırāk
- 338 çalardum meclis-i şāhīde ‘ūdı
anuñçün maḥlaş oldu baḡa ‘ūdī
- 339 kaçan āheng olaydı ‘ūd ile çeng
tutardı tā hevādan zühre āheng
- 340 düşicek ‘aql ü dil āher hevāya
hevā oldu nevā ben mübtelāya
- 341 hevā-yı āhere düşdügümi şāh
bezimde ḡayretümde bildi nā-gāh
- 342 nazar kılmaz olup efgendesine
ḡimāyet étmez oldu bendesine
- 343 niçe gün dūr oldum hıdmetinden
dün ü gün ḡaste oldum ḡasretinden
- 344 olıcak bendesi ḡizmetde kākır
olur mı ḡiç anı sultān bākır

- 345 beni zār eylemiřken fūrķat-i māh
erişdi bir yaŗadan şasret-i řāh
- 346 bir iken iki oldu mūřkilūm hem
ŗam ile ġuřřa oldu baŗa hem-dem
- 347 zamāne olmadı ķūn baŗa yārī
mūķarrer eyledūm terk-i diyārı
- 348 ķūn oldu vuřlatum hicrāna tebdīl
hemān rāh-ı firāķa baġladum bēl
- 349 mūyesser olmiř iken řām-ı vuřlat
mūķarrer oldu baŗa Mıřr-ı fūrķat
- 350 hemān-dem kendūme dēdūm ki ēy yār
devā ķıl kendūne gel eyle efķār
- [12b] 351 gel ēy dil āteř-i fūrķat řarardur
bu derde ķāre řabr ū yā seferdür
- 352 dūkendiyse eger řabr ū ķarāruŗ
ķanı ġayretle hem nāmūs ū ‘āruŗ
- 353 meger var idi bir yār-ı muvāfıķ
ķulaķdan ētmiř idi beni ‘āřıķ
- 354 geķūp cūmle vaŗandan ‘uzlet ētdūm
hem andan anuŗ ile Mıřra gitdūm
- 355 bi-ŗamdi’llāh ki ķıldı bārī yārī
temāřā eyledūk hem ol diyārı
- 356 velī seyrān ēderdūm řehri her gāh
ġōjŭlden ķıķmaz idi şasret-i māh
- 357 ġōzŭmden şu yerine ķan aķardı
temāřā ēdenŭŗ baġrın yaķardı

- 358 bu vech ile çekerdüm niçe ālām
acırdı hālūme A‘rāb ü A‘cām
- 359 tazarru‘ eyler idüm haḳḳa her gāh
èderdüm bir dem içre niçe biḳ āh
- 360 gezerdüm ‘ālem-i ḥayretde bir gün
hemān gördüm cihāna toḡdı bir gün
- 361 géceler mihr olup açdum gözümi
hemān ol demde gördüm gündüzümi
- 362 temāṣā eyledüm bir şüret-i ḥūb
miṣāl-i Yūsuf-i maḥbūb-i Ya‘ḳūb
- 363 dèdüm düşüm midür bu yā ilāhī
veyā ṭavṣum mıdur bu yā ilāhī
- 364 murādum ayını gökde sèzerdüm
anuḡçün vālih ü ḥayrān gezerdüm
- 365 dèdüm āyīne-i cānum bu ancak
bu mürde cismüme cānum bu ancak
- 366 bu ancak sīnede rūḥ-i revānum
yèrine ṣimdi geldi gibi cānum
- 367 naḡar kıldum o dem diḳḳatle arḡa
görüḡ aḥvālūmi ḳalmıṣdı ṭarḡa
- [13a] 368 baḡup āyīne-i nūr-i cemāle
gelüpdür ṭūṭī-i ṭab‘um maḳāle
- [Mefā‘īlün - Mefā‘īlün - Fe‘ūlün]**
- 369 bi-hamdi’llāh yine cānāna èrdüm
göḡül taḡtındaki sulṭāna èrdüm

370 niçe yıl ḥaste-i hicrān idüm ben
‘ilāc-i ḥikmet-i Luḫmāna érdüm

371 temāṣā eyleyüp bāğ-ı cemāli
yaṇağı bir gül-i ḥandāna érdüm

372 bugün ben āsumān-ı ‘ışk içinde
yüzi gün bir meh-i tābāna érdüm

373 göze göstermez oldum ‘Ūdī mihri
ben ol āyīne-i devrāna érdüm

[Mefā‘ilün - Mefā‘ilün - Fe‘ülün]

374 sipihrün Yūsufi çāh-ı ‘ademden
tulū‘ étdi o dem kim şubḥ-demden

375 teninde dāğ yakınmış şubuhgāh
o dahı şanki olmuş ‘āşık-ı māh

376 érişdüm çünkü ben ol āfitāba
düşürdi görlümi ol demde tāba

377 ḥarāret vèrdi ‘ışkı bir yaṇadan
şafālar vèrdi şevki bir yaṇadan

378 arada ‘ālem-i ḥayretde ḳaldum
cemālin seyr édüp efkāra ṭaldum

379 dèdüm kim yā ilāhī nic’èdeydüm
buṇa ḥālüm niçe ben ‘arz édeydüm

380 düşüp ayağına ḳaldum tazarru‘
o māha eyledüm ḥaylī tavażzu‘

381 hemān dilden okudum ‘arz-i ḥālī
kelām āḥir olunca bildi ḥālī

- 382 tebessüm eyleyüp dèdi ki èy yār
 nedür bu eyledügün āh ile zār
- [13b] 383 neden geldün sen evvel bu diyāra
 nedür yā sendeki bu zaḥm ü yara
- 384 ḵamu aḥvālünjı bir bir beyān èt
 baḡa esrāruḡı cümle ‘ayān èt
- 385 gèce mihmānumuz ol gel gidelüm
 senünle ‘iṣ ile ‘iṣret èdelüm
- 386 şorayın cümle-i aḥvāli saḡa
 ḥikāyet eyleyesin ḥālī baḡa
- 387 ola kim ḥānemüzde şād olasın
 ḡam ile ḡuşşadan āzād olasın
- 388 niçe bir olasın derd ile giryān
 ola kim èdevüz derdüḡe dermān
- 389 bulınur yara-ı hicrāna merhem
 anuḡ içün çekersin dāyimā ḡam
- 390 olursaḡ ger bizümle yār ü hem-dem
 bulınur ḡaste-diller derdine em
- 391 eger keyfiyyet-i mey ise kāmıḡ
 ṭoludur meclis-i ‘iṣretde cāmıḡ
- 392 eger ḡayrān isenḡ dil-ber lebine
 bakılmaz ḡānede dil-ber lebine
- 393 dèdi ol meh baḡa çün bu kelāmı
 hemān-dem cān ü dil buldı merāmı
- 394 dönüp ol māh ile pes yola girdük
 hemān-dem āsitān-ı yāre èrdük

- 395  rişd k   nki ol b   -ı cin na
şaf  v rdi şaf sı m rde c na
- 396 meger kim ehl-i şo bet   z r imiş
şamu a v le anlar n z r imiş
- 397 g r p efgendesiyle y ri anlar
hem n-dem bildiler a b rı anlar
- 398 ge  p oturdu ol m h-ı şeb- r 
şanasın m rde diller oldu i y 
- 399 d kildi  let-i bezm ol arada
d ner perv neveş ortada b de
- [14a] 400 şur        el  stinde aya  n
s rerdi s        meclis aya  n
- 401 o bezm i re olanlar   b idi hep
Mışır şehrindeki ma b  b idi hep
- 402  amusı bir y re olmiş idi cem 
o m hum anlara olmiş idi şem 
- 403 o meclis d nmiş idi şanki deyre
şanemler gelmiş idi anda seyre
- 404 vey   ud h led r ol bezm-i z b 
ki kendi olmiş idi m h-ı  arr 
- 405 sim    i keh-keş n olmiş idi şan
n c ma d nmiş idi anda   b n
- 406 şad -y  s z-i mu rib ol arada
 derdi z hreye şa n  hev da
- 407 tutardı  sum n  şavt-ı  oş-  n
i ilerdi şad dan  er -i gerd n

- 408 bezimde çalınurdu nāy-ı āheng
ğdā-yı rūḥ olurdu ‘ūd ile çeng
- 409 meh-i nev sāğarı olmağ içün hem
felekde reşk éderdi bezme her dem
- 410 bileydi zühre-i zehrā hevāda
olurdu muṭrib-i bezm ol arada
- 411 çiçekler kalmamış idi cihānda
ki gelmiş olmayaydı biri anda
- 412 alınmışdı ruḥınur alına gül
şalınmışdı saçı bağında sünbül
- 413 benefşe ḥaṭṭ-ı ‘anber-bārına hem
bezimde pāy-māl olmuşdı o dem
- 414 görüp ḥāl-i ‘izārıyla o māhı
yakınmış lāleler dāğ-ı siyāhı
- 415 geçüp ḥayretde kalmış idi her kes
nigebān olmuş idi anda nergis
- 416 tūlundi nā-gehān sultān-ı ḥāver
hemān gün gibi toğdı māh-ı enver
- [14b] 417 uyandı şem‘ler ḥūbāna döndi
açılmış şol gül-i ḥandāna döndi
- 418 kāmunun nūrı bezme tōlmüş idi
şanasın leyletü’l-ḳadr olmuş idi
- 419 şeb-i tārīke oldı zūlfı hem-reng
şan oldı deyr-i meclis nakş-i erjeng
- 420 gèceden meclis-i ḥāşında ol yār
dem-i şubḥ érişince oldı bīdār

- 421 yumıldı çeşm-i encüm döndi şem'e
hemān ol māh döndi şem'-i cem'e
- 422 beni bu vech ile ol pür-zarāfet
édüpdür üç gece üç gün ziyāfet
- 423 çün oldu üç gün içre meclis āhır
hemāndan arada 'ışk oldu zāhır
- 424 kişiye hākķ edicek luṭf ü iḥsān
éder her müşkil işi aṇa āsān
- 425 olıcak ṭālī'-i naḥsuṇ müsā'id
olur da'vā-yı 'ışka yār šāhid
- 426 o dem kim āhır oldu bezm-i dil-ber
ḥimāyet eyledi baṇa ol aḥter
- 427 dèdi ol yār-i cānum bendesine
kemāl-i luṭf ile efgendesine
- 428 gel ol şimden gèrü sen bizüm ile
dem-ā-dem ḥurrem ol sen biz ü meyle
- 429 saṇa 'arz eyledüm çün bāğ-ı Rıdvān
olasın dāyimā aṇa nigeḥbān
- 430 leṭāfet bāğınuṇ ben gonçesiyem
dil-i bülbüllerüṇ eglencesiyem
- 431 'izārumdur o bāğuṇ gülleri hem
şaçumdur görinen sünbülleri hem
- 432 ḳadüm serv-i ser-efrāz oldu aṇa
çenāruṇ érmez oldu desti baṇa
- [15a] 433 baṇa hem-ser olımaz serv-i bālā
ruḥ-ı renginüme lāle dèmez lā

- 434 ھاٲ-ı miskĩnũme gũlŝende ěy yār
benefşe baş egerse ٲaŋ mı her bār
- 435 dēdi ěy ʿāŝıķ-ı miskĩn o māhum
bedeldür nāfeye zũlf-i siyāhum
- 436 benũm ismũm hem olmıŝdur Ramażān
ēder ʿĩd-i viŝālũm niĉe ķurbān
- 437 niĉeler ŝāyim-i hicrān olupdur
niĉeler vaŝluma ķurbān olupdur
- 438 Mıŝır sultānıyam şimdi cihānda
miŝālũm yok durur kevn ü mekānda
- 439 ruĥum mirʾātinũĝ ĥāl-i siyāhı
olupdur milk-i Rũmuĝ pādiŝāhı
- 440 Ĥabeŝ sultānıdur zũlfũm ki şimdi
ķamu żabt eylemiŝdür Hind ü Sindi
- 441 ruĥumdur burc-i ĥũsne mihr-i pür-nũr
cemāl-i pür-kemālũm oldu meŝhũr
- 442 cebĩnũmdür ki sultān-ı şeb-ārā
dēdiler tā ki aŗa māh-i ĝarrā
- 443 benem ŝehler şehi şimdi muķarrer
ki oldu bunca şeh baŗa musaĥĥar
- 444 meh-i nev-resm ķaŝumdur felekde
miŝālũm yok durur herĝiz melekde
- 445 dem-ā-dem reŝķ ēder ĥũsnũme ĥavrā
cināndan baş eger ķaddũme ٲũbā
- 446 leb-i laʿlũm durur hem āb-ı kevşer
zebānumdur benũm ķand-i mũkerrer

- 447 dehānum hoşka-ı dürr [ü] gevāhir
olupdur gözlerüm sihr ile sāhir
- 448 cihānda Leylī-i zülfümle ey yār
niçe Mecnūn gibi ‘āşıklarum var
- 449 leb-i Şirīnüm için niçe Ferhād
ederler hasret ile āh ü feryād
- [15b] 450 cihānuñ hem benem ‘Azrā-‘izārı
niçe Vāmıklar eyler āh ü zārī
- 451 dedi ey ‘āşık-ı rüsvāy ü nā-şād
benem Hurşīd çün sensin Feraḥ-şād
- 452 benem hem Yūsuf-ı Mısr-ı melāḥat
Züleyhā gibi ol sen de melāmet
- 453 eger olmak dilerseñ sen de ‘āşık
gerekdür olasın bu yolda şādık
- 454 eger bu vech ile ‘āşık olursañ
bu yolda şıdk ile şādık olursañ
- 455 érersin mīve-i eşcār-i vaşla
yetersin şāhsār-ı bāğ-ı aşla
- 456 kişinüñ müşkili oldur ki dil-dār
ède ol ‘āşık-ı bī-çāreden ‘ār
- 457 cemāli seyrine hasret olasın
esīr-i vādī-i ḥayret olasın
- 458 bi-hamdi’llāh erişdüm ben murāda
ki oldum dāyimā zevk ü şafāda
- 459 anuñla başladuñ çün kıl ü kāle
getürdüm tūṭī-i ṭab‘um maḳāle

- 460 tamām étđi sözini çünkü ol mäh
hemân cân ü göñülđen eyledüm âh
- 461 dedüm rüz-i ezelden ‘âşıkam ben
bu yolda hâk bilür kim şâdıkam ben
- 462 niçe yıllar durur seyrümde nâ-gâh
görinürdi baña sen şekli bir mäh
- 463 hayâlünmiş meger ol mäh-ı ğarrâ
görindi bâtınum zâhirde güyâ
- 464 meger mäh-ı Ramazân imiş ismün
anuçün görünürmiş baña resmün
- 465 ramazân ayı imiş gördüğüm hem
dem-â-dem şâyim-i hecr olduğum hem
- [16a] 466 vişâlün ğidine kurbân olayum
yoluñda hâk ile yeksân olayum
- 467 göñül olsun Züleyhâveş melâmet
ki sensin Yûsuf-ı Mısr-ı melâhat
- 468 olayın leyle-i zülfünle Mecnûn
ki oldum fitne-i hâlünle meftûn
- 469 leb-i Şîrînüñ Ferhâd olayın
dem-â-dem ‘âşık-ı nâ-şâd olayın
- 470 göñül ‘Azrâ-‘izârün bendesidür
dil-i Vâmık anuç efgendesidür
- 471 niçe olmayayın ben dâyimâ şâd
ki sen Hurşîde ben oldum Ferağ-şâd
- 472 cihânda sen şehün efgendesiyem
eşigün bendesinün bendesiyem

- 473 sen āhū-çeşme kim çeşmüm erişdi
hemān göñlüm ġazālī daġa düşdi
- 474 dem-ā-dem kākülünñ fikri nigārā
dili şad-pāre kıldı şāneāsā
- 475 ġayāl-i mū-miyānuñ fikri her dem
hilāle döndürüpdür cismümi hem
- 476 olaldan āşinā ey māh saña
ġayālündür müdām eglence baña
- 477 bi-hamdi'llāh ki kıldı bārī yārī
temāşā eyledüm sen tāt-dārī
- 478 umaram ġazret-i ġağdan ki dāyim
olasın 'ahdüñe ey māh ġāyim
- 479 bu vech ile bir étduk çün kelāmı
tamām étduk ġamu 'ahd ü emānı
- 480 anuñla hem-dem olduġ niçe eyyām
mübeddel oldu zevke derd ü ālām
- 481 beni ġurbetde dāyim egler idi
baña reşk eyleyenler bēğler idi
- 482 giderduk geh süvār ü geh piyāde
gehi ġahve içerdük gāh bāde
- [16b] 483 görüp ġayrān olurdum geh lebini
yemişdüm şanasın dil-ber lebini
- 484 gehi mest eyler idi la'l-i nābı
ele almaz idüm cām-ı şarābı
- 485 cemāli şem'inünñ pervānesiydüm
şaçı zencirinünñ dīvānesiydüm

- 486 günüm 'id olmuş idi geçemüz qadr
nihāyet bulmuş idi kıymet ü qadr
- 487 kaçan kim 'aşıka rām olsa cānān
bahāneyle eder ol aḡa iḡsān
- 488 eger kim ser-keş olsa dāyimā yār
eder ol 'aşıq-ı bī-çāreden 'ār
- 489 dēdi bir gün baḡa ol şūḡ-ı fettān
ēdelüm gel senünle şehri seyrān
- 490 girelüm hem bugün ḡammāma ēy yār
vücūdum mülkini seyr eyle hemvār
- 491 perişān ēdeyin kāküllerümi
temāşā ēdesin sünbüllerümi
- 492 ṭarayın ṭurre-i ṭarrārumı ben
ḡoḡasın zülf-i 'anberbārumı sen
- 493 ḡicābı ref' ēdeyin aradan ben
göresin on sekiz biḡ 'ālemi sen
- 494 dilerseḡ mazḡar-ı dīdār olasın
ḡarīḡ-ı pertev-i envār olasın
- 495 temāşā ēdesin bir cism-i pür-nūr
ola bir vech ile nūrün 'alā-nūr
- 496 şafā vère şafāsı ḡalbünḡe hem
bu vech ile olasın şād ü ḡurrem
- 497 saḡa 'arz ēdeyin bāḡ-ı cinānı
anuḡla şād ḡıl rūḡ-ı revānı
- 498 dēdi bu vech ile çün ol dil-ārām
daḡı ḡalmadı herḡiz şabr ü ārām

- [17a] 499 revān oldu o dem rūḥ-i revānum
ḳafa-dār oldu aḳa cism ü cānum
- 500 erişdi çünki hammāma o dil-dār
anuḳla var idi biḳ ‘āşık-ı zār
- 501 erişdük çün anuḳla ol maḳāma
hemāndan cān ü dil érdi merāma
- 502 şoyınup ‘işve vü nāz ile ol yār
éderdi derd ile ‘āşıklar-ı zār
- 503 temāşā eyledüm ol yār-ı cānı
der-āḡuş eyledi bir fūta anı
- 504 ḳuşandı fūtasını çün o server
şanasın ebre girdi māh-ı enver
- 505 şalındı nāz ile ol serv-ḳāmet
şanasın ḳopdı ol demde ḳıyāmet
- 506 ṭolundı gün gibi ḥammāma ol māh
éderdi ‘āşık-ı bī-çāreler āh
- 507 pür oldu nāfe-i Çīn ile ḥammām
özini oda yakdı ‘anber-i ḥām
- 508 şoyınup girdi çünkim ol gül-endām
şan oldu maḥzenü’l-envār ḥammām
- 509 ḳafāsı germ olup ṭa‘n étđi mihre
o māhı şayd édüp döndi sipihre
- 510 anuḳ her ḥalveti döndi cināna
şafā vérđi şafāsı mürde cāna
- 511 gözin açdı görince anı ḥammām
bir iken gözlerin dört eyledi cām

- 512 kaçan ğarķ-ı ‘arak oldu o dil-ber
 ser-ā-ser oldu ħammām dürr ü gevher
- 513 meger çavuşlaruñ birisi anda
 bile bulunmış idi cāme-kānda
- 514 ħarāret almış idi ol za‘īfi
 be-ġāyet teşne étmiş ol naĥīfi
- 515 elinde var idi bıttīh-i seyfi
 dilerdi kesmege destinde seyfi
- [17b] 516 meger kesdüm şanup baţţīhi ol yār
 elini kesmiş ol bī-çāre nā-çār
- 517 revān oldu anuñ ol demde xanı
 boyadı xanlara āb-ı revānı
- 518 ħayātından o dem destini kesdi
 ecel bādı anuñ üstinden esdi
- 519 görüp bu ħāleti ol çeşm-i ħūn-riz
 buyurdi xanını tutuñ dedi tiz
- 520 ħicābından ‘arak-riz oldu ol cān
 müzeyyen étci kāmı dürr ü mercān
- 521 meşeldür kışşa-ı Yūsufda ey yār
 elini niçe zen kesmişdi nā-çār
- 522 bu daĥı kışşa-ı Yūsuf mişāli
 görüp kesdi elin Yūsuf-cemāli
- 523 niçe Yūsuf dimeyin aña ey yār
 eder mi gördüğini kişi inkār
- 524 muĥaķķakdur temāşā étdüm anı
 muķarrerdür anuñ yokdur yalanı

- 525 çıkup hammāndan ol pür-zarāfet
tamām kesb étmiş idi ten letāfet
- 526 ten-i billūri şāf idi necefden
dür-i şehvār çıkıdı şan şadefden
- 527 kaçan kim taşra çıkıdı nāz ile cān
anuşla bile çıkıdı niçe biñ cān
- 528 görince kesdi destin gerçi ol yār
ben aña naḳd-i cānum kıldum ĩşār
- 529 olaydı cāndan ayru cāna lāyık
dirĭğ eyler mi andan hĭç ‘āşık
- 530 velī tartışıldı Yūsuf miske ol ān
‘aceb mi tartışılursa cāna ol cān
- 531 olaydı bende ger cāndan ‘azīze
dönerdüm Yūsufa vērüp ‘azīze
- [18a] 532 cihāndan eyle ey dil gel şikāyet
vişālünj fūrḳatin eyle hikāyet
- 533 kimini Mısr-ı vuşlatda éder şād
kimin şām-ı firāḳa şaldı nā-şād
- 534 şalar geh gülşen-i bāğ-ı cināna
gehī nār-ı firāḳa yana yana
- 535 gehī maḫhar éder nūr-ı cemāle
yaḳar geh pertev-i nūr-ı celāle
- 536 nigāruñ vuşlatı gerçi ki demdür
velīkin fūrḳate irse nedemdür
- 537 o dem kim eyler idük ‘iṣ ü ‘iṣret
érişdi nā-gehān şehre beşāret

- 538 meger ol Hüsrev-i şāhib-kırānuḡ
ki ya‘nī ḥāzret-i šāh-ı cihānuḡ
- 539 meger kim Bāyezīd olmış ‘adūsı
buyurmuş bendeler gelsün ḫamusı
- 540 şalınmışdı cihāna emr-i šāhī
ki cümle cem‘ ola cenge sipāhī
- 541 erişdi bu ḫaber çün ol diyāra
dédüm emr-i şehi ben daḫı yāre
- 542 ki eyyām-ı firāḫnuḡ érdi ey māh
buyurmuş bendeler gelsün dēyü šāh
- 543 iṭā‘at kılmasa ol šāha bende
hemān-dem ḫayd éderler anı bende
- 544 gerekdür emrine šāhuḡ iṭā‘at
gidem ağlayu ağlayu melāmet
- 545 gerekdür terk édem sen māhumı ben
varup bir dem görem ol šāhumı ben
- 546 umaram eyleye ḫaḫ yārī baḡa
mülākāt éde cānum yine saḡa
- 547 şabırdur çāresi aḡa ne çāre
urıldı yaram üzre çünki yara
- [18b] 548 vişālün āḡiri fūrḫat görinür
firāḫnuḡ āḡiri vuşlat görinür
- 549 baḡa çün lāzım oldu şimdi fūrḫat
umaram kim müyesser ola vuşlat
- 550 cihānuḡ gerçi kim sürdük şafāsın
çekelüm niçe dem cevr ü cefāsın

- 551 baḡa yārüm olursa ger vefā-dār
édersem ġam degüldür āh ile zār
- 552 beni mektūbuḡ ile édesin yād
dil-i ġamġinümi anuḡla kıl şād
- 553 kebüter gibi nāmeḡ éde perrān
anuḡla umaram bile uça cān
- 554 bu vech ile éderseḡ cānumı şād
ıraġ olmaz meşeldür baḡa Bağdād
- 555 seni vaşf édeyin ol şāha éy māh
ola kim meyl éde sen māha ol şāh
- 556 umaram ḡazret-i ḡaḡdan ‘ināyet
olasın ol şehe éy meh mülākāt
- 557 Ḥudādan umaram kim görem anı
éde bir māh ile mihr iktirānı
- 558 çün étdüm aḡa iḡdāmı mükerrer
meşeldür söyledür tūṭiyi şekker
- 559 dedüm çün derd ile aḡvāli aḡa
hemān-dem acıyup raḡm étdi baḡa
- 560 kıyās ét ağlayınca yāri saḡa
ölümünden ġayrı var mı çāre aḡa
- 561 o dem ol āfitāb-ı burc-ı ‘izzet
dedi ol māh-ı tāb-ı evc-i rif‘at
- 562 ḡaḡīḡat böyle mi olur ki éy yār
nedür bu eyledüġüḡ fāsīd efkār
- 563 ḡamu bī-hūdeden bu çekdüġüḡ ġam
iki ḡarbız şıġar mı ḡoltuġa hem

- [19a] 564 hevā-yı āhere düşme ‘abesdür
benüm zülfüm hevāsı saña besdür
- 565 egerçi bu cihāna var ise şāh
benem şimdi melāḥat burcına māh
- 566 itā‘at eyler iserj emrine hem
dem-ā-dem kırtulursın çekmeden ğam
- 567 kılayın ‘izzet ile saña iḥsān
olasın luṭfūm ile tā ki şādān
- 568 kamu ‘āşıklarum içre seni hem
ēdeyin meclis-i şādīde ḥurrem
- 569 saña reşk eyleye erbāb-ı ‘uṣṣāk
kamu buġz eyleye eṣḥāb-ı ‘uṣṣāk
- 570 itā‘at eyleye sulṭāna bir kul
olur ol cümleden yanında maḳbūl
- 571 dilerseñ cümleden olmaḳ mükerrerem
ola hem yār-ı cānuñ saña maḥrem
- 572 ēdersenñ emrūme şimdi itā‘at
ēdeyin niçe niçe saña ‘izzet
- 573 kişiye müşkil oldur ki nigārı
tażarru‘ eyleyüp hem ēde zārī
- 574 sen aña eyler iken āh ü efgān
vère ol ‘āşık-ı bī-çāreye cān
- 575 ölümünden ğayrı var mı aña dermān
senünçün yār-ı cānuñ ola giryān
- 576 ola anuñ saña luṭf ētdüğü ḳahr
ola nūş ētdüğün şerbetleri zehr

- 577 anuḡ ‘arż-ı vişāli fūrkat ola
firākınuḡ me’āli vuşlat ola
- 578 naşīb olur kimine luṭf ü ni‘met
kimine ni‘met olur derd ü miḡnet
- 579 o dem kim étđi baḡa yār iḡdām
taḡammül étđüm oldı āḡir ibrām
- [19b] 580 dédüm éy āfitāb-ı ‘ālem-ārā
ki sensin burc-ı ḡüsne māh-ı ḡarrā
- 581 diler mi çıkmaḡa kişi cināndan
ya bir ān münfek ola cism ü cāndan
- 582 velī kim sen mehüḡ efgendesiyem
o şāhuḡ ben ḡadīmī bendesiyem
- 583 baḡa emr édicek ol tāc-dārum
degül kendü elümde iḡtiyārum
- 584 bedel oldı vişālünḡ çün firāḡa
gideyin kendüzümi yaḡa yaḡa
- 585 dem-ā-dem derd ile nālān olayın
yoluḡda ḡāk ile yeksān olayın
- 586 aḡıdup eşk-i çeşmüm Nıl gibi
cihānı ḡarḡ édeyin seyl gibi
- 587 yaḡayın nār-ı āhumla cihānı
boyasın dūd-ı āhum āsumānı
- 588 çıkup āhum şerārı nüḡ sipihre
ḡarāret vère tābı tā ki mihre
- 589 umaram senden éy māhum ‘ināyet
vèresin bendeḡe ḡüsn-i icāzet

- 590 varayın yüz sürüp ol āstāna
ēdeyin ‘arz hālüm yana yana
- 591 umaram hāzret-i hākdan ki ol šāh
ola bu derd ile hālümnden āgāh
- 592 ēde ben bendesine ol himāyet
vère hüsni-rızāsıyla icāzet
- 593 umaram kim müyesser ola baḡa
mülākāt ola cānum yine saḡa
- 594 ḡarıncaḡıḡ ḡanadıdur zevāli
inine üre itüḡ n’ola ḡālī
- 595 baḡirden ḡatre gitse eksik olmaz
aḡarsa nehri dehrüḡ baḡre ḡolmaz
- [20a] 596 ḡam ile ḡuşṡa idi baḡa hem-rāh
nedīmüm olmiṡ idi zār ile āh
- 597 giderdi ilerü ten cān gērüye
şanurdum kim gelür cān ilerüye
- 598 baḡardı şehir-i Mıṡra çeşm pür-ḡam
oḡurdum derd ile bu şi‘rümü hem
- [Mefā‘ilün - Mefā‘ilün - Mefā‘ilün - Mefā‘ilün]**
- 599 zuḡal vāḡtı ērişdi çün ḡamer devri tamām oldu
ḡulundu ḡün gibi mihr-i vişālüm aḡşam oldu
- 600 gezerken cennet-i vuşlatda nār-ı fürḡate düşdüm
meded şimdi baḡa cümle cihān ḡülzārı dām oldu
- 601 ḡam-ı hecr ile dāyim sāyeveş ben pāy-māl oldum
melāḡat āsumānında o meh şimdi be-nām oldu

- 602 işüm sīb-i zenaḥdānı ğamıyla dāyim eyvāda
cihānda mīve-i eşcār-ı vuşlat baḡa ḡām oldu
- 603 ben ol sulṭān-ı taḡt-ı Mıřr-ı vuřlatken bugün ‘Ūdī
gedā-yı kiřver-i fūrkat cihānda baḡa nām oldu

[Mefā‘īlün - Mefā‘īlün - Fe‘ūlün]

- 604 bu şi‘ri vird edindüm niçe eyyām
giderdüm yollara rüsvāy ü bed-nām
- 605 uçurdum āřiyāndan murġ-i cānı
görinür ḡaldı ancaḡ āřiyānı
- 606 ṭaḡarken başuma perr-i hümāyı
yere indürmiş iken gökden ayı
- 607 viřāli bāġını seyrān ederken
dil-i ġamġinümi řādān ederken
- 608 yėtiřdi mīve-i eşcār-ı hicrān
döküldi berg-i eşk-i çeşm-i giryān
- 609 nesīmāsā güzer ḡıldum hevādan
göñül geçdi ḡamu zevḡ ü řafādan
- 610 murādum Yūsufını gurg-ı ḡayret
o dem kim ḡapdı oldum aḡa ḡasret
- [20b] 611 dil-i Ya‘ḡūb ise bir yaḡa giryān
göñülse arada bir yaḡa ḡayrān
- 612 o māhumḡün çekerdüm dāyimā ġam
‘aceb kim oldu dēyü aḡa hem-dem
- 613 giderdüm hem ṭariḡ-i iftirāḡa
özümü nār-ı hecre yaḡa yaḡa

- 614 gidüp şehir-i Mışırdan Şāma vardum
şanasın rûzdan aḥşama vardum
- 615 kararum kalmadı çün ol arada
hemān tabanımı kodum karada
- 616 çıkup çün Şāmdan ben yola girdüm
hemān bir gün Haleb şehrine êrdüm
- 617 velî kim anda oldum niçe eyyām
çekerdüm ḥasret-i māh ile ālām
- 618 yine şehir-i Halebden zār ü nālān
giderdüm derd ile yollara giryān
- 619 meger bir gün müyesser êtdi ol şāh
êrişdüm şehir-i Mağnisaya nā-gāh
- 620 temāşā eyledüm çün ol diyārı
müzeyyen êtmiş idi anı bārî
- 621 şanasın cennet-i ma‘mūra dönmiş
anur her gonçesi bir ḥūra dönmiş
- 622 akardı sū-be-sū āb-ı revānı
açılmışdı ser-ā-pā erğavānı
- 623 gül-i ra‘nā gibi her dil-beri ḥūb
niçe gül belki andan dahı maḥbūb
- 624 anur her bāğı olmuş bāğ-ı Rıdvān
içinde seyr êderler ḥūr ü ğilmān
- 625 şalinsa nāz ile her serv-i bālā
cināndan baş egerdi anā tūbā
- 626 müzeyyen olmuş idi cünd-i ezhār
çetirler kurmuş idi ḥayl-i eşcār

- 627 geçüp taht-i zümürrüd-fāmına gül
okurdu huṭbesin serv üzre bülbul
- [21a] 628 vezīri lāle vü sünbül nedīmi
benefşe ḥod anuṭ yār-ı kādīmi
- 629 du‘ā eyler el açup aṇa zanbak
du‘acı olmağa hem aṇa elyak
- 630 temāṣā eyledüm zülf-i nigārı
kamu ezhāruṭ olmış yadigārı
- 631 bezenmiş lālelerle ṣaḥn ü ṣaḥrā
ṭonanmışdı ṣeḳāyıklar ser-ā-pā
- 632 geyüp tāk-ı serini yāsemenler
dökilmiş pāyına sīmīn semenler
- 633 baḥūr-ı Meryemüṭ būyı ser-ā-ser
bu deyr-i ‘ālemi kılmiş mu‘aṭṭar
- 634 temāṣā eyledüm bir merğzārı
hezārān bülbul eyler anda zārī
- 635 serāy-i Ḥusrev [ü] Dārā idi ol
o ṣāh-ı ‘āleme me’vā idi ol
- 636 kuṣūr-ı bī-kuṣūrı cennetāsā
aṇa reṣk eyler idi görse ḥavrā
- 637 kamu naḳṣ-ı zemīn ü āsumānı
o ḥavz-ı dil-güşā derc étmiş anı
- 638 görinür cümle naḳṣ-ı kaṣr pürreng
ṣanasın baḥṣ ēder Mānīle erjeng
- 639 çıkup her ṭāk-ı a‘lāsı semāya
semāda ṭa‘n ēder her cāmı aya

- 640 o bāğ-ı pür-leṭāfet anda gūyā
olupdur ḥūr ile ğilmāna me'vā
- 641 anuḡ her ğonçesi bir ḥūba dönmiş
ser-ā-ser servler maḥbūba dönmiş
- 642 tutar zerrīn-ḳadeḥler elde ṣehlā
niçe ṣehlā dimezdi görse ṣeh lā
- 643 temāṣā eyledi āb-ı revānı
‘aḳıllar çāk olurdı görse anı
- 644 behiştāsā o ṣehr-i pür-leṭāfet
ḳamu ḥalkı olupdur pür-ṣarāfet
- [21b] 645 hem anuḡ cāmi‘-i sulṭānı cāmi‘
ṣanāyi‘le pür étmiş anı ṣāni‘
- 646 olupdur ḳubbesi ṣan burc-ı keyvān
ṭulū‘ eylerdi andan ṣems-i tābān
- 647 anuḡ her cāmı dönmiş gökde aya
nitekim ḳubbesi ṭāḳ-ı semāya
- 648 érişüp her menāre āsumāna
çıḳan muḥtāc olurdı rīsmāna
- 649 mü‘ezzīnler ne dem k’étse ḥoş-elḥān
ġidā-yı rūḥ olurdı ḳuvvet-i cān
- 650 göñül kim eyler idi āḥ ü efġān
işidüp ol ṣadāyı oldu ṣādān
- 651 temāṣā eyledüm çün ol diyārı
hemān ḳaldı görem ol tāc-dārı
- 652 yine cūṣ eyledi deryā-yı himmet
cihānda gevher-i luṭfa ne minnet

- 653  rişdi m ve-i eşc r-ı ihs n
a ıldı g n e-i el  f-i sult n
- 654  a an bir bendeye ra m  tse Ra m n
 der her m şkil işi a a  s n
- 655  ekerse keh-r b -yı himmet-i ş h
v c du  gelmeye  ılca ni e k h
- 656 n'ola gelse kişi gitd gi y re
meşeld r şu a ar a du ı yere
- 657 meger kim ş h işid p bendesini
Mışırdan geld gin efgendesini
- 658 buyurmiş bendesine gels n ol ş h
olayın derd ile h linden  g h
- 659 ni e yıl ba a  asret olmiş idi
es r-i Mışr-i f r at olmiş idi
- 660 ba a  arz eyles n hep ser-g zeştin
 ik yet eyles n hem geşt-i deştin
- [22a] 661 benem anu  yine derdine derm n
 deyin gels n a a ni e ihs n
- 662 o dem g rl m da ı olmişdi  ayr n
d n   g n  asret-i m h ile giry n
- 663 hem n z hir olup lu f-ı il hi
y tişdi H zrveş derb n sip h 
- 664 d di feth oldu gel b b-ı  in yet
ki  tdi sa a ol ş hu   im yet
- 665 buyurdi sa a gels n d y  ol ş h
olayın derd ile h linden  g h

- 666 gerekdür varasın ol āstāna
dèyesin hālūñi şāh-ı cihāna
- 667 olasın meclis-i şāhīde şādān
alasın şāhdan hem niçe ihsān
- 668 saña maḥlaş olupdur çünki ‘Ūdī
gerekdür alasın destūje ‘ūdī
- 669 nevālar eyle gāhī gāh ‘uṣṣāk
gehī göster şıfāhān ü geh ‘ırāk
- 670 gehī āgāz èdesin germ-ḥoşnūd
ola şāyed ki andan şāh ḥoşnūd
- 671 muḥayyerle qarār ètme nevāda
katı māḥir durur şeh her hevāda
- 672 èdegör ḥidmetinde kāmētūñ çeng
anı kāmūn-ı şāha eyle āheng
- 673 bu sāza rişte-i cismūñ kıl evtār
dögegör sīneñi def gibi her bār
- 674 gerekdür olasın ḥizmetde dāyim
bu vech ile olasın aña kāyim
- 675 èdesin derd ile şāha tazarru‘
kılasın ‘izzet ile hem tavażzu‘
- 676 eger bu vech ile ḥizmet èdersen
seg-i dergāhına ‘izzet èdersen
- 677 olursın dāyimā ihsāna mazḥar
o şāhuñ ola luṭfi günden azher
- [22b] 678 kişi muḥtāc olıcaḳ ‘arz-ı hāle
gerekdür şığına Celle Celāle

- 679 dilerseñ olmağa mazhar cemāle
gerekdür uğramağ evvel Celāle
- 680 meger ol gevher-i baħr-i ma‘ānī
zamāna faẓl ile Selmān-ı şānī
- 681 odur hem zübde-i erbāb-ı ‘irfān
ferīd-i ‘ālem ü mīr-i sūħan-dān
- 682 zamānuñ ‘ilm ile şāhib-kemāli
cihānuñ faẓl ile faẓl ü kemāli
- 683 ẓarīf ü nükte-dān ü pūr-nezāket
laṭīf ü şā‘ir ü hem pūr-ẓarāfet
- 684 o şāhuñ ṭūṭī-i şīrīn-maḳāli
ki ya‘nī ḥazret-i mīr-i Celāli
- 685 be-ğāyet ‘āḳil ü dānā durur ol
‘ulūm-ı naẓm ile deryā durur ol
- 686 olaydı mesnedüm devr-i zamānda
dem-ā-dem meclis-i şāh-ı cihānda
- 687 işidüp emrini şāh-ı cihānuñ
ḳulına luṭfin ol kān-ı seḥānuñ
- 688 su‘āl étđi çü emr-i şāhı bağa
dédüm ben şermsār olduğum ağa
- 689 düşüp ayağına étđüm tazarru‘
ağa ibrām édüp ḳıldum tavazzu‘
- 690 déđüm éy hem-dem-i sultān-ı ‘ālem
meded luṭf eyleyüp gūş eyle nālem
- 691 buyurmış bendesine gelsün ol şāh
k’ola bu derd ile ḥālümden āgāh

- 692 ne vech ile varam ol āstāna
ne yüzle baḳayın şāh-ı cihāna
- 693 cevābum yok durur hergiz o şāha
niçe ‘arz édeyin ol bārgāha
- [23a] 694 arada ‘ālem-i ḥayretde ḳaldum
be-gāyet ḥüzn ile efkāra ṭaldum
- 695 baḳa iḥsān édüp gel bir devā ḳıl
o şāha bendesinden yan ü yaḳıl
- 696 ḥikāyet eyle bir bir āh ü zārum
Mıṣır şehrindeki geṣt ü güzārum
- 697 déyesin kim esīr olmış o māha
anı ‘arz étmek ister pādişāha
- 698 umaram ḥazret-i şehden ‘ināyet
éde ben ḳulına luṭf ü ḥimāyet
- 699 su’āl éde ḳamu aḥvāli baḳa
déyam ol mācerā-yı māhı aḳa
- 700 umaram māyil édem aḳa şāhı
mülākāt eyleyem tā mihre māhı
- 701 gele bezm-i shehe ol māh-ı tābān
ola encüm mişāli ḡayrı ḥübān
- 702 bezimde şem‘ gibi yana ol māh
müşerref ola anuḡ şevḳına şāh
- 703 gehī nūş eyleye cām-ı lebinden
gehī ayva şuna ol ḡabḡabından
- 704 şehā al mā déye geh būsesini
gehī ol lebleri senbūsesini

- 705 gehî ‘arz eyleye sükker dehânın
mükerrer ya‘nî ol şîrîn zebânın
- 706 geh istişmām éde sünbüllerini
cemâli bâğınuñ geh güllerini
- 707 gehî der-dest éde zülf-i nigârı
gehî seyrân éde ol lâlezârı
- 708 édeler birbirine ‘işve vü nâz
o şeh Maḥmūd ola vü mâh Ayaz
- 709 olalar dāyimā zevk ü şafāda
erişem ben daḥı ol dem murāda
- 710 murādum ol durur şimdi ki senden
murādum ‘arz édesin şāha benden
- [23b] 711 dēdi ol ‘ākıl ü dānā ki ēy yār
nedür bu étdügüñ bî-hūde efkār
- 712 gerek bu söz ki ol şāh-ı cihāna
şoñında olmaya anuñ bahāne
- 713 tenüñde cānuñı vèrmek dilersin
anuñla kāmıñı érmek dilersin
- 714 görüp ger cānuñı alursa sultān
meşeldür aşşı kılmaz şoñ peşimān
- 715 cihān içre olur mı cism bî-cān
vèrür mi hîç cānın ğayrıya cān
- 716 n’éder cānsuz kişi cān ü cihānı
n’éder rûḥ-ı revānsız kişi anı
- 717 müşerrefdür anuñla cism-i insān
cihānda cān iledür cān ü cānān

- 718 n'eder bu k̄aleb-i bī-cānı kişi
anuçla k̄āmil olur ādem işi
- 719 ten-i bī-cān ile faḥr étme zīnhār
anuçla bulınur cān āḥir-i kār
- 720 dēdi bu vech ile çün hem-dem-i šāh
bu ma'niden göñül de oldı āgāh
- 721 dēdüm ey 'āḳil ü dānā vü cānum
ki sensin hem-dem-i šāh-ı cihānum
- 722 ēdicek bendesi gešt ü güzārı
gerekdür šāha anuç ber-güzārı
- 723 olur mı cāndan ayru šāha lāyık
dirīğ eyler mi cāndan cānı 'āşık
- 724 bu ḥayrı Mışra varan kişi étmez
bahāda māl-ı Kārūn olsa yetmez
- 725 ērişdüm çünki dürr-i šāhvāra
gerekdür 'arz ēdem ol tāk-dāra

[Fe'ilātün - Fe'ilātün - Fe'ilātün - Fe'ülün]

- [24a] 726 zevk ile pür ēdeli meclis-i sulṭānı šarāb
oldı cānāne gibi şem'-i şebistānı šarāb
- 727 mürde ihyā ēdici bir dem-i 'İsī durur ol
rūḥ-ı s̄ānī dēdiler evvel aṇa s̄ānī šarāb
- 728 kanda varursa kudūmiyla müşerref eyler
gūşe-i cennet ēder bāğ [ü] gülistānı šarāb
- 729 şöyle pür-şevk ü şafā-baḥş [ü] ziyā-güsterdür
mahv ēder berk ura ger mihr-i dıraḥşān[ı] šarāb

- 730 sihr ile feth-i meṭālib gibi efsūn eyler
feth eder āl ile genc-i ruḥ-ı cānānı şarāb
- 731 ğam ile ğuşşadan āzād édüben her kişiyi
pür-şafā-ḥāṭır eder ḥāl-i perīşān[ı] şarāb
- 732 kuḥl-i erbāb-ı başardur deseler n'ola aṇa
pāy-māl eyleyeli kuḥl-ı şıfāhānı şarāb
- 733 müstedām olsun o kim meclis-i 'işretde müdām
'āleme etdi niçe luṭf ile iḥsānı şarāb
- 734 pāy-māl eyleyüben āl ile rengin etdi
bezm-i 'işretde bugün lāle-i nu'mānı şarāb
- 735 aṇa hayrānam anuṇ ayağın öpmek dilesen
mest eder bûsesine vālih ü ḥayrān[ı] şarāb
- 736 dīdelerdür görinen şanma ḥabāb-i sāğar
dem-be-dem bezm-i şehün oldı nıgehbānı şarāb
- 737 çıkısa şeh-bāz gibi dest-i şehe şayd eyler
tā Mışırdan o şehe kebk-i ḥırāmānı şarāb
- 738 baş eger ins ile cān aṇa Selīm ḥan gibi
yohsa ḥıfz etdi gibi mühr-i Süleymānı şarāb
- 739 ḥaşre dek şāh-i cem-i vakt ola sultān Selīm
bezm-i ḥāşında éde 'āleme iḥsānı şarāb
- 740 gökden ayağına inerdi şehā bezmünde
dilese sāğar edinmek meh-i tābānı şarāb
- 741 deverān eylese meclisde o reng ile müdām
öğredür döne döne ṭāvûsa cevlānı şarāb
- 742 çıkup evreng-i dile ḥükm eder ol şāh-ı māh
ehl-i 'işretle kaçan eylese dīvānı şarāb

- [24b] 743 bu ne hikmetdür o kim dürd ğama çāre éder
meger aḥz étđi ola hikmet-i Luḡmānı şarāb
- 744 yılda bir tāzelenür emri o şāhuḡ gerçi
zabṭ éder ḥükm ile tā Ğīn ü Ḥorāsān[1] şarāb
- 745 rāḥdur rūḥ okumaḡ gerek anuḡ nāmı[n] kim
cānına cān ḡatup iḥyā éder insānı şarāb
- 746 gezer elden ele ġāḥī geh olur başa çıkar
ehl-i bezmüḡ geh olur bir gül-i ḡandānı şarāb
- 747 ne ḡadar ‘āşık-i bī-çāreye ser-keş olsa
āl ile mest-i mülāyim éder ol cānı şarāb
- 748 ayaḡın öpdürüp eyler ser-i şāhānda yér
ḡul éder kendüye İskender-i devrānı şarāb
- 749 görmeye biḡ yaşıyan gösterür ol bir demde
maşradan Mışrı vü hem Ğīn ü Ḥorāsānı şarāb
- 750 leb-i cān-baḡşına hem-dem olalı sākīnüḡ
ayaḡa şaldı hemān çeşme-i ḡayvānı şarāb
- 751 baş eger aḡa şurāḡī gibi her şāḥ ü gedā
gelicek bezme ḡırāmānī ḡırāmānī şarāb
- 752 şīr-merd olur anuḡ şīrini bir dem çeken er
gösterür gurbe gibi kişiyē şīrānı şarāb
- 753 n’ola kevşer dēsem ēy ‘Ūdī aḡa ben küp küp
düşürür ayaḡına ḡūr ile ḡılmānı şarāb
- 754 aḡladur kişiyi geh derd ile kendin yeḡimez
güldürür geh dem olur dīde-i giryānı şarāb
- 755 aḡa her kişi ayaḡın öpüp eyler ta‘zīm
‘ālemüḡ oldı meger server-i ḡübānı şarāb

- 756 raġbeti gitdi dimeġ aña ki tenbīh oldı
gözede tā edeb-i meclis-i sulṭānı şarāb
- 757 nitekim āb-ı revān ola bu ‘ālemde revān
nitekim bezmün ola bir gül-i ḥandānı şarāb
- 758 bezm-i ḥāşuñda şehā olmaya noķşān ü keder
nitekim ḥaşre deġin devr éde devrānı şarāb

[Mefā‘ılün- Mefā‘ılün -Fe‘ülün]

- [25a] 759 bitürdüm gülşen-i naẓm içre reyḥān
temāşā éde anı tā ki sulṭān
- 760 şanasın servdür vaşf-ı ḳad-i yār
ki eyler bāġ-ı naẓm içinde reftār
- 761 veyā naẓm oldı cennet yār aña ḥūr
ki olmış yār ile her beyti ma‘mūr
- 762 ne yaña baķsañ olmaz anda dil-dār
ne beyti oķusañ kim olmaya yār
- 763 dökilse ḳan bedenden yazıla yār
olur eşķüm revān olduķça dil-dār
- 764 bu sırrı ger dilerseñ bilmege şor
anı bilmez kişi illā ki manşūr
- 765 nigāruñ defter-i ḥüsnini cümle
murādum ḳılmaġ idi anı cümle
- 766 eger olsa mürekkeb cümle enhār
ḳalemler olsa yāḥud aña eşcār
- 767 anuñ biñde biri olmaya taḥrīr
nitekim ḳābil olmaz aña ta‘bīr

- 768 d d m her   zvina bir beyti anu 
ser- -p  va fin  td m y r-ı c nu 
- 769 dilerse  g rmege d rc-i nik t 
tem    k l geh  bu m fred t 
- 770 olaldan k k l-i p r- ini m    n
  diler ba dan a a n fe-i   n
- 771 cih n  ser-te-ser  ld  m nevver
ceb ni oldu mir  t-i Sikender
- 772 be-  yet y z bulaldan z lf-i p r-  n
hem n  a lara d  di n fe misk n
- 773 y rid r be zed rsem g kde an 
ki  an  ak         r ebruv n 
- 774 da   anu  gibi bir     m-i fett n
cih nda g rmemi  d r  ayn-ı a y n
- [25b] 775  iy  v rmi  cih na ol iki g   
 an olmu  mihr ile m  h a a meng  
- 776  ri     ev  -ı mihri zerreye ger
olurdu her biri bir m  h-ı enver
- 777 m zeyyen olalı h  l-i  iz r 
 od     r lar   re l lezar 
- 778  anas n cennet-i h  sninde b n 
olupdur  a r-ı h  sn    eh-ni  n 
- 779 deh n  h    a-i d rr [ ] cev   ir
zeb n  c n   dil alma da mahir
- 780 cih n   u le-i l  l   di iyle
m nevver eyledi hem mehve iyle

- 781 n'ola dërsem aña çāh-ı zenaḥdān
bu göñlüm Yūsufina oldı zindān
- 782 bitüpdür şāḥ-i sīmīn üzre bir bih
olupdur ğabġabı aña müşābih
- 783 cemāli cennet-i ma‘mūr olupdur
sütünü gerden-i pür-nūr olupdur
- 784 meh-i enver nigāruñ sīnesidür
ķamu ‘āşıklañ ayīnesidür
- 785 n'ola sīmīn sebāyık dërsem aña
gören bāzūlarını ķaldı ṭaṇa
- 786 yed-i beyzā ile ol sīm aya
‘aceb mi beñzer ise gökde aya
- 787 şorarsañ mū-be-mū ol mū-miyānı
ḥayāl ile bilürsin ancaķ anı
- 788 ne lāzım dimek anuñ ötesini
bilür ‘ārif olanlar ötesini
- 789 eger zānūsına hem-zānū olsañ
ķoyarduñ cānuṇa sen anı bulsañ
- 790 gören ol sāk-ı billūr ile yāri
gider elbette elden ihtiyārı
- 791 vèren pā-būsına mülk-i cihānı
bahā olmaz meger kim vère cānı
- [26a] 792 ķaşıdeyle çün ebyāt oldı ḥāşıl
hemān ķaldı k'ola sultāna vāşıl
- 793 göricek hem-dem-i şāḥ anı der-ḥāl
alup ol pādişāha ètdi irsāl

- 794 okudu çünkü gördi anları şāh
hem anda medḥ olunmuş ḥaylī bir māh
- 795 çü māhuṇ bildi şeh māhiyyetini
göñüldeñ etdi vuşlat niyyetini
- 796 su'āl etmiş anı şeh hem-demine
demiş ermek gerekdür hem demine
- 797 ta'accüb eyleyüp ḥaylī o server
ola mı yā ilāhī böyle dil-ber
- 798 'aceb ḳanḳı felekde toğdı ol ay
ne yüzden ola anuṇ vaşlına rāy
- 799 'aceb gökden mi indi yere ol māh
ne vechil'oldı ki ḥüsn éline şāh
- 800 'aceb bunı déyenüṇ 'aḳlı yoḳdur
veyāḥud 'aḳlı gibi naḳlı yoḳdur
- 801 ḥayālیدür meger anuṇ bu eşkāl
ki vardur i'tiḳād etmekde işkāl
- 802 düşünde görmüş idi yāḥud anı
ki peydā eyledi böyle yalanı
- 803 veyāḥud gökdedür ol gördüğü māh
ki biz daḥı görürüz anı her gāh
- 804 meger māhuṇ düşüpdür 'aksi Nīle
anı seyr eyledi bu anda bile
- 805 veyāḥud bengī olmışdur be-ğāyet
göñinmiş aṇa bir dil-ber nihāyet
- 806 bu da'vāyı eden ḳılmasın ārām
gerekdür éde bu da'vāya iḳdām

- 807 bu vechil'emr édüp şeh hem-demine
dédi hem-dem dahı bu hem-demine
- 808 muḳarrer oldı çünki emr-i şāhī
ki bulsun yérde vü gökdeyse māhı
- [26b] 809 çü gelmek lāzım oldı māh bezme
meger érmiş idi eyyām rezme
- 810 müheyyā olmış idi ceyş-i sulṭān
k'ola tā 'azm-i rāh-ı taḥt-ı Yunan
- 811 meger bir şubḥ-dem sulṭān-ı ḥāver
cihānı kılmış idi pür-münevver
- 812 seḥer deryā-şıfat gelmişdi cūşa
nitekim 'asker-i şāhī ḥurūşa
- 813 bezendi şaf şaf oldı cünd-i sulṭān
cihānı ser-te-ser tıtdı süvārān
- 814 'alemlerle çekildi ṭabl-ı şāhī
cihānı kapladı cünd-i sipāhī
- 815 ṭulū' étđi kaçan gün gibi ol şāh
gören cāsūs éderdi girye vü āh
- 816 çıkup bu 'izzet [ü] şevketle sulṭān
k'ola menzilgehi bir gün Ḳaraman
- 817 meger bir gün müyesser étđi Allāh
ki érđi maḳşadü'l-aḳşāya ol şāh
- 818 érişdi çün Ḳaraman erlerine
du'ālar étđi anuḡ erlerine
- 819 ziyāret étđi çün ḳuṭb-ı Celāli
ki andan eyleye 'arz-ı cemālī

- 820 der-i kuṭba kaçan kim başdı maḳdem
dédi ol ṣāh ṣāha ḥayr-maḳdem
- 821 ṭulū^c étđi çü andan gün gibi ṣāh
nihān oldı siphrüñ mihri çün māh
- 822 meger olmış idi vaḳt-i zemistān
cihānı ṭutmış idi ṣanki ṭūfān
- 823 semāda görmedi pervāne ṣem^ci
çü indi yere görđi ṣem^c-i cem^ci
- 824 bu ṣem^ce oldılar pervāneler berf
yolına sīm-i eşki étđiler ṣarf
- [27a] 825 bisāṭ-ı sīmüñ üstine ser-ā-ser
döşendi atlas ü dībā ser-ā-ser
- 826 felekden saçılurđi sīm evrāk
Ḳaraman élinüñ étđi yüzün aḳ
- 827 ḳamu ʿālem çıkup ḳarşu o ṣāha
duʿālar eylediler pādiṣāha
- 828 cihānı ṭutmış idi cünd-i sulṭān
erenlerle pür olmışdı Ḳaraman
- 829 saʿādetle érişđi ṣeh serāya
cülūs étđi o cāy-ı dilgüşāya
- 830 érişđi her kişi çün bir maḳāma
ṣanasın her biri érđi merāma

şıfat-ı bahār

- 831 şitānuḡ şiddeti çün oldı tālān
ërişdi ‘āleme nev-rūz sulṭān
- 832 pür étđi ḡaymelerle bāḡı eşcār
bezendi cünd-i şāhī gibi ezhār
- 833 livāsın dikdi zanbaḡ oldı ser-dār
çeküp tıḡını sūsen étđi iḡzār
- 834 elinde şāḡ-ı gül yapındı ḡalkān
k’ède a‘dā ile ceng-i Nerīmān
- 835 çıḡup şeh bāḡa bir gün kim éde bezm
temāşā étđi anda şūret-i rezm
- 836 çü görđi vaḡt-i rezm olmış o sulṭān
buyurđı ola ḡāzır mīr-i mīrān
- 837 şalındı ‘āleme çün emr-i şāhī
gelüp cem‘ oldılar cümle sipāhī
- 838 gelüp bēḡlerbēḡiler cümle şāha
du‘ālar eylediler pādīşāha
- 839 revān olup gelürđi niçe ser-dār
aḡardı şanasın deryāya enhār
- 840 pür oldı ḡaymelerle şaḡn ü şaḡrā
müzeyyen eyledi dehri ser-ā-pā
- 841 gēce érişse şan çerḡuḡ nücūmı
éder rūy-ı zemīn üzre hücūmı
- [27b] 842 ḡuşadup her gēce ‘asker o şāhı
nitekim hāle vü seyyāre māhı

- 843 kaçan kim şubh-dem olsa o sulṭān
ṭulū^c eylerdi çün mihr-i dırahşān
- 844 alaylar bağlayup pür oldu ālāt
vērürdi ‘askere şeh istimālāt
- 845 müzeyyen oldu çünkim cünd-i šāhī
‘adūnuḡ gör n’olur rüz-ı siyāhı
- 846 meger bir gün beşāret érdi nā-gāh
ki geldi Bāyezīd Aķşehre ey šāh
- 847 kamu ‘askerleri müheyyā olmış
éder her şehre kim uğrasa yaḡmā
- 848 cihānı zulm ile ṭutdı şadāsı
meger geldi gibi anuḡ kazāsı
- 849 işitdi çünki şeh bu zulmi der-ḡāl
ḡazabla bir piyāde şaldı fi’l-ḡāl
- 850 ki bu zulme sebeb ne oldu ey cān
murāduḡ ceng ise gel işte meydān
- 851 bugün naṭ^c-ı zemīnde şeh-süvāram
dün ü gün ceng içün esbe süvāram
- 852 bir oyun şalayın saḡa gelürseḡ
hemān görsem ki qarşudan belürseḡ
- 853 eger kim sen üstüme at süresin
olasın kendü lu^c buḡla yine māt
- 854 Hudā furşat vērürse inşāa’llāh
dèyem açmaz yüzinden saḡa ben šāh
- 855 bu lu^c b ile olan ‘ālemde Leclāc
ṭaḡıdur penbe-i lu^cbı çü ḡallāc

- 856 revān oldu saḡa çün bu piyāde
seni māt étmege bes bir piyāde
- 857 girü dönmek durur rāh-ı selāmet
tutan bu pendümi olmaz melāmet
- 858 bu vech ile eger tutmaz iseḡ pend
alasın āḡir[ī] bir luḑ ile bend
- [28a] 859 işitdi pend-i ṡāḡı çün piyāde
hemān-dem ḡāyib oldu döndi bāda
- 860 seḡer deryā gibi çün geldi cūṡa
nitekim ḑasker-i aḑdā ḡurūṡa
- 861 ṡabā rūz-ı rezimden kim dem urdı
ecel peygāmını esdi ṡavurdı
- 862 ḡarīḡ-ı baḡr-i ḑiṡyān olsa kiṡi
nedāmet olur āḡir anuḡ işi
- 863 tutan ṡaṡranc-ı rezme nīk bendi
èder bir luḑ ile ḡaṡmına bendi
- 864 eger Cemṡīd iseḡ taḑlīmi tut sen
dil-ārāmuḡ elüḡden almayam ben
- 865 o dem kim luḑba sürdi Bāyezīd at
k'ède bir luḑ ile yaḑnī ṡehi māt
- 866 èriṡüp Bāyezīde ol arada
resül-i ṡāḡ yaḑnī ki piyāde
- 867 dèdi fi'l-ḡāl anḡa peygām-ı ṡāḡı
anı ḡūṡ eyledi ḡayl-i sipāḡi
- 868 işitdi çünki anı Bāyezīd ḡan
dèdi kim èy piyāde diḡle bir ān

- 869 döşendi çün bu naṭ^c-ı rezm-i şāhī
ķamusı lu^cbetidür bu sipāhī
- 870 süre süre çü érdi at şāha
ne müşkildür gerü dönmek sipāha
- 871 ben ol ferzend-i şāham éy piyāde
çevürmem atumı piyāde olsam
- 872 döner mi atılan oķlar kemāndan
olayın ger dönersem ben kem andan
- 873 érişdüm oķ gibi geçdüm siperden
nitekim ḥāṭır-ı şāh-ı pederden
- 874 teraḥḥum eylemem ger olsa iḥvān
ķadīmī bu durur ķānūn-ı ‘Osmān
- 875 nigāhum yok durur pend-i faķīhe
düşem Mūsā gibi şahrā-yı tīhe
- [28b] 876 gelür çün yazılan başa muķarrer
ķabül étdüm ne kim ola müyesser
- 877 işitdi bu cevābı çün piyāde
hemān-dem ġāyib oldu ol arada
- 878 ‘alem dikdi çü şubḥ-ı ‘ālem-ārā
zırh-pūş oldu zerden şaḥn ü şahrā
- 879 ġılāfindan çıkup āyīne nā-ġāh
görindi şūret-i rezm-i şehen-şāh
- 880 érişdi çün piyāde şeh-süvāra
ḥaber vērdi cevābı şehriyāra
- 881 ḥaberden çün ḥaber-dār oldu sultān
ġazabnāk oldu cümle mīr-i mīrān

- 882 bezendi şaf şaf oldu cünd-i şāhī
‘adūnuḡ gör n’olur rüz-ı siyāhı
- 883 livā-yı pādīşāhīler çekildi
öḡince tūḡ-ı sulṭānī dikildi
- 884 çalardı tabl-ı şāhī çeng-i ḡarbī
şadāsı tūtmıḡ idi şark u ḡarbı
- 885 nefīrūḡ nefretinden tıldı ‘ālem
kıyāmet kōpdı şandı anı ādem
- 886 tūlū‘ ētdi kaçan ḡün gibi sulṭān
elinde şa‘şa‘aveḡ tīḡ-ı bürrān
- 887 siperler ḡül gibi açıldı ḡüldi
kemānlar baḡr-ı a‘dāveḡ bükildi
- 888 niyāmından çıkup tīḡān-ı tīzān
nitekim şubḡ-dem mihr-i dıraḡşān
- 889 naḡar kıldum o dem cünd-i sipāha
ḡarīḡ olmış idi cümle silāḡa
- 890 süḡiler olmuş idi şanki efī
zehirnāk eyler idi şoksa defī
- 891 açup bāl ü perin murḡān-ı tīrān
ēderler murḡ-ı cān almaḡa perrān
- [29a] 892 gelüp bēḡlerbēḡiler yērlerine
sitāyiḡ eylediler erlerine
- 893 müretteb oldu çünki cümle ser-dār
piyāde ‘askeri şāha kafā-dār
- 894 hemān bir toz kōpup karşıdan ol ān
cihānı kōpladı ḡüyā ki tūfān

- 895 belürdi nā-gehān a‘dāyı bed-ḥ‘āh
yüridi bir yaña ceyş-i şehen-şāh
- 896 muḳābil oldı çünki ol iki şāh
muḳārin oldı şankim mihr ile māh
- 897 dil-āverler iki cānibden ol ān
ēderler arada ṭāvūs-cevlān
- 898 bu cānibden şadā-yı Allāh Allāh
o cānibden ēderler girye vü āh
- 899 meḥābetle çalındı kūs-ı şāhī
göge çıkdı ‘adūnuḡ dūd-ı āhı
- 900 nefīrūḡ nefreti atlar şahīli
giderdi ṭabl-ı şāhī gibi ḡayli
- 901 dil-āverler şalup meydāna raḡşı
‘adūya eylediler dürlü naḡşı
- 902 yelen arada bād-ı şarşar idi
her atuḡ cünbüşi yer şarşar idi
- 903 şadā gibi çıkup gerd āsumāna
ṭolular yaḡdı başdan şan cihāna
- 904 dehān-ı ṭop āteşler şaçardı
öjinden ejderāsā ḡalk kaçardı
- 905 kırup zencīrini her ejder-i ṭop
‘adūyı yuṭmaḡa kaşdı eyledi ṭop
- 906 dehānından anuḡ her atılan ṭaş
olurdu düşmenūḡ baḡrına biḡ baş
- 907 iki başdan olup ceng-i Nerīmān
iki şeh eyler idi anı seyrān

- 908 aḳup bir demde baḥr oldu ḳara ḳan
olupdur ṣanasın ceng-i ḳaraḳan
- 909 revān oldu niḫe rūḥ-ı revānı
‘adūnuḡ biḡde bir ḳalmadı cānı
- [29b] 910 cihānı tutmuş idi ṣanki tūfān
ēriṣdi āsumāna āḥ ü efḡān
- 911 görüp bu ḥāleti gökde melekler
iḡilerdi meleklerle felekler
- 912 gelüp ṣāhuḡ öḡine niḫe merdān
kimi ḥil‘at alurdu kimi iḡṣān
- 913 vèrilürdi kimine manṣıḡ ü cāḥ
kimini mīr ēderdi himmet-i ṣāḥ
- 914 ‘adūnuḡ ḫünki oldu rūzı aḡṣam
daḡı ḳalmadı herḡiz ṣabr ü ārām
- 915 müyesser olmadı ērmek murāda
hemān tabanını ḳodı ḳarada
- 916 ḫün ērdi menzil-i Ḳaracıḡana
ṣoḳıldı cismi ṣan ḳara ḫıḡana
- 917 nedāmet ḫün aḡa merhem olmadı
urıldı yara üzre yaralar hem
- 918 ‘adū tā menzile ērince ol ān
ḳarār ētdi yerinde ḡayl-i sulṡān
- 919 ḳaḫanı ḳovmaḡ olmaz dèyü ol ṣāḥ
dönüp dārü’s-selāma tutdılar rāḥ
- 920 ḫalındı ṡabl-ı ṣevket bir yaḡadan
ürildi ṣūr-ı ḡaclet bir yaḡadan

- 921 feraḥnāk olmış idi ‘asker-i šāh
èderdi ḥayl-i a‘dā āh ile vāh
- 922 èrişdi nā-gehān şehre beşāret
ki èrdi ḥayl-i a‘dāya ḥacālet
- 923 dönüp bu şevket ile menzile šāh
ḥacāletle ḳalup a‘dā-yı bed-ḥ‘āh
- 924 ‘adūnuḡ ot tıḳup bāng-i ziline
èrişdi šāh daḡı menziline
- 925 ‘adūnuḡ çünki baḡrı pür-ḥūn oldu
boyandı dūd-ı āha çerḡ-i gerdūn
- [30a] 926 ṭulū‘ ètdi ḳaçan sultān-ı Leylī
müzeyyen ètdi ḥayl-i necmi ḥaylī
- 927 ṭutup çerḡ aydan āyīnesini
ki a‘dā göre zaḡm-ı sinesini
- 928 şühübden ètdi cismin şerḡa şerḡa
‘adūnuḡ gelmez illā ḡālī şerḡe
- 929 ṭonatdı sīnesin seyyārelerle
nitekim cism-i a‘dā yaralarla
- 930 bezendi şem‘lerle ordı-ı šāh
felekde encüm ile nitekim māh
- 931 hūnerler olmaḡıçün érte izḡār
silāḡın ‘asker-i şeh ètdi iḡzār
- 932 yudı ḳandan yüzün şemşīr-i merdān
bilendi nīzeveş yalman-ı tīrān
- 933 yaraḡ olup ḳamu atlar çekildi
egerlendi ḳolanları çekildi

- 934 çalındı kūs ü tabl-ı şādmānī
şadāsı serteser tıtdı cihānı
- 935 müheyyā olmuş idi ‘asker-i şāh
uçardı dīde-i şehre şubuhgāh
- 936 arada perde-i şeb olmasa ger
olurdu düşmenüñ hāli mükedder
- 937 ne müşkildür şikār-ı şayd-ı şeh-bāz
gele karşıusına urmaya pervāz
- 938 şeb-i tār oldu üsküf şāh-bāza
‘aceb mi pençesi érmezse kıaza
- 939 ‘adū-yı şeb kıaçan kim oldu penhān
görindi şubh-ı şādık pür ala kıan
- 940 gèceden cem‘ édüpdür kıanı güyā
görindi taş-t-ı zer pür-hün-ı a‘dā
- 941 veyā meydān-ı rezm içinde serdür
boyanmış kıara kıana bir püserdür
- [30b] 942 yudı kıanını serden çün şubuhgāh
tulū‘ étdi cihāna nitekim şāh
- 943 seherden cüş édüp ol iki ‘ummān
kı akip birbirine ola yeksān
- 944 açup yelkenlerin bir bir livālar
tonanmada nitekim kıadıgılar
- 945 kıamu béglerbégiler geldi cem‘e
nitekim cem‘ olur pervāne şem‘e
- 946 bölük çavuşları étdi nidālar
cihāna şaldılar şīt ü şadālar

- 947 bu vech ile olupdur emr-i şāhī
ki gelsün yêrlü yêrine sipāhī
- 948 müzeyyen oldı çünkim ‘asker-i şāh
görüp a‘dā éderdi girye vü āh
- 949 revān oldı çü şeh meydān-ı rezme
giderdi şevķ ile gūyā ki bezme
- 950 elinde nīze gūyā mār-ı Đahḥāk
ecelden ğayrı yoĝdı aña tiryāk
- 951 taķıldı gerden-i toplara zencīr
yêdilür şāh öñince nitekim şīr
- 952 elin şemşīre urdı ceş-i sulṭān
ininden çıķdı şankim ḥayl-i şu‘bān
- 953 karār étdi ‘alemler yêrlerine
nidā oldı kıraman erlerine
- 954 ki ol gündür bugünler éy gedāyān
dil-āverlik édenler ola sulṭān
- 955 eger başlar kesüp cān alsa kişi
ère ayakda ise başa işi
- 956 ‘alemlerle getürse kişi diri
‘alem gibi ola baş üzre yêri
- 957 işitdi bu nidāyı çünki ‘asker
hemān-dem cūşa geldiler ser-ā-ser
- 958 kırıldı çün bisāṭ-ı rezm-i sulṭān
muķābil oldı cenge ol iki ḥan
- [31a] 959 hemān-dem cūş édüp ol iki deryā
temevvüc étmege tıtdı ser-ā-pā

- 960 dil-āverler çıkup meydāna [bir bir]
gelüp şāhuṅ öñinde öpdiler yēr
- 961 atıldı oḡ gibi her biri ol ān
ḡonup a‘dā tenine dōkdiler ḡan
- 962 çıkup bir yaṅadan nīze-güzārān
dēdiler düşmene gel işte meydān
- 963 iki başdan çıkup niçe dil-āver
kimi baş aldı vü vērdi kimi ser
- 964 kimi diri getürdi kimisi baş
gelüp şāhuṅ öñinde ḡodılar baş
- 965 uçardı arada murḡān-ı tīrān
kime kim ḡonar ise ḡuşdurur ḡan
- 966 süñiler olmış idi şanki mārān
vērürdi her kimi şoḡsa o dem cān
- 967 siper göḡsin gerüp zaḡm-ı silāḡa
vērürdi ḡuvvet[i] ḡalb-i sipāḡa
- 968 temāşā eyledüm ṭop u tūfengi
niçe vērdi ḡamu a‘dāya rengi
- 969 bu vech ile çün érdi gün zevāle
hemān düşmen daḡı érdi zevāle
- 970 anuḡla ‘āḡıbet dermān olmadı
ḡarışdı bir yēre ol iki ‘ummān
- 971 çalındı şūr ile ṭabl ü naḡāre
bu gird-āba düşen seçmezdi ḡara
- 972 ḡarışdı bir yēre çün iki ‘ummān
dōkildi sāḡıl-i rezme ḡara ḡan

- 973 şadā-yı Allāh Allāhla cihānı
pür étdiler çü ra‘d-ı āsumānī
- 974 çü gūş urdı melekler bu şadāya
tażarru‘ étdiler cümle Hudāya
- 975 ki yā Rab ġālib ét a‘dāya şāhı
aṇa vēr feth-i bābı yā ilāhī
- 976 cihānda şermsār eyle ‘adūyı
felekveş bī-ķarār eyle ‘adūyı
- [31b] 977 hemān-dem ķudret-i ḥaķķ oldı peydā
meleklerle pür oldı şaḥn u şaḥrā
- 978 şihābāsā atıldı tīg ü tīrān
ten-i a‘dāyı ķıldı ķana ġaltān
- 979 aķup enhār-ı demler baḥre érđi
ser-i a‘dāyı ol dem ġarķa verdi
- 980 cihānı ser-te-ser tıtmış idi ḥūn
iṇilerđi şadādan ķerḥ-i gerdūn
- 981 ķıyāmetden ‘alāmet oldı gūyā
ser-ā-ser pür-‘iber olmışdı dūnyā
- 982 gören bu ḥāleti pür‘ibret oldı
ġarīķ-ı eşk-i çeşm-i ḥayret oldı
- 983 meḥābetle çıķup ol ḥan meydāna
cihāna toġdı şan mihr-i dıraḥşān
- 984 elinde şa‘şa‘a-mānend şemşīr
şihābāsā atardı düşmene tīr
- 985 ecel cāmın ićenler şīşesinden
ḥalāş oldı cihān endişesinden

- 986 bedenler al‘ası  n oldu v r n
‘ad nu   nm n  oldu t l n
- 987  n oldu iki ‘asker yaa yaa
‘ad y   p aurdu yaa yaa
- 988 h c m  tdi bir elden ‘asker-i  h
fir r  tdi hem n a‘d -y  bed-  h
- 989 yapıld   h   inde al‘a-  ba
ururlardı ‘ad lar baına a
- 990 bozıldı anları   n b st n 
keleklerle p r  tdiler cih n 
- 991 b kildi ba r-  a‘d  yay gibi
olundu B yez d an ay gibi
- 992 gid p her birisi beyt ’l-az na
ki an u radılar b d-  az na
- 993 aanı ovma  olmaz d y  ol  n
ar r  tdi yerinde ayl-i sult n
- [32a] 994 bozıldı  n ‘ad nu  t c u tatı
od  meyd n-  rezm i inde ratı
- 995 olıcak al‘a-  n m s v r n
amunu   nm n  oldu t l n
- 996 ikest  tdi va r    esini
uzatdı  am gibi endi esini
- 997 cih n  s de olup fitne gitdi
‘ad nu  t r-i  am c nına y tdi
- 998 o dem kim  ar -  n r oldu ubuh  h
aıldı nitekim alb-i ehen- h

- 999 alındı k s    abl-ı ſ dm n 
 niletđi zem n    sum n 
- 1000  urıldı bir ota -ı p diſ h 
felekde ſemsesi m t  tdi m h 
- 1001 s t n  B s t na  rdi g y 
ſan oldu lev hi mihr-i   lem- r 
- 1002  urıldı anda bir ſ h ne evreng
d r   y   t ile p r-na ſ-ı erjeng
- 1003  aber oldu ki gels n m r-i m r n
ki  deler dest-b s-ı ſ h-ı devr n
- 1004 m retteb oldu   n ol  etr-i a  l 
g m oldu s yesinde ſ h n   ſ hr 
- 1005  riſ di   n  aber m r n-ı ſ ha
sip riſ  tdiler c mle sip ha
- 1006 gel p cem c oldılar   n ceyſ-i sult n
 amu y rl  y rine ge di m r n
- 1007  ul    tdi  a an g n gibi ol ſ h
nih n oldu felekde mihr ile m h
- 1008 c l s  tdi  a an kim ta ta sult n
o ta ta reſ k  derdi burc-ı keyv n
- [32b] 1009 m zeyyen oldu   n  asker ser- -ser
v rildi a las u d b  ser- -ser
- 1010 m ſerref oldu geydi kimi  il at
kimine manſ b ile oldu  izzet
- 1011  uſadurđi kimine ſ h ſemſ r
ged  iken kimini eyledi m r

- 1012 kimisi mazhar-ı ihsân olurdu
kimisi kişvere sultân olurdu
- 1013 o şāhuñ akdı luṭfı seyl gibi
cihānı ġarķa vērdi Nîl gibi
- 1014 olan bir ḥabbeye ‘ālemde muḥtāc
urındı devlet ile başına tāc
- 1015 müyesser oldı her şaḥşa merāmı
cihān buldı nızām u intizāmı
- 1016 bi-hamdi’llāh cihān āsūde oldı
zevālin düşmen-i şeh daḥı buldı
- 1017 çün aķın şaldı dehre ceyş-i ezhār
çetirler ķurdı bāġa ḥayl-i eşcār
- 1018 bezendi cennetāsā oldı gülşen
dil-i ġamġin olurdu anda rūşen
- 1019 buyurdı şāh-ı gül ol dem hezāra
ki tenbīh eyleye cümle bahara
- 1020 müzeyyen eyleye gülzārı nā-ġāh
ki varup seyr éde anı şehen-şāh
- 1021 nidā étđi çıķup serv üzre bülbül
ki tezyīn eyleye gülzārı sünbül
- 1022 işitdi bu nidāyı çünki ezhār
ṭonandı nev-‘arūsa döndi gülzār
- 1023 bezendi ġonçe-i zībālar ile
döşendi yolları dībālar ile
- [33a] 1024 ķamu şaf şaf olup serv-i ḥoş-endām
k’édeler tā selām-ı şāha ikram

- 1025 benefşe hāksār  tdi  zini
uyardı h bdan nergis g zini
- 1026 reh-i ş ha b kardı    m-i ş hl 
nigehb n olmiş idi nergis s 
- 1027 m heyy  oldılar zerr n- ade ler
tutarlar bezm i  n zerr n  ade ler
- 1028 bezendi l leler ma b ba d ndi
g   ller yak c   ş ba d ndi
- 1029 g l p a ıldı c mle  on e-i ter
p r oldu ş hn-  g lşen s m ile zer
- 1030  amus  na d-i bergin  tdi i z r
k' deler h k-i p y-  ş ha    r
- 1031 ş b  ferr ş  k ldi b    tezy n
g renler eyler idi a a ta s n
- 1032 sil p s p rdi  tdi yollar  p k
 emen  zre  omad  zerrece h k
- 1033    d ndi b  lar b  -  cin na
 aber oldu o dem ş h-  cih na
- 1034 rev n oldu  a an kim g lrene ş h
ş nas n r   buld  anda her k h
- 1035 bis t-  meclis-i ş h  k r ld 
 ula    eng ile   du  bur ld 
- 1036  amu mu ribler oldu b lb l s 
 jilerdi ş d dan ş hn u ş hr 
- 1037 o dem kim bu ş d y   tdiler g ş
hez r n b lb l anda oldu h m ş

- 1038 döner peymāneler pervāneāsā
yanardı şem^c gibi sākī gūyā
- 1039 veyā pervāneveş hūbān olup cem^c
bu cem^ce olmuş idi şāh bir şem^c
- 1040 cināna dönmiş idi bezm-i sultān
pür olmuş idi anda hūr u gılmān
- [33b] 1041 kimi sāzende vü kimisi hoş-hūn
kamusı reşk-i mihr-i çerh-i gerdūn
- 1042 kimi cevlānger ü tāvūs-raḳḳās
kamusı olmuş idi kıdvetü'n-nās
- 1043 hevāda her birisi reşk-i nāhīd
müferriḥ māh-rūlar çün meh-i ʿīd
- 1044 bularuḡ raḳşına eflāk [ü] ḥurşīd
èderdi döne döne ḳaşd-ı taḳlīd
- 1045 bu şevḳı işidüp seyyāre ḥayli
tażarru^c eylediler ḥaḳḳa ḥaylī
- 1046 ki yā Rab bizi irgür tīz şāma
yètevüz cümlemüz tā kim merāma
- 1047 temāşā èdevüz biz daḥı bezmi
niçe bir görevüz eyyām-ı rezmi
- 1048 ḳabūl olup du^cā³-i necm-i eflāk
hemān-dem māh ètdi sīnesin çāk
- 1049 çün oldu şām bezmünḡ perde-dārı
götürdi dīdeden encüm de zārı
- 1050 bezendi āsumān seyyārelerle
nitekim bezm-i şeh meh-pārelerle

- 1051 uyandı çeşm-i encüm gibi her şem^c
pür oldu hāleāsā şem^c ile cem^c
- 1052 şanasın çerhe döndi meclis-i şāh
veyāḥud yere indi encüm ü māh
- 1053 temāşā eyleyen ol bezm-i şāhı
cināna kılmaya hergiz nigāhı
- 1054 bu vech ile çün oldu ‘aynıla tūş
kamusı ehl-i bezmüñ oldu bî-hūş
- 1055 yitürdi nergis-i meclis özini
be-ğāyet mest olup süzdi gözini
- 1056 hemān encüm kılup ancak nigeḥbān
kamusı ehl-i bezmüñ oldu mestān
- 1057 bezimde şem^clerle kaldı ol şāh
felekde encüm ile nitekim māh
- [34a] 1058 ḥikāyet gülşeninüñ ‘andelībi
rivāyet kişverinüñ ol ġarībi
- 1059 firāk-ı māh ile vuşlatda giryān
vişāl-i şāh ile fūrkatde şādān
- 1060 dem-ā-dem vādī-i ḥayretde güm-rāh
esīr-i māh ya‘nī bende-i şāh
- 1061 çü gördüm ġayrıdan ol şāh ḥālī
dédüm kim vaktidür ‘arz eyle ḥālī
- 1062 şıgındum evvelā luṭf-ı ilāha
du‘ālar étdüm andan pādişāha
- 1063 yüzüm ḥāke sürüp kıldum tazarru^c
o şāha eyledüm ḥaylī tavażzu^c

- 1064 d d m  y  ehriy r-ı k m-r n 
ki sensin   lem     h-ı cih n 
- 1065 mur dum ol durur  y   h-ı   lem
k' desin lu f ile g     h u n lem
- 1066 o dem kim v rid oldu emr-i   h 
ki bulsun y rde v  g kdeyse m h 
- 1067 demid r  imdi kim ol   h-ı h b n
gel p   hu    inde  de cev  n
- 1068 m  erref eyleye t  bezm-i   h 
y re ind r  eh  g kdeyse m h 
- 1069 gelicek meclis-i   ha o genc m
ola  eh mihr   m h o  ayrı enc m
- 1070 ne mehd r o ceb ni mihr-i ra   n
ne mihr ol kim cem li re k-i   lm n
- 1071 ne   lm ndur ki la li  b-ı kev er
ne kev erd r ezil r a a  ekker
- 1072 ne  ekkerd r ezilmez  b ile ol
p r olmu dur  ar b-ı n b ile ol
- 1073 ni e meyd r o kim mest  tmez an 
vel  b -h    d pd r bu cih n 
- [34b] 1074 ne keyfiyyet olur kim i e ki i
dem- -dem ha re dek z v k olur i i
- 1075 ne z v k olur u anmaz andan ins n
 a  llar fikri v  z kriyle hayr n
- 1076 ne fikr   z kr ola kim dilde d yim
nig ru       gibi ola   yim

- 1077 ne ʿışk olur ʿaķıllar aŗa ĥayrān
ki anuŗla gedā vü şāh yeksān
- 1078 niŗe şāh u gedā olur ki ēy şāh
bu zevķ-i ʿışk ile olmaya her gāh
- 1079 budur kim lāyık olan şehriyāra
ola ʿışķı cihānda āşikāre
- 1080 özümi görmedüm ben aŗa lāyık
gerekdür māha ola şāh ʿāşık
- 1081 sen ol mihr-i cihān-ārāsın ēy şāh
senüŗ şevķüŗ ile rüşen olur māh
- 1082 édicek mihr ile māh iķtirānı
éderler şevķ ile rüşen cihānı
- 1083 melāĥat burcı üzre anı ēy şāh
göreliden reşk éderler mihr ile māh
- 1084 ne reşk ol ʿaynıdur mihr ile māhuŗ
kemāl-i luţfidur ol pādişāhuŗ
- 1085 çün ol dem māyil étdüm pādişāhı
hemān gelsün dēyü emr étdi māhı
- 1086 buyurđı bendesine şāh-ı ʿālem
gerekdür alasın bir niŗe ādem
- 1087 nesīmāsā güzer kıl baĥri fiʿl-ĥāl
şikār ét ol hümāyı aç per ü bāl
- 1088 vērilsün saŗa hem bir emr-i şāhī
bulasın yérde vü gökdeyse māhı
- 1089 eger kim eyler ise göge pervāz
olasın saʿy ile sen aŗa şeh-bāz

- [35a] 1090 veyā urmazsa sa‘yüñ per hevāya
kebüterle uçur emr ol hümāya
- 1091 düşerse bahre ger ol gevher-i hāş
olasın sa‘y ile sen aña ğavvāş
- 1092 diyār-ı āhara toğarsa ol māh
oñara işüñi sa‘y ile Allāh
- 1093 Mışırdı ger bulursañ ol cevānı
tutasın hürmet ü ‘izzetle anı
- 1094 édesin tapuma sen anı da‘vet
édeyin gelsün aña niçe ‘izzet
- 1095 çün oldı emr ile fermān saña
bu vech ile déyesin luţfum aña
- 1096 eger ol meh olursa saña ser-keş
getür bir vech ile anı keş-ā-keş
- 1097 veyā hüsñ-i rızā vèrmezse saña
yine ‘arz eylesin anı baña
- 1098 gelürse tapuma şağ u selāmet
bulasın sāyesinde sen de ‘izzet
- 1099 eger mālīk olursañ hüsñ-i rāya
tapumda kaç‘ édersin niçe pāye
- 1100 o dem kim vārid oldı emr-i sulţān
dédüm baş üstine éy şāh fermān
- 1101 kaçan kim érişem emrünle māha
anı da‘vet édem dergāh-ı şāha
- 1102 olursa ger anuñ hüsñ-i rızāsı
ri‘āyet ola şāhuñ muķtezāsı

- 1103 iṭāʿat étmez ise emr-i şāha
gücüm yétmez édem dikkāt o māha
- 1104 gözedem muktezāsın kōrkum oldur
şıyam şāhuṅ rızāsın kōrkum oldur
- 1105 ya istignā éde ol māh-ı tābān
veyāḥud evc-i ḥüsne éde perrān
- [35b] 1106 ne müşkildür hümā-yı āsumānī
niçe şayd eyleye bir bāz anı
- 1107 vüçüdü zerrenüṅ n'ola meh ile
meger kim himmet-i şāhen-şeh ile
- 1108 görünmez māh ile zerre vüçüdü
vèren mihrüṅ durur aḡa vüçüdü
- 1109 olursam baḡr-ı cidd ü cehde ḡavvās
ele girmeye şāyed gevher-i ḡāş
- 1110 çıkarsa niyyetünde dürr-i şehvār
olur çıkmaz ise baḡa sem-i mār
- 1111 veyāḥud ister iken gökde māhı
elüme kōrkum oldur gire māhī
- 1112 eger kim olmaya mümkin ḡuşūli
baḡa fūrkat olur şāhuṅ vuşūli
- 1113 yüzüm kıalmaz gelem dergāh-ı şāha
nitekim geçmeye minnet o māha
- 1114 o kebgı yā şikār étmek gerekdür
veyā terk-i diyār étmek gerekdür
- 1115 baḡa besdür hemān dīdār[ı] şāhuṅ
gerekmez fūrkatı mihr ile māhuṅ

- 1116 umaram raḥm éde şeh bendesine
éde fermān ğayrı bendesine
- 1117 çü ‘arz étdüm o dem dergāh-ı šāha
bir āḥer bende fermān oldu māha
- 1118 vèrildi bendeye fermān-ı šāhī
ki bulsun yèrde vü gökdeyse māhı
- 1119 yazıldı šāhdan hem aḡa nāme
emirden ğayrı ol ḥüsn-i be-nāma
- 1120 ki èy nāmı gibi meşhūr-ı devrān
ki sensin Mışr-ı ḥüsne māk-ı Ken‘ān
- 1121 cihāna vèrdi nāmuḡ gün gibi şevḡ
olupdur göḡlümüz fikrünle pür-zevḡ
- [36a] 1122 ‘aceb ḡanḡı semānuḡ mākısın sen
veyā ḡanḡı dıyāruḡ šāhısın sen
- 1123 gerekdür mihr gibi māk olana
şehirden şehre vü dehri ṭolana
- 1124 felek māhı ṭoġar dervīş evine
gerekdür ṭoġasın sen ‘īş evine
- 1125 olavuz zevḡ ile ‘işretde dāyim
niçe bir olavuz hecrünle şāyim
- 1126 itā‘at eyler isen emrüme hem
olasın luṭfım ile šād u ḡurrem
- 1127 gerekdür ḡanda ola dürr-i şehvār
‘ayār éde anı ṭapumda mī‘yār
- 1128 n’ola beḡzerse mihrün müşteriye
metā‘uḡ şatıġör gel müşteriye

- 1129 ne bilsün kıymetin anuñ ‘avāmī
ḥarīdaruñ geçe şāyed kıvāmı
- 1130 velī ey Yūsuf-ı Mısr-ı melāḥat
işit imdi saña olsun beşaret
- 1131 çün olduñ Yūsufāsā ḥüsne mālīk
peşīmān olma şorğra mişl-i mālīk
- 1132 ḥarīdārı kişinüñ sultān ola
alılmaz misk ü ‘anber vërse nā-dān
- 1133 arada ‘ahdümüz olsun muḫarrer
ola bāzārumuz tā kim muḫayyer
- 1134 metā‘uñ ger zarar eylerse ey yār
öder kim eyler ise anı bāzār
- 1135 dilerseñ sürmege ‘ālemde devlet
bulursın dergehümde ‘izz ü rağbet
- 1136 itā‘at eyler iseñ emre ey māh
olasın mazḥar-ı luṭf-ı şehen-şāh
- 1137 revān oldı çü emr-i şāhī saña
gerekdür kim edesin rağbet aña
- 1138 eger kim eyler iseñ aña rağbet
bulursın emr gibi sen de ‘izzet
- [36b] 1139 kamu ḥübāndan baş ola yèrün
mekānuñ dil ola sīnem serīrün
- 1140 ola el üzre yèrün hem-çü nāme
budur lāyık olan ḥüsn-i be-nāma
- 1141 ne demek lāzım olur bākīsini
gelürseñ ‘izzetün gör bākīsini

- 1142 revān oldu çü māha emr-i šāhī
koşıldı emr ile hem bir sipāhī
- 1143 kanad oldu çü aḡa emr-i sulṭān
hemān oldu ḡamāme gibi perrān
- 1144 açıldı perr ü bāl-i ‘ankebūtı
bu yolda toḡm-ı sa‘y olmışdı kūtı
- 1145 hıızırveş himmet-i šāh oldu çün dāl
güzār étđi šabāveş baḡri fi’l-ḡāl
- 1146 erişdi Mışra çünkim emr-i šāhī
hemān-dem diḡḡat ile buldı māhı
- 1147 o dem kim emr-i šāhī girdi Mışra
şanasın ḡulḡule erişdi Mışra
- 1148 erişdi çün resūl-i šāh māha
şunup emri du‘ālar étđi şaha
- 1149 dēdi ēy sūnbül-i bāḡ-ı leṭāfet
seni ol šāh-ı ‘ālem étđi da‘vet
- 1150 kaçan bir serv ola maḡbūl-i sulṭān
dikerler būstān-ı šāha ol ān
- 1151 açılsa ḡülşen içre verd-i maḡbūl
gerekdür dest-i şehde yēr ēde ol
- 1152 erişse mīve-i nev-bāve her bār
ēderler šāh öḡinde anı iḡzār
- 1153 şadefden çıkşa dürr-i šāhvārī
ēderler pādişehler ber-güzārı
- 1154 dēdi kim sen ḡül-i ra‘nā vü bī-ḡār
yaraşur dest-i şehde ola her bār

- 1155 resûl-i şeh çün êtdi sözün âhîr
hemân-dem oldı mâhuḡ meyli zâhîr
- [37a] 1156 tebessüm eyleyüp nâz ile dil-ber
aḡıtdı leblerinden şehd ü şekker
- 1157 oḡudı emr-i şâhı çünkim ol mâh
hemân-dem bildi olmış da‘vet-i şâh
- 1158 öpüp başında ḡodı emr-i şâhı
dédi baş üzredür fermân-ı şâhî
- 1159 resûl-i şâh andan ol be-nâma
çıḡarup ‘izzet ile şundi nâme
- 1160 çü gördi nâmeyi ol mâh-ı ḡarrâ
oḡuyup yüzine sürdi ser-â-pâ
- 1161 temâşâ êtdi anda gördi ol mâh
anuçla ḡaylî bâzâr eylemiş şâh
- 1162 metâ‘ına çü gördi şeh ḡarîdâr
dédi kim ıḡḡı eyler anda bâzâr
- 1163 ṡurup pes ‘işve vü nâz ile ol yâr
hemân-dem yol yaraḡın êtdi ihzâr
- 1164 urıldı esb-i nâza ‘işve raḡtı
ṡulû‘ êtdi şeref burcında baḡtı
- 1165 süvâr oldı ḡaçan ol esb-i nâza
ḡamu ‘uḡḡâḡı yüz ṡutdı niyâza
- 1166 nevâlarla édüp ‘uḡḡâḡ ‘uḡḡâḡ
şadâ vü giryeden pür oldı âfâḡ
- 1167 ḡıyâmetden ‘alâmet oldı ḡüyâ
aḡup gözyaşı oldı şanki deryâ

- 1168 bu hālâtı görüp çün oldı āgāh
vedā‘ êtdi kamu ‘uṣṣāka ol māh
- 1169 koyup gitdi o cān anları bī-cān
Mıṣır şehri şanasın oldı zindān
- 1170 veyāḥud da‘vet êtdi Yūsufı šāh
êderdi ehl-i zindān āh ile vāh
- 1171 Züleyḥāveş melāmet oldı ‘uṣṣāk
nevālarla pür oldı çīn ü ‘ırāk
- 1172 ṭolundı gün gibi çün māh-ı ġarrā
hemān-dem şabr-ı ‘āşık oldı yaġmā
- [37b] 1173 ṭulū‘ êtse kaçan kim rûz-ı vuşlat
kalur rûy-ı siyehle şām-ı fürkat
- 1174 o dem kim muntazırdı šāh māha
êrişdi nā-gehān aḥbār šāha
- 1175 ki êy šāh-ı cihān olsun beşāret
gelüp māh eyledi emre iṭā‘at
- 1176 diler eşüġine yüz süre šāhuṅ
ki dāyım ‘ādetidür mihr ü māhuṅ
- 1177 sipihr-i salṭanatdur kapuṅ êy šāh
gerekdür yüz süreler mihr ile māh
- 1178 işitdi çünki bu aḥbārı sulṭān
şafālar kesb êdüp hem oldı şādān
- 1179 buyurdi êdeler bir ḥāne peydā
k’ola ol dil-ber-i ra‘nāya me’vā
- 1180 gide ‘īd êrişince zaḥmet-i rāh
êde āsāyiş anda tā kim ol māh

- 1181 hem érmiş idi eyyām-ı ramazān
Mışırdan geldi hem māh-ı Ramazān
- 1182 çekerdi şāh günde iki şavmı
vişāli ʿīdini gözlerdi yevmi
- 1183 érişdi nā-gehān eyyām-ı ʿīdeyn
bezendi bezm-i şāhī oldı pür-zeyn
- 1184 kırıldı ālet-i bezm-i şehen-şāh
ki yaʿnī ʿīş édeler mihr ile māh
- 1185 şurāhīler ser-ā-ser pür-mey-i nāb
hārām oldı bezimde nergise hʿāb
- 1186 gözin açdı çü gördi nergis-i mest
bezimde sākī urmuş ayağa dest
- 1187 işāret kıldı pes ol demde ezhār
kʿédeler meclis-i şāhīde ihzār
- 1188 şeh-i gül terk édüp pes tāt u tahtı
nitekim mīveler berg ü dırahtı
- 1189 kāmı[n] naqd-i berg-i zerdūn ezhār
getürüp bezm-i şāha kıldı işār
- 1190 kırıldı pes o dem evreng-i şāhī
şuʿāsı māt éderdi gökde māhı
- [38a] 1191 ser-ā-ser encümāsā dürr ü gevher
niçe encüm ki reşk-i māh-ı enver
- 1192 sūtūn olmuş göge her bir sūtūnı
şan almış başa çerh-i Bīsūtūnı
- 1193 geçüp mihr-i sipihrāsā o sulṭān
cinān-ı bezmi tutdı hūr u gilmān

- 1194 düzildi zühre-ṭalʿat mäh-rûlar
ḳamu sâzende vü gûyende bular
- 1195 kimi çengî vü ʿudî kimi raḳḳâş
ḳamusı olmış idi çâker-i ḥâş
- 1196 elinde kiminüñ laʿlîn ṭabaḳlar
içi pür sîm ile zerrîn varaḳlar
- 1197 kimisi sükkerî pür-nuḳl-i zîbâ
kimisi pür-mey ile cām-ı şahbâ
- 1198 kimi aṭlas ṭutar kimi serâser
müzeyyen êtdiler bezmi ser-â-ser
- 1199 müheyyâ olmış idi niçe ḥilʿat
tâ kim anuḡla mâha ʿizzet ola
- 1200 pür oldu hâle-i bezm içre ḥûbân
nitekim encüm ile mäh-ı tâbân
- 1201 simâṭ-ı şâh döndi keh-keşâna
şafâ vêrdi şafâsı bu cihâna
- 1202 müretteb oldu çünkim bezm-i şâhî
buyurdi şâh gelsün dèyü mâhı
- 1203 êrişdi mâha çün şehden beşâret
yêrinden ḳopdı ol dem ol ḳıyâmet
- 1204 ḳaçan reftâra geldi nâz ile mäh
ḳıyâmet ḳopdı şandı ḥalk nâ-gâh
- 1205 bir ayaḡ üzre geldi ḳavm-i insân
feleklerde melâyik oldu ḥayrân
- 1206 şanasın yevm-i ḥaşr ü neşr olupdur
o dem kim mäh şâha ḥaşr olupdur

- 1207 alındı řūr gibi řūr-ı řādī
pūr oldu řavt ile řahrā vū vādī
- [38b] 1208 ēriřdi māh çün dergāh-ı řāha
naşar kıldı hemān-dem řāh māha
- 1209 řulū‘ ētdi kaçan ol māh-ı tābān
nitekim taştdan mihr-i dırařřān
- 1210 ērüp pā-būs-ı sulřān ētdi çün māh
hemān-dem dest-gīr oldu aŗa řāh
- 1211 el urdı pes kemer-bendine māhur
be-ġāyet zāhir oldu meyli řāhur
- 1212 kenāra çekdi pes ol mū-miyānı
der-āġūř eyledi ‘izzetle anı
- 1213 lebinden şordı cümle mācerāyı
getürdi nuşka şeh ol meh-likāyı
- 1214 kaçan kim başladı nuşka o dil-ber
akıtdı leblerinden şehd ü şekker
- 1215 şunardı sāġarı geh řāh māha
gehi cām-ı lebinini māh řāha
- 1216 ēderdi ‘işveyi ol māh-ı tābān
şeh aŗa eyler idi luşf ü iřsān
- 1217 şeref buldı anuşla meclis-i řāh
olupdur bezm-i şeh şan hāle-i māh
- 1218 bu bezme ēdemezdi erĥ řařlīd
şadini reşk ile eng ētdi nāhīd
- 1219 ġörüp ol māhı kıldı māh řaŗa
sipihřrūŗ Yūsufi reřk ētdi aŗa

- 1220 kab l  tseydi ol dem mu rib-i   h
bezimde def  derdi g gsini m h
- 1221 bezimde  u le-i ber -i  ur  i
ne   m  bildir rdi ne  ab  
- 1222 bu bezme olma a  em -i  ebist n
 asedle yanar idi m h-  t b n
- 1223 bu  ev     evket ile bezm-i    i
felekde m t  derdi mihr   m  
- 1224 bu bezm   s  ar  olma  i  n m h
dem- -dem idi re k ile    eyler
- [39a] 1225 bu  ev i g rdi   n ol   h-  devr n
 amu bezm ehlin  tdi  ar -  i   n
- 1226 le  fetle gey p ol m h-  enver
ser- -ser egnine zerr n ser- -ser
- 1227 mura      an eri  ak   beline
k'anu la m h-  nevd  i biline
- 1228 ne m h ol re k-i mihr-i enver idi
 amu   b n i inde server idi
- 1229 eger kim m sta ak  olmasa m ha
sez v r olmaz idi p di  ha
- 1230 bi- amdi'll   ki g rd m ben de an 
 d pd r m h ile mihr i tir n 
- 1231 sa  det oldu ol dem ba a   di
ki g rd m   h ile ol p r-v c d 
- 1232 o dem kim olmu  idi   h mesr r
ki ya n   urre-i  arr ya ma r r

- 1233 pes ol dem şāh-ı ʿālem bendesine
buyurdi luṭf ile efgendesine
- 1234 murāduṅ neydügin ʿarz eyle baṅa
kʿèdeyin luṭf ile iḥsān saṅa
- 1235 ḳamu muṭriblerümden dāyimā hem
bezm-i ḥāşumda mükerrem olasın
- 1236 bulasın dergehümde ʿizz ü rağbet
olasın mazḥar-ı ʿayn-ı ʿināyet
- 1237 çü ol dem vārid oldı emr-i şāhī
erişdi bendeye luṭf-ı ilāhī
- 1238 yüz urdum niçe yüz mihr ile ḥāke
duʿālar eyledüm ol zāt-ı pāke
- 1239 dēdüm ey pādişāh-ı heft-kişver
ki oldı baṅa bu luṭfuṅ müyesser
- 1240 olursa himmet-i şāhī hevā-dār
neferken niçe şaḥşa ēde ser-dār
- [39b] 1241 vère ben bendeyi şeh-zādesine
yèṅi ḳul eyleye āzādesine
- 1242 umaram ol gül-i gülzār-ı cennet
o serv-i būstān-ı ʿizz ü devlet
- 1243 o dürr-i ḳulzüm-i perverdigārī
o mihr-i çerḥ-i şunʿ-ı kirdigārī
- 1244 o şāḥ-ı mīve-i şāyeste-i cān
o nūr-ı dīde-i evlād-ı ʿOşmān
- 1245 beni ḳul eyleyüp irgür murāda
ki yaʿnī ḥazret-i sulṭān murāda

- 1246 ola kim fenn-i ‘ilm-i mūsikīde
mişālüm görmeye hiç āferīde
- 1247 edem bu ‘ilm içinde niçe taşnīf
kimi nakş ola vü kimisi taşnīf
- 1248 niçe fenler edem meclisde izhār
ki anuñ ermeye ğavrına ağyār
- 1249 kemāle ergürem cümle fūnūnı
olam ehl-i hevānuñ zū-fūnūnı
- 1250 fūnūn-ı çeng ü ‘ūd u neyle dāyim
olam her meclis-i şāhīde kāyim
- 1251 tarīķūmden edeydi şeh ri‘āyet
konardı ‘Ūdīnūñ başına devlet
- 1252 ne kim şān-ı şehen-şāha sezādur
gedāya muktezāsı pür-‘aṭādur
- 1253 temevvüc eylese deryā-yı ihsān
pür eyler sāhilini dürr-i şādān
- 1254 müyesser ola ‘avn-ı kirdigārī
olur mebzūl luṭf-ı şehriyārī
- 1255 murādum çünki şāha eyledüm ‘arz
hemān-dem luṭfin etdi bendeye farz
- 1256 buyurdi pes o dem şeh-zādesine
kul etdi bendeyi āzādesine
- 1257 hemān-dem emr-i şeh oldı hevā-dār
‘alem mihterlerine kıldı ser-dār
- 1258 neferken oldı ‘Ūdī başka mihter
kamu mihterler içre oldı bihter

- 1259 alardum bezm-i Şehde penc sazı
nmyn eyler idüm gizlü rzı
- 1260 gehı luş eyler idi şh-ı devrn
gehı şehzdesinden niçe işsn
- 1261 derdi bendeye luşfı iki şh
beni pr-řevķ derdi mihr ile mh
- 1262 ddm bir gün dil bu iki şhı
gerekdür vaşf desin mihr  mhı
- 1263 řıĝınup evvel luşf-ı ilha
dyesin bir risle nm-ı şha
- 1264 o şeh mihr ola v şeh-zdesi mh
vre anlara mr-i bk Allh
- 1265 du kılhı şeh-zdesine
ķamu hem bende v zdesine
- 1266 bu vech ile ķn tdm aķa iķdm
ddm hem mcer-yı mh aķa nm
- 1267 cihn řurduķ y Rab ol iki ķan
olalar mihr  meh gibi nigeħbn
- 1268 okıyup bu kitbı şh-ı devrn
de ben bendesine luşf  işsn
- 1269 bi-ķamdi'llh irp vn-ı ilhı
tamm tdm bu vaşf-ı pdişhı
- 1270 şkzyz dahı yetmiş beşde Allh
müyesser tdi anı ķamd li'llh

1

¹ Fatma Sabiha Kutlar Oĝuz tarafından yapılan çeviriyazılı metin kullanılmıştır. Metne müdahale edilmemiştir. Metnin okunmasına dair bulunan bulgular tartışma ve sonuç kısmına eklenmiştir.

4. BÖLÜM

DİZİN

a (ā, ‘a)

āb: -12- [Far.] Su.

ā. 0059/b; (ā. ile) 1072/a; (ā.- 1
kevşer) 0446/a, 1071/a; (ā.- 1
revān) 0757/a, 0517/b, 0622/a,
0643/a; (ā.- 1 rūy) 0067/a; (ā.- 1
zülāl) 0327/b
ā.+ a 0272/a
ā.+ da 0323/b

‘abes: -1- [Ar.] Boş, anlamsız, saçma.

‘a.+ dūr 0564/a

‘acāyib: -1- [Ar.] Garip, tuhaf.

‘a. 0232/a

‘aceb: -13- [Ar.] Şüphe, tereddüt, hayret

ifade eden soru zarfı.

‘a. 0136/a, 0276/a, 0612/b, 0798/a,
0799/a, 0800/a, 1122/a

‘a.+ mi 0052/b, 0063/b, 0254/b,
0530/b, 0786/b, 0938/b

acı: -4- [T.] Merhamet etmek.

a.- rdı 0298/b, 0358/b

a.- yup 0270/a, 0559/b

aç: -12- [T.] 1. Bir şeyi kapalı durumdan
açık duruma getirmek.

a. 1087/b

a.- dı (gözin a. “uyanmak, uyanık
olmak”) 0511/a, 1186/a

a.- up (āyine-i kudret-nümānı a.)

0011/b

2. Bir konu ile ilgili konuşmak.

a.- ar mı 0261/a

a.- dum 0238/a, 0361/a

a.- maz 0854/b

a.- up 0248/a, 0629/a, 0891/a,
0944/a

açıl: -8- [T.] Büyüyüp gonca halinden
çıkma, açılma.

a.- dı 0653/b, 0887/a, 0998/b,
1029/a, 1144/a

a.- mış 0417/b

a.- mışdı 0622/b

a.- sa 1151/a

açuk: -1- [T.] Açık.

a. 0258/a

ad: -1- [T.] İsim, ad.

a.+ uş 0266/b

a‘dā: -17- [Ar.] Düşmanlar.

a. 0927/b, 0948/b, 0961/b; (a.- yı
bed-ḥ‘āh) 0895/a, 0923/b, 0988/b;
(a. ile) 0834/b; (‘asker-i a.)

0860/b; (bağr-ı a.) 0991/a; (cism-i
a.) 0929/b; (ḥayl-i a.) 0921/b;
(pür-ḥūn-ı a.) 0940/b

a.+ ya 0968/b, 0922/b, 0975/a;

a.+ yı (ser-i a.) 0979/b; (ten-i a.)

0978/b

‘adālet: -1- [Ar.] Hak ve hukuka uyma.

‘a. 0333/b

a‘dāveş: -1- [Ar.+Far.] Düşman gibi.

a. (bağr-ı a.) 0887/b

ādēm: -6- [Ar.] İnsan, beşer.

ā. 0053/b, 0292/b, 0718/b, 0885/b,
1086/b; (ādēm ol-) 0056/a

‘adem: -2- [Ar.] Yokluk.

‘a.+ den 0043/a; (çāh-ı ‘a.) 0374/a

ādēmlik: -1- [Ar.+T.] İnsanlık.

ā. 0252/a

‘ādet: -1- [Ar.] Alışkanlık, huy.

‘a.+ idür 1176/b

‘adl: -2- [Ar.] Adalet, doğruluk.

‘a. (‘a. ile) 0309/a

‘a.+ üñ (meydān-ı ‘a.) 0309/b

‘adū: -20- [Ar.] Düşman.

‘a. 0918/a; (‘a.- yı şeb) 0939/a

‘a.+ lar 0989/b

‘a.+ nuñ 0845/b, 0882/b, 0899/b,
0909/b, 0914/a, 0924/a, 0925/a,
0928/b, 0986/b, 0994/a, 0997/b

‘a.+ sı (a. ol-) 0539/a

‘a.+ ya 0901/b

‘a.+ yı 0905/b, 0976/a, 0976/b,
0987/b

āfāk: -1- [Ar.] Ufuklar.

ā. 1166/b

āferīde: -1- [Far.] Yaratılmış.

ā. 1246/b

āfitāb: -5- [Far.] Güneş.

ā. (ā.- ı ‘ālem-ārā) 0580/a; (ā.- ı
burc-ı ‘izzet) 0300/a, 0561/a; (ā.- ı
maşrıķū’d-dīn) 0057/a
ā.+ a 0376/a

‘afv: -1- [Ar.] Bağışlama, af.

‘a. (‘a. ét-) 0039/a

ağ: -1- [T.] Yükselmek, yukarı çıkmak.

a.- dı 0267/b

āgāh: -8- [Far.] Uyanık.

ā. (ā. ol-) 0247/a, 0263/b, 0591/b,
0658/b, 0665/b, 0691/b, 0720/b,
1168/a

āgāz: -2- [Far.] Başlama, başlangıç.

ā. (ā. ét-) 0040/a, 0670/a

ağla: -5- [T.] Ağlamak.

a.- r idi (kanlar a.) 0312/b

a.- r idüm 0094/a

a.- yınca 0560/a

a.- yu (a. ağlayu) 0544/b

ağlat: -1- [T.] Birinin ağlamasına yol

açmak.

a.- ur 0754/a

ağyār: -2- [Ar.] Rakipler, başkaları.

a. 0120/b, 1248/b

ah: -37- [T.] Feryat.

a. (a. ét-) 0206/b, 0359/b, 0506/b,
0815/b; (a. eyle-) 0121/b, 0247/b,
0275/a, 0283/b, 0460/b, 1224/b; (a.
ile vah) 0921/b, 1170/b; (a. ile zār
ét-) 0551/b; (a. ile zār eyle-)

0284/a, 0382/b; (a. ile zār idi)
0297/b; (a. u efġān) 0105/a,
0574/a, 0910/b; (a. u efġān eyle-)
0295/b, 0650/a; (a. u feryād ét-)
0449/b; (ah u nāle) 0143/b, 1065/b;
(a. u zār) 0186/a, 0696/a; (a. u zārī
eyle-) 0450/b; (giryē vū a. ét-)
0898/b, 0948/b; (zār ile ah) 0596/b
a.+ a (dūd-ı a.) 0925/b
a.+ ı (dūd-ı a.) 0899/b; (nār-ı a.)
0176/a
a.+ um 0588/a; (āteş-i a.) 0290/a;
(dūd-ı a.) 0587/b
a.+ umla (nār-ı a.) 0587/a

āḥar/āḥer: -5- [Ar.] Başka.

ā. 0340/a, 1117/b
ā.+ a (diyār-ı ā.) 1092/a
ā.+ e (hevā-yı ā.) 0341/a, 0564/a

aḥbār: -3- [Ar.] Haberler.

a. 1174/b
a.+ ı 0397/b, 1178/a

‘ahd: -5- [Ar.] Yemin.

‘a. 0133/b, 0479/b
‘a.+ ümüz 1133/a
‘a.+ üne 0131/b, 0478/b

āheng: -4- [Far.] Uyum.

ā. (ā. eyle-) 0672/b; (ā. ol-) 0339/a;
(ā. tut-) 0339/b; (nāy-ı ā.) 0408/a

aḥī: -1- [Ar.] Kardeş.

a. 0270/b

āḥir: -17- [Ar.] 1. Akıbet, son.

ā. (ā. ét-) 1155/a; (ā.- i kār)
0719/b; (ā. ol-) 0381/b, 0423/a,
0426/a; (ā.- i ‘ömr-i ‘Ömer) 0069/a

ā.+ i 0214/a, 0214/b, 0548/a,
0548/b, 0858/b, 1265/a
2. Sonunda.

ā. 0200/b, 0228/b, 0242/b, 0579/b,
0862/b

aḥsen: -3- [Ar.] En güzel.

a.(a.- i vech ol-) 0082/b; (vech-i a.)
0080/a, 0080/b

aḥşam: -5- [T.] Akşam.

a. (a. ol-) 0136/a, 0599/b, 0914/a
a.+ a 0148/b, 0614/b

aḥter: -1- [Far.] Yıldız.

a. 0426/b

āḥū-çeşm: -1- [Far.] Ceylan gözlü.

ā.+ e 0473/a

aḥvāl: -16- [Ar.] Hâller, durumlar.

a. (a.- i ġarāyib) 0232/b
a.+ e 0396/b
a.+ i 0246/a, 0559/a, 0699/a;
(cümle-i a.) 0386/a
a.+ ini 0208/a
a.+ üme 0134/b
a.+ ümi 0152/a, 0238/a, 0367/b
a.+ ümüz 0189/a
a.+ üñi 0177/b, 0188/a, 0237/a,
0384/a

aḥz: -1- [Ar.] Alma, elde tutma.

a. (a. ét-) 0743/b

aḥ-: -13- [T.] Akmak.

a.- ar 0656/b
a.- ardı 0207/b, 0357/a, 0622/a,
0839/b

a.- arsa 0595/b
a.- dı 1013/a
a.- duğı 0656/b
a.- up 0291/b, 0908/a, 0943/b,
0979/a, 1167/b
ak: -1- [T.] Beyaz.
a. (yüzin a. ét- “gururlandırmak”)
0826/b

akıbet: -1- [Ar.] Sonunda.
a. 0970/a

akıl/akl: -15- [Ar.] Düşünme, anlama,
kavrama ve davranışlarını
ayarlama melekesi, us.
a. 0340/a; (a.- ı selīm) 0306/b;
(a. ile) 0003/a
a.+ ı 0243/a, 0244/a, 0800/a; (a.
gibi) 0800/b
a.+ lar 0643/b, 1075/b, 1077/a
a.+ sa 0294/a
a.+ um 0250/a; (a. al-) 0251/b
a.+ umı 0245/b
a.+ uñ 0234/b

akıl: -3- [Ar.] Akıllı kimse.
ā. 0711/a, 0721/a; (ā.u dānā)
0685/a

akın: -1- [T.] Düşman topraklarına
yapılan baskın.
a. 1017/a

akıt: -3- [T.] Akmasına yol açmak.
a.- dı 1156/b, 1214/b
a.- up 0586/a

aks: -1- [Ar.] Yansıma, akis.

a.+ i 0804/a

al[I]: -3- [T.] Hile.
a. (a. ile) 0200/b, 0730/b, 0747/b

al[II]: -2- [T.] Kırmızı.
a.(a. ile) 0734/a
a.+ ına 0412/a

al-: -20- [T.] 1. Almak.
a. 0704/a
a.- asın 0668/b, 1086/b, 0667/b
a.- dı (baş a. “baş kesmek,
öldürmek”) 0963/b
a.- mağa (murg-ı cān a.) 0891/b
a.- mağda (cān u dil a.) 0779/b
a.- mayam (elünğden a.) 0864/b
a.- maz idüm (ele a.) 0484/b
a.- mış 1192/b
a.- sa (cān a.) 0955/a
a.- up 0250/b; (aqlum a.) 0251/b;
(aqlumı a.) 0245/b
a.- urdı 0912/b
a.- ursa (cānuñı a.) 0714/a
2. Satın almak.
a.- ıma 1132/b
3. Beraberinde götürmek.
a.- up 0793/b
4. Kaplamak, sarmak.
a.- mış idi 0514/a
5. Bir şeyin karşılığını bulmak.
a.- asın 0858/b

ala: -1- [T.] Karışık renkli, alaca.
a. 0939/b

aḷā: -3- [Ar.] Yüce.
a. (çetr.-i a.) 1004/a; (māh-ı tāb-ı
evc-i a.) 0113/a
a.+ sı (tāk-ı a.) 0639/a

ālām: -5- [Ar.] Elemler, kederler.
ā. 0145/b, 0480/b; (ā. çek-) 0137/b, 0358/a, 0617/b

‘alāmet: -2- [Ar.] Belirti, iz, işaret.
‘a. (‘a. ol-) 0981/a, 1167/a

ālāt: -1- [Ar.] Aletler.
ā. 0844/a

alay: -1- [T.] Asker topluluğu.
a.+ lar (a. bağla- “savaş düzenine geçmek”) 0844/a

aldur-: -1- [T.] Kaptırmak.
a.- mayıgör 0244/a

‘alem: -6- [Ar.] Sancak.
‘a. 0878/a, 1257/b; (‘a. gibi) 0956/b
‘a.+ ler 0953/a
‘a.+ lerle 0814/a, 0956/a

‘ālem: -42- [Ar.] 1. Dünya
‘ā. 0004/a, 0143/a; (‘ā.- i hayret) 0360/a; (‘ā.- i hayretde kal-) 0378/a, 0694/a; (‘ā.- i ıışk) 0217/a, 0217/b; (‘ā.- i vuşlat) 0225/a; (ferīd-i ‘ā.) 0306/b, 0681/b; (hem-dem-i sultān-ı ‘ā.) 0690/a; (şāh-ı ‘ā.) 1065/a, 1086/a, 1149/b, 1233/a
2. Kâinat, evren.
‘ā. 0006/a, 0053/a, 0140/a, 0263/b, 0308/b, 0827/a, 0885/a
‘ā.+ de 0008/a, 0318/b, 0757/a, 0855/a, 1014/a, 1135/a
‘ā.+ dūr 0003/b
‘ā.+ e 0005/a, 0116/b, 0733/b,

0739/b, 0831/b, 0837/a; (şāh-ı ‘ā.) 0635/b

‘ā.+ i 0493/b; (deyr-i ‘ā.) 0633/b
‘ā.+ lere 0117/b

‘ā.+ üç 0031/b, 0755/b, 1064/b

‘ālem-ārā: -3- [Ar.+Far.] Âlemi süsleyen.
‘ā. (āfitāb-ı ‘ā.) 0580/a; (mıhr-i ‘ā. ol-) 1001/b; (şubh-ı ‘ā.) 0878/a

ālet: -3- [Ar.] Bir işi yapmak için kullanılan nesne, araç gereç.
ā. (ā.- i bezm) 0164/a, 0399/a; (ā.- i bezm-i şehen-şāh) 1184/a

alın-: -1- [T.] İncinmek, kırılmak.
a.- mışdı 0412/a

‘alleme’l-esmā: -1- [Ar.] “İsimleri öğretti” anlamına gelen Bakara suresinin 31. ayeti.
‘a.+ yı (hālet-i ‘a.) 0032/b

‘āmil: -2- [Ar.] Amel eden, işleyen, hareket eden.
‘ā. (‘ā. ol-) 0008/a, 0030/b

aç-: -1- [T.] Birini veya bir şeyin sözünü etmek, düşünmek.
a.- alum 0065/a

ān: -17- [Ar.] Zamanın bölünemeyecek kadar kısa parçası.
ā. 0093/a, 0212/a, 0244/a, 0282/b, 0289/a, 0328/a, 0530/a, 0581/b, 0868/b, 0894/a, 0897/a, 0918/a, 0961/a, 0993/a, 1150/b
ā.+ da 0234/a, 0273/b

‘anāşır: -1- [Ar.] Unsurlar.

‘a.+ dan 0056/a

‘anber: -2- [Ar.] Güzel koku.

‘a. 1132/b; (‘a.- i ḥām) 0507/b

‘anber-bār: -2- [Ar.+Far.] Güzel kokulu,
güzel kokular saçan.

‘a.+ ina (ḥaṭṭ-ı ‘a.) 0413/a

‘a.+ umı (zülfi ‘a.) 0492/b

ancaḳ: -8- [T.] Yalnız, sadece.

a. 0296/a, 0296/b, 0365/a, 0365/b,
0366/a, 0605/b, 0787/b, 1056/a

‘andelīb: -1- [Ar.] Bülbül.

‘a.+ i 1058/a

añıl: -1- [T.] Anılmak.

a.- a 0266/b

‘ankebūt: -1- [Ar.] Örümcek.

‘a.+ ı (bāl-i ‘a.) 1144/a

‘ār: -3- [Ar.] Utanma, utanç.

‘a. (‘a. ét-) 0456/b, 0488/b

‘a.+ uñ 0352/b

ara: -3- [T.] Bir şeyi bulmaya çalışmak.

a.- rdum 0085/a, 0085/b, 0124/a

ara: -16- [T.] 1. İki şeyi birbirinden ayıran
uzaklık.

a.+ da 0936/a

2. Ora, orada, yer.

a.+ da 0254/b, 0269/a, 0274/a,
0378/a, 0406/a, 0423/b, 0611/b
0694/a, 0897/b,
0902/a, 0965/a, 1133/a

a.+ dan 0270/b

3. Kişilerin birbirine karşı durumu
veya ilgisi.

a.+ dan 0493/a

a.+ muzdan 0156/a

‘arak: -1- [Ar.] Ter.

‘a. (ğarḳ-ı ‘a. ol-) 0512/a

‘arak-riz: -1- [Ar.] Ter döken, terleyen.

‘a. (‘a. ol-) 0520/a

ārām: -3- [Far.] Durma, dinlenme.

ā. 0498/b, 0914/b; (ā. ḳıl-) 0806/a

ārī: -1- [Ar.] Saf, arınmış.

ā. (ā. ol-) 0015/b

‘ārif: -1- [Ar.] İrfan sahibi kişi.

‘ā. (‘ā. ol-) 0788/b

‘ārifāne: -1- [Ar.+Far.] İrfan sahibi kişiye
yakışır şekilde.

‘ā. 0166/a

‘arş: -1- [Ar.] Göğün en yüksek katı.

‘ā.+ ina 0056/b

‘arşı’stevā: -1- [Ar.] Gökyüzü.

‘ā.+ yı 0044/a

arż: -4- [Ar.] Yeryüzü, dünya.

a. (arż ü semā) 0324/b; (a. eyle-)
0046/a; (a. ile) 0044/a

a.+ a 0044/b

‘arż: -21- [Ar.] Sunmak, bildirmek.

‘a. (‘a.- ı cemāli eyle-) 0819/b; (‘a.-
ı ḥāl) 0381/a, 0678/a; (‘a.- ı vişāl)

- 0577/a; (‘a. ét-) 0379/b, 0497/a,
0590/b, 0693/b, 0697/b, 0710/b,
0725/b, 1117/a; (‘a. eyle-) 0046/b,
0177/b, 0429/a, 0660/a, 0705/a,
1061/b, 1097/b, 1234/a, 1255/a
- ārzū:** -1- [Far.] İnsanın bir şeye karşı
duyduğu istek, dilek.
ā. (ā. eyle-) 0337/b
- āsān:** -2- [Far.] Kolay.
ā. 0424/b; (ā. ét-) 0654/b
- āsāyiş:** -1- [Far.] Rahat, huzur.
ā. (ā. ét-) 1180/b
- aşhāb:** -2- [Ar.] Bir şeyle ilgili olanlar, bir
şeye veya bir kimseye mensup
bulunanlar.
a. (a.- 1 ‘uşşāk) 0569/b; (bī-çāre-i
a.- 1 ‘uşşāk) 0104/b
- ‘aşı:** -1- [Ar.] Baş kaldıran, isyan eden
kimse.
‘ ā. 0038/a
- āsītān/āstān:** -5- [Far.] Dergāh, tekke.
ā. (ā.- 1 yār) 0394/b
ā.+ a 0590/a, 0666/a, 0692/a
ā.+ unđan 0051/a
- ‘asker:** -15- [Ar.] Orduda görev yapan er.
‘a. 0842/a, 0957/a, 0987/a, 1009/a;
(‘a.- i a‘dā) 0860/b; (‘a.- i ğam)
0219/a; (‘a.- i šāh) 0921/a, 0935/a,
0948/a, 0988/a; (‘a.- i šāhī)
0812/b; (‘a.- i şeh) 0931/b
‘a.+ e 0844/b
‘a.+ i 0893/b
- ‘a.+ leri 0847/a
- aşl:** -3- [Ar.] Kaynak, kök, başlangıç
noktası.
a.+ a (şālḥsār-ı bāğ-ı a.) 0024/b,
0455/b
a.+ ını 0007/a
- aşlā:** -1- [Ar.] Kesinlikle, katiyen.
a. 0096/b
- aşşı:** -4- [T.] Fayda.
a. (a. ét-) 0119/a, 0147/b; (a. kıl-)
0244/b, 0714/b
- āsūde:** -2- [Far.] Rahat, huzurlu.
ā. (ā. ol-) 0997/a, 1016/a
- āsumān:** -18- [Far.] Gökyüzü.
ā. 0326/b, 1050/a; (ā.- 1 ‘ışk)
0372/a; (māh-ı ā.- 1 evc-i rif‘at)
0300/b
ā.+ a 0322/a, 0648/a, 0903/a,
0910/b
ā.+ ı 0046/b, 0176/a, 0290/b,
0407/a, 0587/b, 0637/a, 0999/b
ā.+ ında 0330/a, 0601/b
ā.+ ınuñ 0058/a
- āsumānī:** -3- [Far.] Göğē mensup, gökle
ilgili.
ā. 0313/b; (hümā-yı ā.) 1106/a;
(ra‘d-ı ā.) 0973/b
- ‘aşıq:** -40- [Ar.] Bir şeye veya birine karşı
aşırı sevgi duyan kimse, tutkun,
meftun.
‘ā. (‘ā.- 1 bī-çāre) 0456/b, 0488/b
0506/b, 0574/b, 0747/a; (‘ā.- 1

giryān) 0100/b; (‘ā.- ı māh)
0375/b; (‘ā.- ı miskīn) 0435/a; (‘ā.-
ı nālān) 0028/b; (‘ā.- ı nā-şād)
0115/a, 0469/b; (‘ā.- ı
rūsivāy)0190/a, 0451/a; (‘ā.- ı zār)
0500/b; (‘ā. ét-) 0353/b; (‘ā. ol-)
0023/a, 0091/a, 0124/b, 0189/b,
0261/a, 0453/a, 0454/a, 0529/b,
0723/b, 1080/b; (‘ā. içün) 0215/a,
0215/b; (mişl-i ‘ā.) 0209/b; (şabr-ı
‘ā.) 1172/b
‘ā.+ a 0221/b, 0487/a
‘ā.+ am 0063/a, 0258/a, 0461/a
‘ā.+ ıyam 0075/a
‘ā.+ ları 0502/b
‘ā.+ larum 0448/b
‘ā.+ larum içre 0568/a
‘ā.+ laruñ 0079/a, 0784/b

‘āşıkāne: -1- [Ar.+Far.] Âşıkça.
‘ā. 0178/b

āşikāre: -2- [Far.] Açık, belirgin.
ā. (ā. ol-) 0091/b, 1079/b

āşinā: -2- [Far.] Bildik, tanıdık.
ā. (ā. ol-) 0123/b, 0476/a

āşiyān: -2- [Far.] Yuva.
ā.+ dan 0605/a
ā.+ ı 0605/b

āşüb: -1- [Far.] Gönlü kargaşaya bırakan
sevgili.
ā.+ a 1028/b

āşüfte: -1- [Far.] İşveli, çekici.
ā. (ā.- i serv) 0026/b

at-: -1- [T.] Bir cismi bir yere doğru
fırlatmak.
a.- ardı (tīr a.) 0984/b

at: -7- [T.] 1. Yük çekme, taşıma vb.
hizmetlerde kullanılan hayvan.
a. 0865/a, 0870/a
a.+ lar 0900/a, 0933/a
a.+ umı 0871/b
a.+ uñ 0902/b
2. Satrançta l biçiminde hareket
eden bir taş.
a. (a. sür-) 0853/a

āteş: -6- [Far.] Yanıcı cisimlerin
tutuşması ile oluşan ısı ve ışıık.
ā. (ā.- i āh) 0290/a; (ā.- i fürkat)
0351/a; (ā.- i hasret) 0287/a; (ā.
gibi) 0285/b
ā.+ ine 0129/a
ā.+ ler 0904/a

atıl-: -5- [T.] Saldırmak, hücum etmek.
a.- an 0872/a, 0906/a
a.- dı 0961/a, 0978/a
a.- sa 0310/a

atlas: -3- [Ar.] İpekten dokunmuş bir tür
kumaş çeşidi.
a. 0825/b, 1009/b, 1198/a

‘avām: -1- [Ar.] Halklar.
a. 0298/a

‘avāmī: -1- [Ar.] Sıradan insan.
‘a. 1129/a

āvāre: -1- [Far.] Aylak.
ā.+ lerdür 0323/b

‘avn: -2- [T.] Yardım.

‘a. (‘a.- ı ilāhī) 1269/a, (‘a.- ı kirdigārī) 1254/a

ay: -14- [T.] Gök cismi, kamer.

a. 0144/a, 0144/b, 0798/a; (a. gibi) 0991/b
a.+ a 0639/b, 0647/a, 0786/a, 0786/b
a.+ dan 0927/a
a.+ ı 0279/a, 0606/b; (a.+ imiş) 0465/a
a.+ ını 0101/b, 0364/a

ayağ: -10- [Far.] Kadeh.

a. (a. ile) 0165/b
a.+ a 1186/b; (a. şal-) 0750/b
a.+ da 0955/b
a.+ ı 0271/a
a.+ ın 0400/a, 0400/b, 0735/a, 0748/a, 0755/a

ayak: -6- [T.] Yürümeyi sağlayan organ, ayak.

a. (a. üzre) 1205/a
a.+ ına 0328/b, 0740/a; (a. düş-) 0380/a, 0689/a, 0753/b

a‘yān: -1- [Ar.] Seçkin kişiler.

‘a. (‘ayn-ı a.) 0774/b

‘ayān: -4- [Ar.] Açıkça gözle görünen.

‘a. (‘a. ét-) 0106/b, 0188/b, 0237/a, 0384/b

‘ayār: -1- [Ar.] Ölçme.

‘a. (‘a. ét-) 1127/b

ayır: -2- [T.] Birbirinden uzaklaştırmak.

a.- maz idi 0195/b
a.- up 0284/b

āyine/āyīne: -17- [Far.] Ayna.

ā. 0031/a, 0112/b, 0879/a; (ā.- i āyīne-i ‘ışk) 0126/b; (ā.- i cān) 0017/a, 0365/a; (ā.- i devrān) 0373/b; (ā.- i ‘ışk) 0126/a; (ā.- i kudret-nümā) 0011/b; (ā.- i nūr-ı cemāl) 0368/a
ā.+ sidür 0784/b
ā.+ sin 0007/b
ā.+ sini 0033/a; (ā. tut-) 0927/a
ā.+ siz 0018/b
ā.+ ye 0035/a

‘ayn: -6- [Ar.] Göz.

‘a. (‘a.- ı a‘yān) 0774/b; (‘a.- ı cennet) 0071/a; (mazhar-ı ‘a.- ı ‘ināyet) 1236/b, 0051/b
‘a.+ ıdur 1084/a
‘a.+ ıla 1054/a

ayru: -2- [T.] Ayır, uzak.

a. (cāndan a.) 0529/a, 0723/a

ayva: -1- [Far.] Ayva.

a. 0703/b

āzād: -2- [Far.] Serbest bırakma.

ā. (ā. ét-) 0731/a; (ā. ol-) 0387/b

āzāde: -3- [Far.] Hür, serbest.

ā.+ sine 1241/b, 1256/b, 1265/b

ažher -1- [Ar.] En belirgin, en açık.

a. (a. ol-) 0677/b

‘azīz: -2- [Ar.] 1. Kıymetli, değerli.

‘a.+ e 0531/a, 0531/b

2. Mısır hükümdarına verilen
unvan.

‘a.+ e 0531/b

‘a.(‘a.- i rāh-ı taht-ı Yunan)

0810/b; (‘a.- i rezm) 0312/a

‘Azrā-‘izār: -2- [Ar.] Azra gibi yanağı olan.

‘A.+ ı 0450/a

‘A.+ uḡ 0470/a

‘azm: -2- [Ar.] Yönelmek, amaçlamak.

b

bāb: -3- [Ar.] Kapı.

b. 0074/b; (b.- 1 ‘ināyet) 0664/a

b.+ 1 (feth-i b.) 0975/b

duruma getirmek”) 0844/a; (bél

b.- “bir işin gerçekleşeceğine

inanıp, güvenmek”) 0348/b

bād: -4- [Far.] Rüzgar, yel.

b. (b.- 1 ḥazān) 0992/b; (b.- 1

şarşar) 0902/a

b.+ a 0859/b

b.+ 1 0518/b

bağır: -5- [T.] Göğüs, sine.

b. (b.- 1 a‘dā) 0991/a; (b.- 1 a‘dāveş)

0887/b

b.+ 1 0925/a

b.+ 1n 0357/b

b.+ 1na 0906/b

bāde: -4- [Far.] Şarap, içki.

b. 0399/b, 0482/b; (bezm-i b.)

0269/b

b.+ yi 0242/a

bahā: -2- [Far.] Değer, kıymet.

b. 0791/b

b.+ da 0724/b

ba‘de: -1- [Ar.] Sonra

b. 0070/a

bahāne: -2- [Far.] Mazeret.

b. 0712/b

b.+ yle 0487/b

bāğ: -26- [Far.] Bahçe.

b. 0728/b; (b.- 1 cemāl) 0371/a; (b.-

1 cinān) 0395/a, 0497/a, 1033/a;

(gülşen-i b.- 1 cinān) 0534/a;

(sünbül-i b.- 1 leṭāfet) 1149/a; (b.- 1

naẓm) 0760/b; (b.- 1 Rıdvān) 0429/a,

0624/a; (reşk-i ḥūr-ı b.- 1 Rıdvān)

0314/a; (şāḥsār-ı b.- 1 aşl) 0024/b,

0455/b

b.+ a 0835/a, 1017/b

b.+ 1 0624/a, 0832/a, 1031/a

b.+ 1nda 0412/b

b.+ 1nı 0607/a

b.+ 1nuṅ 0430/a, 0706/b

b.+ lar 1033/a

b.+ uṅ 0026/a, 04

bahār: -2- [Far.] İlkbahar.

b. (şıfat-ı b.) 0830/b

b.+ a 1019/b

baḥr/baḥir: -11- [Ar.] Deniz, derya.

b. (b.- 1 cidd) 1109/a; (b.- 1 cūd)

0308/a; (gevher-i b.- 1 ma‘ānī)

0680/a; (ğarīḳ-ı b.- 1 ‘iṣyān)

0862/a; (b. ol-) 0908/a

b.+ den 0595/a

b.+ e 0595/b, 0979/a, 1091/a

b.+ i 1087/a, 1145/b

bağla-: -2- [T.] Bağlamak.

b. (alaylar b.- “törene hazır

baḥs: -1- [Ar.] Karşılıklı konuşma, sohbet.

b. (b. ét-) 0638/b

baht: -5- [Far.] Kader, talih.

b. (b.- 1 siyāh) 0182/a

b.+ ı 1164/b
b.+ um (b. gibi) 0299/b; (kara b. gibi) 0151/b
b.+ umu 0279/a

bağ-: -7- [T.] Bakmak.
b.- ardı 0230/b, 0598/a, 1026/a
b.- ayın 0692/b
b.- dum 0248/a
b.- sağı 0762/a
b.- up 0368/a

bağl-: -1- [T.] Bakılmak.
b.- maz 0392/b

bâkî: -4- [Ar.] 1. Ebedi, sonsuz.
b. (‘ömr-i b.) 1264/b
b.+ durur 0169/b
2. Kalan.
b.+ sini 1141/a, 1141/b

bâl: -3- [Far.] Kanat.
b. 0891/a, 1087/b; (b.- i ‘ankebüt) 1144/a

bâlâ: -2- [Far.] Yüksek, yüce.
b. (serv-i b.) 0433/a, 0625/a

bāng: -1- [Far.] Ses, seda.
b. (b.- i zil) 0924/a

bār: -6- [Far.] Defa, kere.
b. 0116/a, 0231/b, 0434/b, 0673/b, 1152/a, 1154/b

bārān: -1- [Far.] Yağmur.
b. (b.- ı eşk) 0293/a

bārgāh: -1- [Far.] Yüce divan, makam,

huzur.
b.+ a 0693/b

baş-: -1- [T.] Basmak.
b.- mışdı 0056/b; (mağdem b.-) 0820/a

başar: -1- [Ar.] Görme.
b.+ dur (kuhl-ı erbāb-ı b.) 0732/a

bāşır: -1- [Ar.] Gören, görücü.
b. (b. ol-) 0344/b

baş[I]: -30- [T.] 1. Baş, kafa.
b. 0258/a, 0964/a, 1100/b; (b. al-) 0963/b; (b. eg-) 0445/b, 0625/b, 0738/a, 0751/a, 0434/b; (b. ko-) 0964/b; (b. üzre) 0956/b, 1158/b; (kal‘a-ı b.) 0989/a
b.+ a 0746/a, 0876/a, 1192/b;
b.+ dan 0770/b, 0903/b, 0907/a, 0963/a
b.+ ına 0267/b, 0989/b, 1014/b; (b. devlet kon-) 1251/b
b.+ lar 0955/a
b.+ um 0090/a
b.+ uma 0606/a
2. Uç, kenar.
b.+ a (b. ér-“sona ermek”) 0955/b
3. Önde.
(b. ol-) 1139/a

baş[II]: -1- [T.] Yara, çıban.
b. (b. ol-) 0906/b

başka: -1- [T.] Bilinenden farklı, başka.
b. 1258/a

başla-: -4- [T.] Başlamak.

b.- dı 0103/b, 1214/a
b.- duḡ 0260/a, 0459/a

bāṭın: -2- [Ar.] Sır.
b.+ ı 0256/a
b.+ um 0463/b

bāz: -1- [Far.] Şahin.
b. 1106/b

bāzār: -4- [Far.] Çarşı, pazar.
b. 1162/b; (b. eyle- “alışveriş etmek”) 1134/b, 1161/b
b.+ umuz 1133/b

bāzū: -1- [Far.] Kolun dirsekle omuz arasındaki kısmı, pazı.
b.+ larını 0785/b

bā-şafā: -1- [Far.+Ar.] Safalı, huzurlu.
b.+ yı (çār-yār-ı b.) 0065/a

bedel: -2- [Ar.] Karşılık.
b. (b. ol-) 0584/a
b.+ dür 0435/b

beden: -3- [Ar.] Vücut.
b.+ den 0294/b, 0763/a
b.+ ler 0986/a

bed-ḥāh: -3- [Far.] Kötülük isteyen.
b. (a‘dā-yı b.) 0895/a, 0923/b, 0988/b

bed-nām: -3- [Far.] Namı kötü olan.
b. 0190/a, 0295/a, 0604/b

bēg: -1- [T.] Bey.
b.+ ler (b. idi) 0481/b

bēglerbēgi: -3- [T.] Beylerbeyi.
b.+ ler 0838/a, 0892/a, 0945/a

behiştāsā: -1- [Far.] Cennet gibi.
b. 0644/a

bél: -2- [T.] Bel.
b. (b. bağla- “bir işin gerçekleştireceğine inanmak”) 0348/b
b.+ ine 1227/a

belā: -2- [Ar.] Bela, musibet.
b. (b.- yı derd-i ‘ışk) 0038/b
b.+ sın 0216/b

belki: -5- [Ar.+Far.] Belki, muhtemelen.
b. 0078/b, 0141/b, 0189/a, 0189/b, 0623/b

belür-: -2- [T.] Belirmek.
b.- di 0895/a
b.- seṅ 0852/b

ben: -108- [T.] (zm.) Ben.
b. 0064/a, 0084/a, 0099/b, 0111/a, 0115/b, 0116/a, 0128/a, 0130/a, 0148/a, 0181/a, 0202/b, 0238/a, 0239/a, 0255/a, 0258/a, 0258/b, 0260/b, 0271/b, 0334/a, 0340/b, 0370/a, 0372/a, 0373/b, 0376/a, 0379/b, 0430/a, 0458/a, 0461/a, 0461/b, 0471/b, 0492/a, 0493/a, 0528/b, 0541/b, 0545/a, 0545/b, 0582/b, 0592/a, 0601/a, 0603/a, 0616/a, 0688/b, 0698/b, 0709/b, 0753/a, 0854/b, 0864/b, 0871/a, 0872/b, 1080/a, 1230/a, 1241/a, 1245/a, 1268/b; (b. idüm) 0166/b,

0233/b

b.+ de 0531/a

b.+ den 0195/a, 0240/b, 0267/a,
0294/a, 0710/b

b.+ em 0112/a, 0113/a, 0113/b,
0114/a, 0114/b, 0443/a, 0450/a,
0451/b, 0452/a, 0565/b, 0661/a
b.+ i 0117/b, 0118/b, 0182/a,
0200/a, 0242/b, 0250/a, 0287/a,
0345/a, 0353/b, 0422/a, 0481/a,
0552/a, 1261/b

b.+ i mi 0236/b

b.+ üm 0149/a, 0150/b, 0151/a,
0196/b, 0257/a, 0262/a, 0276/a,
0276/b, 0277/a, 0279/a, 0279/b,
0436/a, 0446/b, 0564/b; (b. gibi)
0108/a, 0235/b, 0236/a, 0237/b,
0259/b

b.+ ümçün 0199/b

b.+ ümle 0144/a

baña -69-

b. 0099/a, 0106/a, 0106/b, 0112/b,
0123/a, 0125/b, 0126/a, 0127/a,
0138/b, 0143/a, 0150/a, 0153/a,
0170/a, 0175/a, 0177/b, 0188/a,
0197/b, 0203/b, 0205/a, 0222/b,
0230/b, 0237/b, 0241/a, 0246/a,
0249/a, 0253/a, 0255/b, 0283/a,
0297/a, 0338/b, 0346/b, 0347/a,
0349/b, 0384/b, 0386/b, 0393/a,
0426/b, 0432/b, 0433/a, 0443/b,
0462/b, 0464/b, 0476/b, 0481/b,
0489/a, 0546/a, 0549/a, 0551/a,
0554/b, 0559/b, 0579/a, 0583/a,
0593/a, 0596/a, 0600/b, 0602/b,
0603/b, 0659/a, 0660/a, 0688/a,
0695/a, 0699/a, 1097/b, 1110/b,
1112/b, 1115/a, 1231/a, 1234/a,
1239/b

bend: -5- [Far.] Bağ.

b. 0858/b; (b. ol- “bağlanmak”)

0228/b

b.+ e 0543/b

bende: -38- [Far.] Köle.

b. 0543/a, 1117/b, 1265/b; (b.- i
şāh) 1060/b; (b. ol-) 0050/a

b.+ ler 0539/b, 0542/b

b.+ ne 0589/b

b.+ si 0344/a, 0722/a; (b. ol-)

0035/b

b.+ sidür 0470/a

b.+ sinden 0695/b

b.+ sine 0201/b, 0342/b, 0427/a,
0592/a, 0658/a, 0691/a, 1086/a,
1116/a, 1116/b, 1233/a, 1268/b

b.+ sini 0657/a

b.+ sinün 0334/b, 0472/b

b.+ siydüm 0334/a, 0334/b

b.+ siyem 0472/b, 0582/b

b.+ ye 0654/a, 1118/a, 1237/b,
1255/b, 1261/a

b.+ yi 1241/a, 1256/b

benefşe: -4- [Far.] Menekşe.

b. 0413/a, 0434/b, 0628/b, 1025/a

bengî: -1- [Far.] Başı dönmüş, sarhoş.

b. (b. ol-) 0805/a

benî âdem: -1- [Ar.] İnsanoğlu.

b. 0006/b

benze-: -4- [T.] Benzemek.

b.- r 0222/a, 0222/b

b.- r ise 0786/b

b.- rse 1128/a

berzet:- -1- [T.] Benzetmek.

b.- ürsem 0773/a

parçası.

b.+ i 0762/b, 0768/a

berf: -1- [Far.] Kar.

b. (b. ol-) 0824/a

beytü'l-hazân: -1- [Ar.] Hüzünler evi.

b.+ a 0992/a

berg: -4- [Far.] Yaprak.

b. 1188/b; (b.- i eşk-i çeşm-i
giryân) 0608/b; (naqd-i b.- i zerd)
1189/a

beyzâ: -1- [Ar.] Beyaz.

b. (yed-i b. ile) 0786/a

b.+ in (naqd-i b.) 1030/a

bezen:- -11- [T.] Süslenmek.

b.- di 0813/a, 0832/b, 0882/a,
0930/a, 1018/a, 1023/a, 1028/a,
1050/a, 1183/b

berk: -3- [Ar.] Şimşek.

b. 0182/b, 0729/b; (şu'le-i b.- i
şurāhî) 1221/a

b.- miş 0161/a, 0631/a

ber-düş: -1- [Far.] Serseri, başıboş.

b. 0255/b

bezm/bezim: -62- [Far.] İçkili, eğlenceli

yiye içme ve sohbet meclisi.

b. 1225/b; (âlet-i b.) 0164/a,
0399/a; (b.- i bâde) 0269/b; (b.- i
dil-ber) 0426/a; (hâle-i b.) 1200/a;
(b.- i hâş) 0739/b, 0758/a, 1235/b;
(b.- i işret) 0734/b; (b.- i sultân)
1040/a; (b.- i şāh) 1189/b, 1053/a,
1068/a; (b.- i şāhî) 1183/b, 1202/a,
1223/a; (b.- i şeh) 0326/a, 0736/b,
1050/b, 1217/b, 1259/a, 0701/a;
(âlet-i b.- i şehen-şāh) 1184/a; (b.-
i zîbā) 0404/a; (b. ét-) 0835/a;
(muṭrib-i b. ol-) 0410/b; (b. içün)
1027/b; (b. içre) 0401/a
b.+ de 0341/b, 0408/a, 0413/b,
0702/a, 1057/a, 1185/b, 1186/b,
1220/b, 1221/a
b.+ e 0166/a, 0220/b, 0268/a,
0409/b, 0418/a, 0751/b, 0809/a,
0949/b, 1218/a, 1222/a
b.+ i 0327/a, 1047/a, 1198/b;
(cinān-ı b.) 1193/b
b.+ inde 0328/a; (hâle-i b.) 0331/b

ber-güzâr: -2- [Far.] Yadigâr.

b.+ ı 0722/b; (pādişehler b. ét-)
1153/b

bes: -3- [Far.] Yeter.

b. 0856/b
b.+ dūr 0564/b, 1115/a

beşâret: -5- [Ar.] İyi haber, müjde.

b. 0537/b, 0846/a, 0922/a, 1203/a;
(b. ol-) 1175/a, 1130/b

beyân: -4- [Ar.] Açıklama, açıkça söyleme.

b. (b. ét-) 0106/a, 0188/a, 0237/b,
0384/a

beyt: -3- [Ar.] 1. Ev.

b.+ i 0761/b
2. Anlam bakımından birbirine
bağlanmış iki dizeden oluşan şiir

b.+ ümüz 0268/b
b.+ üñ 0757/b; (ehl-i b.) 0746/b,
1049/a, 1054/b, 1056/b, 1224/a
b.+ üñde 0740/a

be-gāyet: -8- [Far.] Son derece, çok.
b. 0210/b, 0514/b, 0685/a, 0694/b,
0772/a, 0805/a, 1055/b, 1211/b

be-nām: -4- [Far.] Meşhur, namlı.
b. (b. ol-) 0601/b
b.+ a 1159/a; b. (hüsn-i b.) 1119/b,
1140/b

bıttıh: -2- [Ar.] Kavun.
b. 0515/a
b.+ i 0516/a

bī-niyāz: -1- [Far.] Yalvarıp yakarmaya
ihtiyacı olmayan.
b.+ a 0036/a

bī-vücūd: -1- [Far.+Ar.] Var olmayan,
yok.
b.+ uñ 0041/b

bīdār: -1- [Far.] Uyanık.
b. (b. ol-) 0420/b

bih: -1- [Far.] Ayva.
b. 0782/a

bihter: -1- [Far.] En iyi, daha iyi, pek iyi.
b. (b. ol-) 1258/b

bil-: -35- [T.] 1. Bilmek
b.- diler 0397/b
b.- e 0265/b
b.- en 0005/b

b.- igör 0010/a, 0015/a
b.- mege 0006/a, 0764/a
b.- mek-gerekdür 0007/a
b.- mez 0764/b
b.- mezdüm 0179/a, 0179/b,
0180/b, 0181/b, 0182/b, 0183/b
b.- ür 0005/b, 0258/b, 0461/b,
0788/b
b.- ürdüm 0180/a, 0239/b
b.- ürsin 0787/b
2. Öğrenmek.
b.- mek 0016/a, 0016/b
3. Anlamak, farkına varmak.
b.- di 0341/b, 0381/b, 0795/a,
1157/b
b.- ürdi 0088/b
b.- sün 1129/a
4. Tanımak.
b.- mek-gerekdür 0022/a
5. Kabul etmek, saymak.
b.- düm 0128/a, 0128/b
b.- ürdüm 0142/b, 0239/a

bildür-: -1- [T.] Haber vermek.
b.- ürdi 1221/b

bile: -5- [T.] Birlikte, beraber.
b. 0513/b, 0527/b, 0553/b, 0804/b
b.+ ydi 0410/a

bilen-: -1- [T.] Keskin duruma getirilmek.
b.- di 0932/b

bilin-: -2- [T.] Anlaşılmaq, fark edilmek.
b.- e 1227/b
b.- mez 0003/a

billür: -2- [Ar.] Parıltı, ışık, aydınlık.
b. (sāk-ı b. ile) 0790/a

- b.+ ı (ten-i b.) 0526/a
- biḡ:** -7- [T.] Bin sayısı.
b. 0359/b, 0500/b, 0527/b, 0749/a, 0906/b
b.+ de 0767/a, 0909/b
- binā:** -3- [Ar.] Yapı, bina.
b.(b.- yı dīn) 0073/a
b.+ sı 0059/a
b.+ ya 0060/a
- bīnī:** -1- [Far.] Burun.
b. 0778/a
- bir:** -138- [T.] Bir sayısı.
b. 0017/a, 0031/a, 0035/a, 0040/a, 0095/b, 0099/a, 0112/b, 0125/b, 0138/b, 0144/a, 0144/b, 0148/a, 0148/b, 0149/a, 0163/b, 0178/b, 0181/a, 0191/a, 0196/a, 0220/a, 0244/a, 0258/a, 0282/b, 0287/a, 0287/b, 0291/b, 0345/b, 0353/a, 0359/b, 0362/a, 0371/b, 0372/b, 0377/a, 0377/b, 0462/b, 0495/a, 0495/b, 0503/b, 0545/b, 0557/b, 0570/a, 0581/b, 0611/a, 0611/b, 0616/b, 0621/b, 0641/a, 0654/a, 0695/a, 0727/a, 0744/a, 0746/b, 0749/a, 0752/a, 0757/b, 0768/a, 0774/a, 0776/b, 0782/a, 0794/b, 0805/b, 0811/a, 0816/b, 0817/a, 0830/a, 0835/a, 0846/a, 0849/b, 0852/a, 0856/b, 0858/b, 0863/b, 0865/b, 0868/b, 0894/a, 0895/b, 0908/a, 0909/b, 0920/a, 0920/b, 0941/b, 0962/a, 0970/b, 0972/a, 0988/a, 1000/a, 1002/a, 1014/a, 1039/b, 1047/b, 1086/b, 1088/a, 1096/b, 1106/b, 1117/b, 1125/b, 1142/b, 1150/a, 1179/a, 1192/a, 1205/a, 1262/a, 1263/b; (b. iken) 0286/b, 0346/a, 0511/b
2. Herhangi bir.
b. 0084/a, 0095/a, 0091/a, 0150/a, 0160/a, 0360/a, 0360/b, 0402/a, 0489/a, 0619/a, 0634/a
3. Tek.
b. (bir b.) 0106/a, 0152/a, 0166/b, 0188/a, 0237/a, 0384/a, 0696/a, 0944/a, 0960/a
4. Aynı, benzer.
b. (kelāmı b. ét-) 0479/a; (zebānı b. ét- “ağız birliği yapmak”) 0133/a
5. Beraber.
b. (bir ol-) 0388/a
- birbiri:** -2- [T.] (zm.) Birbiri.
b.+ ne 0708/a, 0943/b
- biri:** -2-: [T.] (zm.) Biri.
b. 0411/b, 0767/a
- birisi:** -1- [T.] (zm.) Birisi.
b. 0513/a
- birkaç:** -1- [T.] Birkaç.
b. 0213/a
- bisāt:** -3- [Ar.] Yaygı, döşeme.
b. (b.- ı meclis-i şāhī) 1035/a; (b.- ı rezm-i sulṭān) 0958/a; (b.- ı sīm) 0825/a
- bit:** -2- [T.] 1. Tükenmek.
b.- mez 0119/b
2. Bitki, saç vb. şeyler çıkmak, bitmek.

b.- üpdür 0782/a	b. 0711/b b.+ den 0563/a
bitür:- -1- [T.] Tamamlamak, sona erdirmek. b.- düm 0759/a	bī-hūş: -3- [Far.] Akılsız, sersem. b. (b. ét-) 0250/a, 1073/b; (b. ol-) 1054/b
biz: -8- [T.] (zm.) Biz. b. 0164/b, 0428/b, 0803/b, 1047/a b.+ e 0155/a b.+ i 1046/a b.+ üm (b. ile) 0428/a b.+ ümle 0390/a	bī-ḳarār: -1- [Far.+Ar.] Kararsız. b. (b. eyle-) 0976/b bī-ḳuşūr: -1- [Far.+Ar.] Kusursuz. b.+ ı (ḳuşūr-ı b.) 0636/a
bī-cān: -4- [Far.] Cansız. b. 1169/a; (ten-i b. ile) 0719/a; (b. ol-) 0715/a b.+ ı (ḳāleb-i b.) 0718/a	bī-şübhe: -1- [Far.+Ar.] Şüphesiz. b. 0129/b boy: -1- [T.] Boy. b.+ inca 0229/b
bī-ḳāre: -7- [Far.] Çaresiz. b. 0516/b; (b.- i aşḥāb-ı ‘uşşāk) 0104/b b.+ den (‘āşık-ı b.) 0456/b, 0488/b b.+ ler (‘āşık-ı b.) 0506/b b.+ ye (‘āşık-ı b.) 0574/b, 0747/a	boya:- -2- [T.] Boyamak, renklendirmek. b.- dı 0517/b b.- sın 0587/b boyan:- -2- [T.] Boyanmak. b.- dı 0925/b b.- mış 0941/b
bī-ḥadd: -1- [Far.+Ar.] Sınırsız, sonsuz. b. (şükr-i b.) 0001/a	bozıl:- -2- [T.] Dağılmak, bozguna uğramak. b.- dı 0990/a, 0994/a
bi-ḥamdi’llāh: -10- [Ar.] “Allah’a hamd olsun.” anlamına gelen Arapça bir yapı. b. 0001/a, 0123/a, 0130/a, 0355/a, 0369/a, 0458/a, 0477/a, 1016/a, 1230/a, 1269/a	bölük: -1- [T.] Askeri topluluk. b. 0946/a böyle: -6- [T.] Bunun gibi, buna benzer. b. 0099/a, 0797/b, 0802/b; (b. ol-) 0249/a b.+ mi 0251/a, 0562/a
bī-ḥār: -1- [Far.] Dikensiz. b. 1154/a	bu: -155- [T.] 1. (sf.) Bu.
bī-hūde: -2- [Far.] Boşu boşuna.	

b. 0023/a, 0029/a, 0029/b, 0030/a,
0077/b, 0081/a, 0081/b, 0085/b,
0087/b, 0089/a, 0092/b, 0094/a,
0097/a, 0102/b, 0105/a, 0105/b,
0108/b, 0109/a, 0109/b, 0110/b,
0111/b, 0116/b, 0118/a, 0120/a,
0127/a, 0136/b, 0145/a, 0159/a,
0172/a, 0175/b, 0180/a, 0181/b,
0184/a, 0185/b, 0186/a, 0192/a,
0206/a, 0212/a, 0222/a, 0223/b,
0230/a, 0232/a, 0241/a, 0252/a,
0253/b, 0258/b, 0261/b, 0267/a,
0283/b, 0285/b, 0289/a, 0351/b,
0358/a, 0363/a, 0363/b, 0382/b,
0383/a, 0383/b, 0393/a, 0422/a,
0453/b, 0454/a, 0454/b, 0461/b,
0479/a, 0496/b, 0498/a, 0519/a,
0541/a, 0554/a, 0562/b, 0563/a,
0565/a, 0591/b, 0598/b, 0604/a,
0633/b, 0673/a, 0674/b, 0676/a,
0691/b, 0711/b, 0712/a, 0718/a,
0720/a, 0720/b, 0724/a, 0743/a,
0757/a, 0764/a, 0769/b, 0781/b,
0801/a, 0804/b, 0806/a, 0806/b,
0807/a, 0816/a, 0824/a, 0849/a,
0850/a, 0855/a, 0856/a, 0857/b,
0858/a, 0869/a, 0869/b, 0877/a,
0898/a, 0911/a, 0923/a, 0947/a,
0957/a, 0969/a, 0971/b, 0974/a,
0982/a, 1022/a, 1037/a, 1039/b,
1045/a, 1054/a, 1073/b, 1078/b,
1095/b, 1144/b, 1168/a, 1178/a,
1201/b, 1218/a, 1222/a, 1223/a,
1224/a, 1225/a, 1239/b, 1247/a,
1262/a, 1266/a, 1268/a, 1269/b
2. (zm.) Bu.
b. 0365/a, 0365/b, 0365/b, 0366/a,
0522/a, 0807/b; (b. idi) 0125/a
b.+ dur 0874/b, 1079/a, 1140/b

b.+ nca 0170/b, 0443/b
b.+ ndan (b. özge) 0080/b
b.+ nı 0800/a
buğa -1-
b. 0379/b

bu ara: -1- [T.] Bura.
b.+ dan 0270/b

buğz: -2- [Ar.] Düşmanlık, nefret.
b. 0197/a; (b. eyle-) 0569/b

bugün: -7- [T.] Bugün, içinde bulunan
gün.
b. 0153/a, 0372/a, 0490/a, 0603/a,
0734/b, 0851/a
b.+ ler 0954/a

buğür-ı Meryem: -1- [Far.+Ar.] Çuha
çiçeği cinsinden çiçekli, kokulu
bazı bitkilerle karıştırılarak buhur
suyu denen güzel kokulu suyun
elde edilmesinde kullanılan bitki.
b.+ üñ 0633/a

bul-: -25- [T.] 1. Bulmak.
b.- aldan (yüz b. “şımarmak”)
0772/a
b.- asın 1088/b, 1098/b, 1236/a
b.- avuz 0158/b
b.- dı 0393/b, 1015/b, 1016/b,
1146/b; (rūḥ b.) 1034/b; (şeref b.)
1217/a; (yérde b.) 0124/a
b.- maya 0315/b
b.- maz 0252/b
b.- sañ 0789/b
b.- sun 0808/b, 1066/b, 1118/b
b.- up 0199/a
b.- ur 0129/b

b.- urdum 0101/b
b.- urşay 1093/a
b.- ursın 1135/b, 1138/b
2. Değer görmek.
b.- mış idi 0486/b

bular/bunlar: -4- [T.] (zm.) Bunlar.
b. 1194/b; (b. ile) 0072/a
b.+ dur 0066/a
b.+ uş 1044/a

bulın-: -4- [T.] 1. Var olmak.
b.- mış idi 0513/b
2. Sağlanmak, temin edilmek.
b.- ur 0389/a, 0390/b, 0719/b

burc: -12- [Ar.] On iki takımyıldızından
her biri.
b. (b.- ı hüsn) 0114/b, 0122/b,
0278/b, 0441/a, 0580/b; (āfitāb-ı
b.- ı izzet) 0300/a, 0561/a; (b.- ı
keyvān) 0646/a, 1008/b
b.+ ı (b. üzre) 1083/a
b.+ ına 0565/b
b.+ ında 1164/b

burıl-: -1- [T.] Bükülmek, kıvrılmak.
b.- dı 1035/b

büse: -2- [Far.] Öpücük.
b.+ sine 0735/b
b.+ sini 0704/a

büstān: -4- [Far.] Bahçe.
b. (b.- ı şāh) 1150/b; (serv-i b.)
0316/a; (serv-i b.- ı izz) 1242

b.+ ı 0990/a

büy: -1- [Far.] Koku.
b.+ ı 0633/a

buyur-: -13- [T.] 1. Emretmek.
b.- dı 0519/b, 0665/a, 0836/b,
1019/a, 1086/a, 1202/b, 1256/a
b.- mış 0539/b, 0542/b, 0658/a,
0691/a
2. Söylemek
b.- dı 1179/a, 1233/b

bükil-: -2- [T.] Eğilmek, bükülmek.
b.- di 0887/b, 0991/a

bülbül: -8- [Far.] Bülbül.
b. 0160/b, 0316/b, 0627/b, 0634/b,
1021/a, 1037/b
b.+ i 0026/a
b.+ ler (dil-i b.) 0430/b

bülbülāsā: -1- [Far.] Bülbül gibi.
b. (b. ol-) 1036/a

bünyād: -1- [Far.] Bina, yapı.
b. (bünyād o. “yapılmak, inşa
edilmek”) 0318/a

bürrān: -2- [Far.] Keskin, kesici.
b. (tiğ-i b.) 0311/a, 0886/b

bürüdet: -1- [Ar.] İki kişi arasında veya
topluluk içindeki soğukluk,
kırgınlık.
b. 0268/a

cāh: -1- [Far.] Makam, mevki.
c. 0913/a

cām: -10- [Far.] Kadeh.
c. 0511/b; (c.- 1 leb) 0703/a,
1215/b; (c.- 1 muşaffā) 0155/a; (c.-
1 şahbā) 1197/b; (c.- 1 şarāb)
0484/b
c.+ 1 0639/b, 0647/a
c.+ in 0985/a
c.+ uñ 0391/b

cāme-kān: -1- [Far.] Camla çevrili, vitrin.
c.+ da 0513/b

cāmi: -2- [Ar.] Camii.
c. 0645/a; (c.- i sulţān) 0645/a

cān: -85- [Far.] 1. Ruh.
c. 0009/a, 0093/a, 0121/b, 0124/b,
0247/b, 0294/b, 0307/a, 0393/b,
0460/b, 0501/b, 0520/a, 0527/a,
0527/b, 0530/b, 0553/b, 0597/a,
0597/b, 0715/b, 0716/a, 0717/b,
0719/b, 0738/a, 0850/a, 0966/b,
1169/a; (āyīne-i c.) 0017/a; (şāh-ı
mīve-i şāyeste-i c.) 1244/a; (ṭabīb-
i c.) 0085/b; (c. ḳat-) 0745/b;
(ḳuvvet-i c. ol-) 0649/b; (c. al-)
0955/a; (c. u dil al-) 0779/b;
(murğ-ı c. al-) 0891/b; (c. vēr-)
0574/b; (c. ile) 0717/b;
c.+ a 0395/b, 0510/b, 0529/a,
0530/b; (mirʿāt-i c.) 0020/a; (yār-ı
c.) 0178/a
c.+ dan 0037/b, 0089/b, 0529/a,
0531/a, 0581/b, 0723/b; (c. ayru)

0723/a
c.+ 1 0195/b, 0262/b, 0723/b,
0747/b, 0791/b, 0909/b; (yār-ı c.)
0199/a, 0503/a; (murğ-ı c.) 0605/a
c.+ in 0715/b
c.+ ina 0745/b; (c. yēt-) 0997/b
c.+ um 0180/a, 0192/a, 0280/b,
0365/b, 0366/b, 0499/b, 0546/b,
0593/b, 0721/a; (āyīne-i c.)
0365/a; (naḳd-i c.) 0528/b; (yār-ı
c.) 0427/a
c.+ umı 0174/b, 0205/b, 0554/a
c.+ uñ 0213/b; (yār-ı c.) 0571/b,
0575/b, 0768/b; (gūş-ı c. ile)
0030/a;
c.+ uña 0789/b
c.+ uñı 0016/b, 0713/a; (c. al-)
0714/a
c.+ uñuñ 0010/a

cānān: -11- [Far.] Sevgili.
c. 0081/a, 0487/a, 0717/b; (seyr-i
c. ét-) 0017/b; (ṭālib-i c. ol-)
0028/a
c.+ a 0369/a
c.+ 1 0010/a; (genc-i ruḥ-ı c.)
0730/b; (vuşlat-ı c.) 0179/a
c.+ uñ 0032/a, 0183/a

cānāne : -1- [Far.] Sevgili.
c. (c. gibi) 0726/b

cānib: -4- [Ar.] Yan, taraf.
c. (c.- i maşrıḳ) 0311/b
c.+ den 0897/a, 0898/a, 0898/b

cānsuz: -1- [Far.+T.] Sevgilisi olmayan.

- c. 0716/a
- cān-baḥş:** -1- [Far.] Can veren, hayat bağışlayan.
c.+ ina (leb-i c.) 0750/a
- cāsūs:** -1- [Ar.] Casus.
c. 0815/b
- cāy:** -1- [Far.] Yer, mevki.
c. (c.- i dil-güşā) 0829/b
- cebīn:** -3- [Ar.] Korkak, yüreksiz.
c.+ i 0057/b, 0771/b, 1070/a
c.+ ümdür 0442/a
- cefā:** -4- [Ar.] Eziyet, sıkıntı.
c. 0212/a
c.+ sın (c. çek-) 0550/b
c.+ yı 0127/b; (c. ét-) 0202/b
- cehd:** -1- [Ar.] Çalışıp çabalama.
c.+ e 1109/a
- cem^c:** -12- [Ar.] Toplama, toplanma.
c. 1051/b; (c. ét-) 0940/a; (c. ol-) 0402/a, 0540/b, 0837/b, 0945/b, 1006/a, 1039/a,
c.+ e 0945/a, 1039/b; (şem^c-i c.) 0421/b
c.+ i (şem^c-i c.) 0823/b
- cemāl:** -21- [Ar.] 1. Allah'ın güzellik ve rahmet sıfatı.
c. (c.- i pür-kemāl) 0084/b, 0098/b, 0107/b, 0441/b
c.+ e 0679/a; (āyīne-i nūr-ı c.) 0368/a; (nūr-ı c.) 0535/a
c.+ i 0057/a, 0100/a, 0139/a,
- 0194/b, 0457/a, 0485/a, 0706/b, 0783/a, 1070/b; (bāğ-ı c.) 0371/a; (‘arż-ı c. eyle-) 0819/b
c.+ üñ 0049/b
2. Yüz güzelliği.
c.+ in 0378/b
c.+ üñdür 0126/a
- Cemşid-şüret:** -1- [Far.+Ar.] Cemşid suretli, Cemşid yüzlü.
C. 0301/a
- ceng:** -8- [Far.] Savaş.
c. (c.- i kara kan ol-) 0908/b; (c.- i Nerīmān ét-) 0834/b; (c.- i Nerīmān ol-) 0907/a; (c. ol-) 0269/a; (c. için) 0851/b; (c. ise) 0850/b
c.+ e 0540/b, 0958/b
- cennet:** -11- [Ar.] Cennet.
c. 0315/b, 0761/a; (‘ayn-ı c.) 0071/a; (gül-i gülzār-ı c.) 1242/a; (c.- i hüsn) 0778/a (c.- i ma‘mūr) 0163/a, 0621/a 0783/a; (c.- i vuşlat) 0600/a; (güşe-i c. ét-) 0728/b
c.+ inde 0179/b
- cennetāsā:** -3- [Ar.+Far.] Cennet gibi.
c. 0636/a, 1018/a; (c. ol-) 0317/a
- cevāb:** -5- [Ar.] Yanıt, cevap.
c.+ ı 0267/a, 0877/a, 0880/b
c.+ um 0297/b, 0693/a
- cevāhir:** -2- [Ar.] Cevherler.
c. 0779/a
c.+ le 0321/a

cevān: -1- [Far.] Genç.

c.+ 1 1093/a

cevlān: -3- [Ar.] Dolaşma gidip gelme.

c. (c. et-) 1067/b

c.+ a (c. gel-) 0321/b

c.+ 1 0741/b

cevlānger: -1- [Ar.+Far.] Dönüp dolaşan.

c. 1042/a

cevr: -3- [Ar.] Cefa, eziyet.

c. 0127/b, 0202/b, 0550/b

ceyş: -5- [Ar.] Asker, ordu.

c. (c.- i ezhār) 1017/a; (c.- i sultān)

0810/a, 0952/a, 1006/a; (c.- i

şehen-şāh) 0895/b

cidāl: -1- [Ar.] Savaş, kavga.

c.+ e 0260/a

cidd: -1- [Ar.] Çalışma, çabalama, gayret.

c. (baḥr-ı c.) 1109/a

cihān: -81- [Far.] Dünya.

c. 0018/b, 0600/b, 0985/b, 0997/a,

1015/b, 1016/a, 1267/a; (şāh-ı c.)

1175/a; (c. maḥbūbınun maḥbūbı

ol-) 0062/b; (c. içre) 0096/b,

0715/a

c.+ a 0095/b, 0360/b, 0540/a,

0565/a, 0775/a, 0903/b, 0942/b,

0946/b, 0983/b, 1121/a, 1201/b;

(şāh-ı c.) 0666/b, 0692/b, 0712/a,

1033/b

c.+ da 0091/b, 0108/a, 0192/b,

0225/b, 0252/a, 0258/a, 0273/a,

0411/a, 0438/a, 0448/a, 0472/a,

0602/b, 0603/b, 0652/b, 0717/b,

0774/b, 0976/a, 1079/b; (meclis-i

şāh-ı c.) 0686/b

c.+ dan 0089/a, 0532/a

c.+ 1 0176/b, 0290/a, 0308/a,

0586/b, 0587/a, 0716/a, 0771/a,

0780/a, 0811/b, 0813/b, 0814/b,

0822/b, 0828/a, 0848/a, 0894/b,

0910/a, 0934/b, 0973/a, 0980/a,

0990/b, 1013/b, 1073/b, 1082/b;

(mülk-i c.) 0791/a; (şāh-ı c.)

1064/b

c.+ um (hem-dem-i şāh-ı c.)

0721/b; (şāh-ı c.) 0193/b

c.+ un 0141/a, 0306/a, 0450/a,

0550/a, 0682/b; (ḥazret-i şāh-ı c.)

0538/b; (şāh-ı c.) 0687/a

cihān-ārā: -1- [Far.] Dünyayı süsleyen.

c.+ sın (mihr-i c.) 1081/a

cinān: -11- [Ar.] Cennetler.

c. (c.- ı bezm) 1193/b

c.+ a 0510/a, 1040/a, 1053/b; (bāğ-

ı c.) 0395/a, 1033/a; (gülşen-i bāğ-ı

c.) 0534/a

c.+ dan 0445/b, 0581/a, 0625/b

c.+ 1 (bāğ-ı c.) 0497/a

cism: -16- [Ar.] 1. Vücut, beden.

c. 0089/b, 0499/b, 0581/b, 0715/a;

(c.- i a‘dā) 0929/b; (c.- i insān)

0717/a; (c.- i pür-nūr) 0495/a

c.+ i 0916/b

c.+ in 0928/a

c.+ üm 0087/a

c.+ üme 0192/a, 0285/b, 0365/b

c.+ ümi 0475/b

c.+ üni (reg-i c.) 0288/a

2. Nesne, cisim.
c.+ üñ (rişte-i c.) 0673/a

cūd: -3- [Ar.] Cömertlik.
c.+ ı (baħr-ı c.) 0308/a
c.+ uñ (feyz-i c.) 0041/a, 0043/b

cūş: -6- [Far.] Coşkunluk, galeyan.
c. (c. ét-) 0943/a, 0959/a; (c. eyle-) 0652/a
c.+ a (c. gel-) 0812/a, 0860/a, 0957/b

cülūs: -2- [Ar.] Hükümdarlık tahtına
oturma, tahta çıkma.
c. (c. ét-) 0829/b, 1008/a

cümle: -31- [Ar.] Bütün, tüm.
c. 0039/a, 0053/a, 0068/b, 0106/b,
0188/b, 0236/b, 0255/a, 0294/a,
0354/a, 0384/b, 0540/b, 0600/b,

0638/a, 0765/a, 0765/b, 0766/a,
0837/b, 0838/a, 0881/b, 0889/b,
0893/a, 0974/b, 1005/b, 1019/b,
1029/a, 1213/a, 1249/a; (c.- i
aħvāl) 0386/a
c.+ den 0570/b, 0571/a
c.+ müz 1046/b

cünbüş: -1- [Far.] Coşku.
c.+ i 0902/b

cünd: -9- [Ar.] Asker.
c. (c.- i ezhār) 0626/a; (c.- i ğam) 0164/b; (c.- i sipāh) 0889/a; (c.- i sipāhī) 0814/b; (c.- i sultān) 0813/a, 0828/a; (c.- i şāhī) 0845/a, 0882/a; (c.- i şāhī gibi) 0832/b

cüz: -1- [Ar.] Parça.
c. 0031/b

çāh: -2- [Far.] Kuyu, çukur.

ç. (ç.- 1 ʿadem) 0374/a; (ç.- 1
zenahdān) 0781/a

çāk: -2- [Far.] Yırtık, yarık.

ç. (ç. ét-) 1048/b; (ç. ol-) 0643/b

çāker: -1- [Far.] Kul, köle.

ç. (ç.- i hāş ol-) 1195/b

çal-: -4- [T.] 1. Bir müzik aleti çalmak.

ç.- ardı 0884/a
ç.- ardum 0338/a, 1259/a
2. Vurmak.
ç.- sa (tiğ-ı bürrān ç.) 0311/a

çālāk: -1- [Far.] Hareketli, çabuk.

ç. 0312/a

çalın-: -7- [T.] (Müzik aleti için) Çalınmak.

ç.- dı 0899/a, 0920/a, 0934/a,
0971/a, 0999/a, 1207/a
ç.- urdı 0408/a

çār: -2- [Far.] Dört.

ç. (ʿunşur-ı ç. ile) 0072/b; (sütün-ı
ç. ol-) 0073/b

çāre: -6- [Far.] Çözüm yolu, çare.

ç. 0351/b, 0547/a, 0560/b; (ç. ét-)
0743/a
ç.+ si 0213/a, 0547/a

çāre-sāz: -1- [Far.] Çare bulan.

ç.+ a 0036/

çār-nā-çār: -2- [Far.] Çaresiz.

ç. (ç. ét-) 0245/b, 0251/b

çār-yār: -4- [Far.] Dört dost, dört halife.

ç. (ç.- 1 bā-şafā) 0065/a
ç.+ 1 0073/b
ç.+ i (sırr-ı ç.) 0015/a
ç.+ üñ 0076/a

çavuş: -2- [T.] Çavuş.

ç.+ ları 0946/a
ç.+ larun 0513/a

çek-: -21- [T.] 1. Çekmek.

ç.- di (kenara ç.) 1212/a
ç.- erse 0655/a
ç.- sün 0216/b
2. Sıkıntı ve üzüntü duyarak
yaşamak, ızdırap içinde olmak.
ç.- dügi 0206/a
ç.- düğümü 0173/a
ç.- düğün (ğam ç. “hissetmek”)
0563/a
ç.- erdi 1182/a; (intiżārī ç.) 0165/b
ç.- elüm (cefāsın ç. “hissetmek”)
0550/b
ç.- erdüm (ālām ç.) 0137/b,
0358/a, 0617/b; (ğam ç.) 0087/b,
0136/b, 0612/a
ç.- ersin (ğam ç.) 0389/b
ç.- meden (ğam ç.) 0566/b
ç.- üp (ğam ç.) 0293/a
3. Alıştığı ya da sık sık yapmakta
olduğu bir işi artık yapmaktan
vazgeçmek.
ç.- miş idüm (el ç.) 0089/a
ç.- üp 0090/a
4. Bir şeyi hızla çekip atmak.
ç.- üp 0833/b

5. Güç durumlara dayanmak,
katlanmak.
ç.- en 0752/a

çekil:- -4- [T.] Bir şeyi tutup kendine ya
da başka yöne doğru yürütmek.
ç.- di 0933/b
2. (Bayrak, sancak vb. kelimeler
için) Asılmak.
ç.- di 0814/a, 0883/a
3. (Askerî bir kuvvet) Bulunduğu
yeri terkedip geriye doğru gitmek,
ricat etmek.
ç.- di 0933/a

çemen: -1- [Far.] Çimen.
ç. (ç. üzre) 1032/b

çenār: -1- [Far.] Çınar.
ç.+ uñ 0432/b

çeng: -7- [Far.] Telli bir çalgı.
ç. 0339/a, 0408/b; (fünūn-ı ç.)
1250/a; (ç.- i harbî) 0884/a; (ç. ét-)
0672/a; (reşk ile çeng et-) 1218/b
(ç. ile) 1035/b

çengi: -1- [Far.] Çeng aletini çalan.
ç. 1195/a

çerh: -11- [Ar.] 1. Felek.
ç. 0927/a, 1218/a; (ç.- i Bīsūtūn)
1192/b; (ç.- i gerdūn) 0925/b;
(reşk-i mihr-i ç.- i gerdūn) 0319/b,
1041/b; (mihr-i ç.- i şun^c-ı
kirdigārī) 1243/b
ç.+ üñ 0841/a
2. Dünya
ç. (ç.- i gerdūn) 0407/b, 0980/b

3. Gökyüzü, sema.
ç.+ e 1052/a

çeşm: -10- [Far.] Göz.
ç. 0598/a; (berg-i eşk-i ç.- i giryān)
0608/b; (ç.- i encüm) 0421/a; (ç.- i
encüm gibi) 1051/a; (ç.- i fettan)
0774/a; (ğarīk-ı eşk-i ç.- i hayret
ol-) 0982/b; (ç.- i hūn-riz) 0519/a
ç.+ i 1026/a
ç.+ üm 0473/a; (eşk-i ç.) 0586/a

çeşme-i hayvān: -1- [Far.] Hayat.
h.+ ı (çeşme-i h.) 0750/b

çetr/çetir: -3- [Far.] Çadır, gölgelik.
ç. (ç.- i a^llā) 1004/a
ç.+ ler 0626/b, 1017/b

çevür:- -1- [T.] Geri döndürmek,
çevirmek.
ç.- mem 0871/b

çığan: -1- [?.] ?
ç.+ a 0916/b

çık:- -28- [T.] 1. İçeriden dışarıya doğru
gitmek, çıkmak.
ç.- dı 0526/b, 0527/a, 0527/b,
0952/b
ç.- an 0648/b
ç.- maz idi 0356/b
ç.- maz ise 1110/b
ç.- mış idi 0294/b
ç.- sa 0737/a, 1153/a
ç.- up 0525/a, 0616/a, 0742/a,
0816/a, 0827/a, 0835/a, 0879/a,
0888/a, 0903/a, 0960/a, 0962/a,
0963/a, 1021/a; (meydāna ç.)

0983/a
2. Yükselmek, yüksekteki bir yere
erişmek.
ç.- dı 0899/b
ç.- up 0588/a, 0639/a,
3. Bulunduğu yerden başka yere
geçmek, ayrılmak.
ç.- mağa 0581/a
ç.- up 0616/a

çıkâr:- -3- [T.] Bulunulan yerden dışarı
çıkarmak.
ç.- 0746/a
ç.- sa 1110/a
ç.- up 1159/b

çiçek: -1- [T.] Tohumlu bitkilerin güzel
renkli ve güzel kokulu kısmı.
ç.+ ler 0411/a

çok: -1- [T.] (zf.) Çok.
ç. 0241/a

çü: -23- [Far.] (bağ.) Çünkü.
ç. 0253/a, 0688/a, 0795/a, 0809/a,
0821/a, 0823/b, 0836/a, 0855/b,
0870/a, 0878/a, 0949/a, 0973/b,
0974/a, 1033/a, 1061/a, 1117/a,
1137/a, 1142/a, 1143/a, 1160/a,
1162/a, 1186/a, 1237/a

çün: -80- [Far.] (bağ.) Çünkü.
ç. 0004/a, 0043/a, 0052/a, 0068/a,

0071/a, 0081/a, 0133/a, 0159/a,
0184/a, 0209/a, 0247/a, 0347/a,
0348/a, 0393/a, 0423/a, 0429/a,
0451/b, 0459/a, 0479/a, 0498/a,
0501/a, 0504/a, 0541/a, 0549/a,
0558/a, 0559/a, 0584/a, 0599/a,
0615/a, 0616/a, 0620/a, 0651/a,
0720/a, 0792/a, 0818/a, 0819/a,
0821/b, 0830/a, 0831/a, 0837/a,
0843/b, 0856/a, 0859/a, 0860/a,
0869/a, 0876/a, 0877/a, 0880/a,
0881/a, 0916/a, 0917/a, 0942/a,
0958/a, 0969/a, 0972/a, 0986/a,
0987/a, 0990/a, 0994/a, 1004/a,
1005/a, 1006/a, 1009/a, 1017/a,
1043/b, 1049/a, 1054/a, 1085/a,
1095/a, 1131/a, 1145/a, 1148/a,
1155/a, 1168/a, 1172/a, 1203/a,
1208/a, 1210/a, 1225/a, 1266/a

çünkü: -26- [Far.] (bağ.) Çünkü.
ç. 0054/a, 0062/a, 0121/a, 0210/a,
0267/a, 0288/b, 0289/a, 0376/a,
0395/a, 0460/a, 0500/a, 0547/b,
0668/a, 0725/a, 0794/a, 0808/a,
0849/a, 0868/a, 0893/a, 0896/a,
0914/a, 0925/a, 0957/a, 1022/a,
1178/a, 1255/a

çünkü: -9- [Far.] (bağ.) Çünkü.
ç. 0127/a, 0260/a, 0271/a, 0508/a,
0845/a, 0948/a, 1146/a, 1157/a,
1202/a

d

dāḡ: -3- [Far.] Yara.

d. 0375/a; (d.- ı siyāh) 0414/b
d.+ a 0473/b

daḡ: -27- [T.] Bile, da /de görevinde
kullanılan edat.

d. 0015/a, 0020/a, 0056/a, 0078/b,
0096/b, 0118/b, 0154/b, 0166/b,
0230/b, 0254/a, 0260/b, 0271/b,
0375/b, 0498/b, 0522/a, 0541/b,
0623/b, 0662/a, 0709/b, 0774/a,
0803/b, 0807/b, 0914/b, 0924/b,
0969/b, 1016/b, 1047/a

dal: -1- [T.] Dal.

d. 0055/a

dāl: -1- [Ar.] Delalet eden, yol gösteren.

d. (d. ol-) 1145/a

dām: -1- [Far.] Tuzak.

d. (d. ol-) 0600/b

dānā: -3- [Far.] Bilen, bilgili.

d. 0711/a, 0721/a

d.+ durur (‘ākīl u d.) 0685/a

Dārā-mehābet: -1- [Far.+Ar.] Dara gibi
heybetli.

D. 0301/b

dārū’s-selām: -1- [Ar.] Esenlik yurdu,
barış yeri anlamındaki bu
tamlama eskiden İstanbul ve
Bağdat şehirleri için
kullanılmıştır.

d.+ a 0919/b

da‘vā: -3- [Ar.] 1. Bir fikir ileri sürme,
iddia.

d.+ ya 0806/b

d.+ yı (d. ét-) 0806/a

2. Dava.

d. (d.- yı ‘ıṣṣ) 0425/b

da‘vet: -5- [Ar.] Davet.

d. (d.- i ṣāh ol-) 1157/b; (d. ét-)

1094/a, 1101/b, 1149/b, 1170/a

dāyim: -14- [Ar.] Daima, devamlı, sürekli.

d. 0061/b, 0090/b, 0092/a, 0131/a,

0336/a, 0478/a, 0481/a, 0601/a,

0602/a, 1076/a, 1176/b, 1250/a;

(d. ol-) 0674/a, 1125/a

dāyimā: -14- [Ar.] Daima, devamlı,
sürekli.

d. 0087/b, 0130/b, 0136/b,

0216/a, 0295/a, 0389/b, 0429/b,

0458/b, 0488/a,

0612/a, 0677/a, 0709/a, 1235/a

dè: -100- [T.] Demek, söylemek.

d.- 0104/a, 0115/a, 0150/a, 0159/a,

0170/a, 0190/a, 0206/a, 0232/a,

0254/a, 0259/b, 0270/b, 0293/b,

0382/a, 0393/a, 0427/a, 0435/a,

0451/a, 0489/a, 0498/a, 0519/b,

0561/b, 0664/a, 0711/a, 0720/a,

0807/b, 0820/b, 0867/a, 0868/b,

1149/a, 1154/a, 1158/b, 1162/b

d.- diler 0068/b, 0069/b, 0442/b,

0727/b, 0770/b, 0962/b

d.- düğüm 0257/a

d.- düğün 0109/a, 0112/b, 0256/b
d.- düm 0098/a, 0122/a, 0169/a,
0177/b, 0185/a, 0211/a, 0222/a,
0249/a, 0255/a, 0261/a, 0275/b,
0282/a, 0350/a, 0363/a, 0365/a,
0379/a, 0461/a, 0541/b, 0559/a,
0580/a, 0688/b, 0690/a, 0721/a,
0768/a, 1061/b, 1064/a, 1100/b,
1239/a, 1262/a, 1266/b
d.- düñ 0047/a, 0047/b
d.- düñse 0255/b
d.- mek 0788/a, 1141/a
d.- mem 0262/b
d.- meñ 0756/a
d.- meyin 0523/a
d.- mez 0433/b
d.- mezdi 0642/b
d.- miş 0796/b
d.- mişem 0246/b
d.- r idi 0296/a
d.- rse 0030/b
d.- rsem 0781/a, 0785/a
d.- seler 0732/a
d.- sem 0140/b, 0753/a
d.- ye 0704/a
d.- yem 0699/b, 0854/b
d.- yenün 0800/a
d.- yesin 0666/b, 0697/a, 1095/b,
1263/b
d.- yeyin 0152/a

de: -11- [T.] Bağlama edatı.

d. 0189/b, 0235/b, 0255/b, 0259/b,
0452/b, 0453/a, 0720/b, 1049/b,
1098/b, 1138/b, 1230/a

def: -2- [Ar.] Tef.

d. (d. ét-) 1220/b; (d. gibi) 0673/b

defî: -1- [Ar.] Hemen, bir anda.

d. 0890/b

defter: -1- [Ar.] Defter.

d. (d.- i hüsn) 0765/a

degin: -1- [T.] Bir işin, bir durumun sona
erdiği zaman ya da yer, kadar,
dek.

d. (haşre d.) 0758/b

degül: -4- [T.] Değil.

d. (tāc-dārum d.) 0583/b

d.+ di (zerrece d.) 0140/a; (gözüme
uyhu girmezdi d.) 0086/b

d.+ dür (ğam d.) 0551/b

dehān: -5- [Far.] Ağız.

d. (d.- ı top) 0904/a

d.+ ı 0779/a

d.+ ın 0705/a

d.+ ından 0906/a

d.+ um 0447/a

dehr: -5- [Ar.] 1. Zaman, devir.

d. (pādişāh-ı d.) 0101/a

2. Dünya, âlem.

d.+ e 1017/a

d.+ i 0840/b, 1123/b

d.+ ün 0595/b

dek: -7- [T.] Bir işin, bir durumun sona
erdiği zaman, yer, kadar, değin.

d. (haşre d.) 0035/b, 0739/a,
1074/b; (şubha d.) 0135/a, 0281/a;
(şāma d.) 0135/b, 0144/b

dem[I]: -77- [Far.] 1. Nefes.

d. 0096/a, 0166/a, 0178/a, 0195/a,

0233/a, 0291/b, 0367/a, 0409/b,
0413/b, 0475/a, 0545/b, 0752/a,
0998/a; (d.- i ʿİsî) 0727/a; (d. içre)
0272/a, 0275/a, 0359/b, (d. ol-)
0754/b

d.+ de 0284/a

d.+ idür 1067/a

d.+ ler (enhār-ı d.) 0979/a

2. Zaman, an.

d. 0134/a, 0220/a, 0245/a, 0270/a,
0271/a, 0327/a, 0374/b, 0426/a,
0499/a, 0518/a, 0537/a, 0550/b,
0561/a, 0579/a, 0610/b, 0649/a,
0662/a, 0709/b, 0865/a, 0889/a,
0966/b, 0979/b, 1019/a, 1033/b,
1037/a, 1066/a, 1085/a, 1100/a,
1117/a, 1147/a, 1174/a, 1190/a,
1203/b, 1206/b, 1220/a, 1231/a,
1232/a, 1233/a, 1237/a, 1256/a;
(d.- i hecr) 0179/a; (d.- i şubḥ)
0208/b, 0420/b

d.+ de 0177/a, 0242/a, 0248/a,
0269/b, 0284/a, 0361/b, 0376/b,
0505/b,

0517/a, 0749/a, 0908/a, 1187/a

d.+ dūr 0536/a

d.+ ine 0796/b

dem[II]: -1- [Ar.] Kan.

d. (d. ur-) 0861/a

demmüke demmî: -1- [Ar.] “Kanın

kanımdır” anlamına gelen Arapça
bir söz.

d. (d. ol- “tek vücut olmak”)

0157/b

dem-ā-dem: -21- [Far.] Her zaman, sık sık.

d. 0028/b, 0082/b, 0085/a, 0094/a,

0100/b, 0109/b, 0112/a, 0198/a,
0235/b, 0335/b, 0428/b, 0445/a,
0465/b, 0469/b, 0474/a, 0566/b,
0585/a, 0686/b, 1060/a, 1074/b,
1224/b

dem-be-dem: -1- [Far.] Her zaman, daima.

d. 0736/b

dér-: -1- [T.] Derlemek, toplamak.

d.- mege 0027/a

der: -1- [Far.] Kapı.

d. (d.- i kūtḥ) 0820/a

derbān: -1- [Far.] Kapıcı.

d. 0663/b

derc: -1- [Ar.] Toplama, bir araya getirme.

d. (d. ét-) 0637/b

derd: -41- [Far.] Dert, keder.

d. 0215/b, 0216/b, 0480/b, 0578/b;
(belā-yı d.- i ʿıṣṣ) 0038/b; (d. ile)
0029/b, 0036/b, 0105/a, 0175/a,
0206/b, 0388/a, 0502/b, 0559/a,
0585/a, 0591/b, 0598/b, 0618/b,
0658/b, 0665/b, 0675/a, 0691/b,
0754/a

d.+ ile 0291/a

d.+ e 0181/a, 0185/b, 0351/b

d.+ i 0206/a

d.+ ine 0390/b, 0661/a

d.+ üm 0204/b, 0286/b

d.+ üme 0085/a, 0152/b, 0174/a,

0181/b, 0282/a

d.+ ümi 0297/a

d.+ üñ 0106/a, 0236/a, 0237/b

d.+ üñe 0388/b

dergāh/dergeh: -8- [Far.] Bir büyüğün

kapısı, huzuru, eşiği.

d. (d.- ı şāh) 1101/b, 1113/a,

1117/a, 1208/a

d.+ ına (seg-i d.) 0676/b

d.+ ümde 1135/b, 1236/a

d.+ ünde 0050/a

dermān: -12- [Far.] Çare.

d. 0085/a, 0575/a, 0661/a; (d. ét-)

0152/b, 0174/a, 0282/a, 0388/b;

(d. kıl-) 0205/a; (d. ol-) 0081/b,

0212/b, 0970/a

d.+ ı 0181/b

derün: -2- [Far.] Yürek, iç.

d.+ dan 0206/b

d.+ um 0291/a

dervīş: -1- [Far.] Fakir.

d. 1124/a

deryā: -8- [Far.] Deniz.

d. 0959/a (d.- yı himmet) 0652/a;

(d.- yı ihsān) 1253/a; (d. gibi)

0860/a; (d. ol-) 0291/b, 1167/b

d.+ durur 0685/b

d.+ ya 0839/b

deryā-şifat: -1- [Far.+Ar.] Deniz gibi.

d. 0812/a

der-āgūş: -2- [Far.] Kucakta.

d. (d. eyle- “kucaklamak, sarmak”)

0503/b, 1212/b

der-dest: -1- [Far.] Elde.

d. (d. ét- “tutmak, ele geçirmek”)

der-ḥāl: -2- [Far.] O anda, hemen.

d. 0793/a, 0849/a

dest: -9- [Far.] El.

d. (d.- i şeh) 1151/b, 0737/a; (d.- i

şehde ol-) 1154/b; (d. ur-) 1186/b

d.+ i 0432/b

d.+ in 0528/a

d.+ ini (d. kes-) 0518/a

d.+ inde 0515/b

d.+ üne 0668/b

deste: -2- [Far.] Deste.

d. (d. deste) 0027/b

dest-būs: -1- [Far.] El öpen.

d. (d.- ı şāh-ı devrān ét-) 1003/b

dest-gīr: -1- [Far.] Yardımcı olan, elinden tutan.

d. (d. ol-) 1210/b

deşt: -1- [Far.] Çöl, sahra.

d.+ in (geşt-i d.) 0660/b

devā: -2- [Ar.] Çare, şifa.

d. (d. kıl-) 0350/b, 0695/a

deverān: -1- [Ar.] Dönme dolaşma.

d. (d. eyle-) 0741/a

devlet: -5- [Ar.] 1. Devlet.

d. (d. sür-) 1135/a; (d. ile) 1014/b

d.+ üm 0279/b

2. Mutluluk, baht

d. (başına d. kon-) 1251/b

3. Ululuk, yücelik.

d. 1242/b

devr: -4- [Ar.] 1. Dönme.

d. (d. ét-) 0327/a, 0758/b

2. Devir, dönem.

d. (d.- i zamān) 0686/a

d.+ i 0599/a

devrān: -8- [Ar.] Zaman, çağ.

d. (meşhūr-ı d.) 1120/a; (şāh-ı d.)

1225/a, 1260/a, 1268/a; (dest-būs-

ı şāh-ı d. ét-) 1003/b

d.+ a (āyīne-i d.) 0373/b

d.+ i 0758/b; (İskender-i d.) 0748/b

deyr: -3- [Ar.] 1. Meyhane.

d. (d.- i meclis) 0419/b

d.+ e 0403/a

2. Dünya.

d. (d.- i ʿālem) 0633/b

dēyü: -8- [T.] Sebep bildiren edat, diye.

d. 0136/a, 0542/b, 0612/b, 0665/a,

0919/a, 0993/a, 1085/b, 1202/b

dıraḥşān: -5- [Far.] Parlak, parlayan,
aydınlık.

d. (mihr-i d.) 0843/b, 0888/b,

0983/b, 1209/b

d.+ i (mihr-i d.) 0729/b

dıraḥt: -1- [Far.] Ağaç.

d.+ i 1188/b

dībā: -3- [Far.] Desenli, ağır dokuma
ipekli kumaş.

d. 0825/b, 1009/b

d.+ lar (d. ile) 1023/b

dīdār: -3- [Far.] Yüz, çehre.

d. (maẓhar-ı d. ét-) 0034/a;

(maẓhar-ı d. ol-) 0494/a

d.+ i 1115/a

dīde: -10- [Far.] Göz.

d. (d.- i giryān) 0754/b; (tūtiyā-yı

d.- i giryān) 0183/b; (d.- i ʿibret-

nümā) 0011/a

(d.- i ʿibret) 0097/a; (nūr-ı d.)

0071/b ; (nūr-ı d.- i evlād-ı

ʿOsmān) 1244/b; (d.- i şehir)

0935/b

d.+ den 1049/b

d.+ lerdür 0736/a

d.+ lerünj 0034/a

dīger-gün/diger-gün: -3- [Far.] Başka

şekilde, başka türlü.

d. 0299/a; (d. ol-) 0151/a, 0203/a

dīk-: -3- [T.] 1. Yetiştirmek için bitkiyi

toprağa yerleştirmek.

d.- di 0833/a

d.- erler 1150/b

2. Bayrak, sancak gibi nesneleri

yere sabitlemek.

d.- di 0878/a

dīkil-: -1- [T.] Bayrak, sancak, tuğ gibi
nesneler için yere sabitlenmek.

d.- di 0883/b

dīkḳat: -5- [Ar.] Dikkat, ilgi, özen.

d. (d. ét-) 1103/b; (d. ile) 1146/b

d.+ le 0097/b, 0230/b, 0367/a

dīl[I]: -24- [Far.] Gönül, yürek.

d. 0036/a, 0037/b, 0340/a, 0351/a,

0393/b, 0501/b, 0532/a; (d.- i
bülbü) 0430/b; (d.- i ğamgīn)
0552/b, 0607/b, 1018/b; (d.- i
mecrūh) 0281/b; (d.- i tārīk)
0161/b; (d.- i Vāmīk) 0470/b; (d.- i
Ya'kūb) 0611/a; (cān u d. al-)
0779/b; (d. ol-) 1139/b
d.+ de 1076/a; (evreng-i d.) 0180/b
d.+ den 0247/b, 0381/a
d.+ e (evreng-i d.) 0742/a
d.+ i 0317/b, 0474/b

dil[II]: -1- [T.] Dil, organ.
d.+ inden 0243/b

dilā: -1- [Far.] Ey gönül.
d. 1262/a

dile-: -24- [T.] İstemek, arzu etmek.
d.- r 1176/a
d.- rdi 0515/b
d.- rdüm 0091/a
d.- rsej 0002/a, 0005/a, 0016/a,
0016/b, 0026/a, 0027/a, 0116/a,
0453/a, 0494/a, 0571/a, 0679/a,
0764/a, 0769/a, 1135/a
d.- rsin 0713/a, 0713/b
d.- r mi 0581/a
d.- se 0740/b
d.- sem 0139/b, 0735/a
d.- sej 0025/b

dilleş-: -1- [T.] Karşılıklı konuşmak.
d.- mek (d. idi) 0171/b

dil-ārām: -2- [Far.] Gönlü dinlendiren,
gönlü rahatlatan.
d. 0498/a
d.+ uñ 0864/b

dil-āver: -4- [Far.] Cesaretli, yürekli.
d. 0963/a
d.+ ler 0897/a, 0901/a, 0960/a

dil-āverlik: -1- [Far.+T.] Cesaret,
yüreklilik.
d. (d. ét-) 0954/b

dil-ber: -12- [Far.] Gönül alan, sevgili.
d. 0392/a, 0392/b, 0483/b, 0512/a,
0797/b, 0805/b, 1156/a, 1214/a;
(bezm-i d.) 0426/a; (d.- i ra'nā)
1179/b; (hüsn-i d. gibi) 0031/a
d.+ i 0623/a

dil-dār: -7- [Far.] Sevgili.
d. 0203/b, 0220/b, 0456/a, 0500/a;
(d. ol-) 0762/a, 0763/b
d.+ a 0200/a

dil-güşā: -2- [Far.] İç açıcı, ferahlık verici.
d. (hāvz-ı d.) 0637/b
d.+ ya (cāy-ı d.) 0829/b

dīn: -5- [Ar.] İman, inanç.
d. (binā-yı d.) 0073/a; (ṭarīk-ı d.- i
ḥaḳḳ) 0075/b; (ulü'l-ebşār-ı d.- i
Muştafā) 0065/b; (āb-ı rūy-ı d.- i
taḥḳīk ol-) 0067/a
d.+ üm 0192/b

diñ-: -1- [T.] Dinmek, durmak.
d.- erdi 0143/b

diñle-: -1- [T.] Dinlemek.
d. 0868/b

diri: -2- [T.] Canlı
d. 0956/a, 0964/a

dirîğ: -4- [Far.] Esirgeme.

d. (d. ét-) 0077/b, 0240/b; (d. eyle-
) 0529/b, 0723/b

dirîgā: -2- [Far.] Eyvah, yazık anlamına
gelen ünlem.

d. 0170/b, 0183/b

diş: -1- [T.] Diş.

d.+ iyle 0780/a

dīvān: -1- [Far.] Büyük meclis.

d.+ ı 0742/b

dīvāne: -2- [Far.] Mecnun, deli.

d.+ siydüm 0485/b

d.+ siyüz 0049/a

diyār: -10- [Ar.] Memleket, ülke.

d. (d.- ı āhar) 1092/a; (d.- ı iftirāk)
0187/a; (terk-i d. ét-) 1114/b

d.+ a 0383/a, 0541/a

d.+ ı 0355/b, 0620/a, 0651/a; (terk-
i d.) 0347/b

d.+ uñ 1122/b

dost: -1- [Far.] Dost.

d. 0286/a

dög: -1- [T.] Dövmek, sertçe vurmak.

d.- egör 0673/b

dök: -2- [T.] Dökmek.

d.- diler 0961/b

d.- er 0328/b

dökil-/dökül: -5- [T.] Dökülmek.

d.- di 0399/a, 0608/b, 0972/b

d.- miş 0632/b

d.- se 0763/a

dön: -43- [T.] 1. Kendi mihveri veya
başka bir şey etrafında hareket
etmek, dönmek.

d. 0047/b

d.- di 0047/b, 0268/b, 0417/a,
0417/b, 0421/a, 0421/b, 0509/b,
0510/a, 0859/b, 1022/b, 1028/a,
1028/b, 1033/a, 1052/a, 1201/a
d.- e (d.- döne) 0273/b, 0741/b,
1044/b

d.- er 0399/b, 1038/a

d.- erdüm 0531/b

d.- ersem 0872/b

d.- er mi 0872/a

d.- miş 0621/a, 0621/b, 0641/a,
0641/b, 0647/a

d.- üp 0394/a, 0919/b, 0923/a

2. (Bir yere) Geri gitmek veya geri
gelmek.

d.- mek (gêrü d.-) 0870/b

d.- mekdurur (gêrü d.-) 0857/a

d.- üp 0394/a, 0919/b, 0923/a

3. Bir şeyi andıracak duruma
gelmek, benzemek.

d.- di 0510/a,

d.- miş 0163/a, 0163/b

d.- miş idi 0403/a, 0405/b, 1040/a

4. Durumdan duruma geçmek,
değişmek, benzemek.

d.- er 0220/b, 0221/b

döndür: -1- [T.] Döndürmek.

d.- üpdür 0475/b

dört: -1- [T.] Dört.

d. (gözlerin d. eyle- “gözünü dört

açmak”) 0511/b	d.+ de 0193/b
döşen:- -3- [T.] Serilmek, yayılmak. d.- di 0825/b, 0869/a, 1023/b	dürc: -1- [Ar.] Hokka gibi olan ağız. d. (d.- i nikât) 0769/a
du‘â: -12- [Ar.] Dua. d. (d.- ı necm-i eflāk) 1048/a; (d.- yı ‘öžr-ḥ̣āh) 0039/b; (d. eyle-) 0629/a; (d. kıl-) 0223/b, 1265/a d.+ lar (d. ét-) 0818/b, 1062/b, 1148/b; (d. eyle-) 0827/b, 0838/b, 1238/b d.+ sın 0041/b	düird: -1- [Far.] Tortu. d. 0743/a
du‘âcı : -1- [Ar.+T.] Dua eden. d. (d. ol-) 0629/b	dürlü -1- [T.] Türlü, çok çeşitli. d. 0901/b
dūd: -3- [Far.] Duman. d. (d.- ı āh) 0587/b, 0899/b, 0925/b	dürr: -13- [Ar.] İnci. d. 0520/b, 1002/b, 1191/a; (d.- i şehvār) 0526/b; (d.- i kılzüm-i perverdigārī) 1243/a; (d.- i şādān) 1253/b; (d.- i şāhvār) 0725/a; (d.- i şāhvārī) 1153/a; (d.- i şehvār ol-) 1127/a; (d.- i şehvār) 1110/a; (d. ü gevher ol-) 0512/b; (ḥoḳḳa-i d.) 0447/a, 0779/a
dūr: -1- [Far.] Uzak. d. (d. ol-) 0343/a	düş: -5- [T.] Rüya. d. (d. eyle-) 0132/b d.+ de 0118/b d.+ inde 0802/a d.+ üm (d. midi) 0276/a d.+ üm (d. midür) 0363/a
dūzah: -1- [Far.] Cehennem. d. (d.- ı hicrān) 0179/b	düş:- -14- [T.] 1. Yukardan aşağıya doğru inmek. d.- erse 1091/a 2. İstenmeyen bir yer veya durumda bulunmaya mecbur olmak. d.- düñ 0187/a d.- em 0875/b d.- en 0971/b d.- üp (ayaḳına d.-“yalvarmak”) 0380/a, 0689/a
düken:- -1- [T.] Tükenmek. d.- diyse 0352/a	
dün: -1- [T.] Gece. d. (d. ol-) 0151/b	
dün ü gün : -5- [T.] Gece gündüz. d. 0198/b, 0295/b, 0343/b, 0662/b,	
dünya/dünye: -2- [Ar.] Dünya. d. 0981/b	

3. Yakalanmak, tutulmak.
d.- di 0473/b
d.- düm (nār-ı fürkate d.-) 0600/a
d.- düğümi 0341/a
d.- ıcek 0340/a
d.- me 0564/a
4. Kendini kaptırmak, kapılmak.
d.- di 0268/a
5. Yayılmak.
d.- di 0772/b
6. Yansımak.
d.- üpdür 0804/a

düşmen: -7- [Far.] Düşman.

d. 0969/b; (d.- i şeh) 1016/b; (d. ol-
idi) 0197/b

d.+ e 0962/b, 0984/b
d.+ üñ 0906/b, 0936/b

düşür- : -3- [T.] 1. Vücuttan atmak.

d.- miş (ter d.-) 0200/b

2. Kapılmak, âşık olmak.

d.- di 0376/b

3. Değerini, itibarını düşürmek.

d.- ür (ayağına d.- “yalvartmak”)
0753/b

düzel- : -1- [T.] Meydana getirilmek.

d.- di 0072/a

düzil- : -1- [T.] Dizilmek, sıraya girmek.

d.- di 1194/a

e (é)

ebr: -1- [Far.] Bulut.

e.+ e 0504/b

ebruvân: -1- [Far.] Kaşlar.

e.+ ı 0773/b

ebyât: -1- [Ar.] Beyitler.

e. 0792/a

ecel: -4- [Ar.] Ecel, ömrün sonu.

e. 0518/b, 0861/b, 0985/a

e.+ den 0950/b

edeb: -1- [Ar.] İyi ahlak, edep.

e. (e.- i meclis-i sultân) 0756/b

édin-: -2- [T.] 1. Yardımcı fiil.

è.- düm (vird è. “dilinden

düşürmemek”) 0604/a

2. Bir duruma getirmek.

è.- mek (sâğar è.-) 0740/b

efgân: -8- [Far.] Haykırma, feryat.

e. 0105/a, 0910/b; (ra‘d-ı e.)

0290/b; (âh u e. eyle-) 0295/b,

0650/a; (e. eyle-) 0574/a

e.+ ı (ra‘d-ı e.) 0176/b

e.+ umla (ra‘d-ı e.) 0292/a

efgende: -10- [Far.] Tutkun, âşık.

e. (e. ol-) 0050/b

e.+ sine 0201/a, 0342/a, 0427/b,
1233/b

e.+ sini 0657/b

e.+ siyem 0472/a, 0582/a

e.+ siyle 0397/a

e.+ sidür 0470/b

efî: -1- [Ar.] Engerek yılanı.

e. 0890/a

efkâr: -5- [Far.] Kaygı, endişe, keder.

e. (e. ét-) 0711/b; (e. eyle-) 0350/b,
0562/b;

e.+ a (e. tal-) 0378/b, 0694/b

eflāk: -2- [Ar.] Felekler, gökler.

e. (du‘ā’-ı necm-i e.) 1048/a; (eflāk
ü h.) 1044/a

efsâne: -1- [Far.] Olağanüstü olay ve

kahramanları konu edinen hikâye,
masal.

e.+ dür 0256/a

efsün: -1- [Far.] Büyü, sihir.

e. (e. eyle-) 0730/a

eg-: -5- [T.] Eğmek.

e.- er (baş e. “itaat etmek”)

0445/b, 0738/a, 0751/a

e.- erdi (baş e.) 0625/b

e.- erse (baş e.) 0434/b

eger: -27- [Far.] Eğer, şayet.

e. 0016/a, 0023/a, 0029/a, 0117/a,

0221/a, 0236/a, 0259/a, 0311/a,

0352/a, 0391/a, 0392/a, 0453/a,

0454/a, 0488/a, 0676/a, 0766/a,

0789/a, 0853/a, 0858/a, 0864/a,

0955/a, 1089/a, 1096/a, 1099/a,

1112/a, 1138/a, 1229/a

egerçi: -1- [Far.] Her ne kadar.

e. 0565/a	e.+ den 0790/b, 0988/a; (e. ele) 0746/a
egerlen:- -1- [T.] Eyer vurulmak. e.- di 0933/b	e.+ e 0484/b; (e. gir- “elde edilmek”) 1109/b; (elden e.) 0746/a
egin: -1- [T.] Sırt, arka. e.+ ine 1226/b	e.+ in 0522/b; (e. ur- “dokunmak, almak”) 0952/a
egle:- -1- [T.] Avutmak, eğlendirmek. e.- r idi 0481/a	e.+ inde 0515/a, 0834/a, 0886/b, 0950/a, 0984/a, 1196/a
eglence: -2- [T.] Eğlence. e. 0476/b e.+ siyem 0430/b	e.+ inden 0243/a, 0312/b e.+ ini 0516/b, 0521/b e.+ ümde 0583/b e.+ üme (e. gir-) 1111/b e.+ ünden (e. al- “zorla almak”) 0864/b
ehl: -10- [Ar.] Bir topluluğa mensup bulunanlar. e. (e.- i bezm) 0746/b, 1054/b, 1056/b; (e.- i hevānuḡ zū-fünūn) 1249/b; (e.- i ‘işret) 0742/b; (e.- i şafā) 0060/b; (e.- i şöḡbet) 0396/a; (e.- i zindan) 1170/b e.+ i (e. gibi) 0061/b e.+ in 1225/b	él: -2- [T.] İl. é.+ ine 0799/b é.+ inüḡ 0826/b
ejder: -1- [Far.] Büyük yılan. e. (e.- i ṭop) 0905/a	elbette: -1- [Ar.] Herhâlde, şüphesiz. e. 0790/b
ejderāsā: -1- [Far.] Ejder gibi. e. 0904/b	elṭāf: -1- [Ar.] Lutuflar. e. (ḡonçe-i e.- ı sulṭān) 0653/b
eksik: -1- [T.] Eksik, noksan. e. (e. ol-) 0595/a	elyak: -1- [Ar.] Uygun, münasip. e. 0629/b
el: -27- [T.] El. e. 0400/a, 0629/a; (e. çek- “bir şeyden vazgeçmek”) 0089/a; a (e. ur-) 1211/a; (e. üzre ol-) 1140/a e.+ de 0642/a	em: -1- [T.] İlaç. e. 0390/b
	emān: -2- [Ar.] Eminlik, korkusuzluk. e.+ ı 0133/b, 0479/b
	emir/emr: -37- [Ar.] Hüküm, buyruk. e. 1090/b; (e.- i sulṭān) 1100/a, 1143/a; (e.- i şāh) 0688/a, 1103/a, 1157/a, 1158/a; (e.- i şāhī) 0540/a,

0808/a, 0837/a, 0947/a, 1066/a,
1088/a, 1137/a, 1142/a, 1146/a,
1147/a, 1237/a; (e.- i şeh) 0541/b,
1257/a; (e. èt-) 0583/a, 0807/a,
1085/b; (e. gibi) 1138/b; (e. ile)
1142/b; (e. ile fermān ol-) 1095/a
e.+ den 1119/b
e.+ e 1136/a, 1175/b
e.+ i 0744/a, 1148/b
e.+ ine 0544/a, 0566/a
e.+ ini 0687/a
e.+ üme 0572/a, 1126/a
e.+ üñle 1101/a

enbiyā: -2- [Ar.] Peygamberler, nebiler.
e. 0054/b
e.+ ya 0052/b

encüm: -11- [Ar.] Yıldızlar.
e. 0701/b, 1049/b, 1052/b, 1056/a,
1191/b; (çeşm-i e.) 0421/a; (çeşm-
i e. gibi) 1051/a; (e. ile) 0930/b,
1057/b, 1200/b; (e. ol-) 1069/b

encümāsā: -1- [Ar.+Far.] Yıldızlar gibi.
e. 1191/a

endişe: -3- [Far.] 1. Kaygı, gam, keder.
e.+ sinden 0985/b
e.+ sini 0996/b
2. Düşünce.
e.+ si 0198/b

enhār: -3- [Ar.] Nehirler.
e. 0766/a, 0839/b; (e.- ı dem) 0979/a

envār: -1- [Ar.] Nurlar, ışıklar.
e. (ğarīk-i pertev-i e. ol-) 0494/b

enver: -9- [Ar.] Çok nurlu, çok parlak.

e. (māh-ı e.) 0416/b, 0504/b,
1226/a; (meh-i e.) 0784/a; (reşk-i
māh-ı e.) 1191/b; (reşk-i mihr-i e.
idi) 1228/a; (māh-ı e. ol-) 0776/b;
(mihr-i e. ol-) 0330/b
e.+ dūr (māh-ı e.) 0331/a

ér: -43- [T.] Ulaşmak, erişmek.

è.- di 0501/b, 0542/a, 0817/b,
0846/a, 0870/a, 0916/a, 0922/b,
0979/a, 1001/a; (merāma è.)
0830/b; (zevāle è.) 0969/a, 0969/b
è.- dük 0394/b
è.- düm 0369/a, 0369/b, 0370/b,
0371/b, 0372/b, 0373/b, 0616/b
è.- e (başa è.) 0955/b
è.- ersin 0024/a, 0455/a
è.- ince 0137/b, 0147/a, 0168/a,
0168/b, 0918/a
è.- işdi 0169/a
è.- mek 0713/b; (murāda è.)
0274/b, 0915/a
è.- mek gerekdür 0796/b
è.- meye 1248/b
è.- meyince 0179/a
è.- mez (è. oldı) 0432/b
è.- mezse 0938/b
è.- miş idi 0809/b, 1181/a
è.- se 0142/a, 0142/b, 0536/b
è.- üp 1210/a, 1269/a

er: -5- [T.] Er, asker.

e. 0752/a
e.+ lerine 0818/a, 0818/b, 0892/b,
0953/b

erbāb: -4- [Ar.] 1. Sahipler.

e. (kuhl-ı e.- ı başar) 0732/a
2. Bir topluluğa mensup
bulunanlar.

- e. (eż'af-ı e.- ı 'uşşāk) 0104/a; (e.- ı 'uşşāk) 0569/a; (zübde-i e.- ı 'irfān) 0681/a
- eren:** -1- [T.] Eren, evliya.
e.+ lerle 0828/b
- ergavān:** -1- [Far.] Kırmızı çiçekleri olan bir bitki.
e.+ ı 0622/b
- érgür:** -2- [T.] Eriştirmek, ulaştırmak.
è.- e (itmāma è.-) 0042/b
e.- em (kemāle e.-) 1249/a
- ériş:** -47- [T.] Ulaşmak.
è.- di 0345/b, 0473/a, 0500/a, 0537/b, 0541/a, 0599/a, 0653/a, 0818/a, 0829/a, 0830/a, 0831/b, 0880/a, 0910/b, 0922/a, 0924/b, 1005/a, 1146/a, 1147/b, 1148/a, 1174/b, 1183/a, 1203/a, 1208/a, 1237/b
è.- dük 0395/a, 0501/a
è.- düm 0130/a, 0376/a, 0458/a, 0619/b, 0725/a, 0873/a
è.- e 0310/b
è.- em 0148/b, 0709/b, 1101/a
è.- ince 0208/b, 0420/b, 1180/a
è.- se 0138/a, 0776/a, 0841/a, 1152/a
è.- üp 0272/a, 0648/a, 0866/a
è.- ür 0322/a
- erjeng:** -3- [Far.] Ressam Mani'nin yaptığı resimleri ihtiva eden mecmua, dergi.
e. 0638/b; (nağş-ı e. ol-) 0419/b; (pür-nağş-ı e.) 1002/b
- érte:** -1- [T.] Sabah.
è. 0931/a
- es:** -2- [T.] Esmek.
e.- di 0518/b, 0861/b
- esb:** -4- [Far.] At.
e. (e.- i nāz) 1164/a, 1165/a; (meh-i nevresm-i na'l-i e.- i gül-gün rikāb) 0319/a
e.+ e 0851/b
- esir:** -4- [Ar.] Tutsak.
e. (e.- i māh) 1060/b; (e.- i Mısr-ı fürkāt ol-) 0659/b; (e.- i vādī-i hayret ol-) 0457/b; (e. ol-) 0697/a
- esrār:** -14- [Ar.] Gizlenen şeyler, sırlar.
e. 0254/b; (e.- ı 'ışk) 0259/a; (e.- ı insān) 0005/b
e.+ ını 0243/b, 0252/b, 0261/a
e.+ umı 0250/b, 0255/a
e.+ uña 0239/b
e.+ uñı 0016/a, 0117/a, 0120/b, 0188/b, 0384/b
- eşcār:** -9- [Ar.] Ağaçlar.
e. 0766/b, 0832/a; (hayl-i e.) 0626/b, 1017/b; (mīve-i e.- ı hicrān) 0608/a; (mīve-i e.- ı ihsān) 0653/a; (mīve-i e.- ı vaşl) 0024/a, 0455/a; (mīve-i e.- ı vuşlat) 0602/b
- éşik/éşük:** -5- [T.] Kapı girişi, kapı.
è.+ i 0092/a, 0194/a, 0335/a
è.+ ine 1176/a
è.+ üñ 0472/b

eşk: -6- [Far.] Gözyaşı.

e. (berg-i e.- i çeşm-i giryān)
0608/b; (e.- i çeşm) 0586/a; (ğarīķ-
ı e.- i çeşm-i hayret) 0982/b
e.+ i (sīm-i e.) 0824/b
e.+ üm 0763/b
e.+ ümi (bārān-ı e.) 0293/a

eşkāl: -1- [Ar.] Şekiller.

e. 0801/a

eşyā: -1- [Ar.] Nesneler.

e. 0019/a

ét-: -355- [T.] Bir işi yapmak anlamına
gelen yardımcı fiil.

è. (‘ayān è.) 0106/b, 0188/b,
0237/a, 0384/b; (beyān è.) 0106/a,
0188/a, 0237/b, 0384/a; (ğālib è.)
0975/a; (ḥaķīkat fehmin è.)
0022/b; (ķiyās è.) 0560/a; (şikār
è.) 1087/b
è.- di (āḥir è.-) 0743/b, 1155/a;
(cülūs è.) 0829/b, 1008/a; (çāk è.)
1048/b; (da‘vet è.) 1149/b, 1170/a;
(du‘ālar è.) 0818/b, 1148/b; (emr
è.) 1085/b; (farz è.) 1255/b; (firār
è.) 0988/b; (ğarķ-ı iḥsān è.)
1225/b; (güzār è.) 1145/b; (ḥāksār
è.) 1025/a; (helāk è.) 0287/a; (ḥıfz
è. gibi) 0738/b; (ḥimāyet è.)
0664/b; (hücüm è.) 0988/a; (ibrām
è.) 0241/b; (iḥsānı è.) 0733/b;
(iḥzār è.) 0833/b, 0931/b, 1030/a,
1163/b; (iķdām è.) 0579/a; (irsāl
è.) 0793/b; (ķarār è.) 0918/b,
0953/a, 0993/b; (ķul è.) 1256/b;
(kül è.) 0285/a; (māt è.) 1000/b;
(müyesser è.) 0619/a, 0817/a,

1270/b; (müzeyyen è.) 0520/b,
0926/b; (nāḥid è.) 1218/b; (nidā è.)
1021/a; (nidālar è.) 0946/a; (pāk
è.) 1032/a; (pā-būs-ı sultān è.)
1210/a; (pür è.) 0832/a; (raḥm è.)
0559/b; (rengin è.) 0734/a; (reşk
ile çeng è.) 1218/b; (su‘āl è.)
0688/a; (şerḥa şerḥa è.) 0928/a;
(şikest è.) 0996/a; (ta‘bır è.)
0208/b; (tamām è.) 0121/a,
0460/a; (ta‘n è.) 0509/a; (temāşā
è.) 0835/b, 1161/a; (ṭulū‘ è.)
0374/b, 0815/a, 0821/a, 0886/a,
0926/a, 0942/b, 1007/a, 1164/b,
1209/a; (vedā‘ è.) 1168/b; (vuşlat
niyyetini è.) 0795/b; (yüzin aķ è.)
0826/b; (ziyāret è.) 0819/a
è.- diler (güş è.) 1037/a;
(müzeyyen è.) 1198/b; (pür è.)
0973/b, 0990/b; (şarf è.) 0824/b;
(sipāriş è.) 1005/b; (tażarru‘ è.)
0974/b
è.- dügi (luṭf è.) 0576/a; (pend è.)
0228/a
è.- dügüm (ḥikāyet è.) 0233/a; (ne
è.) 0173/b
è.- dügün (efkār è.) 0711/b; (nüş
è.) 0576/b
è.- dük (kelāmı bir è.) 0479/a;
(tamām è.) 0133/b, 0167/a,
0479/b; (zebānı bir è.) 0133/a
è.- düm (āğāz è.) 0040/a; (‘arz è.)
1117/a; (du‘ālar è.) 1062/b; (iķdām
è.) 1266/a; (iṭāle è.) 0253/b; (ķabül
è.) 0876/b; (māyil è.) 1085/a;
(mükerrer è.) 0558/a; (pend è.)
0230/a; (şikāyet è.) 0204/b;
(taḥammül è.) 0579/b; (tamām è.)
0289/a, 1269/b; (tavażzu‘ è.)

0102/b; (tažarru^c è.) 0689/a;
 (temāšā è.) 0524/a; (‘uzlet è.)
 0354/a; (vaşfın è.) 0768/b
 è.- düñ (ne è.) 0249/a; (vefāyı è.)
 0127/a
 è.- e (‘afv è.) 0039/a; (‘ār è.)
 0456/b; (āsāyış è.) 1180/b; (‘ayār
 è.) 1127/b; (bezm è.) 0835/a;
 (ceng-i Nerīmān è.) 0834/b;
 (cevlān è.) 1067/b; (der-dest è.)
 0707/a; (devr è.) 0327/a, 0758/b;
 (fermān è.) 1116/b; (hīmāyet è.)
 0592/a, 0698/b; (ihsānı è.) 0739/b;
 (iḳdām è.) 0806/b; (iḳtirānı è.)
 0557/b; (istiğnā è.) 1105/a;
 (istişmām è.) 0706/a; (ḳabūl è.)
 0039/b; (luṭf u ihsān è.) 1268/b;
 (māt è.) 0865/b; (meyl è.) 0555/b;
 (mülākāt è.) 0546/b; (naḳl è.)
 0226/a; (perrān è.) 0553/a,
 1105/b; (raḥm è.) 1116/a; (ref^c è.)
 0156/a; (ser-dār è.) 1240/b; (seyr
 è.) 1020/b; (seyrān è.) 0707/b;
 (su’āl è.) 0699/a; (temāšā è.)
 0759/b; (tuğyān è.) 0219/a; (yèr è.)
 1151/b; (zārī è.) 0573/b
 è.- egör (çeng è.) 0672/a; (hikāyet
 è.) 0038/b; (şikāyet è.) 0038/a
 è.- eler (dest-būs-ı şāh-ı devrān è.)
 1003/b; (iḳzār è.) 1187/b; (ikrām
 è.) 1024/b; (īsār è.) 1030/b; (‘iş è.)
 1184/b; (‘işve vü nāz è.) 0708/a;
 (peydā è.) 1179/a
 è.- eli (pür è.) 0726/a
 è.- elüm (‘iş ile ‘işret è.) 0385/b;
 (seyrān è.) 0489/b
 è.- em (‘arz è.) 0725/b; (da‘vet è.)
 1101/b; (diḳḳat è.) 1103/b;
 (hikāyet è.) 0204/a; (iḳhār è.)

1248/a; (māyil è.) 0700/a; (taşnīf
 è.) 1247/a; (terk è.) 0545/a
 è.- emezdi (taḳlīd è.) 1218/a
 è.- en (da‘vāyı è.) 0806/a; (hüküm
 è.) 0180/b
 è.- enler (dil-āverlik è.) 0954/b
 è.- enüñ (temāšā è.) 0357/b
 è.- er (‘ār è.) 0488/b; (āsān è.)
 0654/b; (baḥs è.) 0638/b; (cefāyı
 è.) 0202/b; (çāre è.) 0743/a; (feth
 è.) 0730/b; (gūşe-i cennet è.)
 0728/b; (hücūmı è.) 0841/b;
 (hüküm è.) 0742/a; (ihsan è.)
 0487/b; (iḳyā è.) 0745/b; (ḳul è.)
 0748/b; (ḳurbān è.) 0436/b; (maḥv
 è.) 0729/b; (maḫhar è.) 0535/a;
 (mest è.) 0735/b; (mest-i mülāyim
 è.) 0747/b; (müşkil è.) 0424/b; (ne
 è.) 0716/a, 0716/b, 0718/a; (nik
 bendi è.) 0863/b; (pür-şafā-ḫātır
 è.) 0731/b; (reşk è.) 0445/a; (şād
 è.) 0533/a; (şādān è.) 0317/b; (ṭa‘n
 è.) 0327/b, 0639/b; (yağmā è.)
 0847/b; (żabṭ è.) 0744/b
 è.- erdi 1216/a; (āh è.) 0206/b,
 0506/b, 0815/b; (def è.) 1220/b;
 (girye vü ah è.) 0948/b; (ḳasd-ı
 taḳlīd è.) 1044/b; (luṭfı è.) 1261/a;
 (māt è.) 1190/b, 1223/b; (mīr è.)
 0913/b; (pür-şevḳ è.) 1261/b; (reşk
 è.) 0409/b, 1008/b; (ṭa‘n è.)
 0406/b; (tažarru^c è.) 0175/a; (vah
 è.) 0921/b, 1170/b; (zār è.) 0502/b
 è.- erdüm (āh è.) 0359/b; (seyrān
 è.) 0139/a, 0355/b; (‘uşşāk è.)
 0337/a
 è.- erdüñ (ne è.) 0250/b
 è.- erken (seyrān è.) 0607/a;
 (şādān è.) 0607/b

è.- erler (ah u feryād è.) 0449/b;
 (giryè vü ah è.) 0898/b; (iḥzār è.)
 1152/b; (ḳayd è.) 0543/b;
 (pādişehler ber-güzārī è.) 1153/b;
 (perrān è.) 0891/b; (reşk è.)
 0325/b, 1083/b; (rüşen è.) 1082/b;
 (seyr è.) 0624/b; (ṭāvūs-cevlān è.)
 0897/b
 è.- ersem (ah ile zār è.) 0551/b
 è.- ersej (ḥizmet è.) 0676/a; (ifşā
 è.) 0117/a; (iṭā'at è.) 0572/a;
 (‘izzet è.) 0676/b; (rüşvā è.)
 0117/b; (şād è.)- ersej 0554/a
 è.- ersin (ḳaṭ' è.) 1099/b; (seyr è.)
 0025/a
 è.- er mi (aşşī è.) 0147/b; (inkār è.)
 0523/b
 è.- esin (āḡāz è.) 0670/a; (‘arz è.)
 0710/b; (ḳār-nā-ḳār è.) 0251/b;
 (da‘vet è.) 1094/a; (dermān è.)
 0174/a; (ḳurbān è.) 0174/b; (luṭf
 è.) 1065/b; (maḫhar-ı dīdār è.)
 0034/a; (seyr-i cānān è.) 0017/b;
 (taḫarru' è.) 0675/a; (temāşā è.)
 0491/b, 0495/a; (vaşf è.) 1262/b;
 (yād è.) 0552/a
 è.- evüz (dermān è.) 0388/b; (rezm
 è.) 0164/b; (temāşā è.) 1047/a
 è.- eydi (ri‘āyet è.) 1251/a
 è.- eydüm 0379/a; (‘arz è.) 0379/b;
 (ḳurbān è.) 0093/b
 è.- eyin (‘arz è.) 0497/a, 0590/b,
 0693/b; (dermān è.) 0152/b; (ḡarḳ
 è.) 0586/b; (ḥurrem è.) 0568/b;
 (iḥsān è.) 0661/b; (i‘lām è.)
 0190/b; (‘izzet è.) 0572/b, 1094/b;
 (luṭf ile iḥsān è.) 1234/b; (perişān
 è.) 0491/a; (ref' è.) 0493/a; (vasf
 è.) 0555/a

è.- ıcek (emr è.) 0583/a; (geşt ü
 güzārī è.) 0722/a; (iḳtirānı è.)
 1082/a; (luṭf u iḥsān è.) 0424/a
 è.- ıcı (ihyā è.) 0727/a
 è.- me (dirīḡ è.) 0077/b, 0240/b;
 (faḥr è.) 0719/a; (fāş è.) 0116/b;
 (ḳarār è.) 0671/a
 è.- mege (māt è.) 0856/b;
 (temevvüc è.) 0959/b
 è.- mek (‘arz è.) 0697/b
 è.- mekde (i‘ṭikād è.) 0801/b
 è.- mek gerekdür (şikār è.) 1114/a;
 (terk-i diyār è.) 1114/b
 è.- mez ise (iṭā'at è.) 1103/a
 è.- mez oldı (ḥimāyet è.) 0201/b,
 0342/b
 è.- mez (aşşī è.) 0119/a; (ḥayrī è.)
 0724/a; (mest è.) 1073/a
 è.- miş (ḳār-nā-ḳār è.) 0245/b;
 (derc è.) 0637/b; (hem-ser è.)
 0322/b; (pür è.) 0645/b; (su‘āl è.)
 0246/a, 0796/a; (teşne è.) 0514/b;
 (è.- idi) (‘āşıḳ è.) 0353/b; (kesb è.)
 0525/b, (müzeyyen è.) 0620/b
 è.- se (‘azm-i rezm è.) 0312/a;
 (ḥoş-elḥān è.) 0649/a; (meclis-i
 ḥāş è.) 0325/a; (raḥm è.) 0654/a;
 (ṭulū' è.) 1173/a
 è.- seydi (ḳabūl è.) 1220/a
 è.- üben (āzād è.) 0731/a
 è.- üñ (derman è.) 0282/a
 è.- üp 1166/a; (bī-hūş è.) 0250/a;
 (cūş è.) 0943/a; (emr è.) 0807/a;
 (fehm è.) 0032/a; (ibrām è.)
 0689/b; (iḥsān è.) 0695/a; (kesb è.)
 0019/b, 1178/b; (şayd è.) 0509/b;
 (seyr è.) 0378/b; (şükr è.) 0102/a;
 (terk è.) 1188/a
 è.- üpdür (bī-hūş è.) 1073/b; (cem'

è.) 0940/a; (ğark è.) 0308/a;
(iḳtirānī è.) 1230/b; (te'şīr è.)
0283/a; (ziyāfet è.) 0422/b
è.- esin (rağbet è.) 1137/b
è.- üp (cūş è.) 0959/a

ev: -2- [T.] Ev.

e.+ ine 1124/a, 1124/b

evc: -4- [Ar.] Bir şeyin en yüksek derecesi,
en yüksek noktası, zirve.

e. (e.- i ḥüsn) 1105/b; (māh-ı
āsumān-ı e.- i rif'at) 0300/b; (māh-ı
tāb-ı e.- i a'lā) 0113/a; (māh-ı
tāb-ı e.- i rif'at) 0561/b

evkāt: -1- [Ar.] Vakitler, zamanlar.

e.+ üm 0170/b

evlād: -1- [Ar.] Çocuklar.

e. (nūr-ı dīde-i e.- ı 'Oşmān)
1244/b

evrāk: -1- [Ar.] Yapraklar.

e. 0826/a

evreng: -4- [Far.] Taht.

e. 1002/a; (e.- i dil) 0180/b,
0742/a; (e.- i şāhī) 1190/a

evtār: -1- [Ar.] Kirişler, teller.

e. (e. kıl-) 0673/a

evvel: -3- [Ar.] Birinci ilk, başlangıç.

e. 0383/a, 0679/b, 0727/b

evvelā: -3- [Ar.] Önce, ilk önce, ilkin.

e. 0067/b 1062/a, 1263/a

éy: -60- [T.] Seslenme sözü.

è. 0036/a, 0104/a, 0104/b, 0115/a,
0120/a, 0122/a, 0123/b, 0131/b,
0169/a, 0185/a, 0187/b, 0203/a,
0211/a, 0227/a, 0232/a, 0251/a,
0254/a, 0286/a, 0350/a, 0351/a,
0382/a, 0434/a, 0435/a, 0448/a,
0451/a, 0476/a, 0478/b, 0490/a,
0521/a, 0523/a, 0532/a, 0542/a,
0555/a, 0556/b, 0562/a, 0580/a,
0589/a, 0690/a, 0711/a, 0721/a,
0753/a, 0846/b, 0850/a, 0868/b,
0871/a, 0954/a, 1064/a, 1065/a,
1078/a, 1081/a, 1083/a, 1100/b,
1120/a, 1130/a, 1134/a, 1136/a,
1149/a, 1175/a, 1177/a, 1239/a

eyle: -180- [T.] Etmek, yapmak

anlamlarında yardımcı fiil.

e. (āheng e.) 0672/b; (‘arz e.)
0177/b, 1061/b, 1234/a; (bī-ḳarār
e.) 0976/b; (efkār e.) 0350/b; (gūş
e.) 0690/b; (ḥikāyet e.) 0532/b,
0696/a; (ḥüveydā e.) 0032/b;
(ḳabūl e.) 0041/b; (ḳurbān e.)
0205/b; (muşaffā e.) 0034/b;
(mücellā e.) 0033/b; (müyesser e.)
0041/a; (nevālar e.) 0669/a; (niyāz
e.) 0036/a; (penhān e.) 0219/b;
(peydā e.) 0031/a; (seyr e.) 0490/b;
(şermsār e.) 0976/a; (şikāyet e.)
0532/a; (tār e.) 0288/a; (tażarru'
e.) 0037/b; (temāşā e.) 0031/b;
(temennā e.) 0035/b
e.- di (cūş e.) 0652/a; (der-āgūş e.)
0503/b, 1212/b; (dört e.) 0511/b;
(düş e.) 0132/b; (gūş e.) 0867/b;
(hem-dem-i ḥār e.) 0284/b; (hezār
e.) 0286/b; (ḥimāyet e.) 0426/b;

(itā^cat e.) 1175/b; (kār e.) 0285/b;
 (kaşd e.) 0905/b; (mîr e.) 1011/b;
 (münevver e.) 0780/b; (müzeyyen
 e.) 0840/b; (nār e.) 0287/b; (nizār
 e.) 0288/b; (peydā e.) 0802/b; (seyr
 e.) 0804/b; (temāşā e.) 0643/a; (zār
 e.) 0284/a
 e.- diler 0901/b; (du^cālar e.)
 0827/b, 0838/b; (sitāyiş e.) 0892/b;
 (tażarru^c e.) 1045/b
 e.- düğün (āh ile zār e.) 0382/b;
 (efkār e.) 0562/b
 e.- dük (müşāhed e.) 0167/b;
 (temāşā e.) 0160/a, 0355/b
 e.- düm (āh e.) 0121/b, 0247/b,
 0275/a, 0283/b, 0460/b
 (‘arz e.) 0429/a, 1255/a; (du^cālar
 e.) 1238/b; (muḳarrer e.) 0347/b;
 (tavażzu^c e.) 0380/b, 1063/b;
 (temāşā e.) 0097/b, 0162/a,
 0234/a, 0299/a, 0362/a, 0477/b,
 0503/a, 0620/a,
 0630/a, 0634/a, 0651/a, 0968/a
 e.- düñ (arz e.) 0046/a; (‘arz e.)
 0046/b; (ḥavāle e.) 0044/b
 e.- mem (terahḥum e.) 0874/a
 e.- miş (bāzār e.) 1161/b;
 (müzeyyen e.) 0162/b
 e.- mişdür (zabt e.) 0440/b
 e.- mişken (zār e.) 0345/a
 e.- mişsin (ne e.) 0185/a, 0211/a;
 (tebdīl e.) 0211/b
 e.- r idi (āh e.) 1224/b; (āh u efgān
 e.) 0650/a; (luṭf e.) 1260/a; (luṭf u
 iḥsān e.) 1216/b; (mest e.) 0484/a;
 (reşk e.) 0636/b; (seyrān e.)
 0907/b; (ta^caccüb e.) 0231/a,
 0298/a; (taḥsīn e.) 1031/b;
 (zehirnāk e.) 0890/b

e.- r idük (‘iṣ ü ‘iṣret e.) 0537/a
 e.- r idüm (āh u efgān e.) 0295/b;
 (nümāyān e.) 1259/b; (tażarru^c e.)
 0359/a
 e.- r iken (efgān e.) 0574/a
 e.- r ise (bāzār e.) 1134/b; (pervāz
 e.) 1089/a
 e.- r iseñ (itā^cat e.) 0566/a, 1126/a,
 1136/a; (rağbet e.) 1138/a
 e.- r (āh u zārī e.) 0450/b; (du^cā e.)
 0629/a; (efsün e.) 0730/a; (ıṣṣı e.)
 1162/b; (meylini e.) 0202/a;
 (müşerref e.) 0728/a; (pür e.)
 1253/b; (reftār e.) 0760/b; (şayd
 e.) 0737/a; (ta^czīm e.) 0755/a;
 (ṭulū^c e.) 0146/b; (yèr e.) 0748/a;
 (zārī e.) 0160/b, 0634/b
 e.- rdi (ārzu e.) 0337/b; (ṭulū^c e.)
 0646/b, 0843/b
 e.- rse (żarar e.) 1134/a
 e.- r mi (dirīğ e.) 0529/b, 0723/b
 e.- se 0742/b; (deverān e.) 0741/a;
 (temevvüc e.) 1253/a
 e.- sem (temāşā e.) 0099/b
 e.- sün (‘arz e.) 0660/a; (ḥikāyet e.)
 0660/b
 e.- ye (‘arz e.) 0705/a; (‘arz-ı
 cemāli e.) 0819/b; (buğz e.)
 0569/b; (‘ināyet e.) 0226/b; (itā^cat
 e.) 0570/a; (ḳul e.) 1241/b;
 (mülākāt e.) 0224/b; (müşerref e.)
 1068/a; (müzeyyen e.) 1020/a;
 (nūş e.) 0703/a; (reşk e.) 0569/a;
 (şayd e.) 1106/b; (tenbīh e.)
 1019/b; (tezyīn e.) 1021/b; (yārī e.)
 0546/a
 e.- yeli (pāy-māl e.) 0732/b
 e.- yelüm (geşt-i gülşen e.) 0154/a
 e.- yem (mülākāt e.) 0700/b

e.- yen (temāṣā e.) 1053/a; (yād e.)
0061/a
e.- yenler (reṣk e.) 0481/b
e.- yesin (‘arż e.) 1097/b
e.- yesin (ḥikāyet e.) 0386/b
e.- yevüz (ṣikāyet e.) 0156/b
e.- yeyin (ḥikāyet e.) 0173/b;
(ṣikāyet e.) 0173/a
e.- yüben (pāy-māl e.) 0734/a
e.- yüp (ğamz e.) 0200/a; (kul e.)
1245/a; (luṭf e.) 0153/a, 0172/a,
0205/a, 0690/b; (ta‘accüb e.)
0248/b, 0797/a; (taẓarru‘ e.)
0241/b, 0573/b; (tebessüm e.)
0382/a, 1156/a; (temāṣā e.)
0371/a; (terahḥum e.) 0177/a

eyvā: -1- [Far.] Hayıflanma, ah etme,
eyvah.
e.+ da 0602/a

eyyām: -11- [Ar.] Günler.
e. 0145/a, 0168/b, 0480/a, 0604/a,

0809/b; (e.- ı hicrān) 0147/a; (e.- ı
‘ideyn) 1183/a; (e.- ı ramazān)
1181/a; (e.- ı rezm) 1047/b; (e.- ı
firāk) 0542/a; (e. ol-) 0617/a

eẓ‘af: -1- [Ar.] En zayıf.
e. (e.- ı erbāb-ı ‘uṣṣāk) 0104/a

eẓel: -3- [Ar.] Başlangıcı belli olmayan
zaman dilimi.
e.+ den 0149/b, 0197/b
e.+ den (rüz-ı e.) 0461/a

eẓhār: -7- [Ar.] Çiçekler.
e. 0832/b, 1022/a, 1187/a, 1189/a;
(ceyş-i e.) 1017/a; (cünd-i e.)
0626/a
e.+ uṣ 0630/b

eẓil-: -2- [T.] Ezilmek.
e.- mez 1072/a
e.- ür 1071/b

f

fahır: -1- [Ar.] Övünme, gurur duyma.
f. (f. ét-) 0719/a

fakih: -1- [Ar.] Bilgin, bilge islam hukuku bilgini.
f.+ e (pend-i f.) 0875/a

farz: -1- [Ar.] Var sayma, kabul etme.
f. (f. ét-) 1255/b

fâsid: -1- [Ar.] Ara bozucu, fesat çıkaran.
f. 0562/b

fâş: -2- [Far.] Belli olma, açıklama, ortaya çıkarma.
f. (f. ét-) 0116/b; (f. ol-) 0254/b

fâzıl: -3- [Ar.] Meziyet, değer.
f. 0682/b; (f. ile) 0680/b, 0682/b

fehmi: -3- [Ar.] Anlayış, kavrayış.
f. (f. ét-) 0032/a; (f. ol-) 0088/a
f.+ in (hâkikat f. ét-) 0022/b

felek: -13- [Ar.] 1. Gözkyüzü, sema.
f. 1124/a
f.+ de 0325/b, 0409/b, 0444/a, 0930/b, 1000/b, 1007/b, 1057/b, 1223/b
f.+ den 0826/a
2. Eskiden her birinde bir gezegenin bulunduğu kabul edilen gök katlarından her biri.
f.+ de 0798/a
f.+ ler 0911/b
f.+ lerde 1205/b

felekveş: -1- [Ar.+Far.] Talih, baht gibi.
f. 0976/b

fem: -1- [Ar.] Ağız
f.+ in (hikmet-i sırr-ı f.) 0032/a

fen/fenn: -2- [Ar.] Bilme, bilim.
f. (f.- i 'ilm-i mûsikî) 1246/a
f.+ ler 1248/a

ferâgat : -1- [Ar.] Vazgeçme, el çekme.
f. (künc-i f. içre) 0090/a

ferahnâk: -1- [Ar.+Far.] Neşeli, sevinçli.
f. (f. ol-) 0921/a

ferîd: -2- [Ar.] Eşsiz, eşi olmayan şey.
f. (f.- i 'âlem) 0306/b, 0681/b

Ferîdün-haşmet: -1- [Far.+Ar.] İran şahlarından Ferîdun gibi haşmetli, heybetli olan.
F. 0301/b

fermân: -6- [Ar.] Emir, buyruk.
f. 1100/b; (f.- ı şâhî) 1118/a, 1158/b; (f. ét-) 1116/b; (f. ol-) 1117/b; (emr ile f. ol-) 1095/a

ferrâş: -1- [Ar.] Döşeyen, seren, yatak, kilim vb. şeyleri yayan kimse.
f.+ ı 1031/a

fersüd: -1- [Far.] Eskimiş, yıpranmış.
f. (f. kıl-) 0285/a

fersüde: -2- [Far.] Geçmiş, eskimiş.

- f.+ de (k̄aleb-i f.) 0180/a; (ten-i f.) 0280/b
- feryād:** -1- [Far.] Bağırıp çağırma, yüksek sesle medet isteme.
f. (āh u f. èt-) 0449/b
- ferzend:** -1- [Far.] Evlat.
f. (f.- i şāh) 0871/a
- feth:** -4- [Ar.] Açmak.
f. (f.- i bāb) 0975/b; (f.- i meṭālib gibi) 0730/a; (f. èt-) 0730/b; (f. ol-) 0664/a
- fettān:** -2- [Ar.] Fitneci, karıştırıcı.
f.(çeşm-i f.) 0774/a; (şūh-ı f.) 0489/a
- feyz:** -2- [Ar.] Bolluk, bereket.
f. (f.- i cūd) 0041/a, 0043/b
- fihrisṭ:** -1- [Far.] İçindekiler listesi, indeks.
f. (f.- i nāme ol-) 0042/a
- fikr:** -6- [Ar.] Fikir, düşünce.
f. 1076/a
f.+ i 0198/b, 0474/a, 0475/a, 1075/b
f.+ üñle 1121/b
- firāk:** -11- [Ar.] Ayrılık.
f. (f.- ı māh ile) 1059/a; (gūlzār-ı f. içre) 0286/a; (şām-ı f. içre) 0182/a
f.+ a 0584/a; (nār-ı f.) 0534/b; (rāh-ı f.) 0348/b; (şām-ı f. şal-) 0533/b
f.+ ınuñ 0577/b
f.+ uñ 0214/b, 0548/b; (eyyām-ı f.) 0542/a
- firār:** -1- [Ar.] Kaçma, kaçış.
f. (f. èt-) 0988/b
- fitne:** -2- [Ar.] Karışıklık, fesat, kargaşa.
f. 0997/a; (f.- i ḥāl) 0468/b
- fi'l-ḥāl:** -4- [Ar.] Şimdi, hemen.
f. 0849/b, 0867/a, 1087/a, 1145/b
- furşat:** -1- [Ar.] Müsait an, elverişli durum, uygun zaman, elden kaçırılmayacak faydalı hâl.
f. (f. vēr-) 0854/a
- fūta:** -2- [Far.] Hamamlarda kullanılan bir kumaş cinsi, peştamal.
f. 0503/b
f.+ sını 0504/a
- fünūn:** -2- [Ar.] Bilimler.
f. (f.- ı çeng) 1250/a
f.+ ı 1249/a
- fūrkat:** -24- [Ar.] Ayrılık.
f. 0214/a, 0284/a, 0284/b, 0285/b, 0286/b, 0287/b, 0288/b, 0548/a, 0549/a; (āteş-i f.) 0351/a; (f.- i māh) 0345/a; (gedā-yı kişver-i f.) 0603/b; (Mışr-ı f.) 0349/b; (rūz-ı f.) 0146/b; (şām-ı f.) 1173/b; (esīr-i Mışr-ı f. ol-) 0659/b; (f. ol-) 0577/a, 1112/b
f.+ de 1059/b; (şeb-i f.) 0182/b
f.+ e (nār-ı f. düş-) 0600/a
f.+ e 0536/b
f.+ i 1115/b
f.+ in 0532/b

g (ğ)

ğabğab: -2- [Ar.] Çifte gerdan çene altı,
şakak.

ğ.+ ı 0782/b

ğ.+ ından 0703/b

gāh: -12- [Far.] 1. Vakit, zaman.

g. 0099/b, 0108/b, 0125/a, ,
0263/a, 0355/b, 0359/a, 0803/b,
1078/b

2. Ara sıra, bazen.

g. 0231/a, 0337/a, 0482/b, 0669/a

gāhi: -2- [Far.] Ara sıra, zaman zaman.

g. 0669/a, 0746/a

ğalaṭ: -1- [Ar.] Hata.

ğ. 0222/a

gālib: -1- [T.] Galip, üstün.

ğ. (ğ. ét-) 0975/a

ğaltān: -1- [Far.] Yuvarlanan.

ğ. (ğ. kıl-) 0978/b

ğam: -25- [Ar.] Tasa, kaygı, üzüntü.

ğ. 0218/a; (‘asker-i ğ.) 0219/a; (tīr-
i ğ.) 0997/b; (ğ.- ı hecr ile) 0601/a;
(ğ. çek-) 0087/b, 0136/b, 0293/a,
0389/b, 0563/a, 0566/b, 0612/a;
(ğ. ile) 0090/b, 0346/b, 0387/b,
0596/a, 0731/a; (ğ. gibi) 0996/b;
(künc-i ğ. içre) 0272/b; (ğ.
degüldür) 0551/b

ğ.+ a 0743/a; (sāz-ı ğ.) 0288/a

ğ.+ dan (jeng-i ğ.) 0033/a

ğ.+ ıyla 0602/a

ğ.+ la (cünd-i ğ.) 0164/b; (nār-ı ğ.)

0094/b

ğamgīn: -3- [Ar.+Far.] Gamlı, kaygılı.

ğ. (dil-i ğ.) 1018/b

ğ.+ ümi (dil-i ğ.) 0552/b, 0607/b

ğam-güsār: -3- [Ar.+Far.] Dert ortağı,
arkadaş.

ğ.+ um 0150/b, 0191/b, 0277/b

ğamz: -1- [Ar.] Ara bozma, gammazlık.

ğ. (ğ. eyle-) 0200/a

ğarāyib: -1- [Ar.] Garip şeyler.

ğ. (aḥvāl-i ğ.) 0232/b

ğarb: -1- [Ar.] Batı.

ğ.+ ı 0884/b

ğarīb: -3- [Ar.] 1. Kimsesiz, garip, yalnız.

ğ.+ e 0202/b, 0226/b

2. Gurbette olan.

ğ.+ i 1058/b

ğarīḳ: -5- [Ar.] Boğulmuş, batmış.

ğ. (ğ.- ı baḥr-i ‘iṣyān ol-) 0862/a;

(ğ.- ı eşk-i çeşm-i ḥayret ol-)

0982/b; (ğ.- ı nūr ol-) 0142/a, (ğ.- i

pertev-i envār ol-) 0494/b; (ğ. ol-)

0889/b

ğarḳ: -7- [Ar.] (Suya) batma, batırma,
suda boğulma.

ğ. (ğ.- ı ‘araḳ ol-) 0512/a; (ğ.- ı

iḥsān ét-) 1225/b; 0998/a; (ğ. ét-)

0308/a, 0586/b

ğ.+ a (g. ver-) 0979/b, 1013/b

ğarrā: -10- [Ar.] Parlak.

ğ. (māh-ı ğ.) 0096/a, 0103/b,
0115/b, 0442/b, 0463/a, 0580/b,
1160/a, 1172/a; (māh-ı ğ. ol-)
0404/b
ğ.+ ya (ğurre-i ğ.) 1232/b

ğavr: -1- [Ar.] Bir şeyin esası, aslı.

ğ.+ ına 1248/b

ğavvāş: -2- [Ar.] Dalgıç, yüzücü.

ğ. (ğ. ol-) 1091/b, 1109/a

ğāyet: -1- [Ar.] Son derece, nihayet, pek
çok.

ğ. 0001/a

ğāyib: -2- [Ar.] Kayıp.

ğ. (ğ. ol-) 0859/b, 0877/b

ğayret: -1- [Ar.] Gayret, çaba.

ğ.+ le 0352/b

ğayrı: -9- [Ar.] Başka.

ğ. 0560/b, 0575/a, 0701/b, 0950/b,
1069/b, 1116/b, 1119/b
2. Başkası.
ğ.+ dan 1061/a
ğ.+ ya 0715/b

ğazab: -1- [Ar.] Hiddet, öfke.

ğ.+ la 0849/b

ğazabnāk: -1- [Ar.+Far.] Hiddetli, kızgın,
öfkeli.

ğ. (ğ. ol-) 0881/b

ğazāl: -1- [Ar.] Ceylan, ahu.

ğ.+ i 0473/b

Ğazanfer-heybet: -1- [Far.+Ar.] İran

şahlarından Gazanfer gibi
heyvetli.
Ğ. 0301/a

ğéce: -25- [T.] Gece.

g. 0095/a, 0110/b, 0111/a, 0138/a,
0142/a, 0142/b, 0143/a, 0144/a,
0385/a, 0422/b, 0841/a, 0842/a
g.+ den 0135/a, 0208/a, 0281/a,
0420/a, 0940/a
g.+ dür 0109/a, 0109/b
g.+ ler 0086/a, 0361/a
g.+ m 0137/a
g.+ müz 0145/b, 0486/a
g.+ si 0274/a

geç-: -12- [T.] 1. Bir yerden başka bir yere

gitmek, geçmek.

g.- di 1006/b

g.- düm 0873/a

g.- üp 0354/a

2. Bulunduğu yerden ayrılıp başka
bir yere yerleşmek, yer
değiştirme.

g.- üp 0398/a, 0415/a, 0627/a,
1193/a

3. Bırakmak, vazgeçmek.

g.- di (zevk ü şafādan g.) 0609/b

g.- miş idüm 0141/a

4. Zamanı aşmak, geride
bırakmak.

g.- di 0170/b,

5. Etkisini kuvvetle hissettirmek,
işlemek.

g.- ürmiş 0242/b

6. (Hak, para vb.) Birine ait iken
fazla olarak diğerinin eline

girmek.	g.- düñ 0383/a
g.- e 1129/b	g.- e 0213/b, 0701/a, 0937/b
geçin:- -1- [T.] Vakit geçirmek.	g.- em 1113/a
g.- düm 0145/a	g.- ıcek 0751/b, 1069/a
geç:- -1- [T.] Geçerli olmak.	g.- mek 0809/a
g.- meye 1113/b	g.- meye 0655/b
gedā: -6- [Far.] Köle.	g.- mez (şerhe g.) 0928/b
g. 0751/a, 1077/b; (g.- yı kişver-i	g.- miş (g. ol-) 0411/b
fürkat) 0603/b; (g. ol-) 1078/a; (g.	g.- miş idi 0403/b
iken) 1011/b	g.- mişdi (cūşa g. “coşmak”) 0812/a
g.+ ya 1252/b	g.- sün dēyü 0665/a, 1085/b, 1202/b
gedāyān: -1- [Far.] Köleler.	g.- sün 0539/b, 0542/b, 0658/a, 0661/b, 0691/a, 0947/b, 1003/a, 1094/b
g. 0954/a	g.- üp 0837/b, 0838/a, 0892/a, 0912/a, 0960/b, 0964/b, 1006/a, 1067/b, 1175/b
geh: -15- [Far.] Ara sıra, bazen.	g.- üpdür (cevlāna g.) 0321/b; (maḳāle g.) 0368/b
g. 0337/a, 0482/a, 0483/a, 0534/a, 0535/b, 0669/b, 0704/a, 0706/a, 0706/b, 0746/a, 0746/b, 0754/a, 0754/b, 1215/a	g.- ür 0597/b, 0876/a
gehi: -16- [Far.] Ara sıra.	g.- ürdi 0839/a
g. 0482/b, 0484/a, 0534/b, 0535/a, 0669/b, 0670/a, 0703/a, 0703/b, 0704/b, 0705/a, 0707/a, 0707/b, 0769/b, 1215/b, 1260/a, 1260/b	g.- ürse 1098/a
gel:- -70- [T.] 1. Gelmek.	g.- ürseñ 0852/a, 1141/b
g. 0021/b, 0036/a, 0205/b, 0350/b, 0351/a, 0385/a, 0428/a, 0489/b, 0532/a, 0664/a, 0695/a, 0850/b, 0962/b, 1128/b	2. Gidilen bir yerden dönmek.
g.- di 0846/b, 1181/b, 1205/a;	g.- dügin 0657/b
(cem'e g.) 0945/a; (cūşa g.) 0860/a; (reftāra g.) 1204/a; (g. gibi) 0366/b, 0848/b	g.- se 0656/a
	3. Etki etmek, basmak.
	g.- di 0253/a
	4. Yaratılmak.
	g.- di 0053/b,
	5. Doğmak, yaşamak, dünyaya gelmek.
	g.- di (vücūda g.) 0043/a
	6. Söylemek, anlatmak.
	g.- ür mi (maḳāle g.) 0018/a
	g.- üpdür (maḳāle g.) 0368/b
	7. Etki bırakmak, bir hisse sebep

- olmak.
g.- diler (cūşa g. “coşmak”) 0957/b
- genc:** -2- [Far.] Hazine.
g. (g.- i ruḥ-ı cānān) 0730/b
g.+ üm 1069/a
- ger:** -17- [Far.] Eğer.
g. 0026/a, 0107/a, 0212/a, 0390/a,
0531/a, 0551/a, 0714/a, 0729/b,
0764/a, 0776/a, 0872/b, 0874/a,
0936/a, 1091/a, 1093/a, 1102/a,
1134/a
- ger-:** -1- [T.] Germek, açabildiği kadar
açmak.
g.- üp 0967/a
- gerçi:** -7- [Far.] Her ne kadar.
g. 0083/a, 0223/a, 0229/a, 0528/a,
0536/a, 0550/a, 0744/a
- gerd:** -2- [Far.] Toz, toprak.
g. 0903/a; (g.- i semend) 0320/a
- gerden:** -2- [Far.] Boyun.
g. (g.- i pür-nür) 0783/b; (g.- i top)
0951/a
- gerdün:** -5- [Far.] Felek, dünya.
g. (çerḥ-i g.) 0407/b, 0925/b,
0980/b; (reşk-i mihr-i çerḥ-i g.)
0319/b, 1041/b
- gerek:** -32- [T.] Gerek, lazım.
g. 0712/a, 0745/a
g.+ dūr 0006/a, 0008/b, 0017/a,
0028/a, 0082/a, 0155/a, 0157/a,
0157/b, 0264/a, 0264/b, 0265/a,
- 0453/b, 0544/a, 0545/a, 0666/a,
0668/b, 0674/a, 0678/b, 0722/b,
0725/b, 0806/b, 1080/b, 1086/b,
1123/a, 1124/b, 1127/a, 1137/b,
1151/b, 1177/b, 1262/b
- gerek-:** -2- [T.] Gerekli olmak, lazım
olmak.
g.- mez 0266/b, 1115/b
- germ:** -1- [Far.] Kızgın, öfkeli.
g. (g. ol- “öfkelenmek”) 0509/a
- germiyyet:** -1- [Far.+Ar.] Sıcaklık.
g.+ ini 0167/b
- germ-ḥoşnūd:** -1- [Far.] Gönü hoşnut
eden, gönül ısıdıran.
g. 0670/a
- görü:** -4- [T.] Geri.
g. 0428/a; (g. dön-) 0857/a, 0870/b
g.+ ye 0597/a
- geşt:** -4- [Far.] Seyretme, gezinti.
g. 0696/b; (g.- i deşt) 0660/b; (g. ü
güzār èt-) 0722/a; (g.- i gülşen
eyle-) 0154/a
- getür-:** -7- [T.] 1. Getirmek.
g. 1096/b
g.- di 0964/a
g.- se 0956/a
g.- üp 1189/b
2. Söylemek, anlatmak.
g.- di (nuṭṭa g.) 1213/b
g.- düm (maḳāle g. “söylemek”)
0260/b, 0459/b

gevāhir: -1- [Ar.] Cevherler.

g. 0323/a, 0447/a

gevher: -7- [Ar.] Cevher.

g. 1191/a; (g.- i baħr-ı ma‘ānī)
0680/a; (g.- i hāş) 1091/a, 1109/b;
(g.- i luţf) 0652/b; (dürr ü g. ol-)
0512/b
g.+ i 0238/b

gey-: -3- [T.] Giymek.

g.- di 1010/a
g.- üp 0632/a, 1226/a

gez-: -5- [T.] Gezmek.

g.- er 0746/a
g.- erdüm 0295/a, 0360/a, 0364/b
g.- erken 0600/a

ġidā: -2- [Ar.] Besin, gıda.

ġ. (ġ.- yı rūḥ ol-) 0408/b, 0649/b

ġılāf: -1- [Ar.] Kılıcın kılıfı.

ġ.+ ından 0879/a

ġilmān: -9- [Ar.] 1. Cennette hizmet eden
delikanlılar.

ġ. 0624/b, 1040/b, 1193/b; (reşk-i
ġ.) 1070/b; (ġ. ol-) 0314/b
ġ.+ a 0640/b
ġ.+ dur 1071/a
ġ.+ ı 0753/b
2. Köle.
ġ. 0328/b

ġibi: -66- [T.] Benzetme edatı.

g. (‘aqlı g.) 0800/b; (‘alem g.)
0956/b; (anuġ g.) 0774/a; (āteş g.)
0285/b; (ay g.) 0991/b; (baħtum g.)
0299/b; (benüm g.) 0108/a,

0235/b, 0236/a, 0237/b; (cānāne
g.) 0726/b; (cünd-i şāhī g.) 0832/b;
(çeşm-i encüm g.) 1051/a; (def g.)
0673/b; (deryā g.) 0860/a; (ehli g.)
0061/b; (emr g.) 1138/b; (fetḥ-i
meṭālib g.) 0730/a; (ġam g.)
0996/b; (geldi g.) 0366/b, 0848/b;
(gül g.) 0887/a; (gül-i ra‘nā g.)
0623/a; (gün g.) 0416/b, 0506/a,
0599/b, 0815/a, 0821/a, 0886/a,
1007/a, 1121/a, 1172/a; (gürbe g.)
0752/b; (ḥamāme g.) 1143/b; (ḥıfz
étدی g.) 0738/b; (ḥüsn-i dil-ber g.)
0031/a; (‘ışkı g.) 1076/b; (kara
baħtum g.) 0151/b; (kebüter g.)
0553/a; (Mecnün g.) 0448/b; (meh
g.) 1267/b; (mihr g.) 1123/a; (mū
g.) 0288/b; (Mūsā g.) 0875/b;
(nāmı g.) 1120/a; (Nıl g.) 0586/a,
1013/b; (oķ g.) 0873/a, 0961/a;
(şadā g.) 0903/a; (Selīm-ḥan g.)
0738/a; (seyl g.) 0207/b, 0586/b,
1013/a; (şu g.) 0119/b; (şūr g.)
1207/a; (şurāḥī g.) 0751/a; (şeh-
bāz g.) 0737/a; (şem‘ g.) 0702/a,
1038/b; (ṭabl-ı şāhī g.) 0900/b;
(yay g.) 0991/a; (benüm g. ol-)
0259/b; (kıl g. ol-) 0087/a; (ṭūfān-ı
Nūḥ g. ol-) 0293/b; (Züleyḥā g. ol)
0452/b

gir-: -9- [T.] 1. Girmek.

g.- di 0504/b, 0508/a, 1147/a
g.- elüm 0490/a
g.- mezdi (gözüme uyḥu g.
“rahatsızlık verici durum
yuzunden uyuyamamak”) 0086/a
2. Girişmek, başlamak.
g.- dük (yola g.) 0394/a

g.- düm (yola g.) 0616/a
3. Elde etmek, ele geçirmek.
g.- e (elüme g.-) 1111/b
g.- meye (ele g.-) 1109/b
4. Ulaşmak, erişmek.
g.- di 1147/a

gird-āb: -1- [Far.] Suların dönerek
çukurlaştığı tehlikeli akıntı yeri.
g.+ a 0971/b

giriftār: -1- [T.] Tutulmuş, müptela.
g. (g. ol-) 0185/b

giryān: -13- [Far.] Gözyaşı döken, ağlayan.
g. 0611/a, 0618/b, 0662/b, 1059/a;
(berg-i eşk-i çeşm-i g.) 0608/b; (g.
ol-) 0135/b, 0225/b, 0388/a,
0575/b, 0048/b
g.+ ı (‘āşık-ı g. ol-) 0100/b; (dīde-i
g.) 0754/b; (tūtiyā-yı dīde-i g.)
0183/b

girye: -7- [Far.] Gözyaşı.
g. 0815/b; (g. vü ah ét-) 0898/b,
0948/b
g.+ den 1166/b
g.+ lerle 0105/b, 0143/b, 0186/a

git-: -26- [T.] 1. Gitmek.
g.- di 0756/a, 0997/a, (koyup git-)
1169/a
g.- dügi 0656/a
g.- e 1180/a
g.- elüm 0385/a
g.- erdi 0597/a, 0900/b, 0949/b
g.- erdük 0482/a
g.- erdüm 0604/b, 0613/a, 0618/b
g.- eyin 0584/b

g.- me 0021/a
g.- miş idi 0294/a
g.- se 0595/a
g.- üp 0614/a, 0992/a
2. Uzaklaşmak, ayrılmak.
g.- di (koyup git- “bırakıp
gitmek”) 1169/a
g.- düm 0354/b
g.- em 0544/b
3. Yönelmek, meyletmek, rağbet
etmek.
g.- erdüm 0139/b,
g.- ersin 0025/b
4. Kaybetmek, yitirmek.
g.- er 0790/b (ihtiyārı elden git-
“iradesi üzerindeki kontrolünü
kaybetmek”)
g.- erdüj 0250/a
g.- ıcek 0243/a

gizlü: -1- [T.] Gizli, saklı.
g. 1259/b

ğonçe: -8- [Far.] Açılmamış gül.
ğ. (ğ.- i elṭāf-ı sulṭān) 0653/b; (ğ.- i
ter) 1029/a; (ğ.- i zībālar ile)
1023/a
ğ.+ lerle 0161/a
ğ.+ si 0163/b, 0621/b, 0641/a
ğ.+ siyem 0430/a

gök: -20- [T.] Gökyüzü.
g.+ e 0899/b, 1089/a, 1192/a
g.+ de 0364/a, 0647/a, 0773/a,
0786/b, 0911/a, 1111/a, 1190/b;
(g. ara-) 0124/a
g.+ dedür 0803/a
g.+ den 0606/b, 0740/a; (g. mi)
0799/a

g.+ deyse 0808/b, 1066/b, 1068/b,
1088/b, 1118/b

göğüs: -2- [T.] Göğüs.

g.+ in 0967/a
g.+ ini 1220/b

göñül: -23- [T.] Kalbin manevi yönü,
yürek.

g. 0007/b, 0033/a, 0128/b, 0369/b,
0467/a, 0470/a, 0609/b, 0650/a,
0720/b
g.+ den 0121/b, 0124/b, 0238/b,
0356/b, 0460/b, 0795/b
g.+ ler 1028/b
g.+ se 0337/b, 0611/b
g.+ üm 0473/b, 0662/a, 0781/b
g.+ ümi 0376/b
g.+ ümüz 1121/b

gör-: -76- [T.] 1. Görmek.

g. 0012/b, 0845/b, 0882/b, 1141/b
g.- di 0253/a, 0794/a, 0823/b,
0836/a, 1160/a, 1161/a, 1162/a,
1186/a, 1225/a
g.- dügi 0803/a
g.- dügini 0523/b
g.- dügüm 0465/a
g.- düm 0095/b, 0184/b, 0232/b,
0360/b, 0361/b, 1061/a, 1230/a,
1231/b
g.- e 0927/b
g.- elden 1083/b
g.- em 0545/b, 0557/a, 0651/b
g.- en 0088/b, 0293/a, 0313/a,
0785/b, 0790/a, 0815/b, 0982/a
g.- enler 1031/b
g.- esin 0493/b
g.- evüz 1047/b

g.- ıcek 0793/a
g.- ince 0511/a, 0528/a
g.- me 0012/a, 0012/b
g.- medi 0318/b, 0823/a
g.- medüm 1080/a
g.- mege 0769/a
g.- memişdür 0774/b
g.- meye 0749/a, 1246/b
g.- meyem 0127/b, 0273/b
g.- mez olursın 0118/b
g.- miş idi 0802/a
g.- se 0298/a, 0636/b, 0642/b,
0643/b
g.- sem 0852/b
g.- üp 0097/a, 0397/a, 0414/a,
0483/a, 0519/a, 0522/b, 0714/a,
0911/a, 0948/b, 1168/a, 1219/a
g.- ürdi 0231/b
g.- ürler 0019/a
g.- ürse 0315/b
g.- ürüz 0803/b
2. Anlamak, farkına varmak.
g.- düm 0184/b
g.- üp 0367/b
3. Yaşamak, geçirmek.
g.- meyem (g. cevri ü cefâyı g.)
0127/b

göñin-: -20- [T.] 1. Görünmek.

g.- di 0071/a, 0463/b, 0879/b,
0939/b, 0940/b
g.- en 0431/b, 0736/a
g.- mez 1108/a
g.- mezdi 0183/a
g.- miş 0805/b
g.- ür 0311/b, 0324/a, 0548/a,
0548/b, 0605/b, 0638/a
g.- ürdi 0462/b
g.- ürmiş 0464/b

2. Olduğu hissini vermek, ... etkisi
bırakmak, sezmek.
g.- ür 0214/a, 0214/b

göster-: -4- [T.] Göstermek.
g. 0669/b
g.- mez (g. ol-) 0373/a
g.- ür 0749/a, 0752/b

götür-: -2- [T.] 1. Götürmek.
g.- di 0271/a
2. Yok olmasına, kaybolmasına yol
açmak.
g.- di 1049/b

göz: -17- [T.] Göz.
g.+ e 0183/a, 0373/a
g.+ i 0207/b
g.+ in 0511/a; (g. aç-) 1186/a
g.+ ini 1025/b; (g. süz-) 1055/b
g.- lerüm 0447/b
g.+ lerin 0511/b
g.+ lerün 0225/b
g.+ üm 0134/a, 0248/a
g.+ ümden 0357/a
g.+ üme 0140/a; (g. uyhu gir-)
0086/a
g.+ ümi 0361/a
g.+ üni 0234/b

gözet-: -2- [T.] Korumak, özen göstermek.
g.- e 0756/b
g.- em 1104/a

gözle-: -1- [T.] Bir şeyin gelmesini veya
olmasını beklemek.
g.- rdi 1182/b

gözyaşı: -2- [T.] Gözyaşı.
g. 0291/a, 1167/b

gulgüle: -1- [Far.] Gürültü.
ğ. 1147/b

ğurbet: -1- [Ar.] Yabancı memleket, yâd
el.
ğ.+ de 0481/a

ğurre: -1- [Ar.] Parlaklık, nurlu olma.
ğ. (ğ.- i ğarrā) 1232/b

ğuşa: -5- [Ar.] Gam, keder, hüzn, tasa.
ğ. 0218/a, 0346/b, 0596/a; (ğ. idi)
0090/b
ğ.+ dan 0387/b, 0731/a

güş: -8- [Far.] Kulak.
g. 0775/a; (g.- ı cānuḡ ile) 0030/a;
(g. ét-) 1037/a; (g. eyle-) 0690/b,
0867/b; (g. ur-) 0974/a; (g. ile)
1065/b
g.+ ina 0132/a

güşe: -1- [Far.] Köşe, kenar, bucak.
g. (g.- i cennet ét-) 0728/b

güyā: -11- [Far.] Sanki, galiba.
g. 0291/a, 0463/b, 0640/a, 0894/b,
0940/a, 0949/b, 0950/a, 0981/a,
1001/a, 1038/b, 1167/a

güyende: -1- [T.] Söyleyen kimse,
söyleyici.
g. 1194/b

güç: -1- [T.] Güç, kuvvet.
g.+ üm (g. yét-) 1103/b

gül-: -2- [T.] Gülmek.

g.- di 0887/a
g.- üp 1029/a

gül: -23- [T.] Gül.

g. 0141/b, 0412/a, 0623/b, 0627/a;
(g.- i gülzār-ı cennet) 1242/a; (g.- i
ḥandān) 0371/b, 0417/b; (g.- i
ḥandānı ol-) 0746/, 0757/b; (meh-i
nevresn-i na^l-i esb-i g.- gūn
rikāb) 0319/a; (g.- i ra^{nā} gibi)
0623/a; (g.- i ra^{nā}) 1154/a; (ṣāḥ-ı
g.) 0834/a; (ṣāḥ-ı g.) 1019/a; (ṣeh-i
g.) 1188/a; (g. gibi) 0887/a
g.+ den 0284/b
g.+ i (āṣūfte-i serv ü g. ol-) 0026/b
g.+ leri 0431/a
g.+ lerinden 0027/b, 0141/a
g.+ lerini 0162/a, 0706/b

güldür-: -1- [T.] Güldürmek.

g.- ür 0754/b

gülistān/gülsitān: -2- [Far.] Gül bahçesi.

g.+ ı 0317/a, 0728/b

gülşen: -13- [Far.] Gül bahçesi, güllük.

g. (g.- i bāğ-ı cinān) 0534/a; (geşt-i
g. eyle-) 0154/a; (ṣāḥn-ı g.)
0161/a, 1029/b; (g.- i nazm içre)
0759/a; (g. ol-) 1018/a; (g. içre)
1151/a
g.+ de 0434/a
g.+ e 0159/b, 1034/a
g.+ ini 0025/a
g.+ inüj 0333/b, 1058/a

gülzār: -6- [Far.] Gül bahçesi.

g. 1022/b; (g.- ı firāk içre) 0286/a;
(gül-i g.- ı cennet) 1242/a

g.+ ı 0600/b, 1020/a, 1021/b

gül-endām: -1- [Far.] Güzel endamlı, gül
gibi endamlı.

g. 0508/a

güm: -1- [Far.] Kayıp.

g. (g. ol-) 1004/b

güm-rāh: -1- [Far.] Yolunu kaybetmiş.

g. 1060/a

gün: -37- [T.] 1. Gün.

g. 0084/a, 0148/a, 0148/b, 0150/a,
0213/a, 0274/a, 0343/a, 0360/a,
0422/b, 0489/a, 0616/b, 0619/a,
0816/b, 0817/a, 0835/a, 0846/a,
0969/a, 1262/a; (g. içre) 0423/a
g.+ de 1182/a
g.+ den 0677/b
g.+ dür 0954/a
g.+ üm 0486/a
g.+ üj 0110/a
2. Güneş.
g. 0035/a, 0360/b, 0372/b; (g.
gibi) 0416/b, 0506/a, 0599/b,
0815/a, 0821/a, 0886/a, 1007/a,
1121/a, 1172/a

günāh: -1- [Far.] Günah.

g.+ ı 0039/a

gündüz: -6- [T.] Gündüz.

g. 0142/b, 0145/b; (g. ol-) 0137/a
g.+ üm 0137/a
g.+ üme 0086/b
g.+ ümi 0361/b

gürbe: -1- [Far.] Kedi.

g. (g. gibi) 0752/b

gürg: -1- [Far.] Kurt.

g. (g.- ı hayret) 0610/a

güzār: -3- [Far.] Geçme, geçiş.

g. (g. ét-) 1145/b

g.+ ı (geşt ü g. ét-) 0722/a

g.+ um 0696/b

güzer: -2- [Far.] Geçiş.

g. (g. kı1-) 0609/a, 1087/a

h (h, h)

h^ıāb: -2- [Far.] Uykü.

h. 1185/b

h.+ dan 1025/b

0082/a

h.+ a 0359/a, 1045/b; (‘ışk-ı h.)

0080/a; (luṭf-ı h.) 0001/b

h.+ dan 0035/a, 0112/a, 0125/a,

0212/b, 0078/a (ḥazret-i h.)

0131/a, 0158/a, 0227/a, 0478/a,

0556/a, 0591/a

ḥabāb: -1- [Ar.] Hava kabarcığı.

h (h.- ı sāgar) 0736/a

ḥabbe: -1- [Ar.] Tane, tohum.

h.+ ye 1014/a

h.+ uṣ (ṭarīḳ-ı dīn-i h.) 0075/b

ḥāk: -8- [Far.] Toprak.

h. 1032/b; (h.- i pāy-ı šāh) 1030/b;

(h.- i rehi) 0183/a; (kuḥl-i h.- i

reh-i yār ile) 0034/b; (h. ile yeksān

ol-) 0585/b; (h. ile) 0466/b

h.+ e 1063/a, 1238/a

ḥaber: -6- [Ar.] Bir olay, bir olgu üzerine edinilen bilgi.

h. 0541/a, 1005/a; (h. ol-) 1003/a,

1033/b; (h. vēr-) 0880/b

h.+ den 0881/a

ḥaber-dār: -1- [Ar.+Far.] Haberi olan, vakıf.

h. (h. ol-) 0881/a

ḥākān: -1- [Far.] Hükümdar.

h. 0304/a

ḥabīr: -1- [Ar.] Haberdar, haberi olan kimse.

h. (h. ol-) 0002/a

ḥakīkat: -7- [Ar.] Gerçek, doğru.

h. 0013/a, 0107/a, 0251/a, 0562/a;

(h. fehmin ét-) 0022/b

h.+ de 0006/b

h.+ se 0266/a

ḥacālet: -2- [Ar.] Utanma, utanç.

h. 0922/b

h.+ le 0923/b

ḥāksār: -1- [Far.] Perişan.

h. (h. ét-) 1025/a

ḥaclet: -1- [Ar.] Utanma, mahçup olma.

h. (şūr-ı h.) 0920/b

ḥāl: -37- [Ar.] Hâl, durum.

h. (h.- i perişān) 0731/b

h.+ e 0054/b; (‘arz-ı h.) 0678/a

h.+ i 0184/b, 0381/b, 0386/b,

0594/b, 0928/b, 0936/b, 1061/b;

(‘arz-ı h.) 0381/a

h.+ inden 0658/b, 0665/b

h.+ ini 0159/a

h.+ üm 0151/a, 0190/b, 0203/a,

ḥak/ḥakḳ: -128- [Ar.] Allah.

h. 0079/a, 0079/b, 0224/a, 0226/b,

0258/b, 0424/a, 0461/b, 0546/a;

(ḳudret-i h.) 0103/a, 0977/a;

(māhiyyet-i h.) 0003/a; (şuhūd-ı

ḳudret-i h.) 0003/b; (ṭālib-i h. ol-)

0204/a, 0233/a, 0299/a, 0379/b,
0590/b
h.+ ümden 0591/b, 0691/b
h.+ üme 0298/b, 0358/b
h.+ ümi 0088/b, 0171/b, 0231/b
h.+ üñ 0106/b, 0185/a, 0226/a,
0234/a
h.+ üñden 0263/b
h.+ üñi 0666/b

ḥāl: -4- [Ar.] Vücuttaki küçük siyah
benek, ben.
h. (h.- i 'izārı) 0414/a, 0777/a; (h.-
i siyāh) 0439/a
h.+ üñle (fitne-i h.) 0468/b

ḥalās: -1- [Ar.] Kurtulma, selamete erme.
h. (h. ol-) 0985/b

ḥālāt -1- [Ar.] Hâller.
h.+ ı 1168/a

hāle: -5- [Ar.] Ayın ya da güneşin
etrafında görülen parlak halka
şeklindeki ışık.
h. (h.- i bezm) 0331/b, 0842/b; (h.-
i māh ol-) 1217/b; (h.- i bezm içre)
1200/a
h.+ dür 0404/a

hāleāsā: -1- [Ar.+Far.] Hale gibi.
h. 1051/b

ḥālet: -4- [Ar.] Nitelik, keyfiyet.
h. (h.- i 'alleme'l-esmā) 0032/b
h.+ i 0519/a, 0911/a, 0982/a

ḥālī: -2- [Ar.] Tenha, boş.
h. 0199/a, 1061/a

ḥalīfe: -3- [Ar.] Hz. Muhammed'den sonra
onun vekili olarak din ve dünya
işlerinde bütün müslümanların
önderi, aynı zamanda devletin
reisi olan kişi.
h. 0067/b, 0069/a; (h. ol-) 0068/a

ḥalk: -5- [Ar.] 1. Halk, ahali, topluluk.
h. 0904/b, 1204/b;
h.+ ı 0644/b
2. Yaratma.
h. (h. ol- "yaratmak") 0009/a,
0053/a

ḥall: -1- [Ar.] Bir işin zor ve karanlık
tarafalarını çözme, çözümleme.
h. (h. ol-) 0153/b

ḥallāc: -1- [Ar.] Pamuğu didik didik eden.
h. 0855/b

ḥalvet: -1- [Ar.] Çevre ile her türlü ilişkiyi
kesip yalnız kalma.
h.+ i 0510/a

ḥām: -2- [Far.] 1. Olmamış, pişmemiş, çiğ.
h. (h. ol-) 0602/b
2. Tabii hâlinde bulunan,
işlenmemiş.
h. ('anber-i h.) 0507/b

ḥamāme: -1- [Ar.] Güvercin.
h. (h. gibi) 1143/b

ḥamdü li'llāh: -2- [Ar.] "Allah'a şükürler
olsun" anlamına gelen Arapça söz.
h. 0042/a, 1270/b

ḥammām: -8- [Ar.] Yıkanılacak yer.

- h. 0507/a, 0508/b, 0511/a, 0512/b
h.+ a 0490/a, 0500/a, 0506/a
h.+ dan 0525/a
- hāmūş:** -1- [Far.] Suskun, sessiz, sakin.
h. (h. ol-) 1037/b
- han:** -4- [T.] Hükümdara verilen unvan.
h. 0305/b, 0958/b, 0983/a, 1267/a
- hançer:** -1- [Ar.] Ucu sivri, iki yanı keskin bıçak.
h.+ i 1227/a
- handān:** -4- [Far.] Gülen, gülücü.
h.+ a (gül-i h.) 0371/b, 0417/b
h.+ ı (gül-i h. ol-) 0746/b, 0757/b
- hāne:** -4- [Far.] Ev.
h. 1179/a
h.+ de 0392/b
h.+ me 0271/b
h.+ müzde 0387/a
- hānmān:** -2- [Far.] Ev bark, yurt.
h.+ ı 0986/b, 0995/b
- har:** -3- [Far.] Eşek, merkep.
h. 0196/b, 0200/a; (h. ol-) 0264/b
- hār:** -1- [Far.] Diken.
h. (hem-dem-i h. eyle-) 0284/b
- harām:** -1- [A.] Allah'ın izin vermediği, men ettiği şeyler.
h. (h. ol-) 1185/b
- harāret:** -4- [Ar.] Sıcaklık.
h. 0253/a; (h. al-) 0514/a; (h. vēr-
-) 0377/a, 0588/b
- harbī:** -1- [Ar.] Savaşla ilgili, savaşa ait.
h. (çeng-i h.) 0884/a
- haridār:** -3- [Far.] Müşteri, alıcı.
h. 1162/a
h.+ ı 1132/a
h.+ uñ 1129/b
- hāş:** -9- [Ar.] 1. Özgü, hususi.
h. (çāker-i h. ol-) 1195/b; (meclis-i h. ét-) 0325/a
h.+ ında (bezm-i h.) 0739/b; (meclis-i h.) 0336/a, 0420/a
h.+ umda (bezm-i h.) 1235/b
h.+ uñda (bezm-i h.) 0758/a
2. Saf, katıksız.
h. (gevher-i h.) 1091/a, 1109/b
- hasb-ı hāl:** -2- [Ar.] Sohbet, söyleşi.
h. (h.- i hāl) 0223/b; (şīr-i h.- i hāl) 0184/a
- hased:** -2- [Ar.] Kıskançlık.
h.+ le 0197/a, 1222/b
- hasen:** -3- [Ar.] Güzel.
h.+ den (hüsn-i h.) 0022/b
h.+ dür 0083/a; (hüsn-i h.) 0083/b
- hāşıl:** -2- [Ar.] Ortaya çıkan, netice.
h. (h. ol-) 0110/b, 0792/a
- haşm:** -1- [Ar.] Düşman.
h.+ ına 0863/b
- hasret:** -12- [Ar.] Kavuşma arzusu, özlem.
h. (āteş-i h.) 0287/a; (h.- i mäh)

- 0283/a, 0356/b; (h.- i mäh ile)
0617/b, 0662/b; (h.- i šāh) 0345/b;
(h. ile) 0210/b, 0449/b; (h. ol-)
0457/a, 0610/b; (h. olmuş idi)
0659/a
h.+ inden 0343/b
- ḥaste:** -2- [Far.] Hasta.
h. (h.- i hicrān) 0370/a; (h. ol-)
0343/b
- ḥaste-dil:** -1- [Far.] Hasta gönüllü, gönlü
yaralı.
h.+ ler 0390/b
- ḥaşr:** -6- [Ar.] Ölülerin diriltip bir araya
toplandığı zaman, kıyamet.
h. (yevm-i h.) 1206/a; (h. ol-)
1206/b
h.+ e (h. degin) 0758/b; (h. dek)
0035/b, 0739/a, 1074/b
- ḥat/ḥatt:** -2- [Ar.] Sevgilinin yüzündeki
tüyler.
h. (h.- ı ‘anber-bār) 0413/a, (h.- ı
miskīn) 0434/a
- ḥatır:** -1- [Ar.] Hatır, gönül.
h. (h.- ı šāh-ı peder) 0873/b
- ḥavāle:** -1- [Ar.] Bir işi, bir şeyi başkasına
devretme.
h. (h. eyle-) 0044/b
- ḥāver:** -2- [Far.] Güneşin doğduğu taraf,
doğu.
h. (sultān-ı h.) 0416/a, 0811/a
- ḥavrā:** -2- [Ar.] Huriler.
- h. 0445/a, 0636/b
- ḥavz:** -1- [Ar.] Havuz.
h. (h.- ı dil-güşā) 0637/b
- ḥayāl:** -5- [Ar.] Zihnen tasarlanan şey,
düş.
h. (h.- i mū-miyān) 0475/a; (h. ile)
0787/b
h.+ idür 0801/a
h.+ ündür 0476/b
h.+ üymiş 0463/a
- ḥayālāt:** -1- [Ar.] Hayaller, düşler.
h. 0273/a
- ḥayāt:** -1- [Ar.] Doğumdan ölüme kadar
geçen süre, ömür.
h.+ ından 0518/a
- ḥayfā:** -1- [Ar.] Yazık anlamına gelen bir
ünlem.
h. 0170/a
- ḥayl:** -10- [Ar.] 1. Atlı asker.
h. (h.- i sultān) 0918/b, 0993/b
2. Zümre.
h. (h.- i a‘dā) 0921/b, 0922/b; (h.- i
eşcār) 0626/b, (h.- i sipāhī)
0867/b; (h.- i su‘bān) 0952/b
1017/b; (h.- i necm) 0926/b
h.+ i 1045/a
- ḥaylī:** -11- [Far.] Oldukça fazla, epeyce
anlamındadır.
h. 0199/b, 0235/a, 0269/a, 0380/b,
0794/b, 0797/a, 0900/b, 0926/b,
1045/b, 1063/b, 1161/b

ḥayme: -2- [Ar.] Çadır.

ḥ.+ lerle 0832/a, 0840/a

ḥayr: -1- [Ar.] İyilik.

ḥ.+ ı (ḥ. ét-) 0724/a

ḥayrān: -13- [Ar.] Bir şeyi, bir kimseyi çok beğenen.

ḥ. 0045/b, 0364/b, 0611/b, 1075/b,

1077/a; (ḥ. ol-) 0483/a,

0662/a, 1205/b; (ḥ. ḳal-) 0289/b;

(ḥ. iseḡ) 0392/a

h.+ am 0735/a

ḥ.+ ı 0735/b (cemāli nūrınuḡ ḥ. ol-) 0100/a

ḥayret: -11- [Ar.] Bir durum veya bir şey

karşısında ne yapacağını, ne

hüküm vereceğini bilememe.

ḥ. (ḡarīḳ-ı eşk-i çeşm-i ḥ. ol-) 0982/b;

(gürg-ı ḥ.) 0610/a; (esīr-i vādī-i ḥ. ol-) 0457/b

ḥ.+ de 0231/b; (‘ālem-i ḥ.) 0360/a;

(‘ālem-i ḥ. ḳal-) 0378/a, 0694/a; (ḥ. ḳalmış idi) 0292/b, 0415/a (vādī-i ḥ.) 1060/a

ḥ.+ ümden 0341/b

ḥayr-maḳdem: -1- [Ar.] Hoş gelme, hoş

geliş.

ḥ. 0820/b

ḥazān: -1- [Far.] Sonbahar.

ḥ.+ a (bād-ı ḥ.) 0992/b

ḥāzır: -3- [Ar.] 1. Bir yerde bulunan,

mevcut olan.

ḥ. (ḥ. ol-) 0836/b; (ḥ. imiş) 0396/a

2. Hazırlanmış, hazır edilmiş.

ḥ. (ḥ. ol-) 0134/a

ḥazret: -13- [Ar.] 1. Şahıs veya kutsal

sayılan varlık isimlerinin başına

getirilip Farsça isim tamlaması

şeklinde kullanılır ve saygı ifade

eder.

ḥ (ḥ.- i ḥaḳ) 0131/a, 0158/a,

0227/a, 0478/a, 0556/a, 0591/a;

(ḥ.- i mīr-i Celāli) 0684/b; (ḥ.- i

‘Oşmān) 0069/b; (ḥ.- i sulṭān)

0305/b; (ḥ.- i sulṭān-Murād)

1245/b; (ḥ.- i şāh-ı cihān) 0538/b;

(ḥ.- i şeh) 0698/a

2. Bir büyük zattan bahsedilirken

isimi yerine saygı sözü olarak

kullanılır.

ḥ.+ üḡ (ḥuḡūr-ı ḥ.) 0014/a

hecr: -6- [Ar.] Ayrılık.

h. (dem-i h.) 0179/a; (ḡam-ı h. ile)

0601/a; (şāyim-i h. ol-) 0465/b

h.+ e 0211/b; (nār-ı h.) 0613/b

h.+ üḡle 1125/b

heft-ḳişver: -1- [Far.] Yedi ülke, yedi

iklim.

h. (pādişāh-ı h.) 1239/a

helāk: -1- [Ar.] Yok etme, ortadan

kaldırma.

h. (h. ét-) 0287/a

hem: -71- [Far.] Hem, hem de.

h. 0023/b, 0087/a, 0089/b, 0136/a,

0149/b, 0153/b, 0155/a, 0175/b,

0191/b, 0194/a, 0194/b, 0198/a,

0198/b, 0206/b, 0207/b, 0218/b,

0233/b, 0241/b, 0277/b, 0279/a,

0279/b, 0283/b, 0293/b, 0307/a,
0334/b, 0346/a, 0352/b, 0354/b,
0355/b, 0409/a, 0413/a, 0431/a,
0431/b, 0436/a, 0446/a, 0450/a,
0452/a, 0465/a, 0465/b, 0475/b,
0490/a, 0496/a, 0563/b, 0566/a,
0568/a, 0571/b, 0573/b, 0598/b,
0613/a, 0629/b, 0645/a, 0660/b,
0667/b, 0675/b, 0681/a, 0683/b,
0749/b, 0780/b, 0794/b, 0796/b,
0917/b, 1088/a, 1119/a, 1126/a,
1142/b, 1178/b, 1181/a, 1181/b,
1235/a, 1265/b, 1266/b

hemān: -40- [Far.] Çabucak, derhal.

h. 0012/b, 0033/a, 0095/b, 0121/b,
0159/b, 0166/b, 0178/b, 0184/b,
0204/b, 0236/b, 0240/a, 0271/b,
0272/b, 0348/b, 0360/b, 0361/b,
0381/a, 0416/b, 0421/b, 0460/b,
0473/b, 0615/b, 0616/b, 0651/b,
0663/a, 0750/b, 0772/b, 0792/b,
0852/b, 0894/a, 0915/b, 0969/b,
0988/b, 1056/a, 1085/b, 1115/a,
1143/b
h.+ dan 0247/b, 0423/b, 0501/b

hemān-dem: -25- [Far.] Derhal, o anda.

h. 0103/a, 0146/b, 0267/b, 0268/b,
0350/a, 0393/b, 0394/b, 0397/b,
0543/b, 0559/b, 0859/b, 0877/b,
0957/b, 0959/a, 0977/a, 1048/b,
1146/b, 1155/b, 1157/b, 1163/b,
1172/b, 1208/b, 1210/b, 1255/b,
1257/a

hemvār: -1- [Far.] Düzgün, muntazam,
uygun.

h. 0490/b

hem-bāl: -1- [Far.] Arkadaş, dost.

h. 0055/b

hem-çü: -1- [Far.] Aynı şekilde.

h. 1140/a

hem-dem: -24- [Far.] Arkadaş, dost.

h. 0166/b, 0239/a, 0807/b; (h.- i
sulṭān-ı ‘ālem) 0690/a; (h.- i ṣāh)
0720/a, 0793/a; (h.- i ṣāh-ı cihān)
0721/b; (h.- i ḥār eyle-) 0284/b;
(yār u h. ol-) 0390/a; (h. ol-)
0111/a, 0153/a, 0168/a, 0172/a,
0235/a, 0281/a, 0346/b, 0480/a,
0612/b, 0750/a
h.+ ine 0796/a, 0807/a, 0807/b
h.+ üm 0191/b, 0277/b

hem-rāh: -1- [Far.] Yoldaş.

h. (h. idi) 0596/a

hem-reng: -1- [Far.] Rengi bir olan.

h. (h. ol-) 0419/a

hem-ser: -2- [Far.] Benzer, eş.

h. (h. ét-) 0322/b; (h. ol-) 0433/a

hem-zānū: -1- [Far.] Diz dize.

h. (h. ol-) 0789/a

hep: -8- [Far.] Bütün.

h. 0141/b, 0162/a, 0256/a, 0256/b,
0257/b, 0401/a, 0401/b, 0660/a

her: -61- [Far.] Bütün, hep.

h. 0017/b, 0093/a, 0099/b, 0108/b,
0111/a, 0116/a, 0125/a, 0144/a,
0146/a, 0163/b, 0212/a, 0231/b,
0234/a, 0263/a, 0275/b, 0277/a,

0284/a, 0316/b, 0322/a, 0324/a,
0328/a, 0355/b, 0359/a, 0409/b,
0424/b, 0434/b, 0475/a, 0510/a,
0621/b, 0623/a, 0624/a, 0625/a,
0639/a, 0639/b, 0641/a, 0647/a,
0648/a, 0654/b, 0671/b, 0673/b,
0731/a, 0751/a, 0755/a, 0761/b,
0768/a, 0803/b, 0830/a, 0842/a,
0847/b, 0902/b, 0905/a, 0906/a,
0966/b, 1015/a, 1034/b, 1051/a,
1078/b, 1152/a, 1154/b, 1192/a,
1250/b

hergiz: -7- [Far.] Asla, hiçbir vakit.
h. 0195/b, 0273/a, 0444/b,
0498/b, 0693/a, 0914/b, 1053/b

herkes: -1- [Far.] Herkes.
h. 0415/a

her biri: -5- [T.] Ayrı ayrı hepsi.
h. 0776/b, 0830/b, 0961/a
h.+ si 0992/a, 1043/a

hevā[I]: -7- [Far.] 1. İstek, arzu.
h. (h.- yı āḥar) 0341/a; (h.- yı
āḥer) 0564/a
h.+ da 0410/a
h.+ nuḡ (ehl-i h.) 1249/b
h.+ yı 0044/b
3. Müzik parçalarında tür.
h. 0340/b
h.+ da 0671/b

hevā[II]: -9- [Ar.] 1. Hava.
h.+ da 0671/b, 1043/a
h.+ dan 0339/b, 0609/a
h.+ sı 0059/b, 0564/b
h.+ ya 0340/a, 1090/a

2. Gökyüzü, sema.
h.+ da 0406/b

hevā-dār: -2- [Far.] İstekli.
h. (h. ol-) 1240/a, 1257/a

hezār: -2- [Far.] 1. Bin.
h. (h. eyle-) 0286/b
2. Bülbül.
h.+ a 1019/a

hezārān: -3- [Far.] Binlerce.
h. 0160/b, 0634/b, 1037/b

ḥıfz: -1- [Ar.] Muhafaza etme, koruma.
ḥ (ḥ. ét- gibi) 0738/b

ḥırāmān: -1- [Far.] Salına salına yürüyen.
ḥ.+ ı (kebk-i ḥ.) 0737/b

ḥırāmānī: -2- [Far.] Salınarak, salına
salına.
ḥ. (ḥ. ḥırāmānī) 0751/b

Ḥızırveş/Ḥızrveş: -2- [Ar.+Far.] Hızır gibi.
Ḥ. 0663/b, 1145/a

ḥicāb: -3- [Ar.] Utanma, sıkılma,
mahcubiyet.
ḥ.+ ı 0156/a, 0493/a
ḥ.+ ından 0520/a

hicrān: -7- [Ar.] İnsanın içinde yer eden
dinmez acı.
h. (eyyām-ı h.) 0147/a; (ḥaste-i h.)
0370/a; (mīve-i eşcār-ı h.) 0608/a;
(şāyim-i h. ol-) 0437/a
h.+ a 0348/a; (yara-ı h.) 0389/a
h.+ ı (dūzaḥ-ı h.) 0179/b

hiç: -8- [Far.] Hiç, hiçbir zaman.
h. 0001/b, 0018/a, 0020/b, 0282/b,
0344/b, 0529/b, 0715/b, 1246/b

hizmet: -4- [Ar.] Bir kişinin işini yapma,
hizmet.
h. (h.- i sâz ile) 0336/b
h.+ de 0092/b
h.+ inde 0672/a
h.+ inden 0343/a

hikâyet: -9- [Ar.] Bir olayı anlatma,
hikâye.
h. 1058/a; (h. ét-) 0038/b, 0204/a,
0233/a; (h. eyle-) 0173/b, 0386/b,
0532/b, 0660/b, 0696/a

hikmet : -4- [Ar.] Hakimlik, bilgelik.
h (‘ilâc-ı h.- i Luḡmān) 0370/b; (h.-
i Luḡmān) 0743/b; (h.- i sırr-ı fem)
0032/a
h.+ dūr 0743/a

hilâfet: -1- [Ar.] Halife olma durumu,
halifelik.
h. 0070/a

hilâl: -1- [Ar.] Ayın ilk günlerinde aldığı
yay biçimi.
h.+ e 0475/b

hil‘at: -3- [Ar.] Padişahlar ve vezirler
tarafından birine iltifat veya
mükâfat olarak giydirilen kürklü
veya işlemeli kıymetli kaftan.
h. 0912/b, 1010/a, 1199/a

himâyet: -7- [Ar.] Koruma.
h. (h. ét-) 0201/b, 0342/b, 0592/a,

0664/b, 0698/b; (h. eyle-) 0426/b;
(h. um-) 0051/a

himmet: -6- [Ar.] Yardım.
h. (deryâ-yı h.) 0652/a; (h.- i şâh)
0913/b, 1145/a; (keh-rübâ-yı h.- i
şâh) 0655/a; (h.- i şâhen-şeh ile)
1107/b; (h.- i şâhî) 1240/a

hizmet: -3- [Ar.] Bir kimsenin yapmakla
sorumlu tutulduğu iş.
h. (h. ét-) 0676/a
h.+ de 0344/a, 0674/a

hod: -1- [Far.] Kendi, bizzat.
h. 0628/b

hokka: -2- [Ar.] Mürekkep konulan küçük
kap.
h (h.- ı dürr) 0447/a, 0779/a

hoşnūd: -1- [Far.] Memnun.
h. (h. ol-) 0670/b

hoş-elhân: -1- [Far.+Ar.] Güzel nağmeler.
h. (h. ét-) 0649/a

hoş-endām: -1- [Far.] Güzel vücutlu.
h. (serv-i h.) 1024/a

hoş-hūn: -2- [Far.] Güzel şarkı söyleyen,
güzel okuyan.
h. 1041/a; (şavt-ı h.) 0407/a

hūb: -9- [Far.] Güzel.
h. 0078/b, 0623/a; (şūret-i h.)
0362/a; (h. ol-) 0078/a; (h. idi)
0401/a
h.+ a 0641/a

- h.+ dur 0059/b
h.+ ı (Hudānuḡ h. ol-) 0062/a
h.+ uḡ (h. içün) 0063/b
- hübān:** -10- [Far.] Güzeller.
h. 0331/b, 0405/b, 1039/a, 1200/a;
(ṣāh-ı h.) 1067/a; (h. ol-) 0701/b;
(h. içinde) 1228/b
h.+ a 0417/a
h.+ dan 1139/a
h.+ ı (server-i h. ol-) 0755/b
- hūn:** -1- [Far.] Kan.
h. 0980/a
- hūn-riz:** -1- [Far.] Kan dökücü, zalim.
h. (çeşm-i h.) 0519/a
- hūr:** -9- [Ar.] Cennet kızı, huri.
h. 0624/b, 0761/a, 1040/b, 1193/b;
(reşk-i h.- ı bāğ-ı Rıdvān) 0314/a;
(h. ile) 0640/b, 0753/b
h.+ a 0163/b, 0621/b
- hurrem:** -6- [Far.] Sevinçli, şen.
h. (h. ét-) 0568/b; (h. ol-) 0172/b;
(şād ü h. ol-) 0111/b, 0496/b,
1126/b; (h. ol) 0428/b
- hurşid:** -1- [Far.] Güneş.
h. (eflāk ü h.) 1044/a
- hurūş:** -2- [Far.] Coşma, gürleme.
h.+ a 0812/b, 0860/b
- huşul:** -1- [Ar.] Hâsıl olma, gerçekleşme,
meydana gelme.
h.+ i 1112/a
- huṭbe:** -1- [Ar.] Konuşma, nutuk.
- h.+ sin 0627/b
- huzūr:** -1- [Ar.] Karşı, kat, huzur.
h. (h.- ı ḡazret) 0014/a
- h̡āb:** -1- [Far.] Uyku.
h.+ a (h. var- “uyumak”) 0272/b
- hücūm:** -2- [Ar.] Üstüne yürüme,
saldırma.
h. (h. ét-) 0988/a
h.+ ı (h. ét-) 0841/b
- hük̡m:** -3- [Ar.] 1. Verilen karar, yargı.
h. (h. ile) 0744/b
2. Üzerinde hâkimiyet kurma,
hük̡mü altına alma.
h. (h. ét-) 0180/b, 0742/a
- hümā:** -5- [Far.] Kafdağı’nda yaşadığına
inanılan mitolojik bir kuş.
h. (h.- yı āsumānī) 1106/a; (h.- yı
zıll-ı luṭf-ı kirdigārī) 0303/b
h.+ ya 1090/b
h.+ yı 1087/b; (perr-i h.) 0606/a
- hüner:** -1- [Far.] Bir işte gösterilen
ustalık.
h.+ ler 0931/a
- hürmet:** -2- [Ar.] Ölçülü davranma hissi,
saygı.
h. 1093/b
h.+ iyçün 0076/a
- hüsn:** -24- [Ar.] Güzellik.
h. 0799/b; (pādişāh-ı h.) 0113/b;
(h.- i be-nām) 1119/b, 1140/b; (h.-
i dil-ber gibi) 0031/a; (h.- i ḡasen)

0022/b, 0083/b; (h.- i icazet)
0589/b; (h.- i rāya) 1099/a; (h.- i
rızā vēr-) 1097/a; (h.- i rızā)
0592/b, 1102/a
h.+ e 1131/a; (burc-ı h.) 0441/a,
0580/b; (evc-i h.)1105/b; (Mısr-ı
h.) 1120/b
h.+ inde (cennet-i h.) 0778/a
h.+ ini (defter-i h.) 0765/a
h.+ üme 0445/a

h.+ üñ (burc-ı h.) 0114/b, 0122/b,
0278/b; (kaşr-ı h. şeh-nişiñi ol-)
0778/b

hüveydā: -1- [Far.] Belli, apaçık.
h. (h. eyle-) 0032/b

hüzn: -1- [Ar.] Keder, sıkıntı.
h (h. ile) 0694/b

ırak: -1- [T.] Uzak.

1. (Bağdād baña 1. ol-) 0554/b

‘ırāk: -3- [T.] Musikimizin altı yedi asırlık
birleşik makamlarından biri.

‘ı. 0337/b, 0669/b, 1171/b

ıışşı: -1- [T.] Fayda.

1. (1. eyle-) 1162/b

‘ıışk: -29- [Ar.] Aşk.

‘ı. 0129/a, 0264/a, 0265/a, 0423/b;

(‘ālem-i ‘ı) 0217/a, 0217/b;

(āsumān-ı ‘ı.) 0372/a; (āyīne-i ‘ı.)

0126/a; (āyīne-i āyīne-i ‘ı.)

0126/b; (esrār-ı ‘ı.) 0259/a

‘ı.+ a (da‘vā-yı ‘ı.) 0425/b; (‘ı.- ı

hakk) 0080/a; (vādī-i ‘ı.) 0158/b;

(‘ı. ol-) 1077/a; (reh-i ‘ı. içre)

0021/b, 0023/b

(‘ı. ile) 0266/b, 0296/b; (şaykal-ı ‘ı.

ile) 0033/b; (zevk-i ‘ı. ile) 1078/b

‘ı.+ ı 0083/a, 0377/a, 1079/b; (‘ı.

gibi) 1076/b

‘ı.+ um 0091/b, 0262/a

‘ı.+ uñ 0263/a; (şeh-i ‘ı.) 0218/a

‘ı.+ uñdan (belā-yı derd-i ‘ı.)

0038/b

i (i, i)

i-: -161- [T.] isimlerin yüklem olmasını sağlayan yardımcı fiil.

i.- di (āh eyler i.) 1224/b; (āh ile zār i.) 0297/b; (āh u efgān eyler i.) 0650/a; (‘āşık etmiş i.) 0353/b; (ayırmaz i.) 0195/b; (bād-ı şarşar i.) 0902/a; (bēgler i.) 0481/b; (bu i.) 0125/a (bulunmuş i.) 0513/b; (bulmuş i.) 0486/b; (cem^c olmuş i.) 0402/a; (çāker-i hāş olmuş i.) 1195/b; (çıkamaz i.) 0356/b; (çıkmiş i.) 0294/b; (Dārā i.) 0635/a; (dēr i.) 0296/a; (dilleşmek i.) 0171/b; (dönmiş i.) 0403/a, 0405/b, 1040/a; (düşmen olmuş i.) 0197/b; (egler i.) 0481/a; (érmiş i.) 0809/b, 1181/a; (esīr-i Mısr-ı fürkāt olmuş i.) 0659/b; (ferahñāk olmuş i.) 0921/a; (ğarīk olmuş i.) 0889/b; (gelmiş i.) 0403/b; (gitmiş i.) 0294/a; (görmüş i.) 0802/a; (ğuşsa i.) 0090/b; (harāret almış i.) 0514/a; (hasret olmuş i.) 0659/a; (hayretde kalmış i.) 0292/b, 0415/a; (hem-rāh i.) 0596/a; (hūb i.) 0401/a; (īd olmuş i.) 0486/a; (Ka^cbe-i maşşūd i.) 0194/b; (kalmamış i.) 0411/a; (kanlar ağlar i.) 0312/b; (keh-keşān olmuş i.) 0329/a, 0405/a; (kesb etmiş i.) 0525/b; (kible-i ma^cbūd i.) 0194/a; (kıblegāhum olmuş i.) 0335/a; (kıdvetü’n-nās olmuş i.) 1042/b; (kılmak i.) 0765/b; (kürmüş i.) 0626/b; (leyletü’l-ğadr olmuş i.) 0418/b; (luṭf eyler i.) 1260/a; (luṭf

u ihsān eyler i.) 1216/b; (māh-i ġarrā olmuş i.) 0404/b; (maḥbūb i.) 0401/b; (mārān olmuş i.) 0966/a; (mesrūr olmuş i.) 1232/a; (mest eyler i.) 0484/a; (me^cvā i.) 0635/b; (müheyyā olmuş i.) 0164/a, 0810/a, 0935/a, 1199/a; (müzeyyen etmiş i.) 0620/b; (müzeyyen olmuş i.) 0626/a; (nedīmüm olmuş i.) 0149/b, 0596/b; (nifāk i.) 0198/a; (nigehbān olmuş i.) 0415/b, 1026/b; (olmaz i.) 0195/a; (olmuş i.) 0890/a; (ol i.) 0192/a, 0192/b, 0193/a, 0193/b, 0279/a, 0279/b, 0280/a, 0280/b; (pür olmuş i.) 0165/a, 1040/b; (pür-āteş olmuş i.) 0207/a; (pür-münevver kılmış i.) 0811/b; (reşk eyler i.) 0636/b; (reşk-i mihr-i enver i.) 1228/a; (şāf i.) 0526/a; (şarşar i.) 0902/b; (secdegāhum olmuş i.) 0335/b; (server i.) 1228/b; (seyrān eyler i.) 0907/b; (sezāvār olmaz i.) 1229/b; (söyleşmek i.) 0171/a; (şem^c olmuş i.) 0402/b, 1039/b; (ta^caccüb eyler i.) 0231/a, 0298/a; (taḥsīn eyler i.) 1031/b; (tölmüş i.) 0197/a, 0418/a; (tutmuş i.) 0822/b, 0828/a, 0884/b, 0910/a, 0980/a; (vaḳt-i zemistān olmuş i.) 0822/a; (var i.) 0149/a, 0191/a, 0196/a, 0353/a, 0500/b, 0515/a; (yanar i.) 1222/b; (zehirnāk eyler i.) 0890/b i.- dük (‘iş ü ‘işret eyler i.) 0537/a i.- düm (ağlar i.) 0094/a; (āh u efgān eyler i.) 0295/b; (ben i.) 0166/b, 0233/b; (el çekmiş i.)

0089/a; (ele almaz i.) 0484/b;
(geçmiş i.) 0141/a; (haste-i hicrân
i.) 0370/a; (nümâyân eyler i.)
1259/b; (tağlar i.) 0094/b;
(tažarru^c eyler i.) 0359/a; (uşanmış
i.) 0089/b
i.- ken (bir i.) 0286/b, 0346/a,
0511/b; (efgân eyler i.) 0574/a;
(gedâ i.) 1011/b; (indürmüş i.)
0606/b; (ister i.-) 1111/a;
(müyesser olmuş i.) 0349/a; (var i.)
0180/a, 0181/b
i.- miş (ay i.) 0465/a; (hâzır i.)
0396/a; (mâh-ı ramazân i.) 0464/a;
(nâzır i.) 0396/b; (ne i.) 0006/a,
0006/b
i.- se 0391/a, 0955/b; (bâzâr eyler
i.) 1134/b; (benzer i.) 0786/b;
(ceng i.) 0850/b; (çıkamaz i.)
1110/b; (dîl-i Ya^ckûb i.) 0611/a;
(itâ^cat étmez i.) 1103/a; (konar i.)
0965/b; (pervâz eyler i.) 1089/a;
(var i.) 0236/a, 0565/a
i.- seş (Cemşid i.) 0864/a; (hayrân
i.) 0392/a; (itâ^cat eyler i.) 0566/a,
1126/a, 1136/a; (pend tutmaz i.)
0858/a; (ragbet eyler i.) 1138/a

ibrâm: -3- [Ar.] 1. Bıkmak, usanmak.

i. (i. ol-) 0579/b

2. Israr etmek.

i. (i. ét-) 0241/b, 0689/b

‘ibret: -1- [Ar.] Şaşılabak şey, acayip,
tuhaf.

‘i.+ le (dîde-i ‘i.) 0097/a

‘ibret-nümâ: -1- [Ar.+Far.] İbret gösteren.

‘i.+ nı (dîde-i ‘i. aç-) 0011/a

icâzet: -2- [Ar.] İzin.

i. (hüsn-i i.) 0589/b; (i. vèr-)
0592/b

ic: -11- [T.] Bir şeyin kendi sınırları
arasında kalan kısmı.

i.+ i 0197/a, 0207/a, 1196/b

i.+ inde 0291/b, 0372/a, 0624/b;

(bâğ-ı nazm i.) 0760/b; (hübân i.)

1228/b; (‘ilm i.) 1247/a; (meydân-ı

rezm i.) 0941/a, 0994/b

ic-: -3- [T.] İçmek.

i.- e 1074/a

i.- enler 0985/a

i.- erdük (kahve i.) 0482/b

icür-: -1- [T.] İçirmek.

i.- miş 0242/a

icre: -19- [T.] İçinde.

i. (‘aşıklarum i.) 0568/a; (bezm i.)

0401/a; (cihân i.) 0096/b, 0715/a;

(dem i.) 0272/a, 0275/a, 0359/b;

(gülşen i.) 1151/a; (gülşen-i nazm

i.) 0759/a; (gülzâr-ı firâk i.)

0286/a; (gün i.) 0423/a; (hâle-i

bezm i.) 1200/a; (künc-i ferâğat i.)

0090/a; (künc-i gam i.) 0272/b;

(mihterler i.) 1258/b; (reh-i ‘ışk i.)

0021/b, 0023/b; (şahrâlar i.)

0777/b; (şâm-ı firâk i.) 0182/a

icün: -10- [T.] Sebep bildiren bir edat.

i. 0389/b; (bezm i.) 1027/b; (bu

bezmün sāgarı olmak i.) 1224/a;

(ceng i.) 0851/b; (hūbuḡ i.)

0063/b; (leb-i şîrînum i.) 0449/a;

(maḥbūbuḡ i.) 0063/a; (ol- i.)

0409/a

i.+ dūr (‘āşık i.) 0215/a, 0215/b

‘īd: -7- [Ar.] Bayram.

‘ī. 1180/a; (‘ī.- i vişāl) 0436/b;

(meh-i ‘ī.) 1043/b; (‘ī. ol-) 0110/a,

0486/a

‘ī.+ ine 0466/a

‘ī.+ ini 1182/b

‘īdeyn: -1- [Ar.] Bayramlar.

ī. (eyyām-ı ‘ī.) 1183/a

ifşā: -1- [Ar.] Açığa vurma.

i. (i. ét-) 0117/a

iftirāk: -3- [Ar.] Ayrılık, ayrılma.

i.+ a (diyār-ı i.) 0187/a; (ṭarīḳ-i i.)

0613/a

i.+ ın 0210/a

iḥsān: -19- [Ar.] 1. Bağışlama.

i. 1260/b; (i. ét-) 0487/b, 0661/b,

0695/a; (i. kıl-) 0567/a

2. Lutuf, kerem, iyilik.

i. (deryā-yı i.) 1253/a; (ğarḳ-ı i. ét-

) 1225/b; (luṭf u i. ét-) 0424/a,

1268/b; (luṭf ile i. ét-) 1234/b; (luṭf

u i. eyle-) 1216/b; (maẓhar-ı i. ol-)

1012/a; (mīve-i eşcār-ı i.) 0653/a;

(i. ol-) 0043/b

i.+ a 0677/a

i.+ ı (i. ét-) 0733/b, 0739/b

3. Bahşış, atıye.

i. 0912/b; (i. al-) 0667/b

iḥtiyār: -2- [Ar.] İsteme, istek.

i.+ ı 0790/b

i.+ um 0583/b

iḥvān: -1- [Ar.] Samimi arkadaşlar.

i. (i. ol-) 0874/a

iḥyā: -3- [Ar.] Diriltme, canlandırma.

i. (i. ét-) 0727/a, 0745/b; (i. ol-)

0398/b

iḥzār: -6- [Ar.] Hazır etme, hazır bulundurma.

i. (i. ét-) 0833/b, 0931/b, 1030/a,

1152/b, 1163/b, 1187/b

iḳdām: -5- [Ar.] Bir şeyi elde etmek için

sebatla ve gayretle çalışma,

sürekli çaba gösterme.

i. (i. ét-) 0579/a, 0806/b, 1266/a; (i.

kıl-) 0241/a

i.+ ı 0558/a

iki: -21- [T.] İki sayısı.

i. 0004/a, 0775/a, 0896/a, 0897/a,

0907/a, 0907/b, 0943/a, 0958/b,

0959/a, 0963/a, 0970/b, 0972/a,

0987/a, 1182/a, 1261/a, 1262/a,

1267/a; (i. nān ol-) 0329/b; (i. ol-)

0346/a; (i. ḳarbiz ḳoltuka şıḡar mı)

0563/b

i.+ müz 0189/b

iḳrām: -1- [Ar.] Sunma, takdim etme.

i. (i. ét-) 1024/b

iḳtirān: -3- [Ar.] Yaklaşma, yakın olma.

i.+ ı (i. ét-) 0557/b, 1082/a, 1230/b

‘ilāc: -1- [Ar.] İlaç, em.

‘i. (‘i.- ı ḥikmet-i Luḳmān) 0370/b

ilāh: -2- [Ar.] Allah, Tanrı.

i.+ a (luṭf-i i.) 1062/a, 1263/a

ilāhī: -18- [Ar.] “Ey benim Allah’ım”

anlamına gelen Arapça Allah’a
hitap sözü.

i. 0040/a, 0049/a, 0050/a, 0061/a,
0063/a, 0075/a, 0076/a, 0363/a,
0363/b, 0379/a, 0797/b, 0975/b;
(‘avn-i i.) 1269/a; (luṭf-i i.) 0663/a,
1237/b; (pertev-i nūr-i i.) 0114/a,
0122/a, 0278/a

i‘lām: -1- [Ar.] Bildirme, anlatma.

i. (i. ét-) 0190/b

ile: -203- [T.] (e.) İle.

i. 1197/b; (āb i.) 1072/a; (a‘dā i.)
0834/b; (‘adl i.) 0309/a; (‘aql i.)
0003/a; (āl i.) 0200/b; (al i.)
0730/b, 0734/a, 0747/b; (anuş i.)
0030/b, 0354/b; (ayağ i.) 0165/b;
(bizüm i.) 0428/a; (bunlar i.)
0072/a; (derd i.) 0029/b, 0036/b,
0105/a, 0175/a, 0206/b, 0388/a,
0502/b, 0559/a, 0585/a, 0591/b,
0598/b, 0618/b, 0665/b, 0675/a,
0754/a; (devlet i.) 1014/b; (dībālar
i.) 1023/b; (dikḳat i.) 1146/b; (emr
i.) 1142/b; (encüm i.) 0930/b,
1057/b, 1200/b; (faẓl i.) 0680/b,
0682/b; (firāk-ı mäh i.) 1059/a;
(ğam-ı hecr i.) 0601/a; (ğonçe-i
zībālar i.) 1023/a; (gūş i.) 1065/b;
(gūş-ı cânuş i.) 0030/a; (ḥāk i.)
0466/b; (ḥāk i. yeksân ol-) 0585/b;
(ḥasret i.) 0210/b, 0449/b; (ḥasret-
i mäh i.) 0617/b, 0662/b; (ḥayāl i.)
0787/b; (ḥidmet-i sâz i.) 0336/b;

(himmet-i şāhen-şeh i.)

1107/b; (ḥükm i.) 0744/b; (ḥüzn i.)
0694/b; (‘ışk i.) 0266/b, 0296/b;
(‘ilm i.) 0008/a, 0682/a; (‘izzet i.)
0567/a, 0675/b, 1159/b; (ḳahrūn
i.) 0048/b; (kemāl-i luṭf i.) 0427/b;
(kuḥl-i ḥāk-i reh-i yār i.) 0034/b;
(lu‘b i.) 0855/a, 0858/b, 0 863/b,
0865/b; (luṭf i.) 1233/b; (luṭfum i.)
0567/b, 1126/b; (luṭfun i.) 0040/b,
0048/a; (mäh i.) 0133/a, 0394/a,
1108/a; (manşib i.) 1010/b; (meh
i.) 1107/a; (mektūbuḡ i.) 0552/a;
(mihr i.) 1007/b, 1238/a; (nāfe-i
Çīn i.) 0507/a; (nāz i.) 0502/a,
0505/a, 0527/a, 0625/a, 1156/a,
1163/a, 1204/a; (reng i.) 0741/a;
(reşk i.) 1218/b, 1224/b; (sāk-ı
billūr i.) 0790/a; (şavt i.) 1207/b;
(sa‘y i.) 1089/b, 1091/b, 1092/b;
(şayḳal-ı ‘ışk i.) 0033/b; (şıdk i.)
0454/b; (siḥr i.) 0447/b, 0730/a;
(şūr i.) 0971/a; (şāh i.) 1231/b;
(şarāb-ı nāb i.) 1072/b; (şevḳ i.)
0949/b, 1082/b; (şevket i.) 0330/b,
0923/a, 1223/a; (şevḳünj i.) 1081/b;
(ten-i bī-cān i.) 0719/a; (‘ulūm-ı
nazm i.) 0685/b; (‘unşur-ı çār i.)
0072/b; (vech i.) 0023/a, 0029/a,
0081/b, 0085/b, 0102/b, 0108/b,
0111/b, 0118/a, 0145/a, 0159/a,
0175/b, 0206/a, 0230/a, 0241/a,
0253/b, 0358/a, 0422/a, 0454/a,
0479/a, 0495/b, 0496/b, 0498/a,
0554/a, 0674/b, 0676/a, 0692/a,
0720/a, 0858/a, 0969/a, 1054/a,
1095/b, 1096/b, 1266/a; (vech i.)
0087/b, 0092/b, 0094/a; (vech i.
ol-) 0947/a; (vişāl-i şāh i.) 1059/b;

(yākūt i.) 1002/b; (yār i.) 0761/b;
(yed-i beyzā i.) 0786/a; (zevk i.)
0726/a, 1125/a; (zevk-i ʿışk i.)
1078/b; (zūlm i.) 0848/a
i.+ dūr (cān i.) 0717/b
2. (bağ.) ile.
i. (ah i.) 0284/a, 0921/b, 1170/b;
(arż i.) 0044/a; (çeng i.) 1035/b;
(derd i.) 0658/b, 0691/b; (ğam i.)
0090/b, 0346/b, 0387/b, 0596/a,
0731/a; (hūr i.) 0640/b, 0753/b;
(Hüseyn i.) 0071/b; (ins i.) 0009/a,
0307/a, 0738/a; (luṭf i.) 0733/b;
(māh i.) 0557/b, 1230/b; (mihr i.)
0325/b, 0775/b, 0896/b, 1082/a,
1083/b, 1084/a, 1115/b, 1177/b,
1184/b, 1261/b; (sīm i.) 1029/b,
1196/b; (şem^c i.) 1051/b; (ʿūd i.)
0339/a, 0408/b; (vech i.) 0136/b;
(zār i.) 0596/b; (emr i. fermān ol-)
1095/a; (luṭf i. iḥsān ét-) 1234/b;
(ʿış i. ʿişret ét-) 0385/b; (āh i. zār
ét-) 0551/b; (āh i. zār eyle-
)0382/b; (āh i. zār idi) 0297/b

ilerü: -2- [T.] İleri.
i. 0597/a
i.+ ye 0597/b

illā: -2- [Ar.] Mutlaka, muhakkak.
i. 0764/b, 0928/b

ʿilm: -5- [Ar.] Bilme, biliş.
ʿi. (fenn-i ʿi.- i mūsikī) 1246/a; (ʿi.
ile 0008/a, 0682/a)
ʿi.+ ine 0107/a
ʿi. içinde 1247/a

īmān: -2- [Ar.] İnanç.

ī. (şehir-i ī.) 0072/a
ī.+ um 0192/b

imdi: -2- [T.] Şimdi.
i. 0190/b, 1130/b

in: -2- [T.] İn, barınak.
i.+ inden 0952/b
i.+ ine 0594/b

in-: -4- [T.] Yüksekten veya yukarıdan
aşağı doğru gelmek, inmek.
i.- di 0799/a, 0823/b, 1052/b
i.- erdi 0740/a

inan-: -1- [T.] İnanmak.
i.- mazdı 0140/b

ʿināyet: -8- [Ar.] Lutuf, ihsan, iyilik.
ʿi. (bāb-ı ʿi.) 0664/a; (mazhar-ı
ʿayn-ı ʿi. ol-) 0051/b, 1236/b; (ʿi.
um-) 0158/a, 0556/a, 0589/a,
0698/a (ʿi. eyle-) 0226/b

indür: -2- [T.] Yüksekten veya yukarıdan
aşağı doğru gelmek, indürmek.
i. 1068/b
i.- miş iken 0606/b

inile: -4- [T.] İnlemek.
i.- rdi 0407/b, 0911/b, 0980/b,
1036/b

inilet: -1- [T.] İnletmek.
i.- di 0999/b

inkār: -1- [Ar.] Kabul ve tasdik etmemek,
tanımamak.
i. (i. ét-) 0523/b

ins: -3- [Ar.] İnsan.

i. (i. ile) 0009/a, 0307/a, 0738/a

insān: -9- [Ar.] İnsan.

i. 0043/a, 0072/b, 1075/a; (cism-i
i.) 0717/a; (kavm-i i.) 0009/b,
1205/a; (i.- ı kāmīl ol) 0008/b
i.+ ı 0745/b; (esrār-ı i.) 0005/b

inşā'allāh: -1- [Ar.] “Allah isterse, Allah
nasip ederse” anlamına gelen
Arapça dilek sözü.
i. 0854/a

intizām: -1- [Ar.] Düzen, tertip.
i.+ ı 1015/b

intizāri: -1- [Ar.] Bekleme, bekleyiş,
hasret.
i. (i. çek- “hasret çekmek”) 0165/b

irfān: -1- [Ar.] Bilme, anlama.
‘i. (zübde-i erbāb-ı ‘i.) 0681/a

irgür-: -2- [T.] Ulaştırmak, eriştirmek.
i. 1046/a; (murāda i.) 1245/a

irsāl: -1- [Ar.] Gönderme, yollama.
i. (i. ét-) 0793/b

ışār: -3- [Ar.] Esirgemedi, kendinden
çok başkalarının menfaatini
düşünerek fedakarlıkta bulunma.
ī. (ī. ét- “feda etmek”) 1030/b; (ī.
kıl- “feda etmek”) 0528/b, 1189/b

ism: -2- [Ar.] İsim, ad.
i.+ üm 0436/a
i.+ üñ 0464/a

iste-: -4- [T.] İstemek.

i.- düğün 0109/b, 0112/a
i.- r 0697/b
i.- r iken 1111/a

istignā: -1- [Ar.] Elde olana kanaat edip
başka bir şeye ihtiyaç duymama,
tok gözlülük, gönül tokluğu.
i. (i. ét-) 1105/a

istimālāt: -1- [Ar.] Teselli etme, vaatlerle
avutma.
i. (i. vēr-) 0844/b

istişmām: -1- [Ar.] Koklama.
i. (i. ét-) 0706/a

‘ișyān: -1- [Ar.] Karşı gelme, başkaldırma.
‘i. (ğarīk-ı baħr-i ‘i. ol-) 0862/a

iş: -13- [T.] İş, eylem.
i.+ i 0082/b, 0119/b, 0424/b,
0654/b, 0718/b, 0862/b, 0955/b,
1074/b
i.+ üm 0090/b, 0284/a, 0286/a,
0602/a
i.+ üñ 1092/b

‘iș: -4- [Ar.] Yeme içme, eğlenme.
‘ī. 1124/b; (‘ī. ét-) 1184/b; (‘ī. ile
‘ișret ét-) 0385/b; (‘ī. ü ‘ișret eyle-)
0537/a

işāret: -1- [Ar.] Bir şeyin var olduğunu,
meydana çıktığını gösteren
belirti, alamet.
i. (i. kıl-) 1187/a

işid-/ișit-: -20- [T.] Duymak.

i. 0030/a 0190/b, 1130/b
i.- di 0267/a, 0849/a, 0859/a,
0868/a, 0877/a, 0957/a, 1022/a,
1178/a
i.- düm 0210/a
i.- e 0265/b
i.- en 0233/b, 0289/b
i.- üp 0292/a, 1045/a, 0650/b,
0657/a, 0687/a

işkāl: -1- [Ar.] Şüpheli, karışık durumda
olma.
i. 0801/b

‘işret: -8- [Ar.] İçki içme, içki.
‘i. (‘îş ile ‘i. ét-) 0385/b; (‘îş ü ‘i.
eyle-) 0537/a
‘i.+ de 1125/a; (bezm-i ‘i.) 0734/b;
(meclis-i ‘i.) 0245/a, 0391/b,
0733/a
‘i.+ le (ehl-i ‘i.) 0742/b

işte: -2- [T.] Bir kimse, şey veya durumu
işaret etmek için kullanılır.
i. 0850/b, 0962/b

iştîyāk: -2- [Ar.] Büyük arzu duyma,
özleme, özleyiş.
i.+ a 0187/b
i.+ ın 0210/b

‘işve: -5- [Ar.] Güzelin gönül çekici hâli,
cilvesi, naz ve edası.
‘i. 0502/a, 1163/a, 1164/a; (‘i. vü
nâz ét-) 0708/a
‘i.+ yi 1216/a

it: -1- [T.] İt, köpek.

i.+ üñ 0594/b
itā‘at: -9- [Ar.] Emre uyma, söz dinleme.
i. 0544/a; (i. ét-) 0572/a; (i. ét-)
1103/a; (i. eyle-) 0566/a, 0570/a,
1126/a, 1136/a, 1175/b; (i. kıl-)
0543/a
itāle: -1- [Ar.] Uzatma, uzatılma.
i. (i. ét-) 0253/b

i‘tikād: -1- [Ar.] İnanma, inanç.
i. (i. ét-) 0801/b

itmām: -1- [Ar.] Tamamlama.
i.+ a (i. êrgür-) 0042/b

‘izār: -3- [Ar.] Yanak.
‘i.+ ı (hāl-i ‘i.) 0777/a
‘i.+ ıyla (hāl-i ‘i.) 0414/a
‘i.+ umdur 0431/a

izhār: -2- [Ar.] Açığa çıkarma.
i. (i. ét-) 1248/a; (i. olmağışün)
0931/a

‘izz: -3- [Ar.] Yücelik, ululuk.
‘i. 1135/b, 1236/a; (serv-i büstān-ı
‘i.) 1242/b

‘izzet: -17- [Ar.] Yücelik, itibar.
‘i. 0816/a, 1098/b, 1138/b; (āfitāb-
ı burc-ı ‘i.) 0300/a, 0561/a; (‘i. ét-)
0572/b, 0676/b, 1094/b; (‘i. ol-)
1010/b, 1199/b; (‘i. ile) 0567/a,
0675/b, 1159/b
‘i.+ iyçün 0076/b
‘i.+ le 1093/b, 1212/b
‘i.+ üñ 1141/b

j

jeng: -1- [Far.] Pas, küf.
j. (j.- i ğam) 0033/a

k (ķ)

ķ.+ üme 0445/b

ķābil: -1- [Ar.] Olabilir, mümkün.
ķ. (ķ. ol-) 0767/b

ķabūl: -5- [Ar.] Bir şeye razı olma, kabul etme.
ķ. (ķ. ét-) 0039/b, 0876/b, 1220/a;
(ķ. eyle-) 0041/b; (ķ. ol-) 1048/a

ķaç-: -4- [T.] Kaçmak.
ķ.- anı 0919/a; (ķ. ķovmak ol-) 0993/a
ķ.- ardı 0904/b
ķ.- ar mı 0261/b

ķaçan: -29- [T.] Önüne geldiği cümlelerin yüklemine “-*DIġInda, DIġI zaman*” anlamı katar.
ķ. 0136/a, 0146/a, 0219/a, 0230/a, 0297/a, 0312/a, 0325/a, 0339/a, 0487/a, 0512/a, 0527/a, 0654/a, 0742/b, 0815/a, 0820/a, 0843/a, 0886/a, 0926/a, 0939/a, 1007/a, 1008/a, 1034/a, 1101/a, 1150/a, 1165/a, 1173/a, 1204/a, 1209/a, 1214/a

ķaçur-: -1- [T.] Kaçırarak.
ķ.- dı 0987/b

ķad/ķadd: -4- [Ar.] Boy.
ķ. (vaşf-ı ķ.- i yār) 0760/a
ķ.+ ini 1218/b
ķ.+ üm 0432/a

ķadar: -1- [T.] Bir şeyin, kıyaslandığı diğer bir şey ölçüsünde, derecesinde veya büyüklüğünde olduğunu anlatır.
ķ. (ne ķ.) 0747/a

ķadeh: -1- [Ar.] Kadeh, bardak.
ķ.+ ler 1027/b

ķadīm: -2- [Ar.] Geçmiş uzun zaman dayanan, eski.
ķ.+ i (yār-ı ķ.) 0628/b
ķ.+ üm (yār-ı ķ.) 0149/a

ķadīmī: -6- [Ar.] Eskiden beri var olan, eski.
ķ. 0150/b, 0191/b, 0196/b, 0334/a, 0582/b, 0874/b

ķadr: -4- [Ar.] Kadir gecesi.
ķ. 0486/a, 0486/b; (ķ. ol-) 0110/a, 0145/b

ķadrıġa: -1- [Yun.] Hem yelken hem kürekle giden gemi.
ķ.+ lar 0944/b

ķafā: -1- [Ar.] Kafa, baş.
ķ.+ sı 0509/a

ķafā-dār: -2- [Ar.+Far.] Kafa dengi.
ķ. 0893/b; (ķ. ol-) 0499/b

kāh: -2- [Far.] Bazen, bazı zaman.
k. 0655/b, 1034/b

ķahr: -4- [Ar.] Sıkıntı, keder.
ķ.+ ı (şarāb-ı ķ. mesti ol-) 0332/b;
(tīg-ı ķ.) 0310/a; (ķ. ol-) 0576/a
ķ.+ uŋ (ķ. ile) 0048/b

ķahramān-fer: -1- [Far.] Kahraman gibi
şanlı.
ķ. 0302/a

ķahve: -1- [Ar.] Kahve.
ķ. (ķ. iç-) 0482/b

ķakı-: -2- [T.] Öfkelenmek, kızmak.
ķ.- yup 0254/a, 0268/a

kākül: -3- [Far.] Perçem.
k. (k.- i pür-çini) 0770/a
k.+ lerümi 0491/a
k.+ üŋ 0474/a

ķal-: -24- [T.] 1. Bir durumda bulunmaya
devam etmek.
ķ.- dı 0605/b, 0651/b; (ķayrān ķ.
“beğenmek”) 0289/b; (ķaŋa ķ.
“şaşmak”) 0785/b, 1219/a
ķ.- dum 0249/b; (‘ālem-i ķayretde
ķ.) 0378/a, 0694/a
ķ.- mamış idi 0411/a
ķ.- mış idi (ķayretde ķ.
“şaşırmak”) 0292/b, 0415/a
ķ.- mışdı (ķaŋa ķ.) 0248/b, 0367/b
ķ.- up 0923/b
2. (Bir yerde) Olmak veya
bulunmak.
ķ.- dı 1057/a
3. Varlığını korumak, sürdürmek.

ķ.- madı 0615/a, 0909/b, 0914/b;
(ķākat ķ “dayanacak hâli
kalmamak”) 0282/b; (ķabr ü ārām
ķ. “tükenmek”) 0498/b
ķ.- maz (yüzüm ķ. “ bir kimseden
artık bir şey isteyecek hâli
kalmamak”) 1113/a
4. Zaman, uzaklık veya nicelik
belirten miktarda bulunmak.
ķ.- dı (hemān ķal-) 0792/b
ķ.- up (hemān ķal-) 1056/a
ķ.- ur (hemān ķal-) 1173/b

ķāl: -3- [Ar.] Laf, söz.
ķ. 0015/b
ķ.+ e 0459/a
ķ.+ üm 0223/a

ķal‘a: -3- [Ar.] Kale.
ķ. (ķ.- ı baş yap-) 0989/a; (ķ.- ı
nāmūs) 0995/a
ķ.+ sı 0986/a

ķalb: -4- [Ar.] Kalp.
ķ. (ķ.- i sipāh) 0967/b; (ķ.- i şehen-
şāh) 0998/b
ķ.+ ümüz 0155/b
ķ.+ üŋe 0496/a

ķāleb: -3- [Ar.] Kalıp.
ķ. (ķ.- i bī-cān) 0718/a; (ķ.- i
fersūde) 0180/a
ķ.+ i 0285/a

ķalem: -1- [Ar.] Kalem.
ķ.+ ler (ķ ol-) 0766/b

ķalkān: -1- [T.] Eski savaşlarda savaşçının
kılıç, mızrak ve ok darbelerine

karşı kendini korumak için
kullandığı siper.
k. 0834/a

kām: -2- [Far.] Arzu, meram, maksat.
k.+ uñ 0391/a
k.+ uña 0713/b

kāmer: -1- [Ar.] Ay, mah.
k. 0599/a

kāmet: -1- [Ar.] Boy, endam.
k.+ üñ 0672/a

kāmil: -1- [Ar.] İlim, fazilet ve hüner
sahibi, manevi meziyetleri
bakımından belli bir olgunluğa
erişmiş kimse.
k. (insān-ı k. ol- “Allah'ın her
mertebesindeki tecellilerine
mazhar olan insan”) 0008/b; (k.
ol-) 0718/b

kāmu: -52- [T.] Bütün, tüm, hep.
k. 0019/a, 0079/a, 0079/b, 0089/a,
0133/b, 0134/b, 0188/b, 0215/b,
0238/a, 0239/b, 0240/b, 0243/b,
0244/a, 0246/a, 0250/b, 0257/b,
0263/b, 0308/b, 0324/b, 0384/a,
0396/b, 0440/b, 0479/b, 0563/a,
0568/a, 0569/b, 0609/b, 0630/b,
0637/a, 0644/b, 0699/a, 0784/b,
0827/a, 0847/a, 0933/a, 0945/a,
0968/b, 1006/b, 1024/a, 1036/a,
1139/a, 1165/b, 1168/b, 1194/b,
1225/b, 1228/b, 1235/a, 1258/b,
1265/b
k.+ dan 0009/b
k.+ nuñ 0418/a, 0995/b

kāmusı: -11- [T.] Hepsi.
k. 0066/b, 0402/a, 0539/b, 0869/b,
1030/a, 1041/b, 1042/b, 1054/b,
1056/b, 1195/b
k.+ n 1189/a

kām-rānī: -1- [Far.] İsteğine kavuşmuş
olma, mutluluk.
k. (şehriyār-ı k.) 1064/a

kān: -18- [T.] Kan.
k. 0311/b, 0357/a, 0763/a, 0908/a,
0939/b, 0961/b, 0965/b, 0972/b;
(ceng-i kara k. ol-) 0908/b
k.+ a 0941/b, 0978/b
k.+ dan 0932/a
k.+ ı 0517/a, 0940/a
k.+ ını 0519/b, 0942/a
k.+ lar (k. ağla- “çok büyük üzüntü
içinde olmak”) 0312/b
k.+ lara 0517/b

kān: -2- [Far.] Bir şeyin çok bulunduğu
yer veya kimse, kaynak.
k. (k.- ı seḥān) 0687/b
k.+ ı 0520/b

kānat: -2- [T.] Kanat.
k. (k. ol-) 1143/a
k.+ ıdur 0594/a

kānd: -1- [Far.] Şeker.
k. (k.- ı mükerrer) 0446/b

kānda: -2- [T.] 1. Nerede.
k. 1127/a
2. Nereye.
k. 0728/a

kānı: -6- [T.] Hani, nerede.

ķ. 0275/b, 0277/a, 0277/b, 0278/a,
0278/b, 0352/b

ķ.+ um 0615/a
ķ.+ uŋ 0352/a

ķankı: -3- [T.] Hangi.

ķ. 0798/a, 1122/a, 1122/b

ķarbiz: -1- [Far.] Karpuz.

ķ. (iki ķ. ķoltuĝa ŝıĝar mı) 0563/b

ķānūn[I]: -1- [Ar.] İnsanların uymakla
yükümlü oldukları kurallar,
kanun.

ķ. (ķ.- ı ‘Osmān) 0874/b

ķarınca: -1- [T.] Karınca.

ķ.+ nuŋ 0594/a

ķānūn[II]: -1- [Ar.] Müzik aleti.
(ķ.- ı ŝāh) 0672/b

ķariŝ-: -2- [T.] Birbiri içinde daĝılmak,
birleşmek.

ķ.- dı 0970/b, 0972/a

ķap-: -1- [T.] Yakalamak, kapmak.
ķ.- dı 0610/b

ķarŝu: -4- [T.] Karşı.

ķ. 0827/a

ķ.+ dan 0852/b, 0894/a

ķ.+ sına 0937/b

ķapla-: -2- [T.] Etrafı sarmak, yayılmak.
ķ.- dı 0814/b, 0894/b

ķaŝd: -2- [Ar.] 1. Yaralama veya zarar
vermeye teşebbüs etme.

ķ. (ķ. eyle-) 0905/b

2. Niyet, istek, amaç.

ķ. (ķ.- ı taķlīd ēt-) 1044/b

ķapu: -2- [T.] 1. Kapı
ķ.+ sı (ķ. üzre) 0313/a
2. Huzur, kat.
ķ.+ ŋ 1177/a

ķāŝır: -1- [Ar.] Kısa.

ķ. (ķ. ol-) 0344/a

ķār: -2- [Far.] İş.
ķ. (āhır-i ķ.) 0719/b; (ķ. eyle-
“işlemek, tesir etmek”) 0285/b

ķaŝīde: -1- [Ar.] Övgü amaçlı yazılmış şiir,
kaside.

ķ.+ yle 0792/a

ķara: -11- [T.] Kara, siyah.
ķ. 0299/b, 0311/b, 0908/a, 0916/b,
0941/b, 0971/b, 0972/b; (ceng-i ķ.
ķan ol-) 0908/b; (ķ. baĥtum gibi)
0151/b
ķ.+ da 0615/b, 0915/b

ķaŝr: -2- [Ar.] Köŝk, saray.

ķ. (ķ.- ı ĥüsnüŋ şeh-nişini ol-)

0778/b; (naķŝ-ı ķ.) 0638/a

ķarār: -6- [Ar.] Karar, hüküm.
ķ. (ķ. ēt-) 0671/a, 0918/b, 0953/a,
0993/b

ķaŝ: -1- [T.] Gözlerin üzerinde kavisli bir
çizgi meydana getirecek biçimde
yer alan kısa kıllar.
ķ.+ umdur 0444/a

kat-: -1- [T.] Dahil etmek, eklemek.
k.- up (cānına cān k. “ömrünü
uzatmak”) 0745/b

kat: -1- [T.] Huzur.
k.+ uñda 0064/a

kaṭṭ: -1- [Ar.] Aşma, ulaşma.
k. (k. ét- “ulaşmak, aşmak”)
1099/b

katı: -1- [T.] Çok, pek çok.
k. 0671/b

kaṭre: -1- [Ar.] Damla.
k. 0595/a

kavl: -2- [Ar.] Söz.
k.+ e 0029/b
k.+ inüñ 0014/b

qavm: -2- [Ar.] Halk, kavim.
k. (k.- i insān) 0009/b, 1205/a

qavs-ı kuzah: -1- [Ar.] Gökkuşağı.
k. 0313/b

qayd: -1- [Ar.] Yazıya geçirme, kayıt etme
işi.
k. (k. ét- “kayda geçirme,
kaydetme”) 0543/b

qāyim: -7- [Ar.] Devam eden, sürüp giden,
var olan.
k. (k. ol- “daim olmak”) 0092/b,
0131/b, 0336/b, 0478/b, 0674/b,
1076/b, 1250/b

qaz-: -1- [T.] Kazmak.

k.- an 0229/b

qaz: -1- [Far.] Bir kuş türü, kaz.
k.+ a 0938/b

qazā: -1- [Ar.] Kaderin, Allah tarafından
ezelde tayin edilen biçimde ve
zamanda gerçekleşmesi.
k.+ sı 0848/b

qazı: -1- [T.] Kazımak.
k.- yup 0033/b

kebk: -2- [Far.] Keklik.
k. (k.- i ḥirāmān) 0737/b
k.+ i 1114/a

kebūter: -2- [Far.] Güvercin.
k. (k. gibi) 0553/a
k.+ le 1090/b

keder: -1- [Ar.] Gam, tasa.
k. 0758/a

keh-keşān: -3- [Far.] Samanyolu.
k. (k. ol-) 0329/a, 0405/a
k.+ a 1201/a

keh-rübā: -1- [Far.] Kehribar.
k. (k.- yı himmet-i şāh) 0655/a

kelām: -3- [Ar.] Söz, laf.
k. 0381/b
k.+ ı 0393/a; (k. bir ét- “ağız birliği
yapmak”) 0479/a

kelek: -1- [Far.] Ham kavun.
k.+ lerle 0990/b

kem: -1- [Far.] Kötü, değersiz, adi.
k. (k. ol-) 0872/b

kemāl: -4- [Ar.] Olgunluk.
k. (k.- i luṭf) 1084/b; (k.- i luṭf ile)
0427/b
k.+ e (k. ergür- “tamamlamak”)
1249/a
k.+ i 0682/b

kemān: -2- [Far.] Ok atmak için kullanılan
alet, yay.
k.+ dan 0872/a
k.+ lar 0887/b

kemer-bend: -1- [Far.] Kemer bağı.
k.+ ine 1211/a

kenār: -1- [Far.] Kenar, uç, köşe.
k.+ a (k. çek-) 1212/a

kendi/kendü: -13- [T.] Kendi, dönüşlülük
zamiri.
k. 0404/b, 0583/b, 0853/b
k.+ mden 0242/b
k.+ me 0350/a
k.+ mi 0239/a
k.+ n 0754/a
k.+ ıe 0012/a, 0350/b
k.+ ıi 0012/a, 0012/b
k.+ ye 0748/b

kendüzü: -1- [T.] Kendi.
k.+ mi 0584/b

kerāmet: -1- [Ar.] Veli kişiler tarafından
gerçekleştirilen olağanüstü
olaylar.
k. 0058/a

kerīm: -1- [Ar.] Cömert.
k.+ i (şāh-ı k.) 0306/a

kes: -1- [Far.] Kişi, kimse.
k. 0129/b

kes-: -8- [T.] 1. Kesmek.
k.- di 0522/b, 0528/a
k.- düm 0516/a
k.- mege 0515/b
k.- miş 0516/b
k.- mişdi 0521/b
k.- üp 0955/a
2. Bir şeyle ilişigini koparmak.
k.- di (destini k. “el çekmek”)
0518/a

kesb: -3- [Ar.] Kazanma, kazanç.
k. (k. ét-) 0019/b, 0525/b, 1178/b

keş-ā-keş: -1- [Far.] Tereddüt, keder,
kaygı.
k. 1096/b

kevn ü mekân: -1- [Ar.] Kâinat, âlem.
k.+ da 0438/b

kevşer: -4- [Ar.] Cennette saf, temiz su,
nehir.
k. 0753/a; (āb-ı k.) 0446/a, 1071/a
k.+ dür 1071/b

keyfiyyet: -3- [Ar.] Vaziyet, durum.
k. (k.- i mey) 0391/a; (k. ol-)
1074/a
k.+ ini 0167/a

keyvân: -2- [Far.] Eskiden Zuhâl adı
verilen gök cismi.

k. (burc-ı k.) 0646/a, 1008/b

kıble: -1- [Ar.] Müslümanların namazda yöneldiği taraf, kible.
k. (k.- i ma'bud) 0194/a

kıblegāh: -1- [Ar.+Far.] Sığınılan, başvuru yer.
k.+ um (k. ol-) 0335/a

kıdvetü'n-nās: -1- [Ar.] Önder, lider.
k. (k. ol-) 1042/b

kıl: -51- [T.] Yapmak, etmek anlamında yardımcı fiil.
k. (āyine-i kudret-nümānı nazar k.) 0012/a; (bī-niyāza nidā k.) 0036/b; (dermān k.) 0205/a; (devā k.) 0350/b, 0695/a; (du'a k.) 0223/b, 1265/a; (evtār k.) 0673/a; (güzer k.) 1087/a; (nazar k.) 0020/a; (şād k.) 0497/b, 0552/b; (temāşā k.) 0769/b
k.- a 0224/a
k.- asın (tavażzu' k.) 0675/b
k.- ayın (ihşān k.) 0567/a
k.- dı (ğaltān k.) 0978/b; (ikdām k.) 0241/a; (isār k.) 1189/b; (işāret k.) 1187/a; (münevver k.) 0771/a; (nazar k.) 1208/b; (şad-pāre k.) 0474/b; (ser-dār k.) 1257/b; (taqrir k.) 0208/a; (tezyin k.) 1031/a; (yārī k.) 0355/a, 0477/a
k.- dum (güzer k.) 0609/a; (isār k.) 0528/b; (nazar k.) 0096/a, 0178/a, 0367/a, 0889/a; (tavażzu' k.) 0689/b; (tażarru' k.) 0102/a, 0380/a, 1063/a
k.- maḵ idi 0765/b

k.- masa (itā'at k.) 0543/a
k.- masın (ārām k.) 0806/a
k.- maya (nigāhı k.) 1053/b
k.- maz (aşşı k.) 0244/b, 0714/b;
(nazar k. ol-) 0201/a, 0203/b, 0342/a
k.- mış idi (pür-münevver k.) 0811/b
k.- mış (mu'aṭṭar k.) 0633/b
k.- up (fersūd k.) 0285/a
k.- urdı (tavażzu' k.) 0175/b

kıl: -2- [T.] Kıl, tüy.
k. (k. gibi ol-) 0087/a
k.+ ca 0655/b

kır: -1- [T.] Kırmak, parçalamak.
k.- up 0905/a

kışsa: -3- [Ar.] Kısa hikāye, rivayet.
k. (k.- ı Yūsuf) 0521/a, 0522/a
k.+ dan 0247/a

kıvām: -1- [Ar.] Her şeyin kendine göre olan en uygun zamanı, tav.
k.+ ı 1129/b

kıyāmet: -6- [Ar.] Dünya hayatının sona ereceği ve ölümlerin tekrar dirileceği zaman.
k. (k. kop-) 0505/b, 0885/b, 1203/b, 1204/b
k.+ den 0981/a, 1167/a

kıyās: -1- [Ar.] Karşılaştırma, mukayese etme.
k. (k. ét-) 0560/a

kıymet: -2- [Ar.] Kıymet, değer.

ķ. 0486/b
ķ.+ in 1129/a

ki: -124- [T.] Bağlama edatı, ki.

k. 0001/b, 0015/b, 0081/b, 0083/a,
0098/a, 0110/b, 0115/b, 0122/b,
0123/b, 0125/a, 0130/b, 0131/a,
0164/b, 0170/b, 0221/b, 0227/a,
0232/b, 0242/b, 0251/a, 0254/a,
0262/a, 0263/a, 0269/b, 0273/b,
0282/b, 0305/b, 0329/b, 0350/a,
0355/a, 0382/a, 0404/b, 0411/b,
0440/a, 0442/a, 0442/b, 0443/b,
0456/a, 0458/b, 0467/b, 0468/b,
0471/b, 0477/a, 0478/a, 0536/a,
0538/b, 0540/b, 0542/a, 0562/a,
0567/b, 0573/a, 0580/b, 0588/b,
0591/a, 0649/a, 0664/b, 0670/b,
0684/b, 0691/b, 0710/a, 0711/a,
0712/a, 0721/b, 0756/a, 0759/b,
0760/b, 0761/b, 0764/b, 0773/b,
0792/b, 0799/b, 0801/b, 0802/b,
0803/b, 0808/b, 0810/b, 0816/b,
0817/b, 0819/b, 0834/b, 0846/b,
0850/a, 0852/b, 0865/b, 0866/b,
0894/b, 0922/b, 0927/b, 0943/b,
0947/b, 0949/b, 0954/a, 0975/a,
0992/b, 1003/a, 1003/b, 1019/b,
1020/b, 1021/b, 1024/b, 1030/b,
1046/a, 1064/b, 1065/b, 1066/b,
1071/a, 1077/b, 1078/a, 1118/b,
1120/a, 1120/b, 1175/a, 1176/b,
1179/b, 1184/b, 1187/b, 1191/b,
1227/b, 1230/a, 1231/b, 1232/b,
1234/b, 1239/b, 1245/b, 1248/b

ķīl: -2- [Ar.] Söz, kelam.

ķ. 0459/a
ķ.+ den 0015/b

kim: -101- [T.] 1. Bağlama edatı, ki.

k. 0009/a, 0045/a, 0083/b, 0132/a,
0146/a, 0169/a, 0185/a, 0191/a,
0219/a, 0220/a, 0222/b, 0224/a,
0245/a, 0258/b, 0297/a, 0312/a,
0325/a, 0327/a, 0374/b, 0379/a,
0396/a, 0426/a, 0461/b, 0473/a,
0487/a, 0488/a, 0527/a, 0537/a,
0539/a, 0549/b, 0550/a, 0557/a,
0579/a, 0582/a, 0593/a, 0597/b,
0610/b, 0612/b, 0617/a, 0657/a,
0697/a, 0733/a, 0743/a, 0745/a,
0762/b, 0791/b, 0820/a, 0843/a,
0847/b, 0853/a, 0865/a, 0868/b,
0939/a, 0998/a, 1008/a, 1034/a,
1037/a, 1046/b, 1061/b, 1066/a,
1067/a, 1070/b, 1073/a, 1074/a,
1076/a, 1079/a, 1089/a, 1100/a,
1101/a, 1107/b, 1112/a, 1133/b,
1147/a, 1154/a, 1162/b, 1173/a,
1174/a, 1180/b, 1199/b, 1206/b,
1214/a, 1229/a, 1232/a, 1252/a

2. (zm.) Kim.

k. 0216/b, 0220/b, 0249/a, 0249/b,
0650/a, 0835/a, 0861/a, 0876/b,
0965/b, 1134/b, 1137/b, 1138/a

ķ.+ dūr 0010/a, 0010/b

ķ.+ e 0965/b

ķ.+ i 0966/b

ķ.+ inūr 1196/a

kimesne/kimse: -4- [T.] Kimse.

k. 0086/b, 0140/b, 0204/a, 0265/b

kimi: -27- [T.] (zm.) Kimi.

k. 0912/b, 0963/b, 0964/a, 1010/a,
1041/a, 1042/a, 1195/a, 1198/a,
1247/b

ķ.+ n 0533/b

ķ.+ ne 0046/b, 0047/a, 0047/b,

0217/a, 0217/b, 0578/a, 0578/b,
0913/a, 1010/b, 1011/a
k.+ ni 0533/a, 0913/b, 1011/b

kimisi: -11- [T.] (zm.) Kimisi.

k. 0048/a, 0048/b, 0296/a, 0964/a,
1012/a, 1012/b, 1041/a, 1197/a,
1197/b, 1247/b
k.+ nünj 0046/a

kirdigāri: -5- [Far.] Allah, Tanrı.

k. (‘avn-ı k.) 1254/a; (hümā-yı zıll-
ı luṭf-ı k.) 0303/b; (mihr-i çerḥ-i
şun‘-ı k.) 1243/b; (zıll-ı luṭf-ı k.)
0066/b

kişi: -34- [T.] Kişi, kimse.

k. 0082/a, 0252/b, 0264/b, 0289/b,
0523/b, 0581/a, 0656/a, 0678/a,
0716/a, 0716/b, 0718/a, 0724/a,
0755/a, 0764/b, 0830/a, 0862/a,
0955/a, 0956/a, 1074/a
k.+ de 0264/a, 0265/a
k.+ nünj 0243/a, 0256/a, 0456/a,
1132/a
k.+ ye 0078/a, 0147/a, 0228/a,
0244/b, 0424/a, 0573/a, 0752/b
k.+ yi 0731/a, 0754/a

kişver: -6- [Far.] Memleket, ülke.

k. (gedā-yı k.- i fürkat) 0603/b;
(māh-ı tāb-ı k.- i ċīn) 0057/b
k.+ e 1012/b
k.+ inünj 0058/b, 0333/a, 1058/b

kitāb: -1- [Ar.] Herhangi bir konuda

yazılmış eser, kitap.
k.+ ı 1268/a

ko-: -7- [T.] Koymak.

ķ.- dı 0777/b, 0994/b; (baş ķ. “can
almak”) 0964/b; (öpüp başında ķ.
“seve seve kabul etmek”) 1158/a;
(tabanını ķ.) 0915/b
ķ.- dum 0615/b
ķ.- madı 1032/b

koç: -1- [T.] Koç.

ķ.+ ın 0093/a

koḥ-: -1- [T.] Kokmak.

ķ.- asın 0492/b

kolan: -1- [T.] Atın eyer ve semerini

bağlamak için karnının altından
geçirilerek bağlanan yassı bağ.
ķ.+ ları 0933/b

koltuk: -1- [T.] Vücutta omuz başının

altında kolun gövde ile
birleştiği yer.
ķ.+ a (iki karbız ķ. şıgar mı) 0563/b

kon-: -3- [T.] 1. (Kuşlar için) yere veya

ağaç başına inmek, konmak.

ķ.- ar ise 0965/b

2. Değmek, dokunmak.

ķ.- up 0961/b

3. Emek sarf etmeden elde etmek.

ķ.- ardı (başına devlet ķ.

“beklemediği nimete ve varlığa
kavuşmak”) 1251/b

kop-: -5- [T.] 1. Meydana çıkmak, zuhur
etmek.

ķ.- up 0894/a

2. (Gürültü veya tehlikeli bir olay)
Birdenbire patlak vermek, ortaya

- çıkmaq.
 ҡ.- dı (qıyāmet ҡ.) 0505/b, 0885/b,
 1203/b, 1204/b
- ҡork-:** -1- [T.] Korkmak.
 ҡ.- aram 0222/b
- ҡorku:** -3- [T.] Korku.
 ҡ.+ m 1104/a, 1104/b, 1111/b
- ҡoşıl-:** -1- [T.] Gönderilmek.
 ҡ.- dı 1142/b
- ҡov-:** -2- [T.] Kovmak, defetmek.
 ҡ.- maq (ҡ. ol-) 0919/a; (қағанı ҡ.
 ol-) 0993/a
- ҡoy-:** -3- [T.] 1. Koymak.
 ҡ.- arduq 0789/b
 2. Duruma getirmek, o hâl üzere
 kalmasına sebep olmak.
 ҡ.- an 0182/a
 3. Bırakmak, terk etmek.
 ҡ.- up 1169/a
- ҡubbe:** -2- [Ar.] Yarım küre şeklinde olan
 bina, dam.
 ҡ.+ si 0646/a, 0647/b
- ҡudret:** -7- [Ar.] Allah'ın her şeye kadir
 olması, dilediği her şeyi yapması
 şeklinde tecelli eden sıfatı.
 ҡ. 0045/b; (naqş-ı ҡ.) 0324/a; (ҡ.- i
 haqq) 0103/a, 0977/a (şuhūd-ı ҡ.- i
 haqq) 0003/b
 ҡ.+ inden 0002/a
 ҡ.+ ünden 0045/a
- ҡudret-nümā:** -1- [Ar.+Far.] Kudret
- gösteren.
 ҡ.+ ғı (āyine-i ҡ. naẓar ҡıl-) 0011/b
- ҡudsi:** -1- [Ar.] Mukaddes, kutsal.
 ҡ.+ lere (ṭāyir-i ҡ.) 0055/a
- ҡudūm:** -1- [Ar.] Uzak bir yerden, uzun
 bir yoldan gelme, bir yere ayak
 basma.
 ҡ.+ ıyla 0728/a
- kuhl:** -3- [Ar.] 1. Göz ilacı.
 k. (k.- ı erbāb-ı başar) 0732/a; (k.- i
 ḥāk-i reh-i yār ile) 0034/b
 2. Sürme
 k. (k.- ı şifāhān) 0732/b
- kul:** -8- [T.] Kul, köle.
 ҡ. 0570/a; (ҡ. ét-) 0748/b, 1256/b;
 (ҡ. eyle-) 1241/b, 1245/a
 ҡ.+ ına 0687/b, 0698/b
 ҡ.+ uñdan 0077/b
- kulak:** -2- [T.] Kulak.
 ҡ.+ dan 0353/b
 ҡ.+ ı 1035/b
- kulzüm:** -1- [Ar.] Deniz.
 ҡ. (dürr-i ҡ.- i perverdigārī)
 1243/a
- kur-:** -2- [T.] Yapmak, inşa etmek.
 ҡ.- dı 1017/b
 ҡ.- mış idi 0626/b
- қurbān:** -6- [Ar.] Bir amaç uğruna kendini
 feda eden veya feda edilen kimse.
 ҡ. (ҡ. ét-) 0093/b, 0174/b, 0436/b;
 (ҡ. eyle-) 0205/b; (ҡ. ol-) 0437/b,
 0466/a

ķurbet: -1- [Ar.] Allah’a yakınlık.
ķ.+ üñde 0064/b

ķurıl-: -6- [T.] Kurulmak.
ķ.- dı 0958/a, 1000/a, 1002/a,
1035/a, 1184/a, 1190/a

ķurtul-: -1- [T.] İstenmeyen bir yerden bir
durumdan uzaklaşmak.
ķ.- ursın 0566/b

kūs: -3- [Far.] Büyük davul.
k. 0934/a, 0999/a; (k.- ı şāhī)
0899/a

ķuşdur-: -1- [T.] Kusmasına sebep olmak,
kusturmak.
ķ.- ur (kan ķ “eziyet etmek”)
0965/b

ķuşūr: -3- [Ar.] Eksiklik, hata, kusur.
ķ. (ķ.- ı bī-ķuşūr) 0636/a
ķ.+ ı 0315/a, 0315/b

ķuşan-: -1- [T.] Giyinmek.
ķ.- dı 0504/a

ķuşat-: -2- [T.] Çevresini sarmak,
ablukaya almak.
ķ.- up 0842/a
ķ.- urdı 1011/a

ķūt: -1- [Ar.] Rızık.
ķ.+ ı 1144/b

ķuţb: -2- [Ar.] Tasavvufta en yüksek
makama ulaşmış kimse.
ķ. (ķ.- ı Celāl) 0819/a
ķ.+ a (der-i ķ.) 0820/a

ķuvvet: -2- [Ar.] Kuvvet, güç.
ķ (ķ.- i cān ol-) 0649/b
ķ.+ i 0967/b

kūy: -1- [Far.] Sevgilinin bulunduğu köy,
mahalle.
k.+ ında (Ka‘be-i k.) 0093/b

ķuyı: -1- [T.] Kuyu.
ķ.+ yı 0229/b

ķuzah: -1- [Ar.] Renk renk ve yol yol ışıık,
gök kuşağı ışııkı.
ķ.+ dur (ķavs-ı ķ. “gökkuşağı”)
0313/b

kül: -2- [T.] Kül.
k. (k. ét-) 0285/a
k.+ in 0031/b

küllī: -1- [Ar.] Hepsi, hep.
k. 0285/a

künc: -2- [Far.] Köşe bucak.
k. (k.- i ferāğat içre) 0090/a; (k.- i
ğam içre) 0272/b

küp: -2- [T.] Küçük bir küpün ağzına deri
geçirilerek yapılmış vurmali saz.
k. (k. küp) 0753/a

lā: -2- [Ar.] Yok, değil, hayır anlamına gelen olumsuzluk edatı.
l. 0433/b, 0642/b

lahmūke-lahmī: -1- [Ar.] “Etin etimdir” anlamına gelen Arapça bir söz.
l. (l. ol-) 0157/a

lāhūt: -1- [Ar.] Cenabıhakk’ın zatına mahsus olan ilk ve en yüce âlem.
l. (murğ-ı l.) 0055/b

la‘l: -3- [Ar.] Parlak kırmızı renkli, kıymetli taş.
l. (l.- i nāb) 0484/a
l.+ i 1071/a
l.+ üm (leb-i l. durur) 0446/a

lāle: -6- [Far.] Lale.
l. 0433/b, 0628/a; (l.- i nu‘mān) 0734/b
l.+ ler 0414/b, 1028/a
l.+ lerle 0631/a

lālezār: -2- [Far.] Lale bahçesi.
l.+ ı 0707/b, 0777/b

la‘līn: -1- [Far.] Kırmızı renkli.
l. 1196/a

laṭīf: -1- [Ar.] Zevk ve ruh okşayıcı ince bir güzelliğe sahip olan, hoş, nazik.
l. 0683/b

laṭīfe: -1- [Ar.] Nükteli söz, şaka.
l. 0068/b

lāyık: -5- [Ar.] Uygun, yaraşır, münasip.
l. 1080/a; (l. ol-) 0529/a, 0723/a, 1079/a, 1140/b

lāzım: -5- [Ar.] Gerekli, lüzumlu.
l. 0788/a; (l. ol-) 0154/b, 0549/a, 0809/a, 1141/a

leb: -14- [Far.] Dudak
l. (l.- i cān-baḥş) 0750/a; (l.- i la‘lüm durur) 0446/a; (l.- i ṣīrīn) 0469/a; (l.- i ṣīrīnüm içün) 0449/a
l.+ inden 1213/a; (cām-ı l.) 0703/a
l.+ ine 0392/a, 0392/b
l.+ ini 0483/a, 0483/b; (cām-ı l.) 1215/b
l.+ leri 0704/b
l.+ lerinden 1156/b, 1214/b

leṭāfet: -4- [Ar.] Hoşluk, incelik.
l. 0430/a, 0525/b; (sünbül-i bāğ-ı l.) 1149/a
l.+ le 1226/a

levh: -1- [Ar.] Üzerine yazı yazılabilecek ve resim yapılabilecek yassı düz nesne veya yüzey.
l.+ i 1001/b

leyle: -1- [Ar.] Bir gece.
l. (l.- i zülf) 0468/a

leyletü’l-kadr: -1- [Ar.] Kadir gecesi.
l. (l. ol-) 0418/b

livā: -5- [Ar.] 1. Bayrak.

l.+ sını 0833/a
l.+ yı 0313/a
2. Osmanlı ordusunda iki alaydan
meydana gelen askeri birlik,
tugay.
l. (l.- yı naley) 0219/b; (l.- yı
pādīṣāhī) 0883/a
l.+ lar 0944/a

luḳb: -7- [Ar.] Oyun.

l. (l. ile) 0855/a, 0858/b, 0863/b,
0865/b
l.+ a 0865/a
l.+ ı (penbe-i l.) 0855/b
l.+ uyla 0853/b

luḳbeti: -1- [Ar.] Oyuncak.

l.+ dūr 0869/b

luḳf: -44- [Ar.] Bağışlama, ihsan,
cömertlik.

l. 0060/a, 0064/a, 0578/a, 0698/b;
(l.- ı ḥaḳḳ) 0001/b; (l.- ı ilāh)
1062/a, 1263/a; (l.- ı ilāhī) 0663/a,
1237/b; (hümā-yı zıll-ı l.- ı

kirdigārī) 0303/b; (zıll-ı l.- ı
kirdigārī) 0066/b; (maẓhar-ı l.- ı
şehen-şāh ol-) 1136/b; (l.- ı
şehriyārī) 1254/b; (l. ét-) 0576/a,
1065/b; (l. u iḥsān ét-) 0424/a,
1268/b; (l. eyle-) 0153/a, 0172/a,
0205/a, 0690/b, 1260/a; (l. u iḥsān
eyle-) 1216/b ; (l. ile) 0733/b,
1233/b; (kemāl-i l. ile) 0427/b; (l.
ile iḥsān ét-) 1234/b
l.+ a (gevhher-i l.) 0652/b
l.+ ı 0308/b, 0677/b, 1013/a; (l. ét-) 1261/a
l.+ ıdur (kemāl-i l.) 1084/b
l.+ ın 0687/b, 1255/b
l.+ ındadur (yed-i l.) 0307/b
l.+ um 1095/b; (l. ile) 0567/b,
1126/b
l.+ uş 1239/b; (l. ile) 0040/b,
0048/a
l.+ uşa (ümīd-i l.) 0050/b
l.+ uşuş 0049/a

lüḳlū: -1- [Ar.] İnci.

l. (şuḳle-i l.) 0780/a

m

- mā:** -2- [Ar.] Su.
m. 0704/a
m.+ da 0019/a
- ma^ʿānī:** -1- [Ar.] Manalar, anlamlar.
m. (gevher-i baḥr-ı m.) 0680/a
- ma^ʿbūd:** -1- [Ar.] Allah, ilah.
m. (kıble-i m.) 0194/a
- mācerā:** -5- [Ar.] Olay, macera.
m. 0171/a; (m.- yı māh) 0246/b,
0699/b, 1266/b
m.+ yı 1213/a
- mağbūn:** -3- [Ar.] Kandırılmış.
m. 0184/b, 0296/b; (m. ol-) 0299/b
- mağrib:** -1- [Ar.] Batı.
m.+ de 0311/a
- mağrūr:** -1- [Ar.] Kibirli, gururlu.
m. 1232/b
- māh/meh:** -178- [Far.] 1. Ay gibi parlak sevgili.
m. 0095/b, 0099/a, 0108/a, 0121/a,
0123/b, 0125/b, 0131/b, 0275/b,
0325/b, 0329/b, 0393/a, 0421/b,
0460/a, 0462/b, 0476/a, 0478/b,
0506/a, 0542/a, 0555/a, 0556/b,
0565/b, 0601/b, 0702/a, 0708/b,
0775/b, 0794/b, 0799/a, 0803/a,
0809/a, 0821/b, 0896/b, 0930/b,
1007/b, 1048/b, 1052/b, 1057/b,
1069/b, 1081/b, 1082/a, 1083/b,
1092/a, 1096/a, 1136/a, 1157/a,
1161/a, 1168/b, 1175/b, 1177/b,
1180/b, 1184/b, 1204/a, 1206/b,
1208/a, 1210/a, 1215/b, 1219/a,
1220/b, 1224/a, 1228/a, 1261/b,
1264/a; (ʿā.- ı māh) 0375/b; (esīr-i
m.) 1060/b; (fūrkat-i m.) 0345/a;
(ḥasret-i m.) 0283/a, 0356/b; (mā-
cerā-yı m.) 1266/b; (m.- ı āsumān-
ı evc-i rifʿat) 0300/b; (m.- ı enver)
0331/a, 0416/b, 0504/b, 0776/b,
0784/a 1226/a; (reşk-i m.- ı enver)
1191/b; (m.- ı ʿīd) 1043/b; (m.- ı
ğarrā) 0096/a, 0103/b, 0115/b,
0404/b, 0442/b, 0463/a, 0580/b,
1160/a, 1172/a; (m.- ı Kenʿān)
1120/b; (m.- ı nevdügi) 1227/b;
(m.- ı Ramażān) 0464/a, 1181/b;
(m.- ı şeb-ārā) 0138/a, 0398/a;
(m.- ı tābān) 0182/b, 0372/b,
0701/a, 0740/b, 1105/a, 1200/b,
1209/a, 1216/a, 1222/b; (m.- ı tāb-ı
evc-i a^ʿlā) 0113/a, (m.- ı tāb-ı evc-i
rifʿat) 0561/b; (m.- ı tāb-ı kişver-i
Çīn) 0057/b; (şāh-ı m.) 0742/a; (m.
ol-) 1123/a; (ʿāşık-ı m. ol-) 0375/b;
(ḥāle-i m. ol-) 1217/b; (m. ile)
0133/a, 0394/a, 0557/b, 1108/a,
1230/b; (firāk-ı m. ile) 1059/a;
(ḥasret-i m. ile) 0617/b, 0662/b;
(m. ile) 1107/a; (m. gibi) 1267/b
m.+ a 0380/b, 0555/b, 0697/a,
1080/b, 1101/a, 1103/b, 1113/b,
1117/b, 1142/a, 1148/a, 1174/a,
1199/b, 1203/a, 1208/b, 1215/a,
1229/a
m.+ dūr 1070/a
m.+ ı 0058/a, 0114/b, 0122/b,

0278/b, 0414/a, 0509/b, 0700/b,
0808/b, 0842/b, 1000/b, 1066/b,
1068/b, 1085/b, 1088/b, 1111/a,
1118/b, 1124/a, 1146/b, 1190/b,
1202/b, 1219/a, 1223/b, 1262/b;
(mā-cerā-yı m.) 0246/b, 0699/b;
(zevk-ı m.) 0132/b

m.+ ısın 1122/a

m.+ um 0402/b, 0435/a, 0589/a

m.+ umçün 0612/a

m.+ umı 0545/a

m.+ uñ 0168/b, 0795/a, 0804/a,
1084/a, 1115/b, 1155/b, 1176/b,
1211/a

m.+ üñ 0582/a

2. Bir takvim yılının on ikide biri,
ay.

m. 465/a

3. Gökteki ay, kamer.

m. (m.- i nev) 0319/a, 0409/a; (m.-
i nev-resm) 0444/a

maḥabbet: -2- [Ar.] Sohbet, yarenlik.

m. 0013/b

m.+ den 0266/a

maḥbūb: -11- [Ar.] Sevilen kimse, sevgili.

m. 0078/b, 0623/b; (m.- ı raḥmān)
0052/a; (mişāl-i Yūsuf-ı m.- ı

Ya'qūb) 0362/b; (m. idi) 0401/b

m.+ a 0641/b, 1028/a

m.+ ı (cihān maḥbūbınuñ m. ol-)
0062/b

m.+ ıdur 0079/a

m.+ ınuñ (cihān m. maḥbūbı ol-)
0062/b

m.+ uñ (m. içün) 0063/a

maḥfil: -1- [Ar.] Meclis, encümen.

m. 0316/a

māhī: -1- [Ar.] Yok eden, mahveden.

m. 1111/b

māhir: -2- [Ar.] Usta, becerikli.

m. 0779/b

m.+ durur 0671/b

māhiyyet: -3- [Ar.] Bir nesnenin varlığını

veya cevherini meydana getiren

şey, nesnenin hakikati, özü.

m. (m.- i ḥaḳ) 0003/a

m.+ inden 0002/b

m.+ ini 0795/a

maḥlaş: -2- [Ar.] Şairlerin manzum

eserlerinde kullandıkları takma

ad.

m. (m. ol-) 0338/b, 0668/a

maḥlūk: -2- [Ar.] Allah tarafından

yaratılmış şey, insan, hayvan.

m. 0045/b; (m. ol-) 0045/a

maḥrem: -2- [Ar.] Başkaları tarafından

görülmesi, bilinmesi, duyulması

istenmeyen, gizli.

m. 0239/b; (m. ol-) 0571/b

maḥv: -1- [Ar.] Yok olma, harap olma.

m. (m. ét-) 0729/b

maḥzenü'l-envār: -1- [Ar.] Nurlar

mahzeni.

m. (m. ol-) 0508/b

māh-rū: -2- [Far.] Ay yüzlü.

m.+ lar 1043/b, 1194/a

maḳāl: -5- [Ar.] Söz, laf.

m.+ e 0103/b; (m. gel- “söylemek,
anlatmak”) 0368/b

m.+ e (m. gel-) 0018/a

m.+ e (m. getir-) 0260/b, 0459/b

maḳām: -5- [Ar.] Yer, mahal.

m. 0061/b; (m. ol-) 0060/b

m.+ a 0501/a, 0830/a

m.+ ı 0061/a

maḳbūl: -3- [Ar.] Kabul edilen, geçerli.

m. (m.- i sultān ol-) 1150/a; (verd-i

m.) 1151/a; (m. ol-) 0570/b

maḳdem: -2- [Ar.] Gelme, geliş.

m. 0056/b; (m. bas-) 0820/a

maḳṣadü'l-aḳṣā: -1- [Ar.] En büyük

maksat, gaye.

m.+ ya 0817/b

maḳṣūd: -1- [Ar.] İstenilen şey, amaç,

gaye.

m. (Kaʿbe-i m.) 0194/b

māl: -1- [Ar.] Değerli eya, mal mülk.

m. (m.- ı Ḳārūn ol-) 0724/b

mālīk: -4- [Ar.] Bir şeye sahip olan kimse.

m. (misli-i m.) 1131/b; (m. ol-)

0013/a, 1099/a, 1131/a

maʿmūr: -4- [Ar.] Yerleşik, ahalisi olan.

m. (cennet-i m. ol-) 0783/a; (m. ol-)
0761/b

m.+ a (cennet-i m.) 0163/a, 0621/a

maʿnī: -1- [Ar.] Konu, husus.

m.+ den 0720/b

manşīb: -2- [Ar.] Devlet hizmetinde

büyük memurluk, erişilmek

istenen yüksek mevki, makam.

m. 0913/a; (m. ile) 1010/b

manşūr: -1- [Ar.] Allah'ın yardımıyla

galip gelen, zafere ulaşan.

m. 0764/b

mār: -2- [Far.] Yılan.

m. (m.- ı Ḍaḥḥāk) 0950/a; (sem-i

m. ol-) 1110/b

mārān: -1- [Far.] Yılanlar.

m. (m. ol-) 0966/a

maşra: -1- [Far.] Sıvı maddeleri ölçmek

için kullanılan bir kap.

m.+ dan 0749/b

maşrīḳ: -1- [Ar.] Şark, doğu.

m. (cānīb-i m.) 0311/b

maşrīḳü'd-dīn -1- [Ar.] Dinin doğuş yeri.

m. (āfitāb-ı m.) 0057/a

māt: -6- [Ar.] Satrançta rakibi yenmek.

m. (m. ét-) 0856/b, 0865/b,

1000/b, 1190/b, 1223/b; (m. ol-)

0853/b

māyil: -2- [Ar.] Hayran olma, meyletme

m. (m. ét-) 0700/a, 1085/a

maẓhar: -9- [Ar.] Bir şeyin görünür

duruma geldiği, görüldüğü, açığa
çıktığı yer .

m. (m.- ı ʿayn-ı ʿināyet ol-

“erişmek, ulaşmak”) 0051/b,

1236/b; (m.- ı dīdār ét-) 0034/a;
(m.- ı dīdār ol-) 0494/a; (m.- ı
iḥsān ol-) 1012/a; (m.- ı luṭf-ı
şehen-şāh ol-) 1136/b; (m. ét-)
0535/a; (m. ol- “erişmek”) 0677/a,
0679/a

me’āl: -1- [Ar.] Anlam, mana.
m.+ i 0577/b

mebzûl: -1- [Ar.] Esirgemedi harcanmış,
saçılmış, bol.
m. (m. ol-) 1254/b

meclis: -26- [Ar.] Eğlenmek amacıyla bir
araya gelmiş insan topluluğu,
işret meclisi.
m. 0403/a, 0423/a; (deyr-i m.)
0419/b; (edeb-i m.- i sulṭān)
0756/b (nergis-i m.) 1055/a; (sākī-
i m.) 0400/b; (m.- i ḥāş) 0336/a,
0420/a; (m.- i işret) 0245/a,
0391/b, 0733/a; (m.- i sulṭān)
0726/a; (m.- i şādī) 0568/b; (m.- i
şāh) 1052/a, 1217/a; (m.- i şāh-ı
cihān) 0686/b; (m.- i şāh) 0338/a,
0667/a, 1069/a, 1187/b, 1250/b;
(bisāt-ı m.- i şāhī) 1035/a; (m.- i
ḥāş) 0325/a
m.+ de 0741/a, 1248/a
m.+ e 0270/a

mecrûḥ: -1- [Ar.] Kırık, incinmiş, kırgın.
m.+ uma (dil-i m.) 0281/b

meded: -5- [Ar.] Yardım, imdat.
m. 0112/b, 0181/a, 0205/a,
0600/b, 0690/b

medḥ: -2- [Ar.] Övme, yüceltme.
m. (m.- i sulṭān) 0316/b; (m. ol-)
0794/b

meftûn: -1- [Ar.] Büyülenmişçesine
tutkun, vurgun olan kimse, âşık.
m. (m. ol-) 0468/b

meger: -29- [Far.] Meğer.
m. 0084/a, 0148/a, 0191/a, 0196/a,
0199/a, 0300/a, 0353/a, 0396/a,
0463/a, 0464/a, 0513/a, 0516/a,
0538/a, 0539/a, 0619/a, 0657/a,
0680/a, 0743/b, 0755/b, 0791/b,
0801/a, 0804/a, 0809/b, 0811/a,
0817/a, 0822/a, 0846/a, 0848/b,
1107/b

meḥābet: -1- [Ar.] Ululuk, yücelik,
heybet.
m.+ le 0899/a, 0983/a

mehveş: -1- [Far.] Ay gibi.
m.+ iyle 0780/b

meh-likā: -1- [Far.+Ar.] Ay yüzlü güzel
kadın.
m.+ yı 1213/b

meh-pāre: -2- [Far.] Ay parçası.
m.+ lerle 0326/a, 1050/b

mekān: -2- [Ar.] Yer, mahal.
m.+ ın 0046/a
m.+ uḡ 1139/b

mektûb: -1- [Ar.] Mektup.
m.+ uḡ (m. ile) 0552/a

melâhat: -6- [Ar.] Güzellik, şirinlik.

m. 0565/b, 0601/b, 1083/a;
(Yûsuf-ı Mısr-ı m.) 0452/a, 0467/b,
1130/a

melâmet: -6- [Ar.] Yerme, ayıplama.

m. 0452/b, 0544/b; (m. ol-) 0467/a,
0857/b, 1171/a
m.+ dür 0217/a

melâyik: -1- [Ar.] Melekler.

m. 1205/b

melek: -5- [Ar.] Melek.

m.+ de 0444/b
m.+ ler 0911/a, 0974/a
m.+ lerle 0911/b, 0977/b

menâre: -1- [Ar.] Minare.

m. 0648/a

mengüş: -2- [Far.] Küpe.

m. 0132/a; (m. ol-) 0775/b

menzil: -4- [Ar.] Varılacak yer, hedef.

m. (m.- i Karacığan) 0916/a
m.+ e 0918/a, 0923/a
m.+ ine 0924/b

menzilgeh: -1- [Ar.+Far.] Konak, yer, ev.

m.+ i (m. ol-) 0816/b

merâm: -6- [Ar.] İstek, niyet.

m.+ a 0501/b, 1046/b; (m. ér-) 0830/b
m.+ ı 0393/b, 1015/a
m.+ uñ 0110/b

mercân: -1- [Ar.] Süs eşyalarının

yapımında kullanılan kırmızı
madde.

m. 0520/b

merd: -1- [Far.] Yiğit, cesur.

m.+ e 0069/b

merdân: -2- [Far.] Mertler, yiğitler.

m. 0912/a; (şemşîr-i m.) 0932/a

mergüb: -1- [Ar.] İstenilen, arzu edilen,
rağbet gösterilen.

m.+ ıdur 0079/b

mergâr: -2- [Far.] Çayırılık, çimenlik,
sulak yer.

m.+ ı 0160/a, 0634/a

merhem: -3- [Ar.] Ümit ve teselli kaynağı
olacak şey, çare.

m. 0389/a; (m. ol-) 0281/b, 0917/a

meşel: -7- [Ar.] Hikâye, kıssa.

m.+ dür 0119/a, 0229/b, 0521/a,
0554/b, 0656/b, 0714/b; (m. tûṭîyi
şekker söyletür) 0558/b

mesned: -1- [Ar.] Dayanılan, güç ve
destek alınan şey, dayanak.

m.+ üm 0686/a

mesrûr: -1- [Ar.] Sevinçli, memnun
kimse, mutlu.

m. (m. ol-) 1232/a

mest: -7- [Far.] Âşk, sevgi, zevk vb. bir
duygudan dolayı akli başından
gitmiş, sarhoş olmuş kimse.

m. (m.- i mülâyim ét-) 0747/b;

(nergis-i m.) 1186/a; (m. ét-) 0735/b, 1073/a; (m. eyle-) 0484/a; (m. ol-) 1055/b m.+ i (şarāb-ı kahrı m. ol-) 0332/b	Yönelmek, sevgi, ilgi, alaka göstermek, arzu duymak. m. (m. ét-) 0555/b m.+ i 1155/b, 1211/b m.+ ini (m. eyle-) 0202/a
mestān: -1- [Far.] Sarhoşlar. m. (m. ol-) 1056/b	mihmān: -1- [Far.] Konuk, misafir. m.+ umuz 0385/a
meşhūr: -2- [Ar.] Ünlü, şöhretli. m. (m.- ı devrān) 1120/a; (m. ol-) 0441/b	miḥnet: -2- [Ar.] Üzüntü, sıkıntı, keder. m. 0215/b, 0578/b
metāʿ: -3- [Ar.] Satılacak, kazanç sağlanacak mal, ticaret malı. m.+ ina 1162/a m.+ uḡ 1128/b, 1134/a	mihr: -53- [Far.] Güneş. m. 0114/b, 0122/b, 0278/b, 0329/b, 0557/b, 1069/b, 1070/b, 1176/b, 1223/b, 1230/b, 1262/b, 1267/b; (m.- i ʿālem-ārā) 1001/b; (m.- i cihān-ārā) 1081/a; (m.- i çerḡ-i şunʿ-ı kirdigārī) 1243/b; (m.- i dirāḡşān) 0729/b, 0843/b, 0888/b, 0983/b, 1209/b; (m.- i enver ol-) 0330/b; (m.- i pūr-nūr) 0441/a; (m.- i raḡşān) 1070/a; (m.- i sipihrāsā) 1193/a; (m.- i vişāl) 0599/b; (reşk-i m.- i enver) 1228/a; (reşk-i m.- i çerḡ-i gerdūn) 0319/b, 1041/b; (şevḡ-i m.) 0776/a; (m. ol-) 0361/a, 1264/a; (m. gibi) 1123/a; (m. ile) 0325/b, 0775/b, 0896/b, 1007/b 1082/a, 1083/b, 1084/a, 1115/b, 1177/b, 1184/b, 1238/a, 1261/b m.+ e 0310/b, 0320/b, 0509/a, 0588/b, 0700/b m.+ i 0373/a, 0821/b m.+ üḡ 1128/a m.+ üḡdurur 1108/b
meṭālib: -1- [Ar.] İstekler, talepler. m. (feth-i m. gibi) 0730/a	
meʿvā: -3- [Ar.] Sığınacak yer, makam, yurt. m. (m. idi) 0635/b; (m. ol-) 0640/b, 1179/b	
mey: -4- [Far.] Şarap, bade. m. (keyfiyyet-i m.) 0391/a; (pür m.) 1197/b m.+ dūr 1073/a m.+ le 0428/b	
meydān: -9- [Ar.] Meydan, açık alan. m. 0850/b, 0962/b; (m.- ı ʿadl) 0309/b; (m.- ı rezm) 0941/a, 0949/a, 0994/b m.+ a 0901/a, 0960/a; (m. çık-) 0983/a	
meyl: -4- [Ar.] (Bir kimseye veya bir şeye)	mihter : -3- [Ar.] Daha büyük, daha ulu.

m. (m. ol-) 1258/a
m.+ ler (m. içre) 1258/b
m.+ lerine 1257/b

minnet: -2- [Ar.] İyilik, yardım.
m. 0652/b, 1113/b

mîr: -7- [Far.] Başkan, reis, emir.
m. (ḥazret-i m.- i Celāl) 0684/b;
(m.- i mîrān) 0836/b, 0881/b,
1003/a; (m.- i sūḥan-dān) 0681/b;
(m. ét-) 0913/b; (m. eyle-) 1011/b

mîrān: -5- [Far.] Beyler, emirler.
m. 1006/b; (m.- i şāh) 1005/a;
(mîr-i m.) 0836/b, 0881/b, 1003/a

mir'āt: -4- [Ar.] Ayna.
m. (m.- i cān) 0020/a; (m.- i
Sikender) 0771/b; (m.- i zībā)
0138/b
m.+ inüj 0439/a

mişāl: -7- [Ar.] Benzer.
m. (m.- i Yūsuf-ı maḥbūb-ı
Ya'kūb) 0362/b
m.+ i 0522/a, 0701/b
m.+ in 0318/b
m.+ üm 0438/b, 0444/b, 1246/b

misk: -2- [Far.] Misk, güzel koku.
m. 1132/b
m.+ e 0530/a

miskîn: -3- [Ar.+Far.] İçinde misk
bulunan, misk kokan.
m. 0772/b; (‘āşık-ı m.) 0435/a
m.+ üme (ḥaṭ-ı m.) 0434/a

mişl: -2- [Ar.] Benzer, eş.
m. (m.- i ‘āşık) 0209/b; (m.- i
Mālik) 1131/b

mîve: -8- [Far.] Meyve.
m. (m.- i eşcār-ı hicrān) 0608/a;
(m.- i eşcār-ı iḥsān) 0653/a; (m.- i
eşcār-ı vaşl) 0024/a, 0455/a; (m.- i
eşcār-ı vuşlat) 0602/b; (m.- i nev-
bāve) 1152/a; (şāḥ-ı m.- i şāyeste-i
cān) 1244/a
m.+ ler 1188/b

mi'yār: -1- [Ar.] Altın, gümüş gibi
kıymetli madenlerin ağırlık ve
saflık derecesinde olup olmadığını
gösteren ölçü, ayar ölçüsü.
m. 1127/b

mū: -1- [Far.] Saç teli, kıl.
m. (m. gibi) 0288/b

mu‘aṭṭar: -1- [Ar.] Güzel kokulu.
m. (m. kıl-) 0633/b

mū-be-mū: -1- [Far.] Kıl kıl, tel tel.
m. 0787/a

muḥakkak: -1- [Ar.] Şüphesiz, kesinlikle.
m.+ dur 0524/a

muḥayyer: -2- [Ar.] 1. Müşteriye memnun
kalmadığı, beğenmediği takdirde
geri getirmesi şartıyla satılan.
m. (m. ol-) 1133/b
2. Musikimizde tiz sekizlideki “la”
sesi, muhayyer perdesi.
m.+ le 0671/a

muhtāc: -4- [Ar.] Muhtaç, ihtiyaç duyan.
m. (m. ol-) 0054/b, 0648/b, 0678/a,
1014/a

mukābil: -2- [Ar.] Karşılık.
m. (m. ol-) 0896/a, 0958/b

mukārin: -1- [Ar.] Bir yerde, bir arada
bulunan.
m. (m. ol-) 0896/b

mukarrer: -9- [Ar.] 1. Kararlaştırılan,
karar verilen.
m. 0443/a, 0876/a; (m. eyle-) 0347/b; (m. ol- “karar vermek”) 0349/b, 1133/a
2. Şüpheye yer bırakmayacak
şekilde kesinleşmiş, kesin,
şüphesiz, muhakkak.
m.+ dūr 0257/b, 0524/b
3. İfade edilmiş, anlatılmış,
bildirilmiş.
m. 0047/a; (m. ol- “karar
vermek”) 0808/a

muktezā: -3- [Ar.] Gerekli olan.
m.+ sı 1102/b, 1252/b
m.+ sın 1104/a

mū-miyān: -3- [Far.] Beli kıl kadar ince
olan, kıl gibi ince belli.
m.+ ı 0787/a, 1212/a
m.+ uḡ (ḥayāl-i m.) 0475/a

muntazır: -2- [Ar.] Bekleyen, gözleyen.
m.- dı 1174/a
m.+ dum 0148/a

murād: -24- [Ar.] Erişilmek istenen,

olması, gerçekleşmesi arzu edilen
şey, istek, dilek, amaç.
m.+ a 0130/a, 0458/a, 0709/b; (m.
ér-) 0274/b, 0915/a; (m. irgür-
“muradına ermek”) 1245/a
m.+ um 0088/a, 0093/a, 0101/b,
0125/a, 0171/a, 0240/a, 0364/a,
0610/a, 0710/a, 0710/b, 0765/b,
1065/a, 1255/a
m.+ uḡ 0021/a, 0025/a, 0266/a,
0850/b, 1234/a

muraşsa: -2- [Ar.] İnci, elmas, yakut vb.
kıymetli taşlarla süslenmiş,
mücevherle bezenmiş.
m. 0321/a, 1227/a

murğ: -3- [Far.] Kuş.
m. (m.- ı cān) 0605/a; (m.- ı cān al-
) 0891/b; (m.- ı lāhūt) 0055/b

murḡān: -2- [Far.] Kuşlar.
m. (m.- ı tīrān) 0891/a, 0965/a

muşaffā: -2- [Ar.] Temizlenmiş, saf
duruma getirilmiş.
m. (cām-ı m.) 0155/a; (m. eyle-) 0034/b

musahḥar: -2- [Ar.] Boyun eğdirilmiş,
emir ve itaat altına alınmış.
m. (m. ol-) 0443/b
m.+ dur 0307/a

mūsikī: -1- [Ar.] İnsanın duygu ve
düşüncelerinin seslerle ifade
edildiği sanat, müzik.
m.+ de (fenn-i ‘ilm-i m.) 1246/a

muṭrib: -5- [Ar.] Bir musiki aleti çalan kimse.
m. (m.- i bezm ol-) 0410/b; (m.- i şāh) 1220/a; (şadā-yı sâz-ı m.) 0406/a
m.+ ler 1036/a
m.+ leründen 1235/a

muṣāfık: -2- [Ar.] Uygun, münasip.
m. (yār-ı m.) 0353/a; (m. ol-) 0189/a

mübeddel: -1- [Ar.] Başka bir şekle konulmuş, değiştirilmiş.
m. (m. ol-) 0480/b

mübtelā: -2- [Ar.] Tutulmuş, düşkün.
m. (m. ol-) 0181/a
m.+ ya 0340/b

mücellā: -2- [Ar.] Parlatılmış, parlak.
m. (m. eyle-) 0033/b; (m. ol-) 0155/b

müdām: -4- [Ar.] Devamlı, daima.
m. 0060/b, 0476/b, 0733/a, 0741/a

müdevver: -1- [Ar.] Hareketli, dönen.
m. 0047/b

mü'ezzın: -1- [Ar.] Ezan okuyan kimse.
m.+ ler 0649/a

müferriḥ: -1- [Ar.] Ferahlık veren, iç açıcı.
m. 1043/b

müfredāt: -1- [Ar.] Bütünü meydana getiren ayrıntılar.
m.+ ı 0769/b

müheyyā: -6- [Ar.] Hazır, amade.
m. (m. ol-) 0164/a, 0810/a, 0847/a, 0935/a, 1027/a, 1199/a

mühr: -2- [Far.] Mühür.
m. (m.- i Süleymān) 0307/b, 0738/b

mükedder: -1- [Ar.] Kederli, üzgün.
m. (m. ol-) 0936/b

mükerrem: -2- [Ar.] Saygı değer, hürmete layık, muhterem.
m. (m. ol-) 0571/a 1235/b

mükerrer: -3- [Ar.] Tekrar edilmiş, tekrarlanmış.
m. 0705/b; (kand-ı m.) 0446/b; (m. ét-) 0558/a

mülākāt: -5- [Ar.] Karşılıklı konuşma, görüşme.
m. (m. ét-) 0546/b; (m. eyle-) 0224/b, 0700/b; (m. ol-) 0556/b, 0593/b

mülāyim: -1- [Ar.] Uysal.
m. (mest-i m. ét-) 0747/b

mülk/milk: -6- [Ar.] Ülke, memleket.
m. (m.- i cihān) 0791/a; (m.- i Rūm) 0439/b; (şāh-ı m.- i 'Osmān) 0305/a
m.+ ine 0013/a
m.+ ini 0490/b
m.+ inü 0010/b

mümkin: -1- [Ar.] Mümkün.
m. (m. ol-) 1112/a

münevver: -2- [Ar.] Işıklı, nurlu,
aydınlatılmış.
m. (m. eyle-) 0780/b; (m. kıl-) 0771/a

münfek/münfekk: -2- [Ar.] Ayrılmış,
kopmuş.
m. (m. ol-) 0195/a, 0581/b

mürde: -5- [Far.] Ölü, ölmüş.
m. 0192/a, 0365/b, 0395/b,
0510/b, 0727/a

mürde-diller: -1- [Far.+T.] Ölü gönüller.
m. 0398/b

mürekkeb: -1- [Ar.] Mürekkep.
m. (m. ol-) 0766/a

müretteb: -3- [Ar.] Tertipli, düzenli, sıralı.
m. (m. ol-) 0893/a, 1004/a, 1202/a

müsā'id: -1- [Ar.] Elverişli, uygun.
m. (m. ol-) 0425/a

müstahakk: -1- [Ar.] Hak etmiş, layık.
m. (m. ol-) 1229/a

müstedām: -1- [Ar.] Sürekli, devamlı.
m. (m. ol-) 0733/a

müşabih: -1- [Ar.] Benzeyen, benzer.
m. (m. ol-) 0782/b

müşāhed: -1- [Ar.] Görülen.
m (m. eyle-) 0167/b

müşāhid: -1- [Ar.] Gören.
m. (m. ol-) 0004/b

müşerref: -6- [Ar.] Şerefli.
m. (m. eyle-) 0728/a, 1068/a; (m. ol-) 0702/b, 1010/a
m.+ dür 0009/b, 0717/a

müşkil: -10- [Ar.] Zor, güç.
m. 0573/a, 0654/b; (m. ét-) 0424/b
m.+ dür 0228/a, 0870/b, 0937/a,
1106/a
m.+ i 0456/a
m.+ lerüm 0153/b
m.+ üm 0346/a

müşkīn: -1- [Far.] Misk kokulu.
m. (m. ol-) 0770/a

müşterī: -2- [Ar.] 1. Güneşe yakınlığı bakımından beşinci sırada yer alan en büyük gök cismi, Jüpiter.
m.+ ye 1128/a,
2. Satın alan kimse.
m.+ ye 1128/b

müyesser: -16- [Ar.] Kolaylıkla olan, kolaylıkla yapılan.
m. (m. ét-) 0619/a, 0817/a, 1270/b;
(m. eyle-) 0041/a; (m. ol-) 0054/a, 0099/a, 0123/a, 0274/b, 0349/a, 0549/b, 0593/a, 0876/b, 0915/a, 1015/a, 1239/b, 1254/a

müzeyyen: -13- [Ar.] Süslenmiş, bezenmiş.
m. 0326/a; (m. ét-) 0520/b, 0620/b, 0926/b, 1198/b; (m. eyle-) 0162/b, 0840/b, 1020/a; (m. ol-) 0626/a, 0777/a, 0845/a, 0948/a, 1009

n

nāb: -3- [Far.] Halis, katıksız, safi.
n. (pür-mey-i n.) 1185/a; (şarāb-ı
n. ile) 1072/b
n.+ ı (la'l-i n.) 0484/a

nāfe: -4- [Far.] Misk ahusu denen bir
ceylan türünün göbeğindeki, içi
misk denilen güzel koku ile dolu
kese.
n. 0772/b; (n.- i Ğin) 0770/b; (n.- i
Ğin ile) 0507/a
n.+ ye 0435/b

nāhīd: -2- [Far.] 1. Venüs adlı gök cismi,
Zühre.
n. (reşk-i n.) 1043/a
2. Genç kız.
n. 1218/b

naḥīf: -1- [Ar.] Zayıf, çelimsiz.
n.+ i 0514/b

naḥs: -1- [Ar.] Uğursuzluk.
n.+ uḡ (ṭālī-i n.) 0425/a

naḳāre: -1- [Far.] Davul, dümbelek.
n. 0971/a

naḳd: -3- [Ar.] Elde bulunan.
n. (n.- i berg-i zerd) 1189/a; (n.- i
berg) 1030/a; (n.- i cān “en
kıymetli şey”) 0528/b

naḳl: -2- [Ar.] 1. Başkasına ait bir sözü
veya bir fikri, bir olayı bir yerde
anlatma, aktarma.
n. (n. ét-) 0226/a

2. Dini ilim.
n.+ i 0800/b

naḳş: -6- [Ar.] Resim, tasvir.
n. (n.- ı erjeng ol-) 0419/b; (n.- ı
kaşr) 0638/a; (n.- ı kudret) 0324/a;
(n.- ı zemīn) 0637/a; (n. ol-)
1247/b
n.+ ı 0901/b

na'l: -2- [Ar.] At, eşek gibi binek ve yük
hayvanlarının tırnaklarının
aşınmasını önlemek için
ayaklarına çakılan demir parçası.
n. (meh-i nevresm-i n.- i esb-i gül-
gün rikāb) 0319/a
n.+ i (şu'ā-yı n.) 0320/b

nālān: -4- [Far.] İnleyen.
n. 0105/b, 0618/a; (‘āşık-ı n. ol-)
0028/b; (n. ol-) 0585/a

nāle: -5- [Far.] İnleme, inilti.
n.+ ḡi (livā-yı n.) 0219/b
n.+ m 0143/b, 0292/a, 0690/b,
1065/b

nām: -6- [Far.] Ün, şöhet.
n. 1266/b; (n.- ı şāh) 1263/b; (n.
ol-) 0603/b
n.+ ı (n. gibi) 1120/a
n.+ ın 0745/a
n.+ uḡ 1121/a

nāme: -6- [Far.] Mektup.
n. 1119/a, 1140/a, 1159/b; (bī-
vücūdun fihrist-i n. ol-) 0042/a
n.+ ḡ 0553/a

n.+ yi 1160/a	n.+ da 0017/b
nāmūs: -2- [Ar.] Namus, iffet. n. 0352/b; (kal'a-ı n.) 0995/a	nāzır: -2- [Ar.] Bakan, vekil. n. (n. imiş) 0396/b; (n. ol-) 0134/b
nān: -1- [Far.] Ekmek. n. (iki n. ol-) 0329/b	naẓm: -4- [Ar.] Şiir. n. (bāğ-ı n. içinde) 0760/b; (n. ol-) 0761/a; (gülşen-i n. içre) 0759/a; (‘ulūm-ı n. ile) 0685/b
nār: -7- [Ar.] Ateş. n. (n.- ı ah) 0176/a, 0587/a; (n.- ı firāk) 0534/b; (n.- ı fürkate düş-) 0600/a; (n.- ı ğam) 0094/b; (n.- ı hecr) 0613/b; (n. eyle-) 0287/b	nā-çār: -2- [Far.] Çaresiz. n. 0516/b, 0521/b
naşīb: -1- [Ar.] Allah'ın bir kimseye tayin ve kısmet ettiği şey, baht. n. (n. ol-) 0578/a	nā-dān: -1- [Far.] Cahil. n. 1132/b
naşihat: -2- [Ar.] Öğüt. n. (n. ol-) 0120/a 0223/a	nā-gāh: -8- [Far.] 1. Ansızın, birden bire. n. 0095/a, 0341/b, 0462/a, 0846/a, 0879/a, 1020/a, 1204/b 2. Vakitsiz, zamansız. n. 0462/a, 0619/b
naṭṭ: -2- [Ar.] Örtü. n. (n.- ı rezm-i şāhī) 0869/a; (n.- ı zemin) 0851/a	nā-gehān: -6- [Far.] Birden bire, ansızın. n. 0416/a, 0537/b, 0895/a, 0922/a, 1174/b, 1183/a
nāy: -1- [Far.] Ney. n. (n.- ı āheng) 0408/a	nā-şād: -4- [Far.] Üzüntülü, kederli. n. 0451/a, 0533/b; (‘āşık-ı n.) 0115/a; (‘āşık-ı n. ol-) 0469/b
nāz: -10- [Far.] Şımarıklık, cilve, naz. n. (‘işve vü n. ét-) 0708/a; (n. ile) 0502/a, 0505/a, 0527/a, 0625/a, 1156/a, 1163/a, 1204/a n.+ a (esb-i n.) 1164/a, 1165/a	ne: -73- [T.] 1. (zm.) Ne. n. 0025/b, 0030/b, 0139/b, 0220/a, 0228/a, 0327/a, 0547/a, 0649/a, 0652/b, 0692/a, 0692/b, 0743/a, 0762/a, 0762/b, 0788/a, 0798/b, 0799/b, 0870/b, 0876/b, 0937/a, 1070/a, 1070/b, 1071/a, 1071/b, 1072/a, 1074/a, 1075/a, 1076/a, 1077/a, 1084/a, 1106/a, 1129/a,
naẓar: -11- [Ar.] Bakma, bakış. n. (n. kıl-) 0020/a, 0096/a, 0178/a, 0367/a, 0889/a, 1208/b; (āyīne-i kudret-nümāy) 0012/a; (n. kıl-) 0201/a, 0203/b, 0342/a	

1141/a, 1221/b, 1228/a, 1252/a;
(n. imiş) 0006/a, 0006/b
n.+ dür 0105/a, 0105/b, 0106/a,
0106/b, 0186/a, 0237/a, 0382/b,
0383/b,
0562/b, 0711/b
2. (zf.) Ne.
n. (n. ét-) 0173/b, 0249/a, 0250/b,
0716/a, 0716/b, 0718/a; (n. eyle-)
0185/a, 0211/a; (n. kadar) 0747/a;
(n. ol-) 0255/b, 0594/b, 0656/a,
0732/a, 0753/a, 0781/a, 0785/a,
0845/b, 0850/a, 0882/b, 1107/a,
1128/a; (n. yüzden) 0798/b
n.+ ydügün 1234/a
3. Olumsuzluk anlamıyla iki
cümleyi bağlayan edat olarak
kullanılır.
n. 0265/b

necef: -1- [Ar.] (İran'da bir şehir olan
Necf adından) Yüzük taşı, tespih,
mühür, satranç taşı vb. yapılan,
ender rastlanan, parlak ve şeffaf
bir kuvars çeşidi.
n.+ den 0526/a

necm: -2- [Ar.] Yıldız.
n. (du^cā³-ı n.- i eflāk) 1048/a
n.+ i (ḥayl-i n.) 0926/b

nedāmet: -2- [Ar.] Hayıflanma, pişmanlık.
n. 0917/a; (n. ol-) 0862/b

nedem: -1- [Ar.] Pişmanlık.
n.+ dür 0536/b

neden: -4- [T.] 1. Ne sebepten, niçin.
n. 0187/a, 0187/b, 0383/a

2. Sebep.
n. 0185/b

nedīm: -5- [Ar.] Sohbet arkadaşı,
meclislerde birlikte bulunulan,
sohbet edilen kimse.
n.+ i 0196/a, 0628/a
n.+ idür 0218/b
n.+ üm (n ol-) 0149/b, 0596/b

nefer: -2- [Ar.] Asker, er.
n.+ ken 1240/b, 1258/a

nefir: -2- [Ar.] Yuf borusu.
n.+ üñ 0885/a, 0900/a

nefret: -2- [Ar.] Ürküp kaçma.
n.+ i 0900/a
n.+ inden 0885/a

nefs: -1- [Ar.] Öz varlık, kişilik.
n.+ üñden 0038/a

nefsānī: -2- [Ar.] Canlı olmanın
gerektirdiği arzularla ilgili,
bedene ait olan maddi isteklere
ait.
n. 0264/b
n.+ dür 0263/a

nehr: -1- [Ar.] Nehir, büyük akarsu.
n.+ i 0595/b

nergis: -5- [Far.] Lale gibi soğanla
üretilen, beyaz veya sarı çiçekli,
soğanı zehirli süs bitkisi.
n. 0415/b, 1025/b; (n.- i meclis)
1055/a; (n.- i mest) 1186/a
n.+ e 1185/b

nergisāsā: -1- [Far.] Nergis gibi.

n. 1026/b

nesīmāsā: -2- [Ar.] Hafif hafif esen, hoş ve
latif rüzgar gibi.

n. 0609/a, 1087/a

neşr: -1- [Ar.] Yayma, yayımlama.

n. (n. ol-) 1206/a

nev: -3- [Far.] Yeni.

n. (meh-i n.) 0319/a, (meh-i nev)

0409/a

n.+ dügi (māh-ı n.) 1227/b

nevā: -6- [Far.] Nağme, ahenk, ses.

n. 0337/a; (n. ol-) 0340/b

n.+ da 0671/a

n.+ lar (n. eyle-) 0669/a

n.+ larla 1166/a, 1171/b

nev-‘arūs: -1- [Far.+Ar.] Yeni gelin.

n.+ a 1022/b

nev-bāve: -1- [Far.] Yeni yeşillik.

n. (mīve-i n.) 1152/a

nev-resm: -1- [Far.+Ar.] Yeni çıkma.

n. (meh-i n. “yeni doğmuş ay”)

0444/a

nev-rūz: -1- [Far.] İlkbaharın başlangıcı.

n. 0831/b

ney: -1- [Far.] Üflemeli bir çalgı.

n.+ le 1250/a

nice: -1- [T.] Nasıl.

n. (nic’ët-) 0379/a

niçe: -61- [T.] 1. Çok, pek çok, birçok.

n. 0078/b, 0137/b, 0141/b, 0145/a,

0249/b, 0252/a, 0328/b, 0332/a,

0332/b, 0343/a, 0358/a, 0359/b,

0370/a, 0436/b, 0448/b, 0449/a,

0450/b, 0462/a, 0480/a, 0521/b,

0527/b, 0550/b, 0604/a, 0617/a,

0623/b, 0642/b, 0655/b, 0659/a,

0661/b, 0667/b, 0693/b, 0733/b,

0839/a, 0909/a, 0912/a, 0963/a,

0968/b, 1047/b, 1073/a, 1078/a,

1086/b, 1094/b, 1099/b, 1191/b,

1199/a, 1238/a, 1240/b, 1247/a,

1248/a, 1260/b

n.+ ler 0437/a, 0437/b

n. niçe 0572/b

2. Nasıl.

n. 0186/b, 0379/b, 0388/a, 0471/a,

0523/a, 1106/b, 1125/b

nidā: -6- [Ar.] Seslenme, çağırma.

n. (n. ét-) 1021/a; (bī-niyāza n. kı-)

) 0036/b; (n. ol-) 0953/b

n.+ lar (n. ét-) 0946/a

n.+ yı 0957/a, 1022/a

nifāk: -1- [Ar.] Ara bozuculuk, nifak.

n. (n. idi) 0198/a

nigāh: -2- [Far.] Bakış, bakma.

n.+ ı (n. kı-) 1053/b

n.+ um 0875/a

nigār: -10- [Far.] Resim gibi güzel sevgili.

n.+ a 0091/a, 0474/a

n.+ ı 0573/a; (zūlf-i n.) 0630/a,

0707/a

n.+ um (yār-ı n.) 0277/a

n.+ uñ 0536/a, 0765/a, 0784/a,

- 1076/b
- nigehbān:** -6- [Far.] Bekçi, gözcü.
n. 1056/a; (n. ol-) 0415/b, 0429/b, 1026/b, 1267/b
n.+ 1 (n. ol-) 0736/b
- niḥān:** -2- [Far.] Gizlenmiş, saklanmış.
n. (n. ol-) 0821/b, 1007/b
- niḥāyet:** -4- [Ar.] Son, sonunda.
n. 0001/b, 0158/b, 0486/b, 0805/b
- nīk-bend:** -1- [Far.] İyi kötü.
n.+ i 0863/a; (n. ét-) 0863/b
- nikāt:** -1- [Ar.] Noktalar.
n.+ 1 (dürc-i n.) 0769/a
- ni‘met:** -2- [Ar.] İnsanın iyi yaşamasını sağlayacak her türlü şey, servet, refah.
n. 0578/a; (n. ol-) 0578/b
- nitekim:** -25- [T.] Gerçekten, nasıl ki anlamına gelen bağlaç.
n. 0072/b, 0326/b, 0647/b, 0757/a, 0757/b, 0758/b, 0767/b, 0812/b, 0842/b, 0860/b, 0873/b, 0888/b, 0929/b, 0930/b, 0942/b, 0944/b, 0945/b, 0951/b, 0998/b, 1050/b, 1057/b, 1113/b, 1188/b, 1200/b, 1209/b
- niyām:** -1- [Far.] Kılıç kını.
n.+ 1 indan 0888/a
- niyāz:** -2- [Far.] 1. Rica etme, yalvarma.
n. (n. eyle-) 0036/a
2. Tarikat büyükleri huzurunda
- saygı ve bağlılık ifadesi olarak verdikleri selam ve yaptıkları baş eğme.
n.+ a 1165/b
- niyyet:** -2- [Ar.] Niyet, aklına koyma.
n.+ ini (vuşlat n. ét-) 0795/b
n.+ ünde 1110/a
- niẓām:** -1- [Ar.] Kural, düzen.
n. 1015/b
- nizār:** -1- [Far.] Zayıf.
n. 0288/b
- nīze:** -1- [Far.] Mızrak, süngü.
n. 0950/a
- nīzeveş:** -1- [Far.] Mızrak gibi.
n. 0932/b
- nīze-güzārān:** -1- [Far.] Geçici mızrak.
n. 0962/a
- noḵṣān:** -1- [Ar.] Eksiklik, kusur.
n. 0758/a
- nu‘mān:** -1- [Ar.] Gelincik çiçeği.
n.+ 1 (lāle-i n. “dağ lalesi”) 0734/b
- nūr:** -14- [Ar.] Işık, nur, fer.
n. (āyīne-i n.- 1 cemāl) 0368/a; (n.- 1 cemāl) 0535/a; (n.- 1 dīde) 0071/b; (n.- 1 dīde-i evlād-ı ‘Osmān) 1244/b; (pertev-i n.- 1 Celāl) 0535/b (pertev-i n.- 1 ilāhī) 0114/a, 0122/a, 0278/a; (ğarḳ-ı n. ol-) 0142/a, 0998/a
n.+ 1 0279/b, 0418/a

n.+ ını 0139/a
n.+ ının (cemāli n. ḥayrānı ol-)
0100/a

nūrūn-^calā-nūr: -1- [Ar.] Nur üstünde
nur.
n. (n. ol-) 0495/b

nūṣ: -2- [Far.] İçme, içiş.
n. (n. ét-) 0576/b; (n. eyle-) 0703/a

nuṭḡ: -2- [Ar.] Söyleme, konuşma.
n.+ a 1214/a; (n. getir-) 1213/b

nübüvvet: -1- [Ar.] Peygamberlik,
nebilik.
n. 0056/b

nücūm: -3- [Ar.] Yıldızlar.
n.+ a 0405/b
n.+ ı 0331/b, 0841/a

nūh: -3- [Far.] Dokuz.
n. 0310/a, 0320/a, 0588/a

nükte-dān: -1- [Ar.+Far.] Nükteli söz
söyleyen.
n. 0683/a

nümāyān: -1- [Far.] Görünen, ayan.
n. (n. eyle- “göstermek”) 1259/b

nümūne: -2- [Far.] 1. Benzer.
n. 0080/a
2. Örnek.
n. (n. ol-) 0081/a

o: -107- [T.] 1. (sf.) O.

o. 0058/a, 0069/b, 0096/a, 0133/a,
0134/a, 0168/b, 0178/a, 0242/a,
0245/a, 0248/a, 0269/b, 0271/a,
0300/b, 0305/a, 0312/a, 0328/a,
0330/a, 0331/a, 0334/a, 0336/a,
0367/a, 0374/b, 0380/b, 0401/a,
0402/b, 0403/a, 0413/b, 0414/a,
0426/a, 0431/a, 0435/a, 0499/a,
0500/a, 0504/a, 0509/b, 0512/a,
0518/a, 0537/a, 0561/a, 0579/a,
0582/b, 0601/b, 0610/b, 0612/a,
0635/b, 0637/b, 0640/a, 0644/a,
0662/a, 0677/b, 0684/a, 0693/a,
0695/b, 0697/a, 0708/b, 0737/b,
0741/a, 0744/a, 0797/a, 0827/a,
0829/b, 0836/a, 0842/a, 0843/a,
0865/a, 0889/a, 0898/b, 0966/b,
0998/a, 1008/b, 1013/a, 1033/b,
1037/a, 1063/b, 1066/a, 1069/a,
1069/b, 1070/a, 1100/a, 1103/b,
1113/b, 1114/a, 1117/a, 1147/a,
1169/a, 1174/a, 1190/a, 1193/a,
1206/b, 1214/a, 1232/a, 1242/b,
1243/a, 1243/b, 1244/a, 1244/b,
1256/a, 1264/a; (o. bāḡuṇ bülbüli
ol-) 0026/a
2. (zm.) O.
o. 0254/a, 0375/b, 0733/a, 0743/a;
1073/a
o.+ dur 0126/b, 0309/b, 0681/a

od: -1- [T.] Ateş.

o.+ a (o yaḡ-) 0507/b

ok: -3- [T.] Ok.

o. (o. gibi) 0873/a, 0961/a

o.+ lar 0872/a

okı-/oku: -14- [T.] 1. Okumak.

o.- dı 0794/a

o.- duḡ 0249/b

o.- maḡ 0745/a

o.- yup 1160/b, 1268/a

2. Hikâye veya şiir söylemek.

o.- dı 0178/b, 0184/a

o.- r 0316/b

o.- rdum 0598/b

o.- saḡ 0762/b

o.- yup 0283/b

3. Söylemek.

o.- dum 0381/a

4. Bir metni seslendirmek.

o.- dı 1157/a

o.- rdı 0627/b

ol: -632- [T.] 1. Yardımcı fiil, olmak.

o. (‘āmil o.) 0030/b; (āṣūfte-i serv
ü güli o.) 0026/b; (bizüm ile o.)
0428/a; (hem-dem o.) 0153/a;
(ḡurrem o.) 0428/b;
(mihmānumuz o.) 0385/a; (o
bāḡuṇ bülbüli o.) 0026/a; (yār-ı
ḡārum o.) 0150/a; (Züleyhā gibi o.)
0452/b

o.- a 0708/b, (āb-ı revān o.)

0757/a; (āḡāh o.) 0591/b, 0691/b;

(aḡsen-i vech o.) 0082/b; (‘āṣıḡ o.)

1080/b; (āṣıḡāre o.) 0091/b,

1079/b; (aḡher o.) 0677/b; (‘azm-i

rāh-ı taḡt-ı Yunan o.) 0810/b; (baṣ

o.) 1139/a; (baṣ üzre o.) 0956/b;

(bend o.) 0228/b; (bī-vücūduḡ

fihrist-i nāme o.) 0042/a; (cem^c o.)

0540/b; (dermān o.) 0081/b; (dest-i şehde o.) 1154/b; (dil o.) 1139/b; (dürr-i şehvār o.) 1127/a; (el üzre o.) 1140/a; (encüm o.) 1069/b; (fürkat o.) 0577/a; (giryān o.) 0575/b; (gül-i handānı o.) 0757/b; (hall o.) 0153/b; (hāzır o.) 0836/b; (hoşnūd o.) 0670/b; (hübān o.) 0701/b; (‘izzet o.) 1199/b; (kahr o.) 0576/a; (kāyim o.) 1076/b; (maḥrem o.) 0571/b; (maḫām o.) 0060/b; (maḫbūl-i sulṭān o.) 1150/a; (menzilgehi o.) 0816/b; (me‘vā o.) 1179/b; (mihr o.) 1264/a; (muḥayyer o.) 1133/b; (muvāfiḳ o.) 0189/a; (mücellā o.) 0155/b; (mülākāt o.) 0593/b; (münfek o.) 0581/b; (münfekk o.) 0195/a; (müşerref o.) 0702/b; (müyesser o.) 0099/a, 0549/b, 0593/a, 0876/b, 1254/a; (naḳş o.) 1247/b; (ne o.) 0255/b, 0594/b, 0656/a, 0732/a, 0753/a, 0781/a, 0785/a, 1107/a, 1128/a; (nūrün-‘alā-nūr o.) 0495/b; (perdāz o.) 0040/b; (rāy o.) 798/b; (ri‘āyet o.) 1102/b; (secdegāhum o.) 0092/a; (sulṭān o.) 0954/b, 1132/a; (şād o.) 0061/b; (şāh-ı cem-i vaḳt o.) 0739/a; (ṭālib-i ḫaḳḳ o.) 0082/a; (vāşıl o.) 0792/b; (vuşlat o.) 0577/b; (yār-ı vefā-dār o.) 0125/b, 0227/b; (yeksān o.) 0943/b; (zehr o.) 0576/b
o.- alar (nigehbān o.) 1267/b; (şafāda o.) 0709/a
o.- aldan (āşinā o.) 0476/a; (müşkīn o.) 0770/a
o.- alı (hem-dem o.) 0750/a;

(müzeyyen o.) 0777/a; (bünyād o.) 0318/a
o.- alum (hem-dem o.) 0172/a; (ḥurrem o.) 0172/b
o.- am (‘āşık o.) 0091/a; (hl-i hevānuḡ zū-fünūnı o.) 1249/b; (kāyim o.) 0092/b, 1250/b; (rakīb-i yārūḡ o.) 0064/b; (yār o.) 0116/a
o.- an (ḥar o.) 0264/b; (lāyık o.) 1079/a, 1140/b; (Leclāc o.) 0855/a; (muḫtāc o.) 1014/a; (yārūm o.) 0275/b
o.- ana (māh o.) 1123/a
o.- anı (lazım o.) 0154/b
o.- anlar (‘ārif o.) 0788/b; (bezm içre) 0401/a; (yār o.) 0076/b
o.- asın (ārī o.) 0015/b; (‘āşık-ı nālān o.) 0028/b; (āzād o.) 0387/b; (dāyim o.) 0674/a; (esīr-i vādī-i ḫayret o.) 0457/b; (ḡariḳ-i pertev-i envār o.) 0494/b; (ḡavvāş o.) 1091/b; (giryān o.) 0388/a; (ḥasret o.) 0457/a; (insān-ı kāmīl o.) 0008/b; (kāyim o.) 0131/b, 0478/b, 0674/b; (māt o.) 0853/b; (maḫhar-ı ‘ayn-ı ‘ināyet o.) 1236/b; (maḫhar-ı luṭf-ı şehen-şāh o.) 1136/b; (maḫhar-ı dīdār o.) 0494/a; (mükerrem o.) 1235/b; (mülakat o.) 0556/b; (nigehbān o.) 0429/b; (şādık o.) 0453/b; (şād o.) 0387/a; (şād u ḥurrem o.) 0111/b, 0496/b, 1126/b; (şādān o.) 0225/a, 0567/b, 0667/a; (şeh-bāz o.) 1089/b; (ṭālib-i cānān o.) 0028/a
o.- avuz (‘āşık o.) 0189/b; (dāyim o.) 1125/a; (demmüke-demmi o.) 0157/b; (maḫhar-ı ‘ayn-ı ‘ināyet o.) 0051/b; (laḫmüke-laḫmī o.)

0157/a; (şâyim o.) 1125/b
o.- aydı (āheng o.) 0339/a;
(cāndan o.) 0531/a, (lāyık o.)
0529/a; (mesnedüm o.) 0686/a
o.- ayın (āgāh o.) 0658/b, 0665/b;
(‘āşık-ı nā-şād o.) 0469/b; (Ferhād
o.) 0469/a; (hāk ile yeksān o.)
0585/b; (hem-dem o.) 0111/a;
(kem o.) 0872/b; (Mecnūn o.)
0468/a; (nālān o.) 0585/a
o.- ayum (kurbān o.) 0466/a;
(yeksān o.) 0466/b
o.- a mı (hem-bāl o.) 0055/b
o.- dı (āgāh o.) 0720/b, 1168/a;
(āhir o.) 0423/a, 0426/a; (aḥşam
o.) 0599/b, 0914/a; (‘alāmet o.)
0981/a, 1167/a; (‘araḫ-riz o.)
0520/a; (āsūde o.) 1016/a; (‘aynıla
tūş o.) 1054/a; (baḥr o.) 0908/a;
(bedel o.) 0584/a; (bezmünj perde-
dārı o.) 1049/a; (be-nām o.)
0601/b; (bīdār o.) 0420/b; (bihter
o.) 1258/b; (bī-hūş o.) 1054/b;
(būlbūlāsā o.) 1036/a; (ceng o.)
0269/a; (cihān maḥbūbının
maḥbūbı o.) 0062/b; (dāl o.)
1145/a; (dām o.) 0600/b; (deryā o.)
0291/b, 1167/b; (dest-gir o.)
1210/b; (diger-gūn o.) 0151/a;
(diger-gūn o.) 0203/a; (dün o.)
0151/b; (dürr ü gevher o.) 0512/b;
(emr ile fermān o.) 1095/a;
(fermān o.) 1117/b; (fetḥ o.)
0664/a; (ğarīḫ-ı eşk-i çeşm-i
ḥayret o.) 0982/b; (ğarḫ-ı ‘araḫ o.)
0512/a; (ğarḫ-ı nūr o.) 0998/a;
(ğāyib o.) 0859/b, 0877/b;
(ğazabnāk o.) 0881/b; (giryān o.)
0048/b; (gülşen o.) 1018/a; (güm

o.) 1004/b; (ḥaber o.) 1003/a,
1033/b; (ḥaber-dār o.) 0881/a;
(ḥalāş o.) 0985/b; (ḥalīfe o.)
0068/a; (ḥām o.) 0602/b; (ḥāmūş
o.) 1037/b; (ḥarām o.) 1185/b;
(ḥāşıl o.) 0110/b, 0792/a; (ḥayrān
o.) 1205/b; (hem-dem o.) 0346/b,
0612/b; (hem-reng o.) 0419/a;
(hevā-dār o.) 1257/a; (Ḥudānuş
ḥūbı o.) 0062/a; (ibrām o.) 0579/b;
(‘īd o.) 0110/a; (ihyā o.) 0398/b;
(iki o.) 0346/a; (‘izzet o.) 1010/b;
(ḳadr o.) 0110/a; (ḳafā-dār o.)
0499/b; (ḳanat o.) 1143/a; (ḳıl gibi
o.) 0087/a; (lāzım o.) 0549/a,
0809/a; (maḥbūb-ı Raḥmān)
0052/a; (maḥlaş o.) 0338/b;
(maḥlūk o.) 0045/a; (maḥzenü’l-
envār o.) 0508/b; (melāmet o.)
1171/a; (mestān o.) 1056/b;
(meşhūr o.) 0441/b; (mihr-i ‘ālem-
ārā o.) 1001/b; (mihter o.) 1258/a;
(mir’āt-i Sikender o.) 0771/b;
(muḳābil o.) 0896/a, 0958/b;
(muḳārin o.) 0896/b; (muḳarrer
o.) 0349/b, 0808/a; (musahḥar o.)
0443/b; (mübeddel o.) 0480/b;
(müretteb o.) 0893/a, 1004/a,
1202/a; (müşerref o.) 1010/a;
(müyesser o.) 0054/a, 0123/a,
1015/a, 1239/b; (müzeyyen o.)
0845/a, 0948/a, 1009/a; (naḳş-ı
erjeng o.) 0419/b; (nām o.) 0603/b;
(naşıḥat o.) 0223/a; (naẓm o.)
0761/a; (ne o.) 0850/a; (nevā o.)
0340/b; (nidā o.) 0953/b;
(nigehbānı o.) 0736/b; (nihān o.)
0821/b, 1007/b; (nümüne o.)
0081/a; (penhān o.) 0939/a;

(perrān o.) 1143/b; (peydā o.) 0103/a, 0977/a; (pür o.) 0507/a, 0840/a, 0844/a, 0977/b, 1029/b, 1051/b, 1166/b, 1171/b, 1200/a, 1207/b; (pür-hün o.) 0925/a; (pür-ibret o.) 0982/a; (pür-zeyn o.) 1183/b; (resül o.) 0073/a; (revān o.) 0499/a, 0517/a, 0856/a, 0909/a, 0949/a, 1034/a, 1137/a, 1142/a; (sa'adet o.) 1231/a; (şaf şaf o.) 0813/a, 0882/a; (serv-i ser-efrāz o.) 0432/a; (server o.) 0074/a; (server-i hūbānı o.) 0755/b; (ser-dār o.) 0833/a; (süvār o.) 1165/a; (şādān o.) 0048/a, 0650/b, 1178/b; (şāh o.) 0799/b; (şāhid o.) 0004/a; (şem'-i şebistānı o.) 0726/b; (tālān o.) 0831/a, 0986/b, 0995/b; (tamām o.) 0599/a; (tebdil o.) 0348/a; (telh o.) 0269/b; (tenbīh o.) 0756/a; (tūfān-ı Nūh gibi o.) 0293/b; (üsküf o.) 0938/a; (vārid o.) 1066/a, 1100/a, 1237/a; (vīrān o.) 0986/a; (yağmā o.) 1172/b; (yağa yağa o.) 0987/a; (yār-ı ğār o.) 0186/b; (zāhir o.) 0423/b, 1155/b, 1211/b; (zırh-püş o.) 0878/b; (zindān o.) 0781/b, 1169/b o.- dılar (berf o.) 0824/a; (cem' o.) 0837/b, 1006/a; (müheyyā o.) 1027/a o.- duğum (şāyim-i hecr o.) 0465/b; (şermsār o.) 0688/b o.- duğ (bende o.) 0050/a; (efgende o.) 0050/b; (hem-dem o.) 0168/a, 0235/a, 0480/a o.- duğça (revān o.) 0763/b o.- dum (āgāh o.) 0247/a; ('āşık o.) 0124/b; (āşinā o.) 0123/b; (böyle

o.) 0249/a; (dūr o.) 0343/a; (eyyām o.) 0617/a; (ferah-şād o.) 0471/b; (hasret o.) 0610/b; (haste o.) 0343/b; (meftūn o.) 0468/b; (mübtelā o.) 0181/a; (pāy-māl o.) 0601/a; (rāğīb o.) 0084/b, 0098/b; (şafāda o.) 0130/b; (tālīb o.) 0084/a, 0098/a; (zevk ü şafāda) 0458/b o.- duğ (giriftār o.) 0185/b; (mālik o.) 1131/a o.- ıcağ (kāşır o.) 0344/a; (muhtāc o.) 0678/a; (müsā'id o.) 0425/a; (vīrān o.) 0995/a o.- ıgör ('āmil o.) 0008/a; (mālik o.) 0013/a; (sālik o.) 0013/b o.- imaz (hem-ser o.) 0433/a o.- ınca (āhır o.) 0381/b o.- ınmazdı (fehm o.) 0088/a o.- ma (peşimān o.) 1131/b o.- madı (dermān o.) 0970/a; (merhem o.) 0917/a; (müyesser o.) 0274/b, 0915/a; (yārī o.) 0347/a o.- madın (ādem o.) 0056/a o.- mağ (habir o.) 0002/a o.- mağa (du'acı o.) 0629/b; (maẓhar o.) 0679/a; (şem'-i şebistān o.) 1222/a o.- mağı (bendesı o.) 0035/b o.- mağıçün (izhār o.) 0931/a o.- mağ ('āşık o.) 0453/a; (mükerrem o.) 0571/a o.- mağ için (bu bezmün sāgarı o.) 1224/a; (meh-i nev sāgarı) 0409/a o.- masa (müstahakk o.) 1229/a; (ser-dār o.) 0220/a; (şehrün şehriyāri o.) 0221/a; (perde-i şeb o.) 0936/a o.- maya (bahāne o.) 0712/b; (dil-

dār o.) 0220/b; (giryān o.) 0225/b;
 (ḥasb-i ḥālüm o.) 0223/b; (ḥüb o.)
 0078/a; (mümkin o.) 1112/a;
 (nokṣān ü keder o.) 0758/a; (taḥrīr
 o.) 0767/a; (yār o.) 0762/b; (yāri
 o.) 0221/b, (zevḳ-i ʿiṣḳ ile o.)
 1078/b
 o.- mayayın (ṣād o.) 0471/a
 o.- maz dēyü (kaçanı kovmak o.)
 0993/a; (kovmak o.) 0919/a
 o.- maz idi (dem o.) 0195/a;
 (sezāvār o.) 1229/b
 o.- maz (Baḡdād baṛa irak o.)
 0554/b; (bahā o.) 0791/b; (dil-dār
 o.) 0762/a; (eksik o.) 0595/a; (kābil
 o.) 0767/b; (melāmet o.) 0857/b
 o.- mış idi (cem^c o.) 0402/a;
 (çāker-i ḥāṣ o.) 1195/b; (düşmen
 o.) 0197/b; (ef^cī o.) 0890/a; (esīr-i
 Mıṣr-ı fūrkat o.) 0659/b; (ferahnāk
 o.) 0921/a; (ğarīḳ o.) 0889/b;
 (ḥasret o.) 0659/a; (ʿīd o.) 0486/a;
 (keh-keṣān o.) 0329/a, 0405/a;
 (kıblegāhum o.) 0335/a;
 (kıdvetü'n-nās o.) 1042/b;
 (leyletü'l-ḳadr o.) 0418/b; (māh-i
 ḡarrā o.) 0404/b; (mārān o.)
 0966/a; (mesrūr o.) 1232/a;
 (müheyyā o.) 0164/a, 0810/a,
 0935/a, 1199/a; (müzeyyen o.)
 0626/a; (nedīmüm o.) 0149/b,
 0596/b; (nigehbān o.) 0415/b,
 1026/b; (pür o.) 0165/a, 1040/b;
 (pür-āteṣ o.) 0207/a; (secdegāhum
 o.) 0335/b; (ṣem^c o.) 0402/b,
 1039/b; (vaḳt-i zemistān o.)
 0822/a
 o.- mış iken (müyesser o.) 0349/a
 o.- mış (ʿadūsı o.) 0539/a; (ʿāṣıḳ-ı

māh o.) 0375/b; (bāḡ-ı Rıdvān o.)
 0624/a; (da^cvet-i ṣāh o.) 1157/b;
 (esīr o.) 0697/a; (iki nān o.)
 0329/b; (maḥfil o.) 0316/a;
 (ma^cmūr o.) 0761/b; (mengüş o.)
 0775/b; (müheyyā o.) 0847/a;
 (pür-āteṣ o.) 0209/b; (sütün o.)
 1192/a; (vaḳt-i rezm o.) 0836/a;
 (yādīgārı o.) 0630/b; (zeyn o.)
 0315/a
 o.- mışdı (ḥayrān o.) 0662/a;
 (maḡbūn o.) 0299/b; (pāy-māl o.)
 0413/b; (pür o.) 0828/b; (pür-ʿiber
 o.) 0981/b; (toḥm-ı sa^cy o.) 1144/b
 o.- mışdur (bengī o.) 0805/a;
 (ismüm Ramazān o.) 0436/a; (pür
 o.) 1072/b
 o.- sa (fāṣ o.) 0254/b; (ğarīḳ-ı
 baḥr-i ʿiṣyān o.) 0862/a; (iḥvān o.)
 0874/a; (ḳalemler o.) 0766/b;
 (māl-ı Ḳārūn o.) 0724/b;
 (müreккеb o.) 0766/a; (rām o.)
 0487/a; (ser-keṣ o.) 0488/a,
 0747/a; (şubḥ-dem o.) 0843/a;
 (sultān o.) 0052/b
 o.- sam (ʿāṣıḳ-ı giryānı o.) 0100/b;
 (cemāli nūrınun ḥayrānı o.)
 0100/a; (piyāde o.) 0871/b; (raḳīb
 o.) 0063/b
 o.- saṅ (hem-zānū o.) 0789/a
 o.- saydı (esrār-ı ʿiṣḳ) 0259/a
 o.- sun (beṣāret o.) 1130/b,
 1175/a; (melāmet o.) 0467/a;
 (muḳarrer o.) 1133/a; (müstedām
 o.) 0733/a; (naṣīḥat o.) 0120/a
 o.- up (āsūde o.) 0997/a; (cem^c o.)
 1039/a; (ceng-i Nerīmān o.)
 0907/a; (germ o.) 0509/a; (ḳabūl
 o.) 1048/a; (mest o.) 1055/b; (mihr

o.) 0361/a; (revān o.) 0839/a; (şaf şaf o.) 1024/a; (yarağ o.) 0933/a; (zāhir o.) 0663/a; (zār o.) 0286/a o.- updur (āb-ı rüy-ı dīn-i taḥkīk o.) 0067/a; (burc-ı keyvān o.) 0646/a; (ceng-i kara kan o.) 0908/b; (cennet-i ma'mūr o.) 0783/a; (cennetāsā o.) 0317/a; (gerden-i pūr-nūr o.) 0783/b; (ğilmān o.) 0314/b; (ḥāle-i māh o.) 1217/b; (ḥalk o.) 0009/a, 0053/a; (ḥaşr o.) 1206/b; (Ḥayder o.) 0074/b; (iḥsān o.) 0043/b; (kaşr-ı ḥüsnüñ şeh-nişini o.) 0778/b; (kurbān o.) 0437/b; (maḥlaş o.) 0668/a; (me'vā o.) 0640/b; (mihr-i enver o.) 0330/b; (milk-i Rūmuñ pādīşāhı o.) 0439/b; (muḥtāc o.) 0054/b; (müṣābih o.) 0782/b; (müṣāhid o.) 0004/b; (neşr o.) 1206/a; (pūr-zarāfet o.) 0644/b; (pūr-zevk o.) 1121/b; (sāhir o.) 0447/b; (şāyim-i hicrān o.) 0437/a; (sütün-ı çār o.) 0073/b; (şarāb-ı kahır mestı o.) 0332/b; (vech ile o.) 0947/a; (zīr-destı o.) 0332/a o.- ur (ādemlik o.) 0252/a, 0746/a, (zevk o.) 1075/a; (āgāh o.) 0263/b; (aḥşam o.) 0136/a; (böyle mi o.) 0562/a; (cefā o.) 0212/b; (cem' o.) 0945/b; (dem o.) 0754/b; (dil-dār o.) 0763/b; (fürkat o.) 1112/b; (gedā o.) 1078/a; (gül-i ḥandānı o.) 0746/b; (ıışk o.) 1077/a; (kāmil o.) 0718/b; (keyfiyyet o.) 1074/a; (lāzım o.) 1141/a; (maḥbūl o.) 0570/b; (mebzūl o.) 1254/b; (naşīb o.) 0578/a; (ne o.) 0845/b, 0882/b; (nedāmet o.) 0862/b; (ni'met o.)

0578/b; (rūşen o.) 1081/b; (sem-i mār o.) 1110/b; (şāhid o.) 0425/b; (şīr-merd o.) 0752/a; (zevk o.) 1074/b o.- urdı (bir ay o.) 0144/b; (baş o.) 0906/b; (benümle o.) 0144/a; (çāk o.) 0643/b; (ğidā-yı rūḥ o.) 0408/b, 0649/b; (gündüz o.) 0137/a; (ḥāzır o.) 0134/a; (hem-dem o.) 0281/a; (kadr o.) 0145/b; (kuvvet-i cān o.) 0649/b; (māh-ı enver o.) 0776/b; (maẓhar-ı iḥsān o.) 1012/a; (merhem o.) 0281/b; (muḥtāc o.) 0648/b; (muṭrib-i bezm o.) 0410/b; (mükedder o.) 0936/b; (nāzır o.) 0134/b; (rūşen o.) 0143/a, 0161/b, 1018/b; (sulṭān o.) 1012/b; (ğarīk-ı nūr o.) 0142/a; (giryān o.) 0135/b; (ḥayrān o.) 0483/a; (kāyim o.) 0336/b; (pādīşāh-ı dehr o.) 0101/a; (şādān o.) 0135/a; (benüm gibi o.) 0259/b o.- ursa (cefā o.) 0212/a; (dermān o.) 0212/b; (hevā-dār o.) 1240/a; (ḥüsn-i rızası o.) 1102/a; (ser-keş o.) 1096/a; (vefā-dār o.) 0551/a o.- ursam (ğavvās o.) 1109/a o.- urşar (a'şık o.) 0023/a, 0454/a; (mālik o.) 1099/a; (rāğıb o.) 0029/b; (şādık o.) 0023/b, 0454/b; (tālib o.) 0029/a; (yār u hem-dem o.) 0390/a o.- sın (görmez o.) 0118/b; (maẓhar o.) 0677/a; (şafā sürmez o.) 0118/a o.- ur mı (bāşır o.) 0344/b; (bī-cān o.) 0715/a; (lāyık o.) 0723/a; (pūr-nūr o.) 0018/b 2. Var olmak, bulunmak.

o.- a (dāyim o.) 1076/a
o.- a mı (dil-ber o.) 0797/b
o.- madı 0273/a
o.- mayaydı (gelmiş o.) 0411/b
3. Sıfat fiil eki almış kelimelerle
birlikte başlama, bitirme vb.
bildiren fiilleri oluşturur.
o.-dı (érmez o.) 0432/b; (hımāyet
étmez o.) 0201/b, 0342/b
o.- dum (göstermez o.) 0373/a
o.- up (nazar kılmaz o.) 0201/a,
0342/a
o.- updur (nazar kılmaz o.) 0203/b
4. Çekimli fiillerden sonra ihtimal
anlamı veren edat gibi kullanılır.
o.- a (aḥz étđi o.) 0743/b

ol: -246- [T.] 1. (sf.) Ol.

o. 0005/b, 0032/a, 0036/b, 0054/b,
0060/a, 0061/a, 0068/b, 0070/a,
0074/b, 0075/a, 0096/a, 0103/b,
0113/a, 0113/b, 0114/a, 0114/b,
0121/a, 0129/b, 0138/a, 0166/a,
0170/a, 0177/a, 0178/a, 0186/b,
0190/a, 0196/b, 0199/a, 0200/a,
0220/b, 0221/b, 0224/b, 0228/b,
0231/a, 0245/a, 0253/a, 0268/a,
0270/a, 0271/a, 0272/a, 0273/b,
0274/a, 0275/a, 0277/b, 0278/a,
0278/b, 0289/a, 0300/a, 0310/b,
0313/a, 0318/a, 0325/a, 0355/b,
0361/b, 0373/b, 0376/a, 0376/b,
0393/a, 0394/a, 0395/a, 0398/a,
0404/a, 0406/a, 0420/a, 0421/b,
0422/a, 0426/b, 0427/a, 0456/b,
0460/a, 0463/a, 0488/b, 0489/a,
0498/a, 0501/a, 0502/a, 0503/a,
0505/a, 0505/b, 0506/a, 0508/a,
0514/a, 0514/b, 0516/a, 0516/b,

0517/a, 0519/a, 0520/a, 0525/a,
0528/a, 0530/a, 0530/b, 0538/a,
0541/a, 0543/a, 0545/b, 0555/a,
0555/b, 0556/b, 0561/a, 0561/b,
0570/b, 0574/b, 0583/a, 0590/a,
0591/a, 0603/a, 0619/a, 0620/a,
0650/b, 0651/a, 0651/b, 0658/a,
0664/b, 0665/a, 0666/a, 0680/a,
0687/b, 0691/a, 0692/a, 0693/b,
0699/b, 0701/a, 0702/a, 0703/b,
0704/b, 0707/b, 0709/b, 0711/a,
0712/a, 0725/b, 0742/a, 0747/b,
0775/a, 0786/a, 0787/a, 0790/a,
0793/b, 0798/a, 0799/a, 0803/a,
0815/a, 0817/b, 0871/a, 0894/a,
0896/a, 0897/a, 0918/a, 0919/a,
0943/a, 0954/a, 0958/b, 0959/a,
0961/a, 0970/b, 0979/b, 0983/a,
0993/a, 1004/a, 1007/a, 1019/a,
1053/a, 1057/a, 1058/b, 1061/a,
1067/a, 1070/b, 1081/a, 1084/b,
1085/a, 1087/b, 1090/b, 1091/a,
1092/a, 1093/a, 1096/a, 1105/a,
1119/b, 1149/b, 1150/b, 1157/a,
1159/a, 1160/a, 1161/a, 1163/a,
1165/a, 1168/b, 1179/b, 1180/b,
1187/a, 1203/b, 1209/a, 1212/a,
1213/b, 1216/a, 1219/a, 1220/a,
1225/a, 1226/a, 1228/a, 1231/a,
1231/b, 1233/a, 1237/a, 1238/b,
1242/a, 1267/a

2. (zm.) Ol.

o. 0156/a, 0159/a, 0230/b, 0276/a,
0276/b, 0487/b, 0592/a, 0635/a,
0635/b, 0685/a, 0685/b, 0705/b,
0727/a, 0749/a, 0820/b, 1072/a,
1072/b, 1084/a, 1151/b; (o. idi)
0192/a, 0192/b, 0193/a, 0193/b,
0279/a, 0279/b, 0280/a, 0280/b

o.+ dur 0014/a, 0014/b, 0059/a,
0240/a, 0456/a, 0573/a, 1104/a,
1104/b, 1111/b

o.+ durur 0306/a, 0710/a, 1065/a

arja: -91-

a. 0004/a, 0025/b, 0043/b, 0045/b,
0054/a, 0055/b, 0084/a, 0098/a,
0102/b, 0139/b, 0147/b, 0177/a,
0212/b, 0230/a, 0246/b, 0248/a,
0253/b, 0262/b, 0289/b, 0292/b,
0297/b, 0307/a, 0329/b, 0344/b,
0367/a, 0424/b, 0429/b, 0432/a,
0442/b, 0487/b, 0499/b, 0523/a,
0528/b, 0547/a, 0558/a, 0559/a,
0560/b, 0574/a, 0575/a, 0610/b,
0612/b, 0625/b, 0629/a, 0629/b,
0636/b, 0654/b, 0661/b, 0674/b,
0688/b, 0689/b, 0699/b, 0700/a,
0727/b, 0732/a, 0735/a, 0738/a,
0751/a, 0753/a, 0755/a, 0756/a,
0761/a, 0766/b, 0767/b, 0770/b,
0775/b, 0781/a, 0782/b, 0785/a,
0805/b, 0867/a, 0917/a, 0950/b,
0975/b, 1031/b, 1071/b, 1077/a,
1080/a, 1089/b, 1091/b, 1094/b,
1095/b, 1108/b, 1119/a, 1137/b,
1138/a, 1143/a, 1210/b, 1216/b,
1219/b, 1266/a, 1266/b

anda: -28-

a. 0031/b, 0160/b, 0161/b, 0164/b,
0314/b, 0316/b, 0323/a, 0403/b,
0405/b, 0411/b, 0415/b, 0513/a,
0617/a, 0634/b, 0640/a, 0762/a,
0794/b, 0804/b, 0835/b, 1002/a,
1018/b, 1034/b, 1037/b, 1040/b,
1161/a, 1162/b, 1180/b

a.+ dur 0021/a

andan: -14-

a. 0019/b, 0020/b, 0078/b, 0354/b,

0529/b, 0623/b, 0646/b, 0670/b,
0819/b, 0821/a, 0872/b, 1062/b,
1075/a, 1159/a

anı: -51-

a. 0097/a, 0097/b, 0099/b, 0128/a,
0142/b, 0200/b, 0262/a, 0265/b,
0270/b, 0503/b, 0511/a, 0524/a,
0543/b, 0557/a, 0620/b, 0637/b,
0643/b, 0645/b, 0672/b, 0697/b,
0716/b, 0759/b, 0764/b, 0765/b,
0773/a, 0787/b, 0789/b, 0793/a,
0796/a, 0802/a, 0803/b, 0804/b,
0867/b, 0868/a, 0885/b, 0907/b,
1020/b, 1073/a, 1083/a, 1093/b,
1094/a, 1096/b, 1097/b, 1101/b,
1106/b, 1127/b, 1134/b, 1152/b,
1212/b, 1230/a, 1270/b

anlar: -8-

a. 0396/b, 0397/a, 0397/b

a.+ a 0402/b, 1264/b

a.+ i 0794/a, 1169/a

a.+ uı 0990/a

ansız: -1-

a. 0018/a

anur: -47-

a. 0053/b, 0163/b, 0167/a, 0184/b,
0196/a, 0210/a, 0213/a, 0216/b,
0218/b, 0308/b, 0334/b, 0389/b,
0470/b, 0510/a, 0517/a, 0518/b,
0524/b, 0576/a, 0577/a, 0621/b,
0624/a, 0628/b, 0641/a, 0645/a,
0647/a, 0661/a, 0702/b, 0712/b,
0722/b, 0735/a, 0745/a, 0752/a,
0767/a, 0768/a, 0788/a, 0798/b,
0801/a, 0818/b, 0848/b, 0862/b,
0906/a, 1102/a, 1129/a, 1248/b; (a.
ile) 0030/b, 0354/b; (a. gibi)
0774/a

anurün: -5-

a. 0053/a, 0059/b, 0338/b, 0364/b, 0464/b	o.- ur mı 0080/b, 0108/a, 0108/b
anuçla -25-	onar :-1- [T.] Yoluna koymak, onarmak.
a. 0101/a, 0152/b, 0155/b, 0159/b, 0168/a, 0260/a, 0269/a, 0459/a, 0480/a, 0497/b, 0500/b, 0501/a, 0527/b, 0552/b, 0553/b, 0713/b, 0717/a, 0718/b, 0719/b, 0970/a, 1077/b, 1161/b, 1199/b, 1217/a, 1227/b	o.- a 1092/b
	onıl :-1- [T.] İyileşmek, şifa bulmak.
	o.- maz 0181/a
	on-sekiz-biç :-2- [T.] On sekiz bin sayısı.
	o. 0005/a, 0493/b
ola :-3- [T.] Ola ki.	ordi :-1- [T.] Ordu.
o. 0213/b, 0798/b, 1076/a	o. (o.- ı şāh) 0930/a
ol bir :-1- [T.] Diğer, öbür.	orta :-1- [T.] Orta.
o. 1231/b	o.+ da 0399/b
ola kim :-8- [T.] Ola ki.	ot :-1- [T.] Ot.
o. 0034/a, 0153/b, 0174/a, 0226/a, 0387/a, 0388/b, 0555/b, 1246/a	o. (o. tıç- “sesini çıkaramayacak, kötülük edemeyecek duruma sokmak”) 0924/a
olın :-1- [T.] Olunmak, olma işine konu olmak.	otağ :-1- [T.] Büyüklere mahsus yüksek etekli geniş ve süslü çadır.
o.- mış (medh o.) 0794/b	o. (o.- ı pādīshāhī) 1000/a
ol ara :-5- [T.] Ora.	otur :-2- [T.] Oturmak.
o.+ da 0399/a, 0410/b, 0615/a, 0866/a, 0877/b	o.- dı 0398/a
	o.- duğ 0166/a
ol :-4- [T.] Bildirme dır/dir eki yerine kullanılmıştır.	oyun :-1- [T.] Oyun.
o.- ur (böyle mi o.) 0251/a	o. 0852/a

ö

öde-: -1- [T.] Ödemek.

ö.- r 1134/b

öğret-: -1- [T.] Öğretmek.

ö.- ür 0741/b

ölüm: -2- [T.] Ölüm, vefat.

ö.+ den 0560/b, 0575/a

‘ömr: -2- [Ar.] Ömür, hayat.

‘ö. (‘ö.- i bākī) 1264/b; (āḥir-i ‘ö.- i

‘Ömer) 0069/a

ön: -9- [T.] Ön.

ö.+ ince 0883/b, 0951/b

ö.+ inde 0960/b, 0964/b, 0989/a,
1067/b, 1152/b

ö.+ inden 0904/b

ö.+ ine 0912/a

öp-: -4- [T.] Öpmek.

ö. 0735/a

ö.- diler (yér ö.) 0960/b

ö.- üp 0755/a, 1158/a

öpdür-: -1- [T.] Öptürmek.

ö.- üp 0748/a

öte: -2- [T.] 1. Ondan sonrası.

ö.+ sini 0788/a

2. Bir şeyin arkasında, ilerisinde
bulunan şey, mavera.

ö.+ sini 0788/b

öz: -9- [T.] Kendi, kendisi.

ö.+ in 0019/a

ö.+ ine 0322/b

ö.+ ini (ö. yitür-) 1055/a

ö.+ ini 0507/b, 1025/a

ö.+ ümi 0077/a, 0613/b, 1080/a

ö.+ üñi 0020/b

özge: -2- [T.] Başka, gayrı.

ö. 0078/a; (bundan ö.) 0080/b

‘özrgāh: -1- [Ar.+Far.] Özür dilenecek
makam.

‘ö.+ a 0037/a

‘özr-ḥāh: -1- [Ar.+Far.] Özür isteyen,
özür dileyen.

‘ö.+ ı (du‘ā-yı ‘ö.) 0039/b

p

pādiṣāh/pādiṣeh: -15- [Far.] Hükümdar.

p. (p.- 1 dehr ol-) 0101/a; (p.- 1 heft-kişver) 1239/a; (p.- 1 hüsn) 0113/b

p.+ a 0697/b, 0793/b, 0827/b, 0838/b, 1062/b, 1229/b

p.+ 1 0058/b, 1085/a; (milk-i Rūmuṣ p. ol-) 0439/b; (vaşf-ı p.) 1269/b

p.+ ler (p. ber-güzārı ét-) 1153/b
p.+ uṣ 1084/b

pādiṣāhi: -2- [Far.] Padişaha ait, özgü.

p. (otağ-ı p.) 1000/a
p.+ ler (livā-yı p.) 0883/a

pāk: -2- [Far.] Temiz.

p. (p. ét-) 1032/a
p.+ e (zāt-ı p.) 1238/b

pāy: -2- [Far.] Pay.

p. (ḥāk-i p.- 1 şāh) 1030/b
p.+ ına 0632/b

pāye: -1- [Far.] Mertebe, derece.

p. 1099/b

pāy-māl: -4- [Far.] Perişan edilmiş.

p. (p. eyle-) 0732/b, 0734/a; (p. ol-) 0413/b, 0601/a

pā-būs: -2- [Far.] Ayak öpen.

p. (p.- 1 sultān ét-) 1210/a
p.+ ına 0791/a

peder: -1- [Far.] Baba.

p.+ den (ḥāṭır-ı şāh-ı p.) 0873/b

peleng: -1- [Far.] Kaplan.

p. 0304/b

penbe: -1- [Far.] Pembe.

p. (p.- i lu^cb) 0855/b

penc: -1- [Far.] Beş.

p. 1259/a

pençe: -1- [Far.] Pençe.

p.+ si 0938/b

pend: -7- [Far.] Öğüt, nasihat.

p. (p.- i faḫīh) 0875/a; (p.- i şāh) 0859/a; (p. ét-) 0228/a, 0230/a, (p. tut-)

p.+ ine 0228/b

p.+ ümi (p. tut-) 0857/b, 0858/a

penhān: -2- [Far.] Gizli.

p. (p. eyle-) 0219/b; (p. ol-) 0939/a

per/perr: -5- [Far.] Kanat.

p. 1087/b, 1144/a; (p.- i hümā) 0606/a; (p. ur-) 1090/a
p.+ in 0891/a

perdāz: -1- [Far.] Tertip eden, düzenleyen.

p. (p. ol-) 0040/b

perde: -1- [Far.] Perde.

p. (p.- i şeb) 0936/a

perde-dār: -1- [Far.] Kapıcı.

p.+ 1 (bezmün p. ol-) 1049/a

perişân: -2- [Far.] 1. Dağınık, düzensiz.

p. (p. ét- “dağıtmak, karmakarışık duruma getirmek”) 0491/a

2. Acınacak durumda, zavallı, kederli.

p.+ ı (hâl-i p.) 0731/b

perrân: -4- [Far.] Uçan, uçucu.

p. (p. ét-) 0553/a, 0891/b, 1105/b;
(p. ol-) 1143/b

pertev: -5- [Far.] Işık, parlaklık.

p. (ğarîk-i p.- i envâr ol-) 0494/b;

(p.- i nūr-ı Celâl) 0535/b; (p.- i nūr-ı ilâhî) 0114/a, 0122/a, 0278/a

pervâne: -5- [Far.] Geceleri ışık etrafında

dönerek uçan küçük kelebek.

p. 0823/a, 0945/b

p.+ ler 0824/a

p.+ siydüm 0485/a

p.+ siyüz 0049/b

pervâneāsā: -1- [Far.] Pervane gibi.

p. 1038/a

pervâneveş: -2- [Far.] Pervane gibi.

p. 0399/b, 1039/a

pervâz: -2- [Far.] Uçma, uçuş.

p. 0937/b; (p. eyle-) 1089/a

perverdigārī: -3- [Far.] Allah’a ait.

p. (dürr-i kûlüzüm-i p.) 1243/a;

(sāye-i p.) 0066/a 0303/a

pes: -9- [Far.] Yeter, kâfi.

p. 0394/a, 1163/a, 1187/a, 1188/a,
1190/a, 1211/a, 1212/a, 1233/a,

1256/a

peşimân: -5- [Far.] Pişman.

p. 0119/a, 0147/b, 0244/b, 0714/b;

(p. ol-) 1131/b

peydâ: -5- [Far.] Açıkta ve meydanda olan, aşikâr.

p. (p. ét-) 1179/a; (p. eyle-

“Meydana getirmek”) 0031/a,

0802/b; (p. ol- “ortaya çıkmak”)

0103/a, 0977/a

peygām: -2- [Far.] Haber.

p. (p.- ı şāh) 0867/a

p.+ ını 0861/b

peymāne: -1- [Far.] Şarap kadehi.

p.+ ler 1038/a

pîşe: -1- [Far.] Huy, tabiat.

p.+ si 0198/a

piyāde: -12- [Far.] Asker.

p. 0482/a, 0849/b, 0856/a, 0856/b,

0859/a, 0866/b, 0868/b, 0871/a,

0877/a, 0880/a, 0893/b; (p. ol-)

0871/b

piyāle: -1- [Far.] Kadeh.

p. 0327/a

pür: -22- [Far.] Dolu.

p. 1196/b, 1253/b; (p. ét-

“doldurmak”) 0645/b, 0726/a,

0832/a, 0973/b, 0990/b; (p. ol-)

0165/a, 0507/a, 0828/b, 0840/a,

0844/a, 0977/b, 1029/b, 1040/b,

1051/b, 1072/b, 1166/b, 1171/b,

- 1200/a, 1207/b
2. Tamamen.
p. 0939/b
- pür-‘atā:** -1- [Far.+Ar.] İyilik dolu, ihsan dolu.
p.+ dur 1252/b
- pür-āteş:** -2- [Far.] Ateş dolu, yakıcı.
p. (p. ol-) 0207/a0209/b
- pür-çīn:** -2- [Far.] Çok bükülmüş, kırışık, buruşuk.
p. (zūlf-i p.) 0772/a
p.+ i (kākūl-i p.) 0770/a
- pür-ğam:** -2- [Far.] Gamlı, gam dolu.
p. 0235/b, 0598/a
- pür-ḥūn:** -2- [Far.] Kan dolu.
p. (p.- ı a‘dā) 0940/b; (p. ol-) 0925/a
- pür-‘iber:** -1- [Far.+Ar.] İbretler dolu.
p. (p. ol-) 0981/b
- pür-‘ibret:** -1- [Far.+Ar.] İbret dolu.
p. (p. ol-) 0982/a
- pür-kemāl:** -4- [Far.+Ar.] Mükemmellik dolu.
p.+ e (cemāl-i p.) 0084/b, 0098/b, 0107/b
p.+ üm (cemāl-i p.) 0441/b
- pür-leṭāfet:** -2- [Far.+Ar.] Hoşluk, güzellik dolu.
p. (bāğ-ı p.) 0640/a; (şehir-i p.) 0644/a
- pür-mey:** -1- [Far.] İçki dolu.
p. 1197/b; (p.- i nāb) 1185/a
- pür-münevver:** -1- [Far.+Ar.] Aydınlık, ışıık dolu.
p. (p. kııl-) 0811/b
- pür-nakş:** -1- [Far.+Ar.] Nakış dolu.
p. (p.- ı erjeng) 1002/b
- pür-nezāket:** -1- [Far.] İncelik, nezaket dolu.
p. 0683/a
- pür-nuql:** -1- [Far.+Ar.] Meze dolu.
p. (p.- i zībā) 1197/a
- pür-nūr:** -4- [Far.+Ar.] Çok nurlu, çok parlak.
p. (cism-i p.) 0495/a; (gerden-i p. ol-) 0783/b; (mihr-i p.) 0441/a; (p. ol-) 0018/b
- pür-reng:** -1- [Far.] Çok renkli, renk dolu.
p. 0638/a
- pür-şafā-ḥāṭır:** -1- [Far.+Ar.] Neşeli, mutlu.
p. (p. ét-) 0731/b
- pür-şevk:** -2- [Far.+Ar.] İstek dolu, çok istekli.
p. 0729/a; (p. ét-) 1261/b
- pür-zarāfet:** -4- [Far.+Ar.] Zarafetli, zarafet dolu.
p. 0422/a, 0525/a, 0683/b; (p. ol-) 0644/b

pür-zevk: -1- [Far.+Ar.] Zevkli, zevk dolu.
p. (p. ol-) 1121/b

p. (p. ol-) 1183/b

pür-zeyn: -1- [Far.+Ar.] Süslü, süs dolu.

püser: -1- [Far.] Evlat, oğul.
p.+ dür 0941/b

r

ra‘d: -4- [Ar.] Gök gürültüsü.

r. (r.- ı āsumānī) 0973/b; (r.- ı efgān) 0176/b, 0290/b, 0292/a

raġbet: -5- [Ar.] İstek, arzu, meyl.

r. 1135/b, 1236/a; (r. êṭ- “itibar etmek, meyletmek”) 1137/b; (r. eyle-) 1138/a
r.+ i 0756/a

rāġib: -4- [Ar.] İsteyen, istekli.

r. (r. ol-) 0029/b, 0084/b, 0098/b
r.+ isenġ 0107/b

rāh/reh: -10- [Far.] Yol.

r. (r.- ı firāk) 0348/b; (r.- i ‘ışk içre) 0021/b, 0023/b; (r.- ı selamet) 0857/a; (r.- i şāh) 1026/a; (kuhl-i ḥāk-i r.- i yār ile) 0034/b; (‘azm-i r.- ı taht-ı Yunan ol) 0810/b; (r. tut-) 0919/b; (zaḥmet-i r.) 1180/a
r.+ i (ḥāk-i r.) 0183/a

rāh: -1- [Ar.] Şarap.

r.+ dur 0745/a

rahm: -3- [Ar.] Merhamet, acıma.

r. (r. êṭ- “merhamet etmek”) 0559/b, 0654/a, 1116/a

rahş: -1- [Far.] Gösterişli, güzel at.

r.+ ı 0901/a

rahşān: -1- [Far.] Parlak.

r. (mihr-i r.) 1070/a

raht: -2- [Far.] At takımı.

r.+ ı 0994/b; (r. ur-) 1164/a

raķīb: -5- [Ar.] Divan şiirinde sevgiliye gönül veren, âşık ile yarışan kişi.

r. (r.- i yārūġ ol-) 0064/b; (r. ol-) 0063/b
r.+ e 0202/a, 0226/a
r.+ ümdi 0196/b

raķķāş: -1- [Ar.] Raks eden, erkek köçek.

r. 1195/a

raķş: -1- [Ar.] Genellikle musiki eşliğinde ayakta yapılan, çeşitli ahenkli hareketler dizisi, dans.

r.+ ına 1044/a

rām: -1- [Far.] İtaat eden, boyun eğen.

r. (r. ol-) 0487/a

ramazān: -4- [Ar.] Ramazan ayı.

r. 0465/a; (eyyām-ı r.) 1181/a;
(māh-ı r.) 0464/a, 1181/b

ra‘nā: -3- [Ar.] Hoş, güzel.

r. (gül-i r.) 1154/a; (gül-i r. gibi) 0623/a
r.+ ya (dil-ber-i r.) 1179/b

ra‘şe: -1- [Ar.] Titreme, titreyiş.

r. 0310/b

rāy: -2- [Ar.] Fikir, kanaat.

r. (r ol-) 0798/b
r.+ a (ḥüsn-i r.) 1099/a

rāz: -1- [Far.] Sır.

r.+ ı 1259/b

recā: -1- [Ar.] Dilek, istek.

r.+ sını 0077/b

ref: -2- [Ar.] Ortadan kaldırma,
hükümsüz kılma, lağvetme.

r. (r. ét-) 0156/a, 0493/a

refik: -1- [Ar.] Yoldaş, arkadaş.

r.+ ı 0014/b

reftār: -2- [Far.] Gidiş, salınarak edalı
yürüyüş.

r. (r. eyle-) 0760/b

r.+ a (r. gel-) 1204/a

reg: -1- [Far.] Damar.

r. (r.- i cism) 0288/a

reng: -2- [Far.] Renk.

r. (r. ile) 0741/a

r.+ i 0968/b

rengin: -2- [Far.] 1. Parlak renkli.

r.+ üme (ruh-ı r.) 0433/b

2. Hoş, latif.

r. (r. ét-) 0734/a

resm: -1- [Ar.] Fotoğraf.

r.+ üñ 0464/b

resül: -6- [Ar.] 1. Elçi.

r. (r.- i şāh) 0866/b, 1148/a,
1159/a; (r.- i şeh) 1155/a

2. Peygamber.

r. (r. ol-) 0073/a

r.+ e 0076/b

reşk: -19- [Far.] Kıskanma, haset.

r. 1084/a; (r.- i gilmān) 1070/b; (r.-

i hūr-ı bāğ-ı Rıdvān) 0314/a; (r.- i
māh-ı enver) 1191/b; (r.- i mihr-i
çerh-i gerdūn) 0319/b, 1041/b; (r.-
i mihr-i enver idi) 1228/a; (r.- i
nāhīd) 1043/a; (r. ét-
“kıskanmak”) 0325/b, 0409/b,
0445/a, 1008/b, 1083/b, 1219/b; (r.
eyle-) 0481/b, 0569/a, 0636/b; (r.
ile) 1218/b, 1224/b

revān: -23- [Far.] 1. Akan.

r. 0757/a; (āb-ı r. ol-) 0757/a; (r.

ol-) 0517/a, 0763/b

r.+ ı (āb-ı r.) 0517/b, 0622/a,

0643/a; (şāz-ı r.) 0317/b

r.+ sız (rūh-ı r.) 0716/b

2. Yürüyen, giden.

r. (r. ol- “yola koyulmak, gitmek”)

0499/a, 0839/a, 0856/a, 0909/a,

0949/a, 1034/a, 1137/a, 1142/a

r.+ ı (rūh-ı r.) 0497/b, 0909/a

r.+ um (rūh-ı r.) 0193/a, 0280/a,

0366/a, 0499/a

reyhān: -1- [Ar.] Fesleğen.

r. 0759/a

rezm/rezim: -17- [Far.] Savaş, ceng.

r. (bisāt-ı r.- i sultān) 0958/a;

(meydān-ı r. içinde) 0941/a,

0994/b; (naṭ-ı r.- i şāhī) 0869/a;

(şūret-i r.) 0835/b; (şūret-i r.- i

şehen-şāh) 0879/b; (r. ét-) 0164/b;

(‘azm-i r. ét-) 0312/a; (vaḳt-i r. ol-)

0836/a

r.+ den (rūz-ı r.) 0861/a

r.+ e 0220/a, 0268/b, 0809/b;

(meydān-ı r.) 0949/a; (sāhil-i r.)

0972/b; (şaṭranc-ı r.) 0863/a

r.+ i (eyyām-ı r.) 1047/b

riżā: -4- [Ar.] Hoşnutluk, memnunluk.
 r. (hüsni-i r. ver-) 1097/a
 r.+ sı (hüsni-i r.) 1102/a
 r.+ sın 1104/b
 r.+ sıyla (hüsni-i r.) 0592/b

ri‘āyet: -2- [Ar.] Uyuma, itâat etme.
 r. (r. ét- “uymak”) 1251/a; (r. ol-) 1102/b

rif‘at: -2- [Ar.] Yücelik, yükseklik.
 r. (māh-ı āsumān-ı evc-i r.) 0300/b; (māh-ı tāb-ı evc-i r.) 0561/b

rikāb: -1- [Ar.] Üzengi.
 r.+ ı (meh-i nevresmi-i na‘l-i esb-i gül-gün r.) 0319/b

risāle: -2- [Ar.] Mektup.
 r. 0040/a, 1263/b

rismān: -1- [Far.] İp, halat.
 r.+ a 0648/b

rişte: -1- [Far.] İplik.
 r. (r.- i cism) 0673/a

rivāyet: -1- [Ar.] Halk arasında söylenen söz, söylenti.
 r. 1058/b

ruh: -6- [Ar.] Yanak.
 r. (genc-i r.- ı cānān) 0730/b; (r.- ı rengin) 0433/b

r.+ ı 0035/a
 r.+ inuḡ 0412/a
 r.+ um 0439/a
 r.+ umdur 0441/a

rūḡ: -12- [Ar.] Can.
 r. 0745/a (r.- ı revān) 0193/a, 0280/a, 0366/a, 0497/b, 0499/a, 0716/b, 0909/a; (r.- ı şānī) 0727/b; (r. bul-) 1034/b; (ḡidā-yı r. ol-) 0408/b, 0649/b

rūḡānī: -3- [Ar.] Manevi.
 r. 0264/a, 0265/a
 r.+ dūr 0262/a

rūşen: -5- [Far.] Aydınlık, parlak.
 r. (r. ét-) 1082/b; (r. ol-) 0143/a, 0161/b, 1018/b, 1081/b

rūy: -4- [Far.] Yüz.
 r. (āb-ı r.- ı dīn-i taḡkīḡ ol-) 0067/a; (r.- ı siyāh) 0037/a; (r.- ı siyeh 1173/b; (r.- i zemīn üzre) 0841/b

rūz: -8- [Far.] Gün, gündüz.
 r. (r.- ı ezel) 0461/a; (r.- ı fürḡat) 0146/b; (r.- ı rezim) 0861/a; (r.- ı siyāh 0845/b, 0882/b; (r.- ı vuşlat) 1173/a
 r.+ dan 0614/b
 r.+ ı 0914/a

rūsva/rūsṽāy : -5- [Far.] Rezil, kepaze.
 r. 0295/a, 0604/b; (‘āşık-ı r.) 0190/a, 0451/a (r. ét-) 0117/b

s (ş, ş)

sa‘ad: -1- [Ar.] Kutluluk, ululuk.
s.+ mış 0128/a

sa‘adet: -6- [Ar.] Mutluluk.
s. 0060/a, 0064/a, 0330/a; (s. ol-)
1231/a
s.+ dür 0217/b
s.+ le 0829/a

şabā: -2- [Ar.] Sabaha doğru esen tan yeli.
ş. 0861/a, 1031/a

şabāh: -1- [Ar.] Sabah.
ş.+ ı 1221/b

şabāveş: -1- [Ar.] Saba rüzgarı gibi.
ş. 1145/b

şabr/şabır: -8- [Ar.] Sabır.
ş. 0351/b, 0352/a, 0498/b, 0914/b;
(ş.- ı ‘āşık) 1172/b
ş.+ a 0282/b
ş.+ dur 0213/a, 0547/a

şaç: -2- [T.] Saçmak.
ş.- ardı 0904/a
ş.- dum 0238/b

şaç: -3- [T.] Saç.
ş.+ ı 0412/b, 0485/b
ş.+ umdur 0431/b

şaçıl: -1- [T.] Saçılmak.
ş.- urdı 0826/a

şadā: -15- [Far.] Ses.
ş. 1166/b; (ş. gibi) 0903/a; (ş.- yı

Allāh Allāh) 0898/a, 0973/a; (ş.- yı
sāz-ı muṭrib) 0406/a
ş.+ dan 0407/b, 0980/b, 1036/b
ş.+ lar 0946/b
ş.+ sı 0848/a, 0884/b, 0934/b
ş.+ ya 0974/a
ş.+ yı 0650/b, 1037/a

şadef: -2- [Ar.] Midye, istiridye gibi içinde
inci bulunan deniz hayvanı.
ş.+ den 0526/b, 1153/a

şadık: -9- [Ar.] Sadakatli, vefalı.
ş. (şubh-ı ş.) 0209/a, 0939/b; (ş. ol-
) 0023/b, 0453/b, 0454/b
ş.+ am 0258/b, 0461/b
ş.+ iyam 0075/b
ş.+ ları 0079/b

şad-pāre: -1- [Far.] Parça parça.
ş. (ş. kıl-) 0474/b

şāf: -1- [Ar.] Arı, berrak.
ş. (ş. idi) 0526/a

şaf: -6- [Ar.] Yan yana düzgün bir şekilde
sıralanan kimselerin meydana
getirdiği dizi, sıra.
ş. (şaf ş. ol-) 0813/a, 0882/a,
1024/a

şafā: -20- [Ar.] Eğlence, zevk.
ş. 0218/b; (ş. sürmez ol- “rahat ve
eğlenceli yaşamak”) 0118/a; (ş.
vēr- “iyilik, hoşluk getirmek”)
0395/b, 0496/a, 0510/b, 1201/b;
(zevk ü şafāda ol-) 0458/b

ş.+ da 0458/b (ş. ol-) 0130/b,
0709/a
ş.+ dan (zevk ü ş. geç-) 0609/b
ş.+ lar 0019/b, 1178/b; (ş. vër-) 0377/b
ş.+ sı 0395/b, 0496/a, 0510/b, 1201/b
ş.+ sın 0216/a; (ş. sür-) 0550/a
ş.+ ya (ehl-i ş.) 0060/b

şafā-baḥş: -1- [Ar.+Far.] Eğlendiren, hatırı hoş eden.
ş. 0729/a

şāfi: -1- [Ar.] Temiz, halis.
ş. 0033/a

şağ: -1- [T.] Sağlıklı.
ş. 1098/a

sāgar: -5- [Far.] Kadeh.
s. (ḥabāb-ı s.) 0736/a; (s. ét-) 0740/b
s.+ ı (meh-i nev sāgar ol-) 0409/a, 1215/a; (s. ol- için) 1224/a

şahbā: -1- [Ar.] Şarap.
ş. (cām-ı ş.) 1197/b

şāhib-kemāl: -1- [Ar.] Fazilet sahibi, olgun insan.
ş.+ i 0682/a

şāhib-kırān: -1- [Far.] Her zaman muvaffak olan ve üstünlük kazanan hükümdar.
ş.+ uñ (Ḥusrev-i ş.) 0538/a

şahīl: -1- [Ar.] At kişnemesi.

ş.+ i 0900/a

sāhil: -2- [Ar.] Sahil.
s. (s.- i rezm) 0972/b
s.+ ini 1253/b

sāhir: -1- [Ar.] Büyücü.
s. (s. ol-) 0447/b

şahn: -8- [Ar.] Avlu, meydan.
ş. 0631/a 0840/a, 0878/b, 0977/b, 1004/b, 1036/b; (ş.- ı gülşen) 0161/a, 1029/b

şahrā: -9- [Ar.] 1. Kır, ova.
ş. 0631/a, 0840/a, 0878/b, 0977/b, 1004/b, 1036/b, 1207/b
ş.+ lar (s. içre) 0777/b
2. Çöl.
ş. (ş.- yı tih) 0875/b

sāk: -1- [Ar.] Baldır.
s. (s.- ı billūr ile) 0790/a

şakın: -1- [T.] Bir şeyin yapılmaması gerektiğini söyleyen uyarı sözü.
ş. 0120/b

sākī: -4- [Ar.] İçki meclisinde içki dolduran kişi.
s. 1038/b, 1186/b; (s.- i meclis) 0400/b
s.+ nūñ 0750/a

şal: -9- [T.] 1. Serbest bırakmak, koyuvermek.
ş.- ma (özini ş. “kendini bırakmak, vazgeçmek”) 0020/b
ş.- up 0901/a

2. Uğratmak.
ş.- ar 0534/a
ş.- dı (şām-ı firāka ş.) 0533/b
3. Koymak, katmak.
ş.- dı 0849/b, 1017/a; (ayağa ş.)
0750/b
4. Yollamak, göndermek.
ş.- dı 0849/b, 1017/a
ş.- dılar 0946/b
5. Saldırmak, hücum etmek.
ş.- ayın 0852/a

ş.- asın 0163/a, 0294/b, 0316/a,
0321/b, 0398/b, 0418/b, 0483/b,
0504/b, 0505/b, 0614/b, 0621/a,
0638/b, 0760/a, 0778/a, 0830/b,
0839/b, 0908/b, 1034/b, 1052/a,
1147/b, 1169/b, 1206/a
ş.- dı 0885/b, 1204/b
ş.- ma 0736/a
ş.- up 0516/a
ş.- ur 0313/b
ş.- urdum 0597/b

sālār: -1- [Far.] Reis, kumandan.
s. (şecī^c ü server ü sālār) 0304/a

şanāyi^c: -1- [Ar.] Sanatlar.
ş.+ le 0645/b

şalın-: -5- [T.] 1. Bir sağa, bir sola hafifçe
meylederek naz ve eda ile
yürümek.
ş.- dı 0505/a, 0837/a
ş.- mışdı 0412/b, 0540/a
ş.- sa 0625/a
2. Gönderilmek, yollanmak,
yayılmak.
ş.- dı 0837/a
ş.- mışdı 0540/a

şanem: -1- [Ar.] Güzel, dilber.
ş.+ ler 0403/b

şānī: -3- [Ar.] İkinci.
s. 0727/b; (rūḥ-ı ş.) 0727/b;
(Selmān-ı ş.) 0680/b

şānī^c: -2- [Ar.] “Yaratan, halkeden”
anlamında Allah için kullanılır.
ş. 0645/b
ş.+ üñ 0004/b

sālīk: -1- [Ar.] Bir yol tutup onu takip
eden kimse.
s. (s. ol-) 0013/b

şāniyen: -1- [Ar.] İkincisi, ikici olarak.
s. 0068/a

salṭanat: -1- [Ar.] Hükümdarlık, sultanlık.
s.+ dur (sipīhr-i s.) 1177/a

şanki: -7- [Far.] Sanki, güya.
ş. 0375/b, 0403/a, 0822/b, 0890/a,
0910/a, 0966/a, 1167/b

şan-: -47- [T.] Sanmak, zannetmek.
ş. 0268/b, 0314/b, 0323/a, 0329/a,
0405/a, 0419/b, 0508/b, 0526/b,
0646/a, 0773/b, 0775/b, 0841/a,
0903/b, 0916/b, 0983/b, 0992/b,
1001/b, 1192/b, 1217/b

şan kim: -2- [Far.] Sanki.
ş. 0896/b, 0952/b

sarāy/serāy: -7- [Far.] Saray.
s. (s.- ı Ḥusrev) 0635/a; (s.- ı sırr)

0074/a; (s.- ı şāh bünyād) 0318/a
s.+ a 0074/b, 0829/a
s.+ ı 0314/a
s.+ uŋ 0075/a

şarf: -1- [Ar.] Harcama.
ş. (ş. ét-) 0824/b

şarş: -1- [T.] Şiddetli sallamak.
ş.- ar idi 0902/b

şarşar: -1- [Ar.] Şiddetli ve soğuk esen
rüzgar.
ş. (bād-ı ş. idi) 0902/a

şat: -1- [T.] Bir bedel karşılığında
başkasına devretmek, satmak.
ş.- ıgör 1128/b

şavm: -1- [Ar.] Oruç.
ş.+ ı 1182/a

şavt: -2- [Ar.] Ses, seda.
ş. (ş.- ı hoş-ğun) 0407/a; (ş. ile)
1207/b

şavur: -1- [T.] Savurmak.
ş.- dı 0861/b

sa'y: -5- [Ar.] Çalışma, çabalama.
s. (toḥm-ı s. ol-) 1144/b; (s. ile)
1089/b, 1091/b, 1092/b
s.+ üŋ 1090/a

şayd: -4- [Ar.] Avlama, avlanma.
ş. (şikār-ı ş.- ı şeh-bāz) 0937/a; (ş.
ét-) 0509/b; (ş. eyle-) 0737/a,
1106/b

sāye: -4- [Far.] Yardım etme, koruyup
gözetme, himāye.
s. (s.- i perverdigārī) 0066/a,
0303/a
s.+ sinde 1004/b, 1098/b

sāyeveş: -1- [Far.] Gölge gibi.
s. 0601/a

şāyim: -3- [Ar.] Oruçlu.
ş. (ş.- i hecr ol-) 0465/b; (ş.- i
hicrān ol-) 0437/a; (ş. ol-) 1125/b

şaykal: -1- [Ar.] Cila.
ş. (ş.- ı ıışk ile) 0033/b

sāz: -5- [Far.] 1. Müzik aleti, saz.
s.+ a 0673/a
s.+ ı 1259/a
2. Eğlence meclisi.
s. (s.- ı ğam) 0288/a; (şadā-yı s.- ı
mutrib) 0406/a; (ğidmet-i s. ile)
0336/b

sāzende: -2- [Far.] Çalgıcı, mutrip.
s. 1041/a, 1194/b

sebāyik: -1- [Ar.] Eritilmiş gümüş.
s. 0785/a

sebeb: -1- [Ar.] Sebep.
s. 0850/a

secdegāh: -2- [Far.] Sığınılan, başvuru
yer.
s.+ um (s. ol-) 0092/a, 0335/b

seç: -1- [T.] Seçmek.
s.- mezdi 0971/b

sefer: -1- [Ar.] Yolculuk.

s.+ dūr 0351/b

seg: -1- [Far.] Köpek.

s. (s.- i dergāh) 0676/b

seḥā: -1- [Ar.] Cömertlik.

s.+ nuḡ (kān-ı s.) 0687/b

seḥer: -4- [Ar.] Şafağın sökmek üzere
olduğu vakit.

s. 0132/a, 0812/a, 0860/a

s.+ den 0943/a

selām: -1- [Ar.] Merhabalaşma, selam.

s. (s.- i şāh) 1024/b

selāmet: -2- [Ar.] 1. Sağlık, esenlik.

s. 1098/a

2. Kurtulma, kurtuluş.

s. (rāh-ı s.) 0857/a

selīm: -1- Sağlam, doğru.

s.+ i (‘aql-ı s.) 0306/b

sem: -1- [Ar.] Zehir, ağu.

s. (s.- i mār ol-) 1110/b

semā: -6- [Ar.] Gökyüzü.

s. (arż ü semā) 0324/b

s.+ da 0639/b, 0823/a

s.+ nuḡ 1122/a

s.+ ya 0639/a; (ṭāḡ-ı s.) 0647/b

semen: -1- [Far.] Yasemin.

s.+ ler 0632/b

semend: -1- [Far.] At.

s.+ i (gerd-i s.) 0320/a

sen: -71- [T.] (zm.) Sen.

s. 0020/a, 0030/b, 0127/a, 0185/b,

0219/b, 0226/b, 0235/b, 0255/b,

0259/b, 0383/a, 0428/a, 0428/b,

0452/b, 0453/a, 0462/b, 0471/b,

0472/a, 0473/a, 0477/b, 0492/b,

0493/b, 0545/a, 0555/b, 0574/a,

0582/a, 0789/b, 0853/a, 0864/a,

1081/a, 1089/b, 1091/b, 1094/a,

1098/b, 1122/a, 1122/b, 1124/b,

1138/b, 1154/a

s.+ de 0232/b, 0259/a

s.+ deki 0383/b

s.+ den 0022/a, 0240/a, 0589/a,
0710/a

s.+ i 0022/a, 0124/a, 0555/a,
0568/a, 0856/b, 1149/b

s.+ sin 0115/b, 0122/b, 0150/b,
0451/b, 0467/b, 0580/b, 0721/b,
1064/b, 1120/b

s.+ üḡ 0186/b, 0256/b, 0263/a,
1081/b

s.+ üḡçün 0575/b

s.+ üḡle 0154/a, 0171/b, 0172/b,
0235/a, 0385/b, 0489/b

saḡa: -45-

s. 0017/a, 0111/a, 0116/a, 0120/a,
0123/b, 0124/b, 0152/a, 0204/b,

0212/a, 0222/a, 0223/a, 0224/a,

0224/b, 0227/b, 0233/a, 0238/a,

0239/a, 0255/a, 0257/a, 0386/a,

0429/a, 0476/a, 0497/a, 0546/b,

0560/a, 0564/b, 0567/a, 0569/a,

0571/b, 0572/b, 0576/a, 0593/b,

0664/b, 0665/a, 0668/a, 0852/a,

0854/b, 0856/a, 1088/a, 1095/a,

1096/a, 1097/a, 1130/b, 1137/a,

1234/b

senbüse: -1- [?] ?

s.+ sini 0704/b

ser: -7- [Far.] Baş.

s. (s.- i a^cdā) 0979/b; (s.- i šāhān)

0748/a; (s. vēr-) 0963/b

s.+ den 0942/a

s.+ dūr 0941/a

s.+ in (s. vēr-) 0261/b

s.+ ini (tāc-ı s.) 0632/a

ser-ā-pā: -6- [Far.] Baştan ayağa.

s. 0622/b, 0631/b, 0768/b, 0840/b,

0959/b, 1160/b

ser-ā-ser: -14- [Far.] Baştan başa.

s. 0512/b, 0633/a, 0641/b, 0825/a,

0825/b, 0957/b, 0981/b, 1009/a,

1009/b, 1185/a, 1191/a, 1198/a,

1198/b, 1226/b

ser-dār: -6- [Far.] Kumandan.

s. 0839/a, 0893/a; (s. ét-) 1240/b;

(s. kıl-) 1257/b; (s. ol-) 0220/a,

0833/a

ser-efrāz: -1- [Far.] Başını kaldıran,

yücelere, yükseklerle uzanan.

s. (serv-i s. ol-) 0432/a

ser-güzeşt: -1- [Far.] Macera, serüven.

s.+ in 0660/a

serir: -1- [Ar.] Taht.

s.+ üñ 1139/b

ser-keş: -3- [Far.] Dik başlı, inatçı.

s. (s. ol-) 0488/a, 0747/a, 1096/a

serv: -13- [Far.] 1. Servi, selvi ağacı.

s. 1150/a; (āşüfte-i s.) 0026/b; (s.- i

bālā) 0433/a; (s.- i bustān) 0316/a;

(s.- i hoş-endām) 1024/a; (s.- i ser-

efrāz ol-) 0432/a; (s. üzre) 0627/b,

1021/a

s.+ ler 0314/b, 0641/b

2. Sevgilinin boyu.

s. (s.- i bālā) 0625/a; (s.- i būstān-ı

‘izz) 1242/b; (s.- i hoş-endām)

1024/a;

s.+ dūr 0760/a

server: -7- [Far.] Başkan, reis.

s. 0304/a, 0330/a, 0504/a, 0797/a;

(s.- i hūbāmı ol-) 0755/b, (s. ol-)

0074/a, (s. idi) 1228/b

serv-kāmet: -1- [Far.+Ar.] Selvi boylu.

s. 0505/a

ser-te-ser: -4- [Far.] Baştan başa.

s. 0771/a, 0813/b, 0934/b, 0980/a

seyf: -2- [Ar.] Kılıç.

s.+ i 0515/a, 0515/b

seyl: -3- [Ar.] Sel.

s. (s. gibi) 0207/b, 0586/b, 1013/a

seyr/sewir: -11- [Ar.] 1. Bir şeyi zevk

olarak bakma, izleme.

s. 0108/b; (s.- i cānān ét-) 0017/b;

(s. ét-) 0025/a, 0378/b, 0624/b,

1020/b; (s. eyle-) 0490/b, 0804/b

s.+ e 0403/b

s.+ ine 0457/a

2. Mana âlemi, rüya.

s.+ ümde 0095/a, 0462/a

seyrān: -6- [Ar.] 1. Gezip dolaşma, gezinti.

s. (s. ét-) 0356/a, 0489/b, 0607/a,
0707/b, 0907/b

2. Bakıp seyretme, temaşa.

s. (s. ét-) 0139/a

seyyāre: -6- [Ar.] Gezegen.

s. 0842/b, 1045/a

s.+ lerdür 0323/a

s.+ lerle 0326/b, 0929/a, 1050/a

séz-: -1- [T.] Sezmek.

s.- erdüm 0364/a

sezā: -1- [Far.] Layık, yaraşır.

s.+ dur 1252/a

sezāvār: -1- [Far.] Layık olan.

s. (s. ol-) 1229/b

ş1-: -1- [T.] Kırmak, bozmak.

ş.- yam 1104/b

ş1dk: -1- [Ar.] Doğruluk.

ş. (ş. ile) 0454/b

ş1fat: -1- [Ar.] Sıfat.

ş. (ş.- 1 bahār) 0830/b

ş1ğ-: -1- [T.] Sığmak.

ş. - ar (iki karbız kıltuka ş. m1)
0563/b

ş1ğa-: -1- [T.] Sıvazlamak.

ş.- rlar 0229/a

ş1ğın-: -3- [T.] Korunmak için güvenilir

bir yere sokulmak, sığınmak.

ş.- a 0678/b

ş.- dum 1062/a

ş.- up 1263/a

sır/sırr: -7- [Ar.] Gizli tutulan şey, sır.

s. 0256/b; (hikmet-i s.- 1 femin)

0032/a; (s.- 1 çār-yāri) 0015/a

s.+ a (sarāy-ı s.) 0074/a

s.+ 1 0764/a

s.+ uñ 0116/b

s.+ uñı 0240/b

sīb: -1- [Far.] Elma.

s. (s.- i zenaḥdān) 0602/a

sīhr: -3- [Ar.] Büyü, sihir.

s. 0249/b; (s. ile) 0447/b, 0730/a

sil-: -2- [T.] Silmek, temizlemek.

s.- mek-gerekdür 0007/b

s.- üp 1032/a

silāḥ: -3- [Ar.] Silah.

s.+ a 0889/b; (zaḥm-ı s.) 0967/a

s.+ ın 0931/b

silk: -1- [Ar.] Tutulan yol.

s.+ ine 0013/b

sīm: -6- [Far.] Gümüş.

s. 0786/a, 0826/a; (s.- i eşk)

0824/b; (s. ile) 1029/b, 1196/b

s.+ üñ (bisāt-ı s.) 0825/a

simāt: -3- [Ar.] Sofra.

s. (s.- 1 şāh) 1201/a

s.+ 1 0329/a, 0405/a

sīmīn: -3- [Far.] Gümüşü andıran, gümüş
gibi.

s. 0632/b, 0785/a; (şāḥ-i s. üzre)

0782/a

s. (mihr-i s.) 1193/a

siñ-: -1- [T.] Hazm edilmek, sindirilmek.
s.- meyenüñ 0119/b

şīt-: -1- [Ar.] Ses, seda.
ş. 0946/b

sīne-: -10- [Far.] 1. Gönül, kalp.
s.+ de 0193/a, 0280/a, 0366/a
s.+ m 1139/b
s.+ sini 0129/a; (zaḥm-ı s.) 0927/b
2. Göğüs, bağır.
s.+ ıñ 0673/b
s.+ sidür 0784/a
s.+ sin 0929/a, 1048/b

sitāyiş-: -1- [Far.] Övme, övgü.
s. (s. eyle-) 0892/b

siyāh/siyeh-: -7- [Far.] Siyah.
s.+ ı (dāğ-ı s.) 0414/b; (ḥāl-i s.)
0439/a; (rūz-ı s.) 0845/b, 0882/b
s.+ le (rūy-ı s.) 1173/b
s.+ um (zūlf-i s.) 0435/b
s.+ umdur (baḥt-ı s.) 0182/a
s.+ uñ (rūy-ı s.) 0037/a

sipāh-: -6- [Far.] Asker, ordu.
s.+ a 0870/b, 1005/b; (cünd-i s.)
0889/a; (kalb-i s.) 0967/b
s.+ ı 0663/b; (ḥayl-i s.) 0867/b

şohbet-: -2- [Ar.] Sohbet, hasbihal.
ş. 0169/b; (ehl-i ş.) 0396/a

sipāhi-: -6- [Far.] Atlı asker.
s. 0540/b, 0837/b, 0869/b, 0947/b,
1142/b; (cünd-i s.) 0814/b

şok-: -2- [T.] (Yılan, akrep, arı vb. için)
Isırmak, iğnesini batırmak, bu
yolla zehirlemek.
ş.- sa 0890/b, 0966/b

sipāriş-: -1- [Far.] Yapılmasını veya
gönderilmesini isteme.
s. (s. ét-) 1005/b

şokıl-: -1- [T.] Yanaşmak, yaklaşmak.
ş.- dı 0916/b

siper-: -3- [Far.] Kalkan.
s. 0967/a
s.+ den 0873/a
s.+ ler 0887/a

şoñ-: -5- [T.] Nihayet, son.
ş. 0119/a, 0147/b, 0244/b, 0714/b
ş.+ ında 0712/b

sipihir-: -8- [Far.] Gök, sema, asuman.
s. (s.- i salṭanat) 1177/a
s.+ e 0310/a, 0320/a, 0509/b,
0588/a
s.+ üñ 0374/a, 0821/b, 1219/b

şoñra-: -1- [T.] Zaman bildiren edat.
ş. 1131/b

sipihirāsā-: -1- [Far.] Gökyüzü gibi.

şor-: -5- [T.] Sormak.
ş. 0764/a
ş.- arsañ 0787/a
ş.- ayın 0386/a
ş.- dı 1213/a

- ş.- salar 0297/a
- şoyın:-** -2- [T.] Üzerindeki giyeceklerin bir kısmını veya tamamını çıkarmak.
ş.- up 0502/a, 0508/a
- söyle:-** -5- [T.] Söylemek.
s.- düğüm 0257/b
s.- miş 0199/b
s.- r 0243/b
s.- yelüm 0154/b
s.- yenle 0233/b
- söyleş:-** -1- [T.] Karşılıklı konuşmak, sohbet etmek.
s. (s. idi) 0171/a
- söylet:-** -2- [T.] Konuşturmak.
s.- ür (meseldür tūṭīyi şekker s.) 0558/b
s.- ürdün 0236/b
- söz:-** -7- [T.] 1. Söz.
s. 0120/a, 0712/a
s.+ ümden 0088/a
s.+ üme 0140/b
2. Konuşma.
s.+ in 1155/a
s.+ ini 0121/a, 0460/a
- şu:-** -5- [T.] Su.
ş. 0328/b, 0357/a, 0656/b; (ş. gibi) 0119/b
ş.+ yına (yüzi ş.) 0053/b
- suʿāl:-** -4- [Ar.] Soru.
s. (s. ét- "sormak") 0246/a, 0688/a, 0699/a, 0796/a
- şuʿbān:-** -1- [Ar.] Büyük yılan, ejderha.
ş. (ḥayl-i ş.) 0952/b
- şubḥ/şubuh:-** -9- [Ar.] Sabah, sabah vakti.
ş. (dem-i ş.) 0208/b, 0420/b; (ş.- 1 ʿālem-ārā) 0878/a; (ş.- 1 şādık) 0209/a, 0939/b
ş.+ a (ş. dek) 0135/a, 0281/a
ş.+ dan 0135/b, 0144/b
- şubḥgāh/şubuhgāh:-** -4- [Ar.+Far.] Sabah vakti.
ş. 0375/a, 0935/b, 0942/a, 0998/a
- şubḥ-dem/şubuh-dem:-** -6- [Ar.+Far.] Sabah vakti.
ş. 0132/b, 0172/b, 0374/b 0811/a, 0888/b; (ş. ol-) 0843/a
- sultān:-** -50- [Ar.] Hükümdar, padişah.
s. 0331/a, 0344/b, 0714/a, 0759/b, 0816/a, 0831/b, 0836/a, 0843/a, 0881/a, 0886/a, 1008/a, 1178/a, 1193/a; (bezm-i s.) 1040/a; (bisāṭ-ı rezm-i s.) 0958/a; (ceyş-i s.) 0810/a, 0952/a, 1006/a; (cünd-i s.) 0813/a, 0828/a; (emr-i s.) 1100/a, 1143/a; (ğonçe-i elṭāf-ı s.) 0653/b; (ḥayl-i s.) 0918/b, 0993/b; (ḥazret-i s.) 0305/b; (hem-dem-i s.- 1 ʿālem) 0690/a; (medḥ-i s.) 0316/b; (s.- 1 ḥāver) 0416/a, 0811/a; (s.- 1 leyli) 0926/a; (s.- 1 şeb-ārā) 0442/a (s.- 1 taht-ı Mısr-ı vuşlat) 0603/a; (pā-būs-ı s. ét-) 1210/a; (s. ol-) 0052/b, 0954/b, 1012/b, 1132/a; (maḳbūl-i s. ol-) 1150/a
s.+ a 0369/b, 0570/a, 0792/b
s.+ 1 0010/b, 0128/b, 0180/b;

(cāmi^c-i s.) 0645/a; (edeb-i meclis-i s.) 0756/b; (meclis-i s.) 0726/a
s.+ ıdur 0440/a
s.+ ıyam 0438/a

sultānī: -1- [Ar.] Sultana ait.
s. (tūğ-ı s.) 0883/b

şun-: -4- [T.] Sunmak.
ş.- a 0703/b
ş.- ardı 1215/a
ş.- dı 1159/b
ş.- up 1148/b

şun^c: -2- [Ar.] Yaratma.
ş. (mihr-i çerh-i ş.- ı kirdigārī)
1243/b
ş.+ ı 0004/b

şūr[I]: -4- [Ar.] İçi boru gibi boş olan ve üfürölmek suretiyle ses çıkarılan büyük boynuz.
ş. (ş.- ı şādī) 1207/a; (ş. gibi) 1207/a; (ş. ile) 0971/a

şūr[II]: -1- [A.] Duvar, kale.
ş. (ş.- ı haclet) 0920/b

şurāhī: -7- [Ar.] İçine su, şerbet, şarap vb. şeyler koymaya yarayan, uzun boyunlu cam kap.
ş. 0270/a; (şu^cle-i berķ-i ş.) 1221/a; (ş. gibi) 0751/a
ş.+ ler 1185/a
ş.+ nūñ 0165/a, 0328/a, 0400/a

şüret: -4- [Ar.] 1. Dış görünüş.
ş. 0222/a; (ş.- i hūb) 0362/a
2. Tarz.

ş. (ş.- i rezm) 0835/b; (ş.- i rezm-i şehen-şāh) 0879/b

şüretā: -1- [Ar.] Dış görünüş.
ş. 0083/b

sūsen: -1- [Far.] Çeşitli renklerde iri ve güzel kokulu çiçekler açan, uzun ömürlü otsu bitki.
s. 0833/b

sū-be-sū: -1- [Far.] Her tarafta.
s. 0622/a

sūhan-dān: -1- [Far.] Söz bilen, güzel söyleyen.
s. (mīr-i s.) 0681/b

sūkker: -1- [Far.] Şeker.
s. 0705/a

sūkkerī: -1- [Far.] Şekerle ilgili.
s. 1197/a

Süleymān-şatvet: -1- [Ar.+Far.] Süleyman kuvvetli.
S. 0302/b

sūnbül: -10- [Far.] Güzel kokulu bir çiçek.
s. 0412/b, 0628/a, 1021/b; (s.- i bāğ-ı leṭāfet) 1149/a
s.+ leri 0431/b
s.+ lerinden 0027/a, 0141/b
s.+ lerini 0162/b, 0706/a
s.+ lerümi 0491/b

sūñi: -2- [Ar.] Sünni.
s.+ ler 0890/a, 0966/a

süpür-: -1- [T.] Süpürmek.

s.- di 1032/a

4. Dokundurmak.

s.- erdi 0400/b

sür-: -15- [T.] Sürmek.

s. 0270/b

s.- di 0865/a; (yüzine s.) 1160/b

s.- dük (şafāsın s.) 0550/a

s.- e (s. süre) 0870/a; (süre s.)

0870/a; (yüz s.) 1176/a

s.- eler (yüz s.) 1177/b

s.- ersej 0216/a

s.- mez (şafā s. ol-) 0118/a

s.- üp 1063/a; (yüz s. “sevgi ve saygı göstermek”) 0590/a

2. Yönetip, yürütüp, sevk etmek.

s.- esin (at s. “satranç terimi”)

0853/a

3. Devam etmek.

s.- mege (devlet s. “devamlılığını sağlamak”) 1135/a

sütün: -6- [Far.] Destek, kolon.

s. (s.- ı çār ol-) 0073/b; (s. ol-) 1192/a

s.+ ı 0322/a, 0783/b, 1001/a, 1192/a

süvār: -3- [Far.] Bir binek hayvanına, özellikle ata binmiş kimse.

s. 0482/a; (s. ol-) 1165/a

s.+ am 0851/b

süvārān: -1- [Far.] Atlılar, süvariler.

s. 0813/b

süz-: -1- [T.] Dikkatle gözden geçirmek, bakışlarıyla incelemek.

s.- di (gözini s.) 1055/b

şād: -10- [Far.] Sevinçli, memnun.

ş. (ş. ét-) 0533/a, 0554/a; (ş. kıl-) 0497/b, 0552/b; (ş. ol-) 0061/b, 0387/a; (ş. ü hurrem ol-) 0111/b, 0496/b, 1126/b

şādān: -11- [Far.] Sevinçli, mesrur.

ş. 1059/b; (dürr-i ş.) 1253/b; (ş. ét-) 0317/b, 0607/b; (ş. ol-) 0048/a 0135/a, 0225/a, 0567/b, 0650/b, 0667/a, 1178/b

şādī: -2- [Far.] Sevinçli.

ş. (şūr-ı ş.) 1207/a
ş.+ de (meclis-i ş.) 0568/b

şādmānī: -2- [Far.] Sevinç.

ş. (ṭabl-ı ş.) 0934/a, 0999/a

şāh/şeh: -221- [Far.] Padişah, hükümdar.

ş. 0325/a, 0328/a, 0341/a, 0443/b, 0542/b, 0555/b, 0565/a, 0591/a, 0619/a, 0642/b, 0657/a, 0658/a, 0665/a, 0670/b, 0671/b, 0691/a, 0702/b, 0708/b, 0751/a, 0794/a, 0795/a, 0796/a, 0807/a, 0815/a, 0817/b, 0820/b, 0821/a, 0829/a, 0835/a, 0844/b, 0846/b, 0849/a, 0854/b, 0896/a, 0907/b, 0919/a, 0923/a, 0924/b, 0942/b, 0949/a, 0951/b, 0989/a, 1007/a, 1011/a, 1034/a, 1039/b, 1057/a, 1061/a, 1069/b, 1077/b, 1078/a, 1080/b, 1081/a, 1083/a, 1100/b, 1116/a, 1152/b, 1161/b, 1162/a, 1170/a, 1174/a, 1177/a, 1182/a, 1202/b, 1208/b, 1210/b, 1213/b, 1215/a,

1216/b, 1232/a, 1251/a, 1261/a, 1264/a; (‘asker-i ş.) 0921/a, 0931/b, 0935/a, 0948/a, 0988/a; (bende-i ş.) 1060/b; (bezm-i ş.) 0326/a, 1050/b, 1217/b; (dest-büs-ı ş.-ı devrān ét-) 1003/b; (düşmen-i ş.) 1016/b; (emr-i ş.) 1257/a; (hātır-ı ş.-ı peder) 0873/b; (hasret-i ş.) 0345/b; (hazret-i ş.-ı cihān) 0538/b; (hem-dem-i ş.-ı cihān) 0721/b; (hem-dem-i ş.) 0720/a, 0793/a; (himmet-i ş.) 0913/b, 1145/a; (himmet-i şāhī) 1240/a; (keh-rübā-yı himmet-i ş.) 0655/a; (meclis-i ş.-ı cihān) 0686/b; (meclis-i ş. 1052/a, 1217/a; (muṭrib-i ş.) 1220/a; (ordı-ı ş.) 0930/a; (resül-i ş.) 0866/b, 1148/a, 1155/a, 1159/a; (simāt-ı ş.) 1201/a; (ş.-ı ‘ālem) 0635/b, 1065/a, 1086/a, 1149/b, 1233/a; (ş.-ı cem-i vaḳt ol-) 0739/a; (ş.-ı cihān) 0193/b, 0666/b, 0687/a, 0692/b, 0712/a, 1033/b, 1064/b, 1175/a; (ş.-ı devrān) 1225/a, 1260/a, 1268/a; (ş.-ı Efrāsiyāb) 0302/a; (ş.-ı gül) 1019/a, 1188/a; (ş.-ı hūbān) 1067/a; (ş.-ı ıṣṣ) 0218/a; (ş.-ı kerīm) 0306/a; (ş.-ı māh) 0742/a; (ş.-ı mülk-i ‘Osmān) 0305/a; (ş.-ı Sikender) 0302/b; (da‘vet-i ş. ol-) 1157/b; (ş. ol-) 0799/b; (ş. ile) 1231/b; (vişāl-i ş. ile) 1059/b
ş.+ a 0037/b, 0543/a, 0555/a, 0675/a, 0693/a, 0695/b, 0710/b, 0722/b, 0723/a, 0820/b, 0827/a,

0838/a, 0870/a, 0893/b, 1063/b,
1148/b, 1174/b, 1206/b, 1215/b,
1255/a; (bezm-i ş.) 1189/b;
(būstān-ı ş.) 1150/b; (dergāh-ı ş.)
1101/b, 1113/a, 1117/a, 1208/a;
(emr-i ş.) 1103/a; (hāk-i pāy-ı ş.)
1030/b; (kānūn-ı ş.) 0672/b;
(meclis-i ş.) 1069/a; (mīrān-ı ş.)
1005/a; (nām-ı ş.) 1263/b; (reh-i
ş.) 1026/a; (selām-ı ş.) 1024/b
ş.+ am (ferzend-i ş.) 0871/a
ş.+ dan 0667/b, 1119/a
ş.+ de (bezm-i ş.) 1259/a (dest-i ş.)
1151/b, 1154/b
ş.+ den 1203/a; (hāzret-i ş.) 0698/a
ş.+ e 0556/b, 0737/b; (bezm-i ş.)
0701/a; (dest-i ş.) 0737/a
ş.+ ı 0700/a, 0842/a, 0975/a,
1262/a; (bezm-i ş.) 1053/a, 1068/a;
(emr-i ş.) 0688/a, 1157/a, 1158/a;
(pend-i ş.) 0859/a; (peygām-ı ş.)
0867/a
ş.+ i 0443/a, 0865/b; (emr-i ş.)
0541/b
ş.+ ısı 1122/b
ş.+ ler 0332/b, 0443/a
ş.+ umı 0545/b
ş.+ uñ 0334/a, 0336/a, 0544/a,
0582/b, 0664/b, 0677/b, 0684/a,
0744/a, 0912/a, 0960/b, 0964/b,
1013/a, 1067/b, 1102/b, 1104/b,
1112/b, 1115/a, 1176/a, 1211/b
ş.+ üñ 0472/a; (bezm-i ş. ol-)
0736/b

şāh: -3- [Far.] Dal, budak.

ş. (ş.- ı gül) 0834/a; (ş.- ı mīve-i
şāyeste-i cān) 1244/a; (ş.- i sīmīn
üzre) 0782/a

şāhān: -1- [Far.] Şahlar.

ş.+ da (ser-i ş.) 0748/a

şāhāne: -1- [Far.] Şaha ait.

ş. 1002/a

şāhen-şeh/şehen-şāh: -8- [Far.] Şahlar

şahı.

ş. 1020/b; (ālet-i bezm-i ş.) 1184/a;
(ceyş-i ş.) 0895/b; (himmet-i ş. ile)
1107/b; (kalb-i ş.) 0998/b; (şūret-i
rezm-i ş.) 0879/b; (maẓhar-ı luṭf-ı
ş. ol-) 1136/b
ş.+ a (şān-ı ş.) 1252/a

şāhī: -31- [Far.] Şaha ait.

ş. (‘asker-i ş.) 0812/b; (bezm-i ş.)
1183/b, 1202/a, 1223/a; (bisāt-ı
meclis-i ş.) 1035/a, (cünd-i ş.)
0845/a, 0882/a; (emr-i ş.) 0540/a,
0808/a, 0837/a, 0947/a, 1066/a,
1088/a, 1137/a, 1142/a, 1146/a,
1147/a, 1237/a; (evreng-i ş.)
1190/a; (fermān-ı ş.) 1118/a,
1158/b; (kūs-ı ş.) 0899/a; (naṭc-ı
rezm-i ş.) 0869/a; (ṭabl-ı ş.)
0814/a, 0884/a; (cünd-i ş. gibi)
0832/b; (ṭabl-ı ş. gibi) 0900/b
ş.+ de (meclis-i ş.) 0338/a, 0667/a,
1187/b, 1250/b

şāhid: -2- [Ar.] Şahit, gören.

ş. (ş. ol-) 0004/a, 0425/b

şahş: -2- [Ar.] Kişi.

ş.+ a 1015/a, 1240/b

şāhsār: -3- [Far.] Dallı, budaklı ağaç.

ş. (ş.- ı bāğ-ı aṣl) 0024/b, 0455/b

- ş.+ 1 0333/b
- şāhvār/şehvār:** -4- [Far.] Şahlara layık olan iri taneli inci.
ş. (dür-i ş.) 0526/b; (dürr-i ş.) 1110/a; (dürr-i ş. ol-) 1127/a
ş.+ a (dürr-i ş.) 0725/a
- şāhvārī:** -1- [Far.] Şahlara layık olan iri taneli inci.
ş. (dürr-i ş.) 1153/a
- şāh-bāz/şeh-bāz:** -4- [Far.] İri ve beyaz bir doğan cinsi.
ş. (şikār-ı sayd-ı ş.) 0937/a; (ş. ol-) 1089/b; (ş. gibi) 0737/a
ş.+ a 0938/a
- şā'ir:** -1- [Ar.] Şair.
ş. 0683/b
- şakāyık:** -1- [Ar.] Çeşitli renkte güzel çiçekler açan, her çeşit toprak ve şartta yetişen bitki.
ş.+ lar 0631/b
- şakku'l-ķamer:** -1- [Ar.] Ayın ikiye bölünmesi.
ş.+ dür 0773/b
- şām:** -18- [Far.] Akşam.
ş. 0137/a, 0137/b, 0168/a, 1049/a; (ş.- 1 firāk içre) 0182/a; (ş.- 1 firākā şal-) 0533/b; (ş.- 1 fürkat) 1173/b; (ş.- 1 vuşlat) 0146/a, 0349/a; (vaķt-i ş.) 0169/a
ş.+ a 0148/a, 1046/a; (ş. dek) 0135/b, 0144/b
- ş.+ 1 1221/b
ş.+ uķ 0110/a
2. Suriye'nin bir şehri.
Ş.+ a 0614/a
Ş.+ dan 0616/a
- şān:** -1- [Ar.] Ün, itibar.
ş. (ş.- 1 şehen-şāh) 1252/a
- şāneāsā:** -1- [Far.] Tarak gibi.
ş. 0474/b
- şarāb:** -39- [Ar.] Şarap.
ş. 0726/a, 0726/b, 0727/b, 0728/b, 0729/b, 0730/b, 0731/b, 0732/b, 0733/b, 0734/b, 0735/b, 0736/b, 0737/b, 0738/b, 0739/b, 0740/b, 0741/b, 0742/b, 0743/b, 0744/b, 0745/b, 0746/b, 0747/b, 0748/b, 0749/b, 0750/b, 0751/b, 0752/b, 0753/b, 0754/b, 0755/b, 0756/b, 0757/b, 0758/b; (ş.- 1 ķahrı mesti ol-) 0332/b; (ş.- 1 nāb ile) 1072/b
ş.+ 1 0267/b, 0327/b; (cām-ı ş.) 0484/b
- şark:** -1- [Ar.] Doğı.
ş. 0884/b
- şā'şā'aveş:** -1- [Ar.+Far.] Gösterişli, muhteşem.
ş. 0886/b
- şā'şā'a-mānend** -1- [Ar.+Far.] Gösterişli, ihtişamlı.
ş. 0984/a
- şaşır-:** -1- [T.] Şaşırmak.

ş.- ma 0077/a

ş. 0704/a, 0740/a, 0758/a, 1068/b

şatranc: -1- [Ar.] Satranç.

ş. (ş.- 1 rezm) 0863/a

şehd: -2- [Ar.] Bal.

ş. 1156/b, 1214/b

şāyed: -4- [Far.] Şart bildirir, eğer anlamına gelen bağlaç.

ş. 0213/b, 0670/b, 1109/b, 1129/b

şehlā: -3- [Ar.] Hafif şaşı göz.

ş. 0642/a, 0642/b, 1026/a

şāyeste: -1- [Far.] Layık, yaraşır, uygun.

ş. (şāḥ-ı mīve-i ş.- i cān) 1244/a

şehr/şehir: -20- [Far.] Şehir.

ş. (ş.- i Ḥaleb) 0618/a; (ş.- i ĩmān) 0072/a; (ş.- i Mağnisa) 0619/b; (ş.- i Mısır) 0598/a, 0614/a; (ş.- i pür-leṭāfet) 0644/a

şāz: -1- [Far.] Kurala uymayan, kural dışı.

ş. (ş.- 1 revān) 0317/b

ş.+ den 1123/b

şeb: -9- [Far.] Gece.

ş. 0172/a, 0275/b, 0277/a; (‘adū-yı ş.) 0939/a; (perde-i ş.) 0936/a; (ş.- i fūrkat) 0182/b
(ş.- i tār) 0938/a; (ş.- i tārīk) 0419/a; (ş.- i vuşlat) 0109/a

ş.+ e 0537/b, 0847/b, 0922/a, 1123/b; (dīde-i ş.) 0935/b

ş.+ i 0355/b, 0489/b, 1169/b

ş.+ indeki 0401/b, 0696/b

ş.+ ine 0616/b

ş.+ inüj 0059/a

ş.+ üj (ş. şehriyāri) 0221/a

şebistān: -2- [Far.] Yatak odası.

ş. (şem^c-i ş. ol-) 1222/a

ş.+ 1 (şem^c-i ş. ol-) 0726/b

şehriyār: -4- [Far.] Hükümdar.

ş. (ş.- 1 kām-rānī) 1064/a

ş.+ a 0880/b, 1079/a

ş.+ i (şehrün ş.) 0221/a

şeb-ārā: -3- [Far.] Geceyi süsleyen.

ş. (māh-ı ş.) 0138/a, 0398/a;

(sultān-ı ş.) 0442/a

şehriyārī: -1- [Far.] Hükümdarlık.

ş. (luṭf-ı ş.) 1254/b

şecā‘at: -2- [Ar.] Yiğitlik, cesaret.

ş. 0333/a

ş.+ le 0305/a

şeh-nişīn: -1- [Far.] Odaların sokak ve

bahçeye bakan üç tarafı pencereli

küçük bir cumba şeklindeki

çıkma, şahniş.

ş.+ i (kaşr-ı hüsnün ş. ol-) 0778/b

şeci‘: -1- [Ar.] Cesur, yürekli.

ş. 0304/a

şeh-süvār: -2- [Far.] Usta at binici.

ş.+ a 0880/a

ş.+ am 0851/a

şehā: -4- [Far.] Ey şah anlamına gelen seslenme.

şeh-zāde: -5- [Far.] Padişahın oğlu.

ş.+ si 1264/a

ş.+ sinden 1260/b

ş.+ sine 1241/a, 1256/a, 1265/a

şekker: -5- [Far.] Şeker.

ş. 1071/b, 1156/b, 1214/b;

(meseldür tūṭīyi ş. söylet-) 0558/b

ş.+ dūr 1072/a

şekl: -1- [Ar.] Gibi.

ş.+ i 0462/b

şem^c: -19- [Ar.] Mum.

ş. 1051/a; (ş.- i cem^c) 0421/b,
0823/b; (ş.- i şebistān) 0726/b,
1222/a; (ş. ol-) 0402/b, 1039/b; (ş.
gibi) 0702/a, 1038/b; (ş. ile)

1051/b

ş.+ e 0421/a, 0824/a, 0945/b

ş.+ i 0823/a

ş.+ inüñ 0049/b, 0485/a

ş.+ ler 0417/a

ş.+ lerle 0930/a, 1057/a

şems: -2- [Ar.] Güneş.

ş. (ş.- i tābān) 0646/b

ş.- esi 1000/b

şemşir: -4- [Far.] Kılıç.

ş. 0984/a, 1011/a; (ş.- i merdān)

0932/a

ş.+ e 0952/a

şerār: -1- [Ar.] Kıvılcım.

ş.+ ı 0588/a

şerbet: -1- [Ar.] Su ve şekerle yapılan tatlı
içecek.

ş.+ leri 0576/b

şeref: -2- [Ar.] Onur, haysiyet.

ş. 1164/b; (ş. bul-) 1217/a

şerh: -1- [Ar.] Açık açık anlatma.

ş.+ e (ş. gel-) 0928/b

şerha: -2- [Ar.] Parça parça.

ş. (şerha ş. ét-) 0928/a, 0928/a

şerī^cat: -1- [Ar.] İslam.

ş. 0059/a

şermsār: -2- [Far.] Mahçup, utangaç.

ş. (ş. eyle-) 0976/a; (ş. ol-) 0688/b

şevk: -10- [Ar.] Şiddetli arzu, heves.

ş. 1223/a; (ş. ile) 0949/b

ş.+ ına 0702/b

ş.+ i 0377/b, 1045/a, 1225/a

2. Işık.

ş. 1082/b, 1121/a; (ş.- i mihr)

0776/a

ş.+ üñ (ş. ile) 1081/b

şevket: -5- [Ar.] Büyüklük, ululuk, heybet.

ş. (ṭabl-ı ş.) 0920/a; (ş. ile) 0330/b,

0923/a, 1223/a

ş.+ le 0816/a

şeydā: -1- [Far.] Çılgın, divane, meczup.

ş. 0115/a

şiddet: -1- [Ar.] Sertlik.

ş.+ i 0831/a

şihābāsā: -2- [Ar.+Far.] Ateş parçası gibi.

ş. 0978/a, 0984/b

şikār: -3- [Far.] Av, avlanan hayvan.
ş. (ş.- 1 sayd-ı şeh-bāz) 0937/a; (ş.
ét-) 1087/b; (ş. etmek-gerekdür)
1114/a

şikāyet: -5- [Ar.] Durumdan memnun
olmama, şikāyet.
ş. (ş. ét-) 0038/a, 0204/b; (ş. eyle-)
0156/b, 0173/a, 0532/a

şikest: -1- [Far.] Kırma, kırılma.
ş. (ş. ét-) 0996/a

şimdi: -18- [T.] Şimdi.
ş. 0151/a, 0151/b, 0181/a, 0203/a,
0240/a, 0286/b, 0366/b, 0438/a,
0440/a, 0443/a, 0549/a, 0565/b,
0572/a, 0600/b, 0601/b, 0710/a,
1067/a
ş.+ den 0428/a

şir: -3- [Far.] Aslan.
ş. 0951/b; (ş.- i yezdān “Hz. Ali’nin
lakabı”) 0304/b
ş.+ ini 0752/a

şir: -7- [T.] Şiir.
ş. 0178/b; (ş.- i hasb-i hāl) 0184/a
ş.+ i 0030/a, 0283/b, 0289/a,
0604/a
ş.+ ümi 0598/b

şirān: -1- [Far.] Aslanlar.
ş.+ 1 0752/b

şirin: -1- [Far.] Tatlı, sevimli.
ş. 0705/b

Şirīn-makāl: -1- [Ar.] Şirin sözlü.
ş.+ i (tūṭī-i ş.) 0684/a

şir-merd: -1- [Far.] Aslan yürekli.
ş. (ş. ol-) 0752/a

şişe: -2- [Far.] Şişe.
ş.+ sinden 0985/a
ş.+ sini 0996/a

şitā: -1- [Ar.] Kış.
ş.+ nuṣ 0831/a

şol: -1- [T.] (sf.) Şu, o.
ş. 0417/b

şöyle: -3- [T.] Şöyle, şu şekilde.
ş. 0242/a, 0249/b, 0729/a

şu‘ā: -2- [Ar.] Işın.
ş. (ş.- yı na‘li) 0320/b
ş.+ sı 1190/b

şūḥ: -1- [Far.] Serbest ve neşeli tavırlı,
işveli, cilveli kadın.
ş. (ş.- 1 fettan) 0489/a

şuhūd: -2- [Ar.] Şahitler, tanıklar.
ş. (ş.- 1 kudret-i ḥaḳ) 0003/b
ş.+ 1 0308/b

şu‘le: -2- [Ar.] Işıltı, parıltı.
ş. (ş.- i berḳ-i şurāḥī) 1221/a; (ş.- i
lü‘lü) 0780/a

şühüb: -1- [Ar.] Kıvılcımlar.
ş.+ den 0928/a

şükr: -2- [Ar.] Verdiği nimetler için
Allah’a karşı duyulan minneti dile
getirme, şükür.
ş. (ş.- i bī-ḥadd) 0001/a; (ş. ét-)
0102/a

t (t)

tā: -19- [Far.] Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri veya zamanı anlatırken söze mübalağa katar.
t. 0015/b, 0262/b, 0339/b, 0442/b, 0567/b, 0588/b, 0700/b, 0737/b, 0744/b, 0756/b, 0759/b, 0810/b, 0918/a, 1024/b, 1046/b, 1068/a, 1133/b, 1180/b, 1199/b

ta'accüb: -4- [Ar.] Şaşma, hayret etme.
t. (t. eyle-) 0231/a, 0248/b, 0298/a, 0797/a

tāb: -5- [Far.] Güç, kuvvet.
t. (māh-ı t.- ı evc-i a'lā) 0113/a;
(māh-ı t.- ı evc-i rif'at) 0561/b;
(māh-ı t.- ı kişver-i Ğin) 0057/b
2. Sıkıntı, endişe.
t.+ a 0376/b
3. Sıcaklık.
t.+ ı 0588/b

tab: -3- [Ar.] Huy, mizaç.
t.+ um 0260/b; (tūt-i t.) 0368/b, 0459/b

tabak: -1- [Ar.] Tabak.
t.+ lar 1196/a

tābān: -10- [Far.] Parlak, ısıltı.
t. (māh-ı t.) 0701/a, 1105/a, 1200/b, 1209/a, 1216/a, 1222/b;
(şems-i t.) 0646/b
t.+ a (meh-i t.) 0372/b
t.+ ı (meh-i t.) 0182/b, 0740/b

taban: -2- [T.] Ayağın yere basan tarafı.
t.+ ını (t. ko-) 0915/b
t.+ umı 0615/b

tabīb: -2- [Ar.] Hekim, doktor.
t. (t.- i cān) 0085/b
t.+ üm 0181/b

ta'bir: -2- [Ar.] Yorum.
t. 0767/b; (t. ét- "yorumlama") 0208/b

tabl: -7- [Ar.] Davul.
t. (t. 0971/a); (t.- ı şādmānī) 0934/a, 0999/a; (t.- ı şāhī) 0814/a, 0884/a; (t.- ı şāhī gibi) 0900/b; (t.- ı şevket) 0920/a

tāc: -4- [Far.] Taç.
t. 0994/a, 1188/a; (t.- ı ser) 0632/a;
(t. urın-) 1014/b

tāc-dār: -5- [Far.] Padişah, hükümdar.
t.+ a 0725/b
t.+ ı 0333/a, 0477/b, 0651/b
t.+ um (t. degül) 0583/a

tağ: -2- [T.] 1. Yara.
t.+ ını 0209/a
2. Dağ.
t.+ lara 0772/b

tağit: -1- [T.] Dağıtmak.
t.- ur 0855/b

tağla: -1- [T.] Yarayı tedavi etmek.
t.- r idüm 0094/b

taḥammül: -1- [Ar.] Katlanma, dayanma.
t. (t. ét-) 0579/b

taḥkīk: -1- [Ar.] Bir şeyin doğru olduğunu
ortaya çıkarma, hakikatini anlayıp
bilme.
t. (āb-ı rüy-ı dīn-i t. ol-) 0067/a

taḥrīr: -1- [Ar.] Kaydetme, deftere
geçirme.
t. (t. ol-) 0767/a

taḥsīn: -1- [Ar.] Beğenme, taktir etme.
t. (t. eyle-) 1031/b

taḥt: -11- [Far.] Hükümdarlık.
t. (‘azm-i rāh-ı t.- ı Yunan ol-) 0810/b; (t.- ı Kāvūs) 0321/a;
(sulṭān-ı t.- ı Mısr-ı vuṣlat) 0603/a;
(t.- ı zümür-rūd-fām) 0627/a
t.+ a 1008/a, 1008/b
t.+ dan 1209/b
t.+ ı 0994/a, 1188/a
t.+ ındaki 0128/b, 0369/b

taḥ- -2- [T.] Takmak.
ṭ.- arken 0606/a
ṭ.- dı 1227/a

tāk: -2- [Far.] Asma, üzüm kütüğü.
ṭ. (ṭ.- ı a‘lā) 0639/a; (ṭ.- ı semā) 0647/b

tākāt: -1- [Ar.] Kuvvet, derman.
ṭ. 0282/b

takıl- -1- [T.] Takılmak.
ṭ.- dı 0951/a

taḥn- -1- [T.] Belli bir niteliğe
bürünmek.
ṭ.- dı 0132/a

taḥlīd: -2- [Ar.] Benzemeye çalışma, taklit.
t. (ḳasd-ı t. ét-) 1044/b; (t. ét-) 1218/a

taḥrīr: -1- [Ar.] Beyan etme, anlatış.
t. (t. ḳıl-) 0208/a

taḥ- -2- [T.] Başka bir şeyle
ilgilenmeyecek şekilde kendini bir
şeye vermek, kendini ona
kaptırmak.
ṭ.- dum (efkāra ṭ.) 0378/b, 0694/b

tālān: -3- [T.] Yağma, çapul.
t. (t. ol-) 0831/a, 0986/b, 0995/b

tālī- -1- [Ar.] Talih, baht.
ṭ. (ṭ.- i naḥs) 0425/a

tālīb: -6- [Ar.] İsteyen, istekli olan.
ṭ. (ṭ.- i cānān ol-) 0028/a; (ṭ.- i
ḥaḳḳ ol-) 0082/a; (ṭ. ol-) 0029/a,
0084/a, 0098/a
ṭ.+ iserj 0107/a

ta‘līm: -1- [Ar.] Ders verme, öğretim.
t.+ i 0864/a

tamām: -9- [Ar.] Tamamlama.
t. 0525/b; (t. ét-) 0121/a, 0133/b,
0167/a, 0289/a, 0460/a, 0479/b,
1269/b; (t. ol-) 0599/a

taḥ- -4- [Ar.] Şaşma.
ṭ. 0434/b

ṭ.+ a (ṭ. ḳal- “şaşırmak, dona kalmak”) 0248/b, 0367/b, 0785/b, 1219/a ṭa‘n: -4- [Ar.] Kınama, yermek. ṭ. (ṭ. ét-) 0327/b, 0406/b, 0509/a, 0639/b ṭapu: -4- [T.] Huzur, kat. ṭ.+ ma 1094/a, 1098/a ṭ.+ mda 1099/b, 1127/b tār: -2- [Far.] 1. Karanlık. t. (şeb-i t.) 0938/a 2. Enstrüman teli. (t. eyle-) 0288/a ṭara: -1- [T.] Taramak. ṭ.- yın 0492/a ṭarīḳ: -4- [Ar.] Takip edilen yol, usul. ṭ. (ṭ.- ı dīn-i ḥaḳḳ) 0075/b; (ṭ.- i iftirāk) 0613/a ṭ.+ ı 0014/a ṭ.+ ümden 1251/a tārīḳ: -2- [Far.] Karanlık. t. (dīl-i t.) 0161/b t. + e (şeb-i t.) 0419/a ṭarrār: -1- [Ar.] Gönül çalan, insanın aklını başından alan. ṭ.+ umı (ṭurre-i ṭ.) 0492/a ṭartıl: -2- [T.] Tartılmak. ṭ.- dı 0530/a t.- ursa 0530/b ṭaṣnīf: -2- [T.] 1. Bir musikî parçası	meydana getirme, besteleme. t. 1247/b 2. Kitap tertip etme, kitap yazma. t. (t. ét-) 1247/a ṭaş[I]: -2- [T.] 1. Taş. ṭ. 0906/a, 0989/b ṭaş[II]: -1- [T.] Dış. ṭ.+ ı 0207/a ṭaşra: -1- [T.] Dışarı. ṭ. 0527/a ṭaşt: -1- [Far.] Altın leğen. ṭ. (ṭ.- ı zer) 0940/b tavazzu‘: -6- [Ar.] Açıklığa kavuşma, açık duruma gelme. t. (t. ét-) 0102/b; (t. eyle-) 0380/b, 1063/b; (t. ḳıl-) 0175/b, 0675/b, 0689/b ṭavş: -2- [Ar.] Akıl azlığı. ṭ.+ um (t. mıdı) 0276/b t.+ um (t. mıdur) 0363/b ṭāvūs: -2- [Far.] Çok süslü bir kuş, Tavus kuşu. ṭ. 0321/b ṭ.+ a 0741/b ṭāvūs-cevlān: -1- [Far.+Ar.] Tavus kuşu gibi hareket eden, gezinen. ṭ. (ṭ. ét-) 0897/b ṭāvūs-rakkās: -1- [Far.+Ar.] Tavus kuşu gibi rask eden. t. 1042/a

ṭāyir: -1- [Ar.] Kuş.
ṭ. (ṭ.- i ḳudsī) 0055/a

taẓarruʿ: -12- [Ar.] Yalvarma, yakarma.
t. (t. ét-) 0175/a, 0675/a, 0689/a,
0974/b; (t. eyle-) 0037/b, 0241/b,
0359/a, 0573/b, 1045/b; (t. ḳıl-) 0102/a, 0380/a, 1063/a

tāzelen-: -1- [Far.+ T.] Yenilenmek.
t.- ür 0744/a

taʿẓīm: -1- [Ar.] Hürmet etme, saygı gösterme.
t. (t. eyle-) 0755/a

tebdīl: -2- [Ar.] Değiştirme.
t. (t. eyle-) 0211/b; (t. ol-) 0348/a

tebessüm: -2- [Ar.] Gülümseme.
t. (t. eyle-) 0382/a, 1156/a

telḥ: -1- [Far.] Acı.
t. (t. ol-) 0269/b

temāṣā: -28- [Ar.] 1. Bakma, seyretme.
t. (t. ét- “bakmak, seyretmek”) 0357/b, 0491/b, 0495/a, 0524/a, 0759/b, 0835/b, 1047/a, 1161/a; (t. eyle-) 0031/b, 0097/b, 0099/b, 0160/a, 0162/a, 0234/a, 0299/a, 0355/b, 0362/a, 0371/a, 0477/b, 0503/a, 0620/a, 0630/a, 0634/a, 0643/a, 0651/a, 0968/a, 1053/a; (t. ḳıl- “seyretmek”) 0769/b
2. Gezme.
t. (t. eyle-) 0355/b

temennā: -1- [Ar.] İstek, arzu.

t. (t. eyle-) 0035/b

temevvüc: -2- [Ar.] Dalgalanma, çalkalanma.
t. (t. ét-) 0959/b; (t. eyle-) 1253/a

ten: -14- [Far.] Vücut, beden.
t. 0285/a, 0525/b, 0597/a; (t.- i aʿdā) 0978/b; (t.- i billur) 0526/a; (t.- i bī-cān ile) 0719/a; (t.- i fersūde) 0280/b
t.+ den 0195/b
t.+ i 0209/b
t.+ inde 0375/a
t.+ ine 0961/b
t.+ üñ 0288/b
t.+ üñde 0016/b, 0713/a

tenbīh: -2- [Ar.] Uyarma, uyarı, aklını başına getirme.
t. (t. eyle-) 1019/b; (t. ol-) 0756/a

ter: -2- [T.] Ter.
t. (ğonçe-i t.) 1029/a; (t. düşür-) 0200/b

terahḥum: -2- [Ar.] Acıma, merhamet.
t. (t. eyle-) 0177/a, 0874/a

terk: -4- [Ar.] Bir yerden veya kimseden uzaklaşma, bırakıp gitme.
t. (t.- i diyār etmek-gerekdir) 1114/b; (t.- i diyār) 0347/b; (t. ét-) 0545/a, 1188/a

teʿṣīr: -1- [Ar.] (Bir şey diğer bir şey üzerine) Etki yapma, etkileme.
t. (t. ét-) 0283/a

teşne: -1- [Far.] Susamış.

t. (t. ét-) 0514/b

tezyîn: -2- [Ar.] Süsleme, süslenme.

t. (t. eyle-) 1021/b; (t. kıl-) 1031/a

tık-: -1- [T.] Tıkmak, sokmak.

ţ. - up (ot  .) 0924/a

tîğ: -5- [Far.] Kılıç.

t. 0978/a. (t.- ı bürrân  al-)

0311/a; (t.- ı bürrân) 0886/b; (t.- ı

 ahr) 0310/a

t.+ ini 0833/b

tîğ n: -1- [Far.] Kılı lar.

t. (t.- ı t z n) 0888/a

t h: -1- [Far.]   l.

t.+ e (  hr -yı t.) 0875/b

t r: -2- [Far.] Ok.

t. (t.- i  am) 0997/b; (t. at-) 0984/b

t r n: -4- [Far.] Oklar.

t. 0978/a; (murg n-ı t.) 0891/a,

0965/a; (yalman-ı t.) 0932/b

tiryak: -1- [Ar.]  la , panzehir.

t. 0950/b

t z: -2- [Far.] Tez,  abuk.

t. 0519/b, 1046/a

t z n: -1- [Far.] Keskin kelimesinin

 o ulu.

t. (t ğ n-ı t.) 0888/a

 o -: -9- [T.] (G ne , ay, yıldızlar) Ufuktan

y kselerek g ky z nde

g r nmek, tul  etmek.

 .- ar 1124/a

 .- arsa 1092/a

 .- as n 1124/b

 .- d  0095/b, 0360/b, 0416/b,

0798/a, 0983/b

 .- mam   0096/b

 o r : -1- [T.] Do ru.

 . 0077/a

to m: -1- [Far.] Bir  eyin ortaya

 ıkmasına sebep olan   .

t. (t.- ı sa y ol-) 1144/b

 o uz-y z-da ı-y tm  -b  : -1- [T.] 975

sayısı.

 .+ de 1270/a

 ol: -4- [T.] Dolmak.

 .- d  0885/a

 .- maz 0595/b

 .- m   idi 0197/a, 0418/a

 olan-: -1- [T.] Dolanmak.

 .- a 1123/b

 olu: -2- [T.] 1. Bo  yeri olmayan, dolu.

 .+ dur 0391/b

2. Ya   t r , dolu.

 .+ lar 0903/b

 olun-: -3- [T.] G r n r h le gelmek.

 .- d  0506/a, 0991/b, 1172/a

 onan-: -2- [T.] S slenmek.

 .- d  1022/b

 .- m  dı 0631/b

tonanma: -1- [T.] Deniz kuvveti,
donanma.
t.+ da 0944/b

tonat: -1- [T.] Kuşatmak.
t.- dı 0929/a

top: -6- [T.] Gülle veya şarapnel atan ateşli
silah.
t. 0905/b, 0968/a, 0987/b; (dehān-
ı t.) 0904/a; (ejder-i t.) 0905/a
t.+ lara (gerden-i t.) 0951/a

toz: -1- [T.] Toz.
t. 0894/a

tübā: -2- [Ar.] Cennette bulunduğu ve
bütün cennete gölge saldığına
inanılan, kökü yukarıda, dalları
aşağıda büyük ağaç.
t. 0445/b, 0625/b

tūfān: -4- [Ar.] Çok şiddetli yağmur ve
fırtına.
t. 0822/b, 0894/b, 0910/a; (t.- ı
Nūḥ gibi ol-) 0293/b

tūğ: -1- [T.] Hükümdarlık alameti, tuğ.
t. (t.- ı sultānī) 0883/b

tuğyān: -1- [Ar.] Taşkınlık, azgınlık.
t (t. ét-) 0219/a

tulū: -13- [Ar.] (Gök cisimleri için)
Doğma, doğuş.
t. (t. ét-) 0374/b, 0815/a, 0821/a,
0886/a, 0926/a, 0942/b, 1007/a,
1164/b, 1173/a,
1209/a; (t. eyle-) 0146/b, 0646/b,

0843/b

tulun: -3- [T.] Ay ya da güneşin batması.
t.- dı 0416/a, 0599/b
t.- sa 0146/a

tur: -4- [T.] Durmak.
t. 0047/a
t.- dı 0047/a
t.- dukça 1267/a
t.- up 1163/a

turre: -1- [Ar.] Saç lülesi.
t. (t.- i tarrār) 0492/a

tūş: -1- [Far.] Denk, eşit.
t. (t. ol-) 1054/a

tut: -28- [T.] 1. Tutmak.
t. 0864/a
t.- ar 0642/a, 1198/a
t.- ardı 0138/b
t.- arlar 1027/b
t.- mış idi 0884/b, 0910/a
t.- uñ 0519/b
t.- up 0037/a; (āyīnesini t.) 0927/a
2. Duyulacak veya görülecek
şekilde etrafı kaplamak.
t.- ardı 0407/a; (āheng t. “eşlik
etmek”) 0339/b
t.- dı 0848/a, 0934/b
t.- mış idi 0884/b
3. Bir yere doğru gitmeye
başlamak.
t.- dılar (rāh t. “derhal yola
çıkma”) 0919/b
t.- duk (yol t. “yola çıkma”) 0159/b
t.- dum (yol t.) 0271/b

4. Kaplamak.	ţ.+ yi (meseldür ţ. şekker söylet-)
ţ.- dı 0813/b	0558/b
ţ.- mış idi 0828/a, 0980/a	
5. Sarmak, bürümek.	tūtiyā: -1- [Ar.] Sürme taşının göze
ţ.- mış idi 0822/b	sürülen tozu, tutya.
6. Muhafaza etmek, korumak.	t. (t.- yı dīde-i giryān) 0183/b
ţ.- asın 1093/b	
7. Yardımcı fiil olarak kullanılır.	ţuy:- -1- [T.] Duymak.
ţ.- an 0863/a; (pendümi ţ.	ţ.- masın 0120/b
“nasihati dinlemek”) 0857/b	
ţ.- dı 0934/b 0959/b, 1193/b; (yüz	tūfeng: -1- [Far.] Tüfek.
ţ. “yönelmek”) 1165/b	t.+ i 0968/a
ţ.- maz isen (pend t. “nasihati	
dinlemek”) 0858/a	tüy: -1- [T.] Yılan, balık gibi hayvanların
ţūṭī: -5- [Far.] Papağan.	derisinde bulunan pullar.
ţ. 0018/a; (ţ.- i şīrīn-maḳāl)	t.+ ince 0229/a
0684/a; (ţ.- i ṭab‘) 0368/b, 0459/b	

u (‘ū, ‘u)

u: -51- [Far.] (bağ.) Ve.

u. 0324/b, 0340/a, 0351/b, 0352/a,
0352/b, 0383/b, 0393/b, 0460/b,
0574/a, 0578/a, 0695/b, 0696/a,
0698/b, 0711/a, 0716/a, 0717/b,
0721/a, 0728/b, 0729/a, 0751/a,
0758/a, 0884/b, 0910/b, 0913/a,
0914/b, 0968/a, 0971/a, 0977/b,
0994/a, 1009/b, 1015/b, 1036/b,
1040/b, 1044/a, 1065/b, 1078/a,
1098/a, 1188/a, 1250/a; (‘ākil u.
dānā) 0685/a; (ah u. zārī eyle-)
0450/b; (ah u. efgān eyle-) 0295/b,
0650/a; (ah u. feryād ét-) 0449/b;
(cān u. dil al-) 0779/b; (luṭf u.
ihsān ét-) 0424/a, 1268/b; (luṭf u.
ihsān eyle-) 1216/b; (şād u.
ḥurrem ol-) 0496/b, 1126/b; (yār
u. hem-dem ol-) 0390/a

uç-: -5- [T.] Uçmak.

u.- a 0553/b
u.- ardı 0935/b, 0965/a
u.- ur 1090/b
u.- urdum 0605/a

‘ūd: -9- [Ar.] Mızraplı bir çalgı.

‘ū. 1250/a; (‘ū. ile) 0339/a, 0408/b
‘ū.+ ı 0338/a, 0668/b, 1195/a,
1258/a
‘ū.+ nūḡ 1251/b
‘ū.+ uḡ 1035/b

uḡra-: -4- [T.] Bir yere kısa bir süre

kalmak üzere gitmek, uğramak.
u.- dılar 0992/b
u.- duḡ 0187/b

u.- maḡ-gerekdür 0679/b

u.- sa 0847/b

‘ulūm: -1- [Ar.] İlimler.

‘u. (‘u.- ı naẓm ile) 0685/b

ulū’l- ebşār -1- [Ar.] Kalp gözüyle

gerçekleri görmesini bilenler,
görenler, basiret sahipleri.
u. (u.- ebşār-ı dīn-i Muştafā)
0065/b

um-: -23- [T.] Dilemek, temenni etmek.

u.- aram 0039/a, 0040/b, 0042/b,
0127/b, 0131/a, 0224/a, 0227/a,
0478/a, 0546/a, 0549/b, 0553/b,
0557/a, 0591/a, 0593/a, 0700/a,
1116/a, 1242/a; (‘ināyet u.)
0556/a, 0589/a, 0698/a
u.- ardum 0148/b
u.- aruz (ḥimāyet u.) 0051/a;
(‘ināyet u.) 0158/a

‘ummān: -3- [Ar.] Okyanus.

‘u. 0943/a, 0970/b, 0972/a

‘unşur: -1- [Ar.] Unsur, öge.

‘u. (‘u.- ı çār ile) 0072/b

ur-: -11- [T.] Vurmak.

u.- a 0729/b
u.- an 0182/b
u.- dı (dem u.- “bir şeyden söz
etmek”) 0861/a; (el u.-) 1211/a;
(elin u.-) 0952/a; (gūş u.-
“dinlemek”) 0974/a
u.- dum (yüz u.- “secde etmek”)

1238/a

u.- maya (pervāz u.- “kanat
çırpmak”) 0937/b

u.- mazsa (per u.- “kanat
çırpmak”) 1090/a

u.- mış (dest u.- “içki içmek”) 1186/b

u.- urlardı 0989/b

urıl-: -3- [T.] 1. Yaralanmak.

u.- dı (yara u.-) 0547/b; (yaralar
u.-) 0917/b

2. Takılmak, konulmak.

u.- dı (rahtı u.-) 1164/a

urın-: -1- [T.] Giymek, takmak.

u.- dı (tāc u.-) 1014/b

ušan-: -1- [T.] Usanmak, bıkmak.

u.- maz 1075/a

u.- mış idüm 0089/b

‘uṣṣāk: -12- [T.] 1. Âşıklar.

‘u. 1171/a; (af-ı erbāb-ı ‘u.)

0104/a; (bī-çāre-i eşḥāb-ı ‘u.)

0104/b; (eşḥāb-ı ‘u.) 0569/b

‘u.+ a 0081/b, 1168/b

‘u.+ ı 1165/b

2. Musikîmizde bir makam.

‘u. 0669/a ; (‘u. ‘uṣṣāk) 1166/a;

(erbāb-ı ‘u.) 0569/a; (‘u. ét-)

0337/a

uyan-: -4- [T.] Gerçekleri anlar, kavrar
duruma gelmek.

u.- dı 0417/a, 1051/a

u.- up 0247/a, 0275/a

uyar-: -2- [T.] Öğüt vererek doğruyu
görmesini sağlamak, gafletten
kurtarmak.

u.- dı 1025/b

u.- up 0011/a

uyḥu: -1- [T.] Uyku.

u. (gözüme u. girmezdi degüldi)

0086/a

uzat-: -1- [T.] Daha uzun sürmesini
sağlamak, süreyi arttırmak.

u.- dı 0996/b

‘uzlet: -1- [Ar.] Bir köşeye çekilip
toplumdan, insanlardan uzak,
yalnız başına yaşama.

‘u. (‘u. ét-) 0354/a

‘uzv: -1- [Ar.] Bir vücudu meydana
getiren parçalardan her biri,
organ.

‘u.+ ina 0768/a

ü

ü: -131- [Far.] (bağ.) Ve.

ü. 0001/a, 0015/b, 0031/b, 0037/b,
0059/b, 0060/a, 0064/a, 0089/b,
0105/a, 0105/b, 0113/b, 0114/b,
0115/a, 0121/b, 0122/b, 0124/b,
0127/b, 0130/b, 0133/b, 0143/b,
0186/a, 0190/a, 0197/a, 0198/b,
0202/b, 0215/b, 0216/a, 0216/b,
0218/b, 0247/b, 0278/b, 0295/a,
0295/b, 0298/b, 0301/a, 0301/b,
0302/a, 0302/b, 0304/a, 0304/b,
0306/b, 0315/a, 0329/b, 0343/b,
0358/b, 0364/b, 0428/b, 0438/b,
0440/b, 0447/a, 0451/a, 0458/b,
0459/a, 0479/b, 0480/b, 0482/a,
0486/b, 0498/b, 0499/b, 0501/b,
0520/b, 0550/b, 0578/b, 0581/b,
0604/b, 0618/a, 0624/b, 0631/a,
0635/a, 0637/a, 0662/b, 0669/b,
0681/b, 0682/b, 0683/a, 0683/b,
0696/b, 0709/a, 0729/a, 0735/b,
0744/b, 0749/b, 0779/a, 0816/a,
0825/b, 0840/a, 0851/b, 0878/b,
0891/a, 0934/a, 0946/b, 0978/a,
0999/a, 0999/b, 1002/b, 1004/b,
1042/a, 1052/b,
1069/b, 1076/a, 1087/b, 1093/b,
1109/a, 1132/b, 1135/b, 1144/a,
1156/b, 1171/b, 1176/b, 1188/b,
1191/a, 1193/b, 1206/a, 1214/b,
1223/a, 1223/b, 1236/a, 1242/b,
1250/a, 1262/b, 1267/b; (dürr ü.
gevher ol-) 0512/b; (geşt ü. güzārī
ët-) 0722/a; (‘iş ü. ‘işret eyle-)
0537/a; (serv ü. gülī ol-) 0026/b;
(şād ü. hurrem ol-) 0111/b; (zevk
ü. şafādan geç-) 0609/b

üç: -4- [T.] Üç sayısı.

ü. 0274/a, 0422/b, 0423/a

ümīd: -1- [Far.] Ümit, umut.

ü. (ü.- i lutf) 0050/b

ür-: -1- [T.] Havlamak.

ü.- e 0594/b

üril-: -1- [T.] Üflenmek, üfürölmek.

ü.- di 0920/b

üsküf: -1- [Yun.] Yarıısı arkaya sarkan
sarık.

ü. (ü. ol-) 0938/a

üst: -5- [T.] 1. Üst.

ü.+ inde 0400/a

ü.+ inden 0518/b

ü.+ ine 0825/a

ü.+ üme 0853/a

2. Bir isteğın, bir buyruğın yerine
getirileceğini belirtmek için “peki
efendim”, “emredersiniz” gibi
kullanılır.

ü.+ ine 1100/b

üzre: -13- [T.] Üstüne, üstünde, üzerinde.

ü.(ayağ ü.) 1205/a; (burcı ü.)

1083/a; (çemen ü.) 1032/b; (kapısı

ü.) 0313/a; (rüy-i zemīn ü.)

0841/b; (serv ü.) 0627/b, 1021/a;

(şāh-i sīmīn ü.) 0782/a; (yara ü.)

0917/b; (yaram ü.) 0547/b; (baş ü.

ol-) 0956/b; (el ü. ol-) 1140/a

ü.+ dür (baş ü.) 1158/b

vācīb: -1- [Ar.] Olması zaruri olan.
v.+ üñ (vücūd-ı v.) 0002/b

v.+ ı 0073/a, 0165/a
v.+ mı 0560/b, 0575/a

vādī: -4- [Ar.] Vadi.
v. 1207/b; (esīr-i v.- i hayret ol-)
0457/b; (v.- i hayret) 1060/a; (v.-
i ʿışk) 0158/b

vah: -2- [T.] Feryat figan.
v. (v. ét-) 0921/b, 1170/b

vakār: -1- [Ar.] Ağırbaşlılık, haysiyetli ve
şerefli olma, temkin.
v.+ ı 0996/a

vākıf: -1- [Ar.] Anlama, haberdar olma.
v. 0086/b

vakt: -6- [Ar.] 1. Vakıt, zaman.
v. (şāh-ı cem-i v. ol-) 0739/a; (v.- i
rezm ol-) 0836/a; (v.- i şām)
0169/a; (v.- i zemistān ol-) 0822/a
v.+ ı 0599/a
2. Belirlenmiş zaman, belirli
zaman.
v.+ idür 1061/b

vālih: -2- [Ar.] Hayret içinde kalmış
kimse.
v. 0364/b, 0735/b

var: -17- [T.] Mevcut olan, var.
v. 0169/b, 0448/b; (v. idi) 0149/a,
0191/a, 0196/a, 0353/a, 0500/b,
0515/a; (v. iken) 0180/a, 0181/b;
(v. ise) 0236/a, 0565/a
v.+ dur 0801/b

var-: -11- [T.] 1. Gitmek.
v.- am 0692/a
v.- an 0724/a
v.- asın 0666/a
v.- ayın 0590/a
v.- dum 0272/a, 0614/a, 0614/b
v.- up 0545/b, 1020/b
v.- ursa 0728/a
2. Bir hâle girmek, o hâle dalmak.
v.- dum (ḥāba v.-) 0272/b

varak: -1- [Ar.] Kitap yaprağı.
v.+ lar 1196/b

vārid: -3- [Ar.] Gelme, erişme, ulaşma.
v. (v. ol-) 1066/a, 1100/a, 1237/a

vaşf: -5- [T.] 1. Bir kimse veya şeyin
taşıdığı hal, sıfat, nitelik.
v. (v.- ı kad-i yār) 0760/a; (v.- ı
pādişāh) 1269/b
2. Övme.
v. (v. ét-) 0555/a, 1262/b
v.+ ın (v. ét-) 0768/b

vaşl/vāşıl: -6- [Ar.] 1. Kavuşma.
v.+ a (mīve-i eşcār-ı v.) 0024/a,
0455/a
v.+ ına 0168/b, 0798/b
v.+ uma 0437/b
2. Ulaşma, erişme.
v. (v. ol-) 0792/b

vaţan: -1- [Ar.] Bir milletin üzerinde

yaşadığı, hâkim olduğu toprak,
yurt.
v.+ dan 0354/a

vech: -44- [T.] 1. Sebep

v. (v. ile) 0023/a, 0029/a, 0081/b,
0085/b, 0102/b, 0108/b, 0111/b,
0118/a, 0145/a, 0159/a, 0175/b,
0206/a, 0230/a, 0241/a, 0253/b,
0358/a, 0422/a, 0454/a, 0479/a,
0495/b, 0496/b, 0498/a, 0554/a,
0674/b, 0676/a, 0692/a, 0720/a,
0858/a, 0969/a, 1054/a, 1095/b,
1096/b, 1266/a; (v. ile) 0087/b,
0092/b, 0094/a, 0136/b; (v. ile ol-)
0947/a
v.+ e 0081/a
v.+ ile 0799/b, 0807/a
2. Yüz, çehre.
v. (v.- i ahsen) 0080/a,
0080/b, 0082/b

vedā: -1- [Ar.] Ayrılırken hayırlar dileme,
esenleşme.
v. (v. ét-) 1168/b

vefā: -2- [Ar.] Dostluk ve muhabbette
sebat etme, sevgide süreklilik,
bağlılık ve sadakat.
v. 0202/a
v.+ yı (v. ét- “Sevgi ve dostluk
göstermek”) 0127/a

vefā-dār: -3- [Ar.+Far.] Dostluğuna bağlı
olan kimse, vefalı.
v. (v. ol-) 0551/a; (yār-ı v. ol-)
0125/b, 0227/b

vehim: -1- [Ar.] Yersiz korku, şüphe.

v.+ den 0310/b

velāyet: -1- [Ar.] Velilik, ermişlik.
v. 0058/b

velī: -13- [Ar.] Cenabıhakka yakınlık
mertebesini kazanmış olan,
Allah'ın dostu ve sevgili kulu.
v. 0009/a, 0045/a, 0083/b, 0180/b,
0215/a, 0235/a, 0355/b, 0530/a,
0582/a, 0617/a, 1073/b, 1130/a
v.+ ye 0070/a

velīkin: -1- [Ar.] Ama, fakat, lakin
anlamına gelen bağlaç.
v. 0536/b

vér: -35- [T.] 1. Vermek.

v. 0975/b
v.- se 1132/b
2. Yardımcı fiil olarak kullanılır.
v.- di 0968/b, 1121/a; (ğarkā v.-)
0979/b, 1013/b; (haber v.-)
0880/b; (harāret v.-) 0377/a; (şafā
v.-) 0395/b, 0510/b, 1201/b;
(şafālar v.-) 0377/b; (ser v.-)
0963/b
v.- e 0791/b, 1241/a, 1264/b; (cān
v.-) 0574/b; (harāret v.-) 0588/b;
(icāzet v.-) 0592/b; (şafā v.-)
0496/a
v.- en 0791/a, 1108/b
v.- esin 0589/b
v.- mek 0713/a
v.- mekden (serin v.-) 0261/b
v.- meyinceden 0262/b
v.- mezse (hüsn-i rızā v.-) 1097/a
v.- miş 0775/a
v.- ür 0320/b

v.- ürdi 0966/b, 0967/b; (istimālāt
v.-) 0844/b
v.- ürse (fırşat v.-) 0854/a
v.- ür mi 0715/b
3. Ödemek.
v.- üp 0531/b

verd: -1- [Ar.] Gül.

v. (v.- i maḳbūl) 1151/a

véril-: -5- [T.] Verilmek.

v.- di 0070/b, 1009/b, 1118/a
v.- sün 1088/a
v.- ürdi 0913/a

veyā: -9- [Ar.+Far.] (bağ.) Veya.

v. 0026/b, 0276/b, 0363/b, 0761/a,
0941/a, 1039/a, 1090/a, 1097/a,
1114/b, 1122/b

veyāḥud: -15- [Ar.+Far.] (bağ.) Veya,
veyahut.

v. 0027/b, 0174/b, 0205/b, 0222/b,
0296/b, 0323/b, 0331/a, 0404/a,
0800/b, 0803/a, 0805/a, 1052/b,
1105/b, 1111/a, 1170/a

vezir: -2- [Ar.] Vezir.

v.+ i 0218/a, 0628/a

vīrān: -2- [Far.] Kırık, kırılmış, harap.

v. (v. ol-) 0986/a, 0995/a

vird: -1- [Ar.] Belirli zamanlarda düzenli
şekilde okunan ayet, veya dualar.

v. (v. ét-) 0604/a

vişāl: -13- [Ar.] Sevdğine kavuşma,
vuslat.

v. (v.- i şāh ile) 1059/b
v.+ i 0179/b, 0607/a, 1182/b; (‘arż-
ı v.) 0577/a
v.+ üm (‘īd-i v.) 0436/b; (mihr-i v.)
0599/b
v.+ üñ 0211/b, 0214/a 0466/a,
0532/b, 0548/a, 0584/a

vuşlat: -20- [Ar.] Sevdğine kavuşma.

v. 0214/b, 0548/b, 0549/b; (mīve-i
eşcār-ı v.) 0602/b; (rüz-ı v.)
1173/a; (şām-ı v.) 0146/a, 0349/a;
(şeb-i v.) 0109/a; (v.- ı cānān)
0179/a; (zevk-i v.) 0215/a; (v.
niyyetini ét-) 0795/b; (v. ol-)
0577/b
v.+ da 0183/a, 1059/a; (‘ālem-i v.)
0225/a; (cennet-i v.) 0600/a;
(Mışr-ı v.) 0533/a
v.+ ı 0536/a
v.+ ken (sulṭān-ı taḥt-ı Mışr-ı v.)
0603/a
v.+ um 0348/a

vuşul: -1- [Ar.] Ulaşma, erişme.

v.+ i 1112/b

vü: -36- [Far.] (bağ.) Ve.

v. 0089/b, 0104/b, 0110/a, 0115/b,
0198/b, 0202/a, 0218/a, 0337/a,
0502/a, 0628/a, 0708/b, 0721/a,
0749/b, 0808/b, 0815/b, 0842/b,
0963/b, 1041/a, 1066/b, 1075/b,
1077/b, 1088/b, 1118/b, 1123/b,
1154/a, 1163/a, 1166/b, 1194/b,
1195/a, 1207/b, 1247/b, 1264/a,
1265/b; (giryē v. ah ét-) 0898/b,
0948/b; (‘işve v. nāz ét-) 0708/a

vücūd: -12- [Ar.] 1. Vücut, beden.

v.+ ı 0055/a, 0303/a, 1107/a,

1108/a, 1108/b, 1231/b

v.+ um 0490/b

v.+ uı 0007/a, 0010/b, 0655/b

2. Var olma, bulunma.

v. (v.- ı vācib “Yokluğu mümkün olmayan varlık, Allah”) 0002/b

v.+ a (v. gel- “yaratılmak, doğmak.) 0043/a

y

yā: -15- [T.] Seslenme sözü.

y. 0041/a, 0098/a, 0276/a, 0276/b,
0351/b, 0363/a, 0363/b, 0379/a,
0383/b, 0797/b, 0975/a, 0975/b,
1046/a, 1114/a, 1267/a

ya: -3- [T.] (bağ.) Ya.

y. 0216/b, 0581/b, 1105/a

yaban: -6- [T.] Yabancı.

y.+ a 0020/b, 0021/a, 0238/b
y.+ adur 0256/b
y.+ da 0234/b, 0252/b

yād: -3- [Far.] Anma, hatırlama.

y. (y. ét-) 0552/a; (y. eyle-) 0061/a;
(y. ol-) 0318/a

yādigār: -1- [Far.] Bir kimseyi veya olayı
hatırlatmak üzere verilen yahut
onlardan kalan şey.

y.+ ı (y. ol-) 0630/b

yağ-: -1- [T.] (Yağmur, kar ve dolu)

Gökten yere düşmek.
y.- dı 0903/b

yağmā: -2- [Far.] 1. Savaşlardan sonra
askerlerin o şehirdeki mallardan
istediklerini alması, ele geçirmesi.

y. (y. ét-) 0847/b
2. Talan olma.
y. (y. ol-) 1172/b

yāhud: -2- [Far.] (bağ.) Ve, veya.

y. 0766/b 0802/a

yak-: -15- [T.] 1. Yakmak.

y.- ar 0535/b
y.- ardı 0290/a, 0357/b
y.- ayın 0587/a
y.- ıcı 1028/b
2. Çok fazla ızdırap vermek.
y. (y.- a yağa) 0584/b, 0613/b,
0987/b
y.- ardı 0176/a
3. Âşk ateşine düşürmek.
y.- an 0129/a
y.- up 0287/b
y.- dı (oda y.) 0507/b

yağa: -1- [T.] Karşı karşıya.

y. (yağa y. ol-) 0987/a

yakıl-: -1- [T.] Yakılmak.

y. (yan ü yakıl) 0695/b

yakın-: -3- [T.] Şikâyet etmek, sızlanmak.

y.- dı 0209/a
y.- mış 0375/a, 0414/b

yākūt: -1- [Ar.] Değerli bir taş.

y. (y. ile) 1002/b

yalan: -3- [T.] Aldatmak maksadıyla
bilerek söylenen gerçeğe aykırı,
asılsız söz.

y.+ ı 0199/b, 0524/b, 0802/b

yalman: -1- [T.] Bıçak, kılıç vb. kesici
aletlerin kesen ve batan kısmı,
ağzı veya ucu.

y. (y.- ı tīrān) 0932/b

yan-: -8- [T.] 1. Yanmak.

y.- a 0702/a

y.-ardı 1038/b

2. Çok ıztırap çekmek, büyük bir acı içinde olmak.

y. 0695/b (yan ü yakıl)

y. (yana y.- a) 0534/b, 0590/b

3. Parlamak, parıldamak.

y.- ar (y. idi) 1222/b

yan: -1- [T.] Yakın, civar.

y.+ ında 0570/b

yağa: -14- [T.] Taraf, yön.

y. 0025/b, 0139/b, 0287/a, 0287/b,

0611/a, 0611/b, 0762/a, 0895/b

y.+ dan 0345/b, 0377/a, 0377/b,

0920/a, 0920/b, 0962/a

yanak: -1- [T.] Yanak.

y.+ ı 0371/b

ya'ni: -11- [Ar.] Yani, demek ki anlamına gelen edat.

y. 0070/b, 0305/b, 0538/b, 0684/b,

0705/b, 0865/b, 0866/b, 1060/b,

1184/b, 1232/b, 1245/b

yapıl-: -1- [T.] Yapılmak.

y.- dı (kal'a-ı baş y.-) 0989/a

yapın-: -1- [T.] Örtünmek, bürünmek.

y.- dı 0834/a

yār: -67- [Far.] 1. Sevgili.

y. 0120/a, 0185/a, 0203/a, 0227/a,

0231/a, 0245/a, 0251/a, 0350/a,

0382/a, 0420/a, 0425/b, 0434/a,

0448/a, 0488/a, 0490/a, 0502/a,

0516/a, 0521/a, 0523/a, 0528/a,

0560/a, 0562/a, 0579/a, 0711/a,

0761/a, 0763/a, 1134/a, 1163/a;

(vaşf-ı kad-i y.) 0760/a; (y.- ı

muwāfık) 0353/a; (y.- ı nigār)

0277/a; (y.- ı vefā-dār ol-) 0125/b,

0227/b; (y. ol-) 0116/a, 0762/b; (y.

u hem-dem ol-) 0390/a; (y. ile)

0761/b

y.+ ı 0221/b, 0224/b, 0397/a,

0790/a

y.+ üm 0275/b, 0551/a

y.+ üñ 0227/b; (rakīb-i y. ol-)

0064/b

2. Dost, arkadaş.

y. 0169/a, 0187/b, 0254/a, (kuhl-i

hāk-i reh-i y. ile) 0034/b; (y.- ı

cān) 0178/a, 0199/a, 0427/a,

0503/a, 0571/b, 0575/b, 0768/b;

(y.- ı gār) 0150/a, 0170/a, 0186/b,

0191/a, 0211/a, 0232/a; (y.- ı

qadīm) 0149/a, 0628/b; (y. ol-)

0076/b,

y.+ e 0541/b; (āsītān-ı y.) 0394/b

yār-ı gār: -6- [Far.] Mağara arkadaşı.

ğ. (yār-ı ğ. ol-) 0150/a

ğ.+ um (yār-ı ğ.) 0170/a, 0191/a,

0211/a, 0232/a

ğ.+ uñ (yār-ı ğ.) 0186/b

yara: -6- [T.] Yara, çıban.

y. (y. urıl- "Yara açmak") 0547/b

y.+ lar (y. urıl-) 0917/b

y.+ larla 0929/b

y.+ m (y. üzre) 0547/b

y.+ muzdan 0156/b

y. üzre 0917/b

yarak: -2- [T.] Hazırlık, malzeme, teçhizat.

y. (y. ol-) 0933/a

y.+ ın 1163/b

yārān: -1- [Far.] Dostlar.

y. 0282/a

yaraş-: -1- [T.] Uymak, yakışmak.

y.- ur 1154/b

yarat-: -1- [T.] (Allah) Yoktan var etmek.

y.- duş 0044/a

yara: -2- [T.] Yara.

y. 0383/b; (y.- ı hicrān) 0389/a

yārī: -6- [Ar.] 1. Yardım.

y. (y. eyle-) 0546/a; (y. kıl-)

0224/a, 0355/a, 0477/a

2. Dost.

y. (y. ol-) 0347/a

yāsemen: -1- [Far.] Beyaz renkli çok kokulu çiçekler açan, sarmaşık cinsinden ağaççık.

y.+ ler 0632/a

yaş: -1- [T.] Gözyaşı.

y.+ ı (gözi y.) 0207/b

yaşa-: -1- [T.] Yaşamak.

y.- yan 0749/a

yat-: -2- [T.] Yatmak.

y.- up 0274/a

y.- urdum 0095/a

yay: -1- [T.] Yay.

y. (y. gibi) 0991/a

yazıl-: -3- [T.] Yazılmak.

y.- a 0763/a

y.- an 0876/a

y.- dı 1119/a

yé-: -1- [T.] Yemek.

y.- mişdüm 0483/b

yed: -2- [Ar.] El.

y. (y.- i beyzā ile “Hz. Musa’nın mucizesi”) 0786/a; (y.- i luṭf) 0307/b

yédil-: -1- [T.] Yol gösterilerek bir yöne doğru sevkedilmek.

y.- ür 0951/b

yeksān: -4- [Far.] Bir, beraber, eşit.

y. 1077/b; (ḥāk ile y. ol-) 0585/b;

(y. ol-) 0466/b, 0943/b

yele: -1- [T.] At vb. hayvanların ensesinde veya boynunda gür bir halde bulanan uzun kıllar, ele.

y. 0902/a

yelken: -1- [T.] Kayık ve gemileri rüzgâr gücüyle yürütmek için direklerine uygun bir şekilde takılan sağlam ve kalın bez.

y.+ lerin 0944/a

yeñ-: -1- [T.] Yenmek.

y.- imez 0754/a

yèñi: -1- [T.] Yeni.

y. 1241/b

yér: -36- [T.] 1. Yer, zemin

y. 0902/b; (y. ét-) 1151/b; (y. eyle-) 0748/a; (y. öp-) 0960/b	1103/b
y.+ de 0101/b, 1066/b, 1088/b, 1118/b; (y. bul-) 0124/a	3. Kötü bir davranış, tutum yeterli olmak, kâfi gelmek.
y.+ e 0656/a, 0656/b, 0970/b, 0972/a, 1052/b, 1068/b	y.- di (cânına y.) 0997/b
y.+ i 0956/b	yetiş-: -2- [T.] Yetişmek, olgunlaşmak.
y.+ idür 0773/a	y.- di 0608/a
y.+ inde 0324/a, 0918/b, 0993/b; (yêrlü y.) 0324/b	2. Yardımına koşmak, yardımcı olmak.
y.+ inden 1203/b	y.- di 0663/b
y.+ ine 0357/a, 0366/b, 0947/b, 1006/b	yevm: -1- [Ar.] Gün.
y.+ lerine 0892/a, 0953/a	y. (y.- i haşr) 1206/a
y.+ üñ 1139/a, 1140/a	yevmî: -1- [Ar.] Günlük.
2. Dünya.	y. 1182/b
y.+ de 0808/b,	yezdân: -1- [Far.] Allah.
y.+ e 0606/b, 0799/a, 0823/b,	y. (şîr-i y. "Hz. Ali'nin lakabı")
3. Vücudun herhangi bir bölümü	0304/b
y.+ ümi 0287/b	yık-: -2- [T.] Yıkamak.
4. Durum, konum	y.- ardı 0176/b, 0290/b
y.+ e 0402/a	yıl: -4- [T.] Yıl.
yérine: -1- [T.] Bir şeyin veya bir kimsenin yerini almak üzere.	y. 0370/a, 0659/a
y. 0213/b	y.+ da 0744/a
yêrlü: -3- [T.] Her şey kendi bulunduğu yerde ya da uygun yerde.	y.+ lardurur 0462/a
y. (y. yerine) 0947/b, 1006/b; (y. yérinde) 0324/b	yılan: -1- [T.] Yılan.
yét-: -7- [T.] Yetmek.	y.+ ı 0229/a
y.- er 0320/a	yılduz: -1- [T.] Yıldız.
y.- ersin 0024/b, 0455/b	y.+ um 0128/a
y.- evüz 1046/b	yine: -11- [T.] Tekrar, yine
2. Başkasına ihtiyaç duymamak, kendine yeter olmak.	y. 0022/a, 0169/b, 0228/b, 0369/a,
y.- mez 0724/b; (güçüm y.- mez)	0546/b, 0593/b, 0618/a, 0652/a,
	0661/a, 0853/b, 1097/b

yit-: -1- [T.] Kaybolmak, yok olmak.
y.- me 0021/b

yitür-: -1- [T.] Kaybetmek.
y.- di (özini y.-) 1055/a

yohsa: -1- [T.] Yoksa.
y. 0738/b

yok: -10- [T.] Mevcut olmama durumu.
y. 0204/a
y.- dı 0950/b
y.+ dur 0001/b, 0524/b, 0800/a,
0800/b
y.+ durur 0438/b, 0444/b, 0693/a,
0875/a

yol: -22- [T.] Yol.
y. 0005/a, 1163/b; (y. tüt-
“gitmek”) 0159/b, 0271/b
y.+ a (y. gir- “yolculuğa çıkmak”) 0394/a, 0616/a
y.+ da 0258/b, 0261/b, 0453/b,
0454/b, 0461/b, 1144/b
y.+ ına 0824/b
y.+ ında 0093/a
y.+ lara 0604/b, 0618/b
y.+ larda 0021/b
y.+ ları 1023/b, 1032/a
y.+ unnda 0466/b, 0585/b
y.+ unndan 0077/a

yu-: -2- [T.] Yıkamak.
y.- dı 0942/a; (yüzün y.-) 0932/a

yum-: -2- [T.] Sıkıp kapamak.
y.- arsin 0234/b
y.- sam 0134/a

yumıl-: -1- [T.] Kapanmak.

y.- dı 0421/a

Yūsufāsā: -1- [Ar.+Far.] Yusuf gibi.
Y. 1131/a

Yūsuf-cemāl: -1- [Ar.] Yusuf güzelliği.
Y.+ i 0522/b

yuṭ-: -1- [T.] Zorbalıkla almak, yok etmek.
y.- mağa 0905/b

yürek: -1- [T.] Gönül.
y.+ üm 0094/b

yüri-/yürü-: -2- [T.] Yürümek.
y. 0169/b
y.- di 0895/b
y.- rler 0019/b

yüz: -18- [T.] Yüz, surat.
y. 1238/a; (y. bul- “cesaretlenip
şımarmak”) 0772/a; (y. sür-
“huzurunda yere kapanmak”) 0590/a, 1176/a, 1177/b; (y. tüt-
“yönelmek”) 1165/b; (y. ur-
“secdeye kapanmak”) 1238/a
y.+ i 0035/a, 0372/b; (y. şuyına) 0053/b
y.+ in (y. aḳ ét- “şereflelendirmek”) 0826/b; (y. yu- “yüzünü yıkamak”) 0932/a
y.+ inden 0854/b
y.+ ine (y. sür-) 1160/b
y.+ le 0692/b
y.+ üm 1063/a; (y. ḳal- “bir şey
yapmaya cesareti kalmamak”) 1113/a
y.+ ümden 0088/b

z (z, ž, ẓ)

ẓa‘af: -1- [Ar.] Zayıflık.
ż.+ dan 0087/a

ẓabt: -2- [T.] Tutulma.
ż. (ż. ét-) 0744/b; (ż. eyle-) 0440/b

ẓāhir: -6- [Ar.] Bir şeyin görünen tarafı,
dış yüzü.
ż. (ż. ol- “açığa çıkmak, meydana
çıkma”) 0423/b, 0663/a 1155/
1211/b
ż.+ de 0463/b
ż.+ dedür 0257/a

ẓahm: -3- [Far.] Yara.
ż. 0383/b; (ż.- ı silāh) 0967/a; (ż.- ı
sīne) 0927/b

ẓahmet: -1- [Ar.] Güçlük, zorluk.
ż. (ż.- i rāh) 1180/a

ẓa‘īf: -1- [Ar.] Zayıf.
ż.+ i 0514/a

zamān: -4- [Ar.] Zaman, vakit.
ż.+ a 0680/b
ż.+ da (devr-i ż.) 0686/a
ż.+ uñ 0309/a, 0682/a

zamāne: -1- [Ar.] Devir, zaman.
ż. 0347/a

zanbağ: -2- [Ar.] İri, beyaz çiçekli, çok
yıllık süs bitkisi.
ż. 0629/a, 0833/a

zānū: -1- [Far.] Diz.

ż.+ sına 0789/a

zār: -14- [Far.] Ağlama, inleme.
ż. 0105/b, 0618/a; (āh ile ż. idi)
0297/b; (‘āşık-ı ż.) 0500/b; (ż. ét-)
0502/b; (āh ile ż. ét-) 0551/b; (ż.
eyle-) 0284/a, 0345/a; (āh ile ż.
eyle-) 0382/b; (ż. ol-) 0286/a; (ż.
ile) 0596/b
ż.+ ı 1049/b
ż.+ um 0696/a
ż.+ uñ 0186/a

ẓarar: -2- [Ar.] Zarar.
ż. (ż. eyle-) 1134/a
ż.+ dur 0351/a

zārī: -4- [Far.] Ağlama, inleme.
ż. (ż. ét-) 0573/b; (ż. eyle-) 0160/b,
0634/b; (āh u ż. eyle-) 0450/b

ẓarīf: -1- [Ar.] Karşısındakini incitmeyen,
yumuşak, ince ve nükteli.
ż. 0683/a

ẓāt: -2- [Ar.] Sahip, malik.
ż. (ż.- ı pāk) 1238/b
ż.+ ı 0074/a

zebān: -4- [Far.] Dil.
ż.+ ı 0779/b; (ż. bir ét-) 0133/a
ż.+ ın 0705/b
ż.+ umdur 0446/b

zehirnāk: -1- [Far.] Zehirli.
ż. (ż. eyle-) 0890/b

zehr: -1- [Far.] Zehir, ağı.

z. (z. ol-) 0576/b

zehrā: -1- [Ar.] Parlak.

z. (Zühre-i z.) 0410/a

zemīn: -4- [Far.] 1. Taban, döşeme.

z. 0999/b; (rūy-i z. üzre) 0841/b

z.+ de (naṭṭ-ı z.) 0851/a

2. Kumaş, muşamba, halı, kâğıt, tablo vb. desenlerin, şekillerin üzerinde yer aldığı yekpare renk.
z. (naṭṭ-ı z.) 0637/a

zemistān: -1- [Far.] Kış mevsimi.

z. (vaḳt-i z. ol-) 0822/a

zen: -1- [Far.] Kadın.

z. 0521/b

zenahdān: -2- [Far.] Çene.

z. (ḳāh-ı z.) 0781/a

z.+ ı (sīb-i z.) 0602/a

zencīr: -3- [Far.] Zincir.

z. 0951/a

z.+ ini 0905/a

z.+ inü 0485/b

zer: -4- [Far.] Altın.

z. 0315/a, 1029/b; (ṭaṣṭ-ı z.)

0940/b

z.+ den 0878/b

zerd: -1- [Far.] Sarı renk.

z.+ ü ı (naḳd-i berg-i z.) 1189/a

zerre: -6- [Ar.] Çok küçük parçacık.

z. 0115/b, 1108/a

z.+ ce 1032/b; (z. degüldi) 0140/a

z.+ nū ı 1107/a

z.+ ye 0776/a

zerrīn: -3- [Far.] Altın rengi.

z. 1027/b, 1196/b, 1226/b

zerrīn-ḳadeḥ: -2- [Far.+ Ar.] Altın renkli kadeh.

z.+ ler 0642/a, 1027/a

zevāl: -4- [Ar.] 1. Yok edilme, ortadan kalkma.

z.+ e (z. ér- “yok olmak”) 0969/b

z.+ in 1016/b

2. Güneşin baş ucunda bulunma zamanı, öğle.

z.+ e (z. ér-) 0969/a

3. Suç, kabahat.

z.+ i 0594/a

zevḳ: -14- [Ar.] Hoşa giden veya eğlendiren şey.

z. 0130/b, 0216/a, 0218/b, 0709/a,

1075/a; (z.- ı mäh) 0132/b; (z.- i

‘ıṣḳ ile) 1078/b; (z. ü şafādan geç-

“rahat ve eğlenceli bir şekilde

yaşamak”) 0609/b; (z.- i vuṣlat)

0215/a; (zevḳ ü şafāda ol-) 0458/b;

(z. ol-) 1074/b; (z. ile) 0726/a,

1125/a

z.+ e 0480/b

zeyn: -1- [Ar.] Süslemek.

z. (z. ol-) 0315/a

zıll: -2- [Ar.] Himaye, sahip çıkma.

z. (z.- ı luṭf-ı kirdigārī) 0066/b;

(hümā-yı z.- ı luṭf-ı kirdigārī)

0303/b	sunma. ż. (ż. ét-) 0422/b
zırh-püş: -1- [Far.] Zırhla örtülü olan. z. (z. ol-) 0878/b	ziyâret: -1- [Ar.] Bir kimseyi veya bir yeri görmeye gitme. z. (z. ét-) 0819/a
zibâ: -5- [Far.] Süslü. z. 0113/b; (bezm-i z.) 0404/a; (mir'ât-i z.) 0138/b; (pür-nuql-i z.) 1197/a z.+ lar (ğonçe-i z. ile) 1023/a	ziyâ-güster: -1- [Ar.+Far.] Işık yayan. ż.+ dür 0729/a
zihî: -3- [Far.] Ne güzel, ne hoş, ne iyi. z. 0045/b, 0060/a, 0064/a	zuhal: -1- [Ar.] Satürn. z. 0599/a
zıkr: -2- [Ar.] Söyleme, anma. z. 1076/a z.+ iyle 1075/b	zulm: -3- [Ar.] Eziyet, cefa. z. (z. ile) 0848/a z.+ e 0850/a z.+ i 0849/a
zil: -1- [Far.] Haber verme, uyarma aracı, zıl. z.+ ine (bāng-i z.) 0924/a	zū-fünūn: -1- [Ar.] Fenler sahibi, bilgi sahibi. z.+ ı (ehl-i hevānuñ z. ol-) 1249/b
zindān: -3- [Far.] Zindan. z. (ehl-i z.) 1170/b; (z. ol-) 0781/b, 1169/b	zübde: -1- [Ar.] Bir şeyin en seçkin, en değerli kısmı. z. (z.- i erbāb-ı 'irfān) 0681/a
zīnhār: -2- [Far.] Sakın, asla. z. 0116/b, 0719/a	zühre: -3- [Ar.] Venüs olarak bilinen gök cismi. Z. 0339/b; (Z.- i zehrā) 0410/a Z.+ ye 0406/b
zır-dest: -1- [Far.] El altında bulunan. z.+ i (z. ol-) 0332/a	zühre-ṭal'at: -1- [Ar.] Zühre yüzlü. z. 1194/a
ziver: -1- [Far.] Süs. z.+ le 0315/a	zülāl: -1- [Ar.] İçilmesi güzel, tatlı, saf su. z.+ e (āb-ı z.) 0327/b
ziyā: -2- [Ar.] Işık. ż. 0320/b, 0775/a	Züleyhāveş: -2- [Ar.+Far.] Züleyha gibi. Z. 0467/a, 1171/a
ziyāfet: -1- [Ar.] Bir kimseye gözüne ve gönlüne hoş gelecek şeyler	

zülf: -10- [Far.] Yüzün iki tarafından
sarkan sa lülesi.

z. (z.- i ‘anber-bār) 0492/b; (z.- i
nigār) 0630/a, 0707/a; (z.- i pr-
Çin) 0772/a; (z.- i siyāh) 0435/b
z.+ i 0419/a
z.+ m 0440/a, 0564/b

z.+ mle (Leylī-i z.) 0448/a

z.+ rle (leyle-i z.) 0468/a

zümürrüd-fām: -1- [Ar.+Far.] Zümrüt
renkli.

z.+ ina (taht-ı z.) 0627/a

ÖZEL ADLAR DİZİNİ

A'cām: -2- Arap olmayanlar, İranlılar.

A. 0298/b, 0358/b

Aḥmed: -1- Hz. Muhammet.

A. 0062/a

Aķşehir: -1- Günümüzde Konya'ya bağlı bir ilçenin adı.

A.+ e 0846/b

Allāh: -9- Her şeyin yaratıcısı, Allah.

A. 0042/b, 0817/a, 1092/b,
1264/b, 1270/a; (şadā-yı A.
Allāh) 0898/a; (şadā-yı A.
Allāhla) 0973/a
A.+ la (şadā-yı Allāh A.) 0973/a

‘Alī: -2- Hz. Ali, dördüncü halife.

‘A.+ de 0071/a

‘A.+ ye 0070/b

A'rāb: -2- Çölde yaşayan Araplar.

A. 0298/b, 0358/b

Ayaz: -1- Gazneli Sultan Mahmut'un

nediminin adıdır.

A. 0708/b

Baġdād: -1- Irak'ta bir şehir.

B. 0554/b

Bārī: -3- Allah.

B. 0355/a, 0477/a, 0620/b

Bāyezīd: -6- Osmanlı sultanlarından II.

Bayezid.

B. 0539/a, 0846/b, 0865/a; (B. ḥan)

0868/a, 0991/b

B.+ e 0866/a

Bīsūtūn: -3- Ferhat'ın sevgilisi Şirin'e kavuşmak için deldiği dağın adı.

B.+ a 1001/a

B.+ ı 0322/b; (çerḥ-i B.) 1192/b

Bū-Bekr: -1- Ebu Bekir, birinci halife.

B. (B.- i Şiddīk) 0067/b

Celle Celāl: -1- Allah.

C.+ e 0678/b

Celāl: -4- Allah.

C.+ e 0679/b; (pertev-i nūr-ı c.)
0535/b

C.+ i (ḥazret-i mīr-i c.) 0684/b;

(kuṭb-ı c.) 0819/a

Cem: -1- Cem Sultan.

C. (şāh-ı C.- i vakt ol-) 0739/a

Cemşīd: -1- İran hükümdarlarından biri.

C. iseñ 0864/a

Çīn: -6- Çin.

Ç. 0744/b, 0749/b, 1171/b; (māh-ı
tāb-ı kişver-i Ç.) 0057/b; (nāfe-i Ç.)
0770/b (nāfe-i Ç. ile) 0507/a

Ḍaḥḥāk: -2- İran tahtına oturan beşinci hükümdar.

Ḍ. 0312/b; (mār-ı Ḍ.) 0950/a

Dārā: -1- İran şahlarından biri.

D. (D. idi) 0635/a

Efrāsiyāb: -1- Şehname’de geçen Turan kahramanı.

E. (şeh-i E.) 0302/a

Erdeşîr: -1- Eski İran hükümdarlarından birinin adı.

E. 0304/b

Fārūk: -1- Hak ile batılı birbirinden ayıran, haklıyı haksızı ayırmakta çok mahir olan. Hz. Ömer’in lakabı.

F. 0068/b

Ferah-şād: -2- Germiyanlı Şeyhoğlu Mustafa’nın yazdığı Hurşidnâme adlı mesnevinin kahramanlarından biri.

F. 0451/b; (f. ol-) 0471/b

Ferhād: -2- Ferhad ile Şirin mesnevisinin kahramanlarından biri.

F. 0449/a; (F. ol-) 0469/a

Habeş: -1- Afrika’da bir memleket. Sevgilinin saçı siyahlığı yönünden Habeş ve Hint kelimeleriyle özdeşleştirilmiştir.

H. 0440/a

Haleb: -2- Suriye’deki bir şehrin adı.

H. 0616/b

H.+ den (şehr-i H.) 0618/a

Hasan: -1- Hz. Muhammed’in büyük torunu.

H.+ dur 0071/b

Hayder: -1- Hz. Ali’nin lakabı.

H. (H. ol-) 0074/b

Hint: -1- Hindistan halkından olan kimseler.

H. 0440/b

Horāsān: -2- İran’da bulunan tarihi bir şehir.

H.+ ı 0744/b, 0749/b

Hudā: -6- Allah.

H. 0854/a

H.+ dan 0557/a

H.+ nuḡ 0083/a; (H. hūbı ol-) 0062/a

H. + ya 0102/a, 0974/b

Hurşid: -2- Germiyanlı Şeyhoğlu Mustafa’nın Hurşidnâme adlı mesnevisinin kahramanı.

H. 0451/b

H.+ e 0471/b

Husrev: -2- İran hükümdarı.

H. (H.- i şāhib-ķırān) 0538/a;

(sarāy-ı H.) 0635/a

Hüseyn: -1- Hz. Ali’nin oğlu, peygamberimizin torunu.

H. (H. ile) 0071/b

İsī: -1- Hz. İsa.

İ.+ durur (dem-i İ.) 0727/a

İskender/Sikender: -1- Makedonyalı Büyük İskender.

İ. (İ.- i devrân) 0748/b
S. (mir'ât-i S. ol-) 0771/b; (şâh-ı S.)
0302/b

Ka'be: -2- Bütün müslümanların kibleşi
ve ziyaret yeri olan Mekke
şehirindeki mukaddes bina,
beytullah.
K. (k.- i kūy) 0093/b; (k.- i
maḫşūd) 0194/b

Ḳahramān: -1- İran mitolojisinde 'katil'
lakabıyla anılan kişi.
Ḳ.+ ı 0309/b

Ḳaracıġan: -1- Konya civarında bir yer
ismi (?).
Ḳ.+ a (menzil-i Ḳ.) 0916/a

Ḳaraman: -5- Anadolu sınırları içerisinde
bir şehir.
Ḳ. 0816/b, 0818/a, 0826/b, 0828/b,
0953/b

Ḳārūn: -1- İsrailoğulları zamanında
zenginliğiyle ün salmış, sonra da
malı ile birlikte helak olmuş bir
kişinin adı olup dilimizde "çok
zengin" anlamında
kullanılmaktadır.
Ḳ. (māl-ı Ḳ. ol-) 0724/b

Kāvūs: -1- İran mitolojisinde bir kişi.
K. (taht-ı K.) 0321/a

Ken'ân: -1- Yakup peygamberin yaşadığı
bölge.
K. (māh-ı K.) 1120/b

Leclāc: -1- Satranç oyununu icat eden
kişi.
L. (L. ol-) 0855/a

Leylî: -2- Leyla ile Mecnun mesnevisinin
kahramanı.
L. (L.- i zülf) 0448/a; (sulṭān-ı L.)
0926/a

Luḳmān: -2- Büyük bir hekim, Lokman.
L.+ a (‘ilāc-ı ḥikmet-i L.) 0370/b
L.+ ı (ḥikmet-i L.) 0743/b

Maġnisa: -1- Manisa şehri.
M.+ ya (şehr-i M.) 0619/b

Maḥmūd: -1- Gazneli devletinin
hükümdarı Sultan Mahmut.
M. 0708/b

Mānî: -1- Mani dininin de kurucu olan
Çin'den İran'a gelen önemli bir
ressam.
M.+ le 0638/b

Mecnūn: -3- Leyla ile Mecnun
hikâyesinin kahramanı.
M. 0296/a; (M. ol-) 0468/a; (M.
gibi) 0448/b

Mısır/Mısr: -24- Mısır bir ülke.
M. 0401/b, 0438/a, 0696/b,
1169/b; (esîr-i M.- ı fūrḳat ol-)
0659/b; (M.- ı fūrḳat) 0349/b; (M.-
ı ḥüsn) 1120/b; (M.- ı vuşlat)
0533/a; (sulṭān-ı taht-ı M.- ı
vuşlat) 0603/a; (Yūsuf-ı M.- ı
melāḥat) 0452/a, 0467/b, 1130/a
M.+ da 1093/a

- M.+ dan 0657/b, 0737/b, 1181/b;
(şehr-i M.) 0614/a
M.+ a 0354/b, 0724/a, 1146/a,
1147/a, 1147/b; (şehr-i M.) 0598/a
M.+ ı 0749/b
- Mi'râc:** -1- Hz. Muhammed'in, Allah'ın
huzuruna yükselmesi.
M. 0054/a
- Muhammed:** -1- Hz. Muhammed (sav).
M. 0014/b
- Murtażâ:** -1- Dördüncü halife Hz. Ali'nin
lakaplarından biri.
M. 0070/b
- Mūsâ:** -1- Hz. Musa.
M. (M. gibi) 0875/b
- Muşafâ:** -2- Hz. Muhammet (sav).
M. 0052/a
M.+ yı (ulü'l-ebşâr-ı dîn-i M.)
0065/b
- Nerimân:** -2- Yiğitliği ve cesaretiyle
meşhur Şehname kahramanı.
N. (ceng-i N. ét-) 0834/b; (ceng-i N.
ol-) 0907/a
- Nîl:** -3- Afrika kıtasının en uzun nehri.
N. (N. gibi) 0586/a, 1013/b
N.+ e 0804/a
- Nûh:** -1- Kutsal kitap olan Tevrat'ın
gönderildiği peygamber.
N. (tûfân-ı N. gibi ol-) 0293/b
- Nûşirevân:** -1- İran mitolojisinde adaleti
ile anılan şah.
N.+ ı 0309/a
- Osman:** -5- Hz. Osman, üçüncü halife.
O. (ba'de 'O.) 0070/a; (hazret-i 'O.)
0069/b; (kânûn-ı 'O.) 0874/b; (nûr-
ı dîde-i evlâd-ı 'O.) 1244/b; (şâh-ı
mülk-i 'O.) 0305/a
- Ömer:** -2- Hz. Ömer, ikinci halife.
'Ö. 0068/a
'Ö.+ de ('Ö. âhir-i 'ömr-i 'Ö.)
0069/a
- Rab:** -7- Allah.
R. 0041/a, 0098/a, 0276/a,
0276/b, 0975/a, 1046/a, 1267/a
- Rahmân:** -2- Allah.
R. 0654/a; (maḥbûb-ı R.) 0052/a
- Ramazân:** -1- Özel ad.
R. 0436/a
- Rüstem:** -1- İran mitolojisinde
kahramanlıkları ile anılan şah.
R. 0332/a
- Rıdvân:** -3- Cennetin kapıcısı olan melek.
R. (bâğ-ı r.) 0429/a, 0624/a; (reşk-i
hûr-ı bâğ-ı r.) 0314/a
- Rûm:** -1- Anadolu.
R.+ uş (milk-i R. pâdişâhı ol-) 0439/b
- Selîm han:** -1- Osmanlı sultanlarından II.
Selim.
S. 0305/b; (S. gibi) 0738/a

Selmān: -1- İranlı ünlü bir şair.
S. (S.- ı şānī) 0680/b

Şiddīk: -1- Hz. Ebu Bekir'in lakabı.
Ş. (Bū-Bekr-i Ş.) 0067/b

Şifāhān: -2- İran'da bulunan eski bir
şehir, İsfahan.
Ş. 0669/b
Ş.+ ı (kuhl-ı Ş.) 0732/b

Sind: -1- Pakistan'da bir yer.
S.+ i 0440/b

Sultān Murād: -1- Osmanlı sultanı III.
Murat.
S.+ a (hazret-i s.) 1245/b

Sultān Selīm: -1- Osmanlı sultanı II.
Selim han.
S. 0739/a

Süleymān: -2- Hz. Süleyman.
S. (mühr-i S.) 0307/b
S.+ ı (mühr-i S.) 0738/b

Şeddād : -1- Allah'a isyan ederek cennete
benzetmek iddiasıyla İrem bağını
yaptıran kâfir.
Ş. 0318/b

Şirīn: -2- Ferhat ile Şirin mesnevisinin
kahramanı.
Ş.+ üm (leb-i Ş. için) 0449/a
Ş.+ üne (leb-i Ş.) 0469/a

Teḡri: -1- Tanrı.
T.+ sini 0129/b

ʿŪdī: -8- Şairin mahlası.
ʿŪ. 0035/a, 0288/a, 0338/b,
0373/a, 0603/a, 0668/a, 0753/a,
1231/a

Vāmık: -2- Vamık u Azra mesnevisinin
kahramanı.
V. (dil-i V.) 0470/b
V.+ lar 0450/b

Yaḡkūb: -2- Yakup peygamber.
Y. (dil-i Y. ise) 0611/a; (misāl-i
Yūsuf-ı maḡbūb-ı Y.) 0362/b

Yunan: -1- Yunan.
Y. (ʿazm-i rāh-ı taḡt-ı Y. ol-) 0810/b

Yūsuf: -14- Hz. Yusuf.
Y. 0523/a, 0530/a; (kışsa-ı Y.)
0522/a; (mişāl-i Y.- ı maḡbūb-ı
Yaḡkūb) 0362/b; (Y.- ı Mışr-ı
melāḡat) 0452/a, 0467/b, 1130/a
Y.+ a 0531/b
Y.+ da (kışsa-ı Y.) 0521/a
Y.+ ı 0374/a, 1170/a, 1219/b
Y.+ ına 0781/b
Y.+ ını 0610/a

Züleyḡā: -1- Yusuf ile Züleyha
kıssasındaki kişi.
Z. (Z. gibi ol) 0452/b

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Mihr ü Mâh mesnevileri konu itibariyle iki kahramanlı basit bir âşk mesnevisidir. Şairlerin tasavvur ettiği sevgili portresi genellikle mâh ile simgelenirken zaman zaman da mihr ile simgelenmiştir. Üzerinde çalıştığımız Mâcerâ-yı Mâh adlı eser gök cisimlerinden ayın (mâh) sevgili figürü ile sembolleştirilmesini yansıtan şehrengiz türünde otobiyografik bir mesnevidir. İncelediğimiz Mihr ü Mâh adlı mesnevilerin sonunda sevgililer genel itibariyle kavuşmuştur. Âdî'nin eserinde bu kavuşmaların tam aksi mevcuttur. Mısır'dan Mâh'ı getirtip Şehzade Selim'e yâr eder.

XVI. yüzyılda kullanılan dilin genel yapısına bakıldığında edebiyatın dili ağırdır. Fakat Mihr ü Mâh konusunda yazılan eserlerin dili süssüzdür. Âdî'nin de söz sanatlarından arındırılmış nispeten sade bir dili vardır. Atasözü (16 tane) ve deyimlere (88 tane) yer vermiştir. Günümüzde kullanımı azalmış olan kelimelerden de (irte, kimesne, kaçan, kendöz, tapu, sünjüle- vb.) zaman zaman yararlanmıştır.

İşit- fiilinin yazımında birlik bulunmamaktadır. 190/b, 267/a dizelerinde işit- şeklinde yer alırken 30/a, 1045/a dizelerinde işid- şeklindedir. Metnin genelinde işid- şekli daha yaygındır.

298/a beyitinde yer alan a'vâm kelimesi metinde halk anlamındadır fakat yapılan çeviriyazıya göre yıllar, seneler anlamını karşılamaktadır. Doğru yazımı: 'avâm şeklinde olmalıdır.

Hi̇dmet kelimesinin yazımında birlik bulunmamaktadır. 336/b, 343/a beyitlerinde hi̇dmet şeklinde yer alırken 674/a, 676/a beyitlerinde hi̇zmet şeklindedir.

Eserde birkaç kelimenin yazımında yanlışlık mevcuttur. 0337/b, 0669/b, 1171/b beyitlerinde yer alan “ı' rāk” (müzik makamı) kelimesi hatalı yazılmıştır. Doğru yazımı ise: “ı' rāk” şeklinde olmalıdır.

633/a beytinde baḥūr-ı Meryemün şeklinde okunmuştur. Buḥūr-ı Meryemün şeklinde olmalıdır.

“Aşşı” (fayda) kelimesinin metnin genelinde “aşşı” şekliyle geçerken sadece bir yerde “ışşı” (1162/b) şeklindedir.

1231/b beytinde yer alan pür-vücûdî şeklinde okunmuştur. Yazmada bir vücûdî şeklindedir.

Mesnevide yer alan Farsça tamlamalarda kullanılan atıf vavının Türkçe kelimeler arasında da kullanıldığı tespit edilmiştir: yêrde vü gökde (808/b, 1066/b, 1088/b), dün ü gün (198/b, 295/b, 343/b, 662/b, 851/b), top u tûfeng (968/a). Farsça son eklerin yazımında da birlik bulunmamaktadır.

Yapılan dizin çalışmasında toplam 2060 madde başı yer almaktadır. Mesnevi genel itibarıyla anlaşılır bir dile sahiptir. Kelimelerin kökenine bakıldığında eserde en fazla Arapça, ardından da Farsça kelime kullanılmıştır. Bu türde yazılan eserler ne kadar anlaşılır bir dilde yazılmış olsa da bulunduğu edebî çevreden ötürü yabancı kelimeler Türkçe kelimelere nazaran daha fazladır. Özellikle “çığan” ve “senbûse” kelimelerinin kökenlerine ve anlamlarına dair bilgiye erişilememiştir.

ARAPÇA	842
FARSÇA	587
TÜRKÇE	463
Far.+Ar	34
Ar.+F.	40
Far.+T.	3
Ar.+T.	2
YUNANCA	2
ÖZEL İSİM	85
BİLİNMEYEN	2

Tez çalışmasının amacı söz konusu eserin söz varlığını ortaya koymak ve dil araştırmaları literatürüne katkı sağlamaktır. Bu çalışmanın, söz konusu eser üzerine inceleme yapacak araştırmacılar için emek ve zaman tasarrufu sağlayacağı düşünülmektedir.

6. KAYNAKLAR

- Aksoylu, D. (2007). *Kıyasî'nin Mihr ü Mâh Mesnevîsi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Ambarcıoğlu, M. (1983). Türk ve İran Edebiyatlarında Mihr ü Mâh ve Mihr ü Müşteri Mesnevîleri, *Belleten*, 47(188), 1151-89.
- Ambarcıoğlu, M. (1986). Kıyasî'nin Mihr ü Mâh Mesnevîsi, *Erdem*, Atatürk Kültür Merkezi Dergisi, 2(4), 87-88.
- Aydın, O. (2020). Nedîm Divanında Kozmik Unsurlar, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(69), 27-39.
- Ceylan, Ö.(Ed), (2019). *Beyitler Arasında*. Ankara: Kesit Yayınları.
- Coşkun, M., Öbek, A.İ, v Bayram, Y. (2016). *Gazel Şerhleri*.(Dördüncü Baskı). Ankara: Kesit Yayıncılık
- Cunbur, M. (1985). Üdî ve Mâcerâ-yı Mâh Adlı Eseri. *Erdem*, 1(1), 187-198.
- Derleme Sözlüğü*, (2009). (3. Baskı), C.I-VI. TDK Yayınları, Ankara.
- Devellioğlu, F.(2010). *Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lügat* (26), Ankara: Aydın Kitapevi Yayınları.
- Gündoğdu, R., Adıgüzel, N., v Önal F. (2011). *Osmanlıca - Türkçe Ansiklopedik Lügat Kâmûs-ı Türkî(Latin Harfleriyle)*. İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.
- İçli, A. (2009). *Mihr ü Mâh Gelibolulu Mustafa Âlî İnceleme-Metin*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- İçli, A. (2014). Cebrî'nin Mihr ü Mâh'ı, *Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/9*. Ankara, 605-617.
- İçli, A. (2015). Türk Dilinde Yazılmış Mensur Mihr ü Mâh Hikâyesi, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4(3), 1055-1073.
- İçli, A. (2016). Azerbaycan Türkçesiyle Yazılmış Yeni Bulunan Mihr ü Mâh Hikâyesi, *Azərbaycan Əlyazmaları Dünya Kitapxanalarında I Beynəlxalq Elmi-Nəzəri Konfransın Materialları*, s.16
- Kartal, A., ve Şentürk, A. (2017). *Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı* (On beşinci baskı). İstanbul: Dergâh Yayıncılık.
- Kıraç, M. (2006). *Üdî'nin Mâcerâ-yı Mâh Mesnevîsi (İnceleme- Metin)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Kutlar, F.S. (2017). Üdî Mâcerâ-yı Mâh, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü/ Kültür Eserleri Dizisi-549, s. 2-161

- Mengi, M. (2015). *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, (Yirmi birinci baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Pala, İ. (2018) Ansiklopedik *Divân Şiiri Sözlüğü*, İstanbul: Kapı Yayınları.
- Turhan, V. (1995). *Zarîfî ve Mihr ü Mâh Mesnevisinin Tenkidli Metni ile İncelemesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- İslam Ansiklopedisi: <https://islamansiklopedisi.org.tr/> (Son erişim: 23.03.22)
- Tarama Sözlüğü*, (2009). (3. Baskı), C.I-VIII. TDK Yayınları, Ankara.
- Türkçe Sözlük*, (2011). TDK Yayınları, Ankara.
- Ûdî. Mâcerâ-yı Mâh. Millî Kütüphane. Yz. A 2770.
- Kubbealtı Sözlük: <http://lugatim.com/> (Son erişim: 18.04.22)
- Osmanlıca Sözlükler: <https://www.osmanlicasozlukler.com/> (Son erişim: 22.03.22)
- Osmanlıca - Türkçe Sözlük: <https://www.luggat.com/lugat/1/1> (Son erişim: 10.02.22)
- Ötüken Sözlük: <http://www.otukensozluk.com/> (Son erişim:22.03.22)
- Türkiye Yazma Eserler Kurumu Sözlüğü: <http://www.kamus.yek.gov.tr/> (Son erişim: 09.12.21)